Mihai Tunaru

cuceritorul

cartea românească

MIHAI TUNARU / CUCERITORUL

MIHAI TUNARU

CUCERITORUL

roman

1979

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

Coperta de *Francisca Stoenescu*

UNU

Veştile despre prăbuşirea vieţii mele şi apoi despre refacerea ei în cea mai mare grabă le-am primit cu ochii deschişi. Ascultam cum se rostogolesc orele, ziua.

În sfîrşit, iată-mă iarăşi scăpat de paznicii cu uniforme maro şi trupuri mirositoare a sudoare, care blochează pînă şi ieşirea aceasta spre curtea ce dă spre stradă. Mereu aceleaşi pretexte, mereu tertipuri, le fac faţă după împrejurări, numai şi numai să revăd oraşul : o stradă în forfotă, cu tramvaie, cîteva magazine de strictă utilitate şi atît, un plus de farmec de care ţine viaţa.

Prin iarba udă, stropită pînă în ziuă, culc spicele tăioase de secetă, în drum spre locul meu discret, într-o stare de emoţie nepermisă. Pas cu pas, fior cu fior... Cu primul gînd al dimineţii, încerc din toate puterile să trec graniţa realităţii care mă domină, dar multiplele piedici ce-mi sînt prezente în imaginaţie îmi lasă impresia unei libertăţi în cerc. Cele mai grele întoarceri în jurul acestei noi existenţe rămîn dimineţile. Altminteri închei ziua, vrei-nu-vrei, prin a te obişnui cu tine. Îmi place soarele care scutură frunzişul copacilor, vîrtejuri verzi ce ascund clinicile ; strălucirea lui, albul acesta topit de cum răsare şi lumina ce nu cruţă nici un detaliu al zilei întreţin sen-

timentul unei prosperităţi minerale. Noaptea, fără însuşiri selenotrope, mă descurc mult mai uşor. E cu totul altceva ! Căptuşeala ei e de catifea, zbuciumul zgomotos şi neîntrerupt al omului alunecă prin ea, depărtările devin accesibile, poţi întinde mîna mai puţin iluzoriu spre ceva, acelaşi ceva ce trăieşte în abstract. Noaptea simţi că şansele posibilului se măresc.

Aprind o ţigară şi mă reazem de trunchiul uşor curbat al copacului. Este a treia ţigară de cînd m-am sculat. Cu tot halatul gros pentru o zi de vară, tremur uşor, şi teiul, cam de-o vîrstă cu mine, tremură de parcă ar fi un altoi al meu. Aş dori ca această persistentă vibraţie să o pun pe seama papucilor uzi din picioare, a halatului, a pijamalei spitalului, bleu-vid, cu manşetele jilave, dar explicaţia ar fi prea simplă. Încă o dată recunosc că acest loc, deşi situat în văzul oamenilor, rămîne de o discreţie amuzantă. Din şase, şapte trecători, abia unul îşi dă seama că, de dincolo de gratiile gardului, un altul, din cei căzuţi atît de jos, îi priveşte.

Cunosc puţină lume, ceea ce, într-o situaţie de genul acesta, trebuie considerat un avantaj, totuşi o cunoştinţă, unul din aceia la care nici măcar nu te gîndeşti, rămîne stropul de substanţă datorită căreia omul modern îşi verifică indiferenţa.

Nu departe de mine, la stînga, pe intrarea principală încep să sosească primii salariaţi ai spitalului, funcţionarii, surorile, doi, trei medici matinali din fire, chimiştii, laboranţii, personalul de întreţinere, acei prezenţi pentru care punctualitatea rămîne o chestiune de lungă obişnuinţă. Ceilalţi salariaţi, medicii (în funcţie de cine sînt), prea mîndri de participarea lor pentru a se lăsa primiţi sub imboldurile unei asemenea nevoi, exersează cu mult sînge rece stilul de-a lovi sigur la ţintă : limita întîrzierii per-

mise. Printre toţi aceşti grăbiţi, oameni cu date fizice şi profesionale extrem de diferite (unii mai zăpăciţi decît bolnavii pe care îi însoţesc) se adună în mici grupuri, fie pentru bonuri de ordine la consultaţii, fie pentru încurcăturile care se pot ivi la o internare.

Actualitatea majusculelor. EU şi DA sau NU. Dacă oraşele sînt aglomerate de oameni, hotelurile de pasageri, autobuzele de călători, cafenelele de consumatori, străzile de trecători, cărţile de telefoane de abonaţi, plajele de vilegiaturişti, nici aici nu poate fi mai liber. Problema e prezentă : *să-mi găsesc şi eu un loc.*

La dreapta, afară pe şosea, o maşină opreşte aproape de gard şi mai mulţi tineri coboară zgomotoşi. Inspirată staţionare... Dacă ar fi vorba de alt tip de autoturism, nu cred că aş încerca să-l definesc, dar este un „Aro" românesc, cu entuziasm românesc, cu marea grandoare a tinereţii. Pretutindeni pe cubuleţul cu patru roate, pe portiere, pe prelata kaki, pe geamul conducătorului, oriunde e mai şocant, mica hoardă a scris, în cît mai multe graiuri, culori şi maniere, măreţe sentinţe turistice : *Veniţi şi voi la noi, Şoferul nostru e cel mai bun, Viaţa e făcută să fie trăită.* Nu ştiu de ce au oprit, poate doar ca să pornească din nou, plăcut este că în această zarvă şi bucurie, o mînă nervoasă de fată, poate singura care m-a zărit, îmi lasă în urmă o fluturare zbătută ca de batistă. Cît de departe se duc ? Sau aduc depărtările cu ei ?

Cert este că e o vreme de călătorit, să te tot afunzi în depărtările deschise mereu spre alte depărtări.

Cu plecarea poliglotului „Aro", dimineaţa calcă în pasul ei anost. Trec maşini în toate părţile, bătrîna doamnă de la chioşcul de presă de peste drum afişează sumarele ziarelor cu încetineală şi întîrziere, tramvaiele deşertate de primii administrativi îşi măresc viteza şi legănarea, zgomotele se înmulţesc şi se sfîşie pînă la monotonie. Să mai stau, să mă întorc la clinică ? Nu ştiu ce să aleg. Adevărul este că, da-

torită stării proaste care mă însoțește oriunde aș fi, încerc să prelungesc o situație nehotărîtă, să cîștig timp și să mă gîndesc la ceea ce doresc să devin la capătul internării. Pentru că boala are și un sfîrșit... Trebuie să aibă ! Un sfîrșit neapărat fericit.

De ce „neapărat" ?

Mă desprind de coaja dură a teiului și plec. Cît mai ferit de eventualele discuții cu cei îmbrăcați, ca și mine, în halate de culoarea zmeurii necoapte, ce vor desigur să-mi încredințeze destinul lor, intru în gangul vechi. Unul dintre paznici, mulțumit de scurta mea absență, mă bate prietenos pe spate, cu semnificația limpede că are de-a face cu un nebun bun !

— O să mă lași și mîine ? profit eu de favoare.

— Mîine intru de noapte, că mă duc la tîrg să-mi iau un purcel. Vezi cum aranjezi cu Rîmboacă, el o să mă înlocuiască.

Teleap-teleap, teleap-teleap, teleap-teleap ! Ultimii trei pași făcuți cu papucii tîrșîiți pe asfalt (pe care n-ai de ales și trebuie să-i numeri) te apropie de serviciile clinice și serviciile de psihiatrie, înșirate pe lungi alei. Din gang, al patrulea pas îl fac în neștire, într-un complex de inferioritate necunoscut, ca o schimbare de culoare din roșu în albastru, fiindcă dincolo de gang, dintr-odată, nu mai ești tu însuți.

E o dimineață oarecare. Temperatura aceeași ca și ieri, ca și alaltăieri, clădirile cu un etaj ale clinicilor aceleași ca și în urmă cu o jumătate de secol. Copacii, din mai toate neamurile domestice, dormitează sub narcoza secetei, decompensați de povara cererilor speciei și de randamentul scăzut al marilor uzine de mucegaiuri pe care viața, la început, s-a obligat să le poarte în echilibru. Respiri mereu și simți în nări că ceva merge în gol. Practicienii muncilor din psihiatrie (în lipsa teoreticienilor) se dedică treburilor de oarecare urgență, relaxați. Au dreptate, aici unii vin, alții pleacă. Aici nu se întîmplă nimic.

Deşi internat de cîteva zile, cu toată distanţa pe care o aştern între mine şi semnificaţiile situaţiilor pe care le întîlnesc, hotărît lucru, trăiesc o etapă bizară. Stările de mijloc, cele cumpătate, sînt străine de acest loc. Afară de cei angajaţi în treburi şi de cei ce nu pot ieşi la aer sau nu sînt lăsaţi afară, majoritatea internaţilor se mişcă în permanenţă. E o căutare oarbă, desprinsă din obişnuitul frămîntărilor, un stadiu de mişcare epuizant, păstrat de la vertebratele inferioare.

Printre cei cîţiva care se mişcă cu folos zăresc o femeie pe care am remarcat-o încă din primele ore ale sosirii, vedenie arhicunoscută de ceilalţi internaţi. Cu o floare prinsă pe după ureche, în vîrstă, dar voinică, în papuci şi halat, cu dinţii de sus îmbrăcaţi în staniol roşu, iar cei de jos în verde, această făptură neînduplecată în vigoarea ei vomită energii de ordinator în sutele de drumuri pe care şi le asumă într-o zi-lumină. Sticle de pepsi, pachete cu ţigări, mereu una din cei doi care duc de o toartă oalele cu ceai de la bucătărie în saloane, această apariţie pierdută de identitatea ei rîde, interpelează şi face corvezi, se dedică în mod sigur tuturor deodată. Deşi e paşnică, uneori întîlnirile cu ea îmi taie respiraţia.

Cu un coltuc de pîine în mînă — cealaltă întinsă şi bine închisă — cu gura plină, internata ia curba uneia dintre alei. Pe la răspîntii, cunoscuţii ei, care n-o iartă cu rîsetele lor, o salută care mai de care mai provocator.

— Bum-bum !

— Un sac de sfinţi !

— Bum-bum !

— Se vede că mă-ta a fost cămilă şi tat-tu strigoi ! replică ea fără o ţintă precisă.

Pe neaşteptate, îmi măreşte numărul de pulsaţii. Mă strigă :

— Dudule, sosesc, bum-bum !

Rămîn locului. Ascult paşii ei fără ezitări cum se apropie. De unde-mi cunoaşte numele şi ce vrea de la mine ? Aştept ţeapăn, imposibil să mă mai gîndesc la ceva, şi fluturarea trecerii ei pe lîngă mine îmi dă de veste că un altul este cel vizat, rămîn locului şi o urmăresc. Distanţa se măreşte, interval prielnic pentru a-mi arăta călcîiele mari şi crăpate de alergătură. Părăseşte asfaltul aleii şi intră în iarbă. E un drum spre o ţintă pentru mine neclară.

— Bum-bum, Lulule ! Ţi-am adus pîine caldă cu bomboane.

Deci, era „Lulu" şi nu „Dudu". Mă destind brusc. Abia acum. Bolnava se opreşte şi întinde darurile unui personaj nevăzut.

Pe una din aleile dintre Serviciul clinic A şi Serviciul de psihiatrie 10, domnul Ionescu, casierul unei gări de provincie, face obişnuitele alergări de dimineaţă. Un important număr de internaţi din ambele pavilioane îl asistă şi mulţi îl admiră. În pijamaua pastelată din poplin, balonată de curent (adusă în dar de fiii săi la vizita de duminică), după terminarea fiecărei curse, respiră adînc şi, cu o faţă roşie ca de ţiglă, anunţă în jur că, după o armonie întreruptă, prin voinţa sa de însănătoşire, va sili să convieţuiască o minte şubrezită şi un trup viguros. Ceea ce n-a aflat, în schimb o şuşotesc toţi care-l asistă, este că domnul Ionescu va muri într-un timp scurt de paralizie generală progresivă.

Un cărucior pe roţi de bicicletă trece în grabă pe lîngă mine. Transportă o oală mare de ceai, căreia i se vede smalţul alb, şi un coş de pîine gol. Pe lîngă căruţul ei, stingheră, femeia de la bucătărie ţine pasul în zornăit de chei, cu mîinile înfundate în buzunarele halatului, escortată de patru internaţi sătui.

Pe peronul Clinicii B, la care sînt internat, mai mulţi bolnavi stau liniştiţi pe bănci. Unul fumează

abundent şi expresiv, alţi trei se pasionează după exerciţiile domnului Ionescu, vreo doi, străini de toate şi de ei, aşteaptă cu aere de călători un tren care n-o să treacă niciodată. În holul clinicii, pe banchetele îmbrăcate în plastic roşu, resemnaţi, rubedenii ale celor internaţi pîndesc întîlniri cu medicii. De pe culoarul lung la dreapta şi egal de lung la stînga, o infirmieră ceartă pe cineva. În stînga culoarului, o soră are o dispută cu mai mulţi bolnavi deodată, convinşi cu toţii că nu există nici o cale de înţelegere. La largul lor în lipsa medicilor şi spre deosebire de aceştia, personalul şi asistentele medicale se poartă dur, încît nu o dată în acest loc de la parter, cel mai dens în frămîntări şi contradicţii, unele de nerezolvat, dimineţile şi serile seamănă cu viaţa unei comunităţi pe cale de a-şi desăvîrşi noi reguli de viaţă, în timp ce lumea arde în jurul ei.

În ţăcănit de tocuri pe mozaic, sora-şefă coboară treptele de la etaj. Grasă, bondoacă, foşnitoare, cu boneta însemnată cu două trese bleu, nu pare o acrită, mai degrabă o fiinţă cu instinctele rămase în afară, în aer liber, nu soră la nişte oameni care trăiesc aci. De pe ultima treaptă a scării, cercetează din priviri pe străinii din hol, le caută pe cele două ajutoare ce se dedică fiecare aceluiaşi lucru, fiecare în saloanele din capetele opuse ale culoarului.

— Ei, ei, Margareto ! Şi tu, Paraschivo, mai încet !

Cînd dă cu ochii de mine şi mi se aşază în cale, simt că nefericirea noastră se bazează pe procese diferite.

— Dumneata ? Să văd biletul de voie cu care ai ieşit ieri după-amiază.

— N-am fost învoit, spun cu părere de rău.

— Nu te-a luat pe dumneata familia ?

— Nici nu ştiam că duminica poţi fi învoit.

Cîtă lipsă de înţelepciune, cînd nu eşti de acord cu părerile (şi mai ales cu cele greşite) ale unui repre-

zentant al sănătății publice. Și această certitudine mi-o văd confirmată de răceala și insatisfacția cu care sora-șefă îmi redeschide culoarul. Trec cu cea mai mare atenție peste un băț cu o cîrpă la capăt, mînuit de un bolnav, supravegheat de o infirmieră, operațiune la care se ține seama numai de randament și cîtuși de puțin de cel care are ghinionul să treacă. Aș vrea să mă întorc înapoi, dar nu se mai poate. Aș vrea să zbor peste gresia lucioasă de umezeală, însă gravitația lunii nu mă atinge. Din spălător, internații care se rad îmi aruncă priviri compătimitoare, din ușile rezervelor cei sechestrați de o uzanță atît de riguroasă îmi suflă cam cum e mai bine să calc. Fac pași ca de șotron, desculț și cu papucii în mînă.

În salonul prin care trebuie să trec, bolnavii prezenți, unii cîte doi în pat, cei mai incomozi singuri, stau de vorbă cu o soră și un felcer. Cu toate că salonul are ferestrele deschise, aglomerarea păstrează fluide moi și unsuroase. Important e să nu întîrzii mult prin asemenea locuri.

— Mie să-mi dai ceva de poftă de mîncare, cere cineva.

— Și mie, se vaită un uriaș. Am slăbit șase chile.

O dată stîrnit corul rugăminților, multe din ele necesare, dar și destule îngroșate de un egoism aprins, sora de salon se întoarce de la paturile internaților la masa încărcată cu dosare, cutii cu medicamente și fel de fel de seringi și ace. Din obligație sau spirit protector față de un străin, ea alege pentru tratament un tînăr cu faciesul fin și exotic (după cîte am auzit, un tahitian). Felcerul, bărbat fără vîrstă, ca și internatul asiatic, o ajută : caută în dosarele cu coperți plastice, verzi și maro, foaia de observație, preocupat de propriul său fluierat.

Din pragul ultimei uși a salonului mare, dalele de gresie îți fug de sub ochi, pretutindeni, în pete geometrice, și din alunecarea lor se naște salonul nostru,

ceva mai mult din jumătatea unui hexagon. (În fapt, rămîne o rezervă, dar alţii dinaintea noastră ne-au transmis noţiunea de „salon hexagonal", iar noi o vom transmite mai departe.) Avem patru paturi dispuse în raze şi trei ferestre mari, frumoase, una din ele situată chiar deasupra patului meu. Numai că, în loc de patru paturi la patru inşi, din lipsă de locuri, noi sîntem şapte. Afară de un bătrîn pensionat pentru un melanj de boli, un tip cu ochii lăcrimoşi, irascibil şi în somn, toţi ceilalţi stăm în paturi doi cîte doi.

Doresc să-mi pun papucul în picior şi să mă aşez pe pat, însă ideea că voi face imediat o groapă în el învinge confortul. Încalţ papucul de-a-n-picioarelea, satisfăcut de ceea ce găsesc neatins : salteaua şi cearceaful cu muchiile drepte, pătura netezită cu palma, pernele una în continuarea celeilalte, şi pe al doilea posesor al patului aşezat, cu înţelegere, pe cel al unui vecin. Printre chinurile şi perplexităţile zilei, această ordine pătimaşă, cînd e păstrată şi de celălalt, mă scuteşte de reproşuri care în general se transformă în roaderi.

Ştiu la ce mă expun pînă în ziuă pentru toate acestea. Prefer însă să rabd ironia celorlalţi, şi nu lupta pe care o duc cu amănuntele. Din patul său, aşezat turcişte, unul din cei trei internaţi de faţă — ceilalţi se vede treaba că n-au terminat cu toaleta — lasă cana cu ceai de la gură şi mă priveşte. E una din acele priviri ale omului de pe aici, în ochii căruia golul şi plinul se îmbină cu iuţeală şi nehotărît.

— Domnule, unde-ai învăţat să faci patul în felul ăsta ? Mereu mă tot gîndesc.

Mircea îl cheamă, Marcea ? Acest vecin, pe care-l cunosc doar din trecerile pe lîngă patul lui, unde se dedică şi cîte douăzeci de ore în şir somnului, nu cred să-şi mai amintească seara cuvintele pe care mi le

adresează dimineața. Încolo... Apelează mereu cam la aceeași remarcă în legătură cu maniile mele, întotdeauna cu pretenții de noutate. Celălalt internat, în pijama gri, cu care îmi duc zilele de spital în același pat, lasă deoparte pagina externă a ziarului și completează întrebarea primului.

— Am ajuns să-mi fie frică să mă mai așez pe pat, stau prin vecini. Foșnește ziarul într-o nimicitoare nerăbdare. Hai să ți-o zic : dimineața, cînd te scoli, jumătatea dumitale de pat este aproape neatinsă. Vorba domnului Mirea, unde ai deprins moda asta de-a dormi ? La cazarmă, la pușcărie ?

Duc mîinile la spate și mă prind cu ele de pat. De cînd m-am internat, pentru prima oară, cineva îmi pune o întrebare dură. Spre a-l deruta, n-am decît să-i spun adevărul : adevărul nu este verosimil pentru toți.

— În ambele, răspund eu.

Dar, așa cum era de prevăzut, reacțiile vecinilor mei sînt neinteresante. Absenți, cu gîndurile pasive, parcă nici n-au auzit. Și dacă doi dintre ei, să zicem că pot ignora răspunsul meu, cel de al treilea nu văd de ce o face, atîta vreme cît îmi lasă impresia că îl preocup. Îl cercetez atent, plin de curiozitate, o curiozitate care nu duce nicăieri. Internatul Petcu citește ziarul, iar eu mă mulțumesc să deduc că atît a ținut suflul nelămuririlor sale legate de trecutul meu... Doctorul Petcu, medic igienist la *Centrul Sanitar și Antiepidemic* din acest oraș, adus de vreo două luni, cu acel diagnostic politicos-colegial discordanță, altfel o schizofrenie ca oricare alta, un om care, pînă la internare se plîngea doar de lipsa banilor și cîteodată și de lipsa soției de acasă, ca din senin, să pună ceasul la fiert ca să bea „zeama timpului".

Cum sînt de prisos în această poziție de așteptare a unei reluări a discuției, cu tot regretul de a tăvăli

patul, mă lungesc în el. O clipă, două, ascult foşnirea uscată a paielor din pernă, mai pronunţată decît zgomotele vii de afară, mai neastîmpărată decît micile semne de viaţă din rezervă. E o uşoară senzaţie de iarnă, cînd totul decurge înăbuşit, acalmie mărită şi de faptul că pereţii şi tavanul, goi, te lasă să călătoreşti într-un pustiu alb, lipsit de cel mai mic obstacol. Aşadar, astăzi, ca şi ieri, nu-mi rămîne altceva de făcut decît să mă împiedic de prima constatare a dimineţii : mîine va fi miercuri, prima mea săptămînă de spital, care se întinde de miercuri pînă miercuri, fiindcă într-o astfel de zi am sosit, de bună seamă la o altă oră decît arăta orologiul oprit din turnul spitalului, 4 şi 22, oră devenită definitivă. Următorul gînd, situarea mea comparativă faţă de ceea ce văd mai rău în salon, este acela că o psihastenie poate fi cotată drept o accentuată proastă dispoziţie, pe lîngă *remisiunea* celorlalţi bolnavi, termen ce anunţă o atenuare simţitoare la părăsirea spitalului.

Cu toate aceste prilejuri de comparaţie, mai minuţioase cu fiece ocazie de-a cîntări favoarea făcută de boală, o spaimă incertă mă îndeamnă să văd în starea mea o înclinaţie şi o pornire de a peregrina în voia confuziei, care tinde să pună stăpînire pe mine. Sînt o casă arătoasă, pe dinăuntru mîncată de termite ? Presupunere care ţine mai mult de dispariţia unui timp al certitudinilor trăite o viaţă în afara spitalului, înlocuit de timpul interogaţiilor.

Prind momentul sosirii medicilor. Prin fereastra deschisă, bîzîitul motoarelor le anunţă trecerea la distanţe scurte. În viteză, prudenţi, agresivi, dacă i-ai mai şi privi, nu numai să-i asculţi, cu fiecare trecere de automobil ai întrezări (ceea ce este lipsit de importanţă pentru bolnav) că tot mai mulţi dintre medicii noştri tind parcă a duce o viaţă folositoare şi fără

compasiuni, o viață care nu te îndeamnă la mai mult decît să ajungi bătrîn, personalitate, bogat și altceva ce ?

În paturile lor, ceilalți trei fac un surplus de mișcări, lucru de care somierele iau notă cu zumzet de sîrme întinse. Mai întîi Mirea și după el Petcu se duc la fereastră. Ultimul, bătrînul cu ochi lăcrimoși se răsucește în pat. De la distanța care ne desparte, fără să-mi dau seama unde anume se uită, el privește și zîmbește cu o melancolie batjocoritoare, pe cît se pare. De ce ? Îl privește.

— Uite-l și pe-al nostru ! exclamă Mirea. S-a sculat cu fața la cearceaf, ai să vezi !

— Mda ! constată și Petcu.

Unul după altul, în șir, datorită medicilor, sosesc și internații lipsă. În pijamale, sprinteni, preocupați exclusiv de ei, își caută cu seriozitate locurile. Ca și noi, ultimii sosiți sînt bărbieriți și miros a pastă de dinți. Acum sîntem toți șapte în patru paturi, intercalați după criterii spitalicești (depresivii cu maniacalii, melancolicii cu exuberanții), și în curînd cel puțin doi dintre noi vor sporovăi, pînă cînd unul va scăpa cîteva cuvinte bizare, într-o direcție surprinzătoare, chemarea spre mister. Atunci... Atunci, din nou vom tăcea fiecare cu ochii pe celălalt.

Pregătiți de vizită, cei doi de la fereastră se și întorc la paturile lor. Petcu vine lîngă mine, iar eu prefer deocamdată să mă ridic. Accept schimbul cu el, adică îi iau locul de la fereastră în fața cerului care se închide etanș de acoperișul celorlalte pavilioane.

Un ultim automobil trece încet, învăluit în zgomotul catifelat al celor opt cilindri, îmi îmbogățește cadrul din zi în zi mai vechi. Cu trecerea lui, tentativa de conversație a cuiva din spatele meu se încheie înainte de a începe. Tăcem toți spulberați într-o liniște lipsită pînă și de ciripitul păsărilor, aproape rigidă.

Nici un fel de mişcare. Nu spune experienţa că tot ceea ce mişcă sfîrşeşte în cele din urmă prin a se opri ? Deci nu ne mişcăm. Nu ştiu la ce se pot gîndi ceilalţi şase, dar, în pînda acestei linişti, eu mă simt în stare să fiu foarte cutezător.

DOI

Două surori se îndreaptă una spre alta. Sînt îmbrăcate în halate bleu, poartă şorţuri albe şi bonete albe. Au paşii potriviţi pentru o zi lungă şi îşi vorbesc din mers.

— Nu l-ai zărit pe dom' doctor Voronca ? întreabă prima.

— O fi la raportul de gardă, răspunde a doua. După o altă bucată de drum mai strică o vorbă : Mai ieri auzeam că e în concediu.

Pe aleile înguste este întreţinută o mişcare fără început şi fără sfîrşit. Cu toată ora matinală, printre personalul spitalului se amestecă şi destui străini.

— Radiologia, vă rog ?

— Da' asta scrisă colea pe bilet unde-i ? Neurologia.

Firav şi tînăr prin lipsa de vîrstă, un bărbat merge mînă în mînă cu o femeie tînără. Din aleea centrală se văd mai bine : îşi sprijină supărarea unul de celă-

lalt. Masiv, cu mersul agale, un bolnav își întrerupe discursul adresat nimănui și le aține calea.

— Dă-mi o țigară.

Bărbatul scoate pachetul de țigări și îi oferă.

— Dă-mi și-un foc.

Bărbatul scapără bricheta de cîteva ori. Bolnavul se ferește de scîntei și pîlpîirea flăcării, și suflă în loc să tragă din țigară.

— Dă-mi și o femeie.

Acum se ferește cel cu bricheta. Își ia femeia pe după umeri și se îndepărtează cît pot de repede.

Același glas de femeie întreabă mereu :

— Nu l-ați văzut pe dom' doctor Voronca ?

Un medic cu halatul steril, în culoarea creolinei, se întoarce.

— Pe mine mă întrebați ? E de la neurochirurgie ?

— Scuzați, v-am confundat.

Lucrează multă lume în acest spital, fără a mai socoti numărul bolnavilor, nici vizitatorii, nici faptul că datorită întinderii se merge mult.

Dependent de toți, destinul a devenit aici la fel unui personaj mereu prezent, care rămîne însă invizibil. El este un glas care poate fi ascultat uneori deasupra vuietului și a strigătelor.

Foarte mare ca așezămînt cu aproape un secol în urmă, el nu mai poate fi socotit o mărime în raport cu un institut de cercetări nucleare sau cu uzinele producătoare de Diesele. Prinși în aceeași mișcare, vreo șaizeci de psihiatri încearcă să lărgească inelul a vreo șaizeci de boli psihice. Asta nu înseamnă că relația medic-boală păstrează proporțiile 1 la 1, ea ține de coincidență.

În exterior, spitalul se străduiește să păstreze ceea ce noi ținem să ne fie familiar, ideea fixă despre ordine. Distanțate în spații egale, serviciile clinice și serviciile de psihiatrie se succed uniform. Botezate cu A și B cele două clinici și numerotate de la 1 la 10

serviciile de psihiatrie, ele ordonează oarecum spațiul de cercetare, separă accidentele de aptitudinile îmbolnăvirilor psihice din servicii. Începutul îl face pavilionul de nevroze, cu rondurile sale din petunii. După el vin pavilioanele cu schizofreni, psihopați, paranoici, tufe cu trandafiri tîrîtori, urmate de saloane în care bolnavi de sifilis sînt tratați cu violența malariei, spații roditoare cu cireși, corcoduși și meri. Închiderea acestei laturi revine serviciului de psihiatrie judiciară, cu crimele și infracțiunile sale comentate discret, cu pajiști verzi de culoarea măcrișului. Pe următoarea latură, umbrită de salcîmi și incomparabil mai descongestionată, se află psihiatria infantilă și maternitatea. Cu întreruperi verzi, a treia direcție aglomerează morga și amfiteatrele, serviciul de neurochirurgie, cu mari perspective de hiltonizare, cu multe brancarde, cu multe urgențe, multe automobile. Aici casoletele chirurgicale, cu scăpărările lor de metal nobil, anulează culorile în picături ale panselelor de pe alei.

Ultima latură închide careul, cu aripile laboratoarelor, cu direcțiunea, turnul și orologiul aduse parcă din Sighișoara, cu oameni de pază la ambele ieșiri. E fațada spitalului. Dincolo de gardul ruginit, viața orașului naște bătălii de o superioritate mereu invincibilă, schimbări în societate, modificări în liniile de producție, construiește echilibrat și calm, cu o tendință de accelerare, trec pompierii, se văd mașinile cu foc albastru turnant al miliției, iar Orașul, care îi obligă pe toți să intre în competiție cu dorințele lui, așteaptă oameni sănătoși. Ori de cîte ori poate, spitalul îi dă. Oameni normali care se întorc la treburile lor... La treburile lor normale...

Pe o alee mai dosnică, o grupă de studenți așteaptă un coleg întîrziat. Își poartă halatele pe braț și se află în spital, întrucît programa analitică le cere și

cîteva prezenţe la un curs de psihiatrie. Ei vor fi medici stomatologi.

— Mai stăm ? bodogăne o fată. Scoate cărţile de joc, Mamelucule.

— Mi le-a furat, doamnă doctor, tot o doamnă doctor.

Un altul aruncă servieta în iarbă şi se aşază pe ea. Se întinde în iarbă. Din ochi, caută ceva. Caută în trupul tinerei femei, care aureşte în faţa sa, caută pe zidul albit de lumină al pavilionului, unde, urcat pe o schelă, un zidar vorbeşte şi cîrpeşte tencuiala. Caută insistent printre ramuri cerul, care nu-l interesează. Piciorul femeii se întinde spre el ; îşi şterge sandaua de pantalonii lui de catifea.

— Nu te culca, haidem.

— Mergem, zice studentul, tărăgănat. Stai, că uit ce mi-am amintit... La bibliotecă am citit că un psihiatru a injectat unui păianjen sînge de schizofren. Urmarea a fost că păianjenul şi-a ţesut casa altfel ca pînă la injectare.

Una din fete îşi aprinde o ţigară. Cea care aureşte în lumină rămîne mai departe neînvinsă.

— Nu te alarma, şi eu am suferit de boala întrebărilor fără răspuns şi, vezi, mă simt mai bine, rîde ea.

— Da, dar te-a tratat alt medic.

Fata pune piciorul pe cel întins. Cere retragerea afirmaţiei. Numai că din văzduh, de pe schela zidarului, un alt om strigă :

— Să stea vînturile ! Să stea ploaia ! Cerul acoperit şase pe zece.

Capetele studenţilor cad pe spate, se rotesc. Privesc schela cu zidarul care tencuieşte sub cerul pur. Acolo, sus, la o fereastră mică de mansardă, un bolnav cu mîinile şi picioarele scoase printre gratii reintră în lamentaţie. Cu mişcări rotunde, zidarul nete-

zeşte tencuiala şi-i stimulează criza celui de lîngă el, dispus să afle.

— Zici că ai fost aviator, ori mă iei aşa cu praştia ?

— Sînt ! Zbor Băneasa-Sibiu, dar meteorologii îmi vor sfîrşitul, vor să mă prăbuşesc în Valea Jiului.

— Zău ? Bre, de pe partea mea, chestia nu ţine !

— Cap de zidar ! Nu-ţi dai seama că şi ei ar vrea să zboare şi nu pot ? Sînt prea grei, mă, pentru cer ! Să stea vînturile ! Să stea ploaia ! urlă bolnavul.

Frumoasa voce umană atinge limitele, fără ca omul să trădeze vreun secret, el, care le ştie pe toate.

Cei de pe iarbă tac. Din punctul lor de vedere rolul acestui om s-a jucat, dar urmele unei astfel de frîngeri, lipsită de un istoric, îi zăpăcesc. În răgazurile în care conversaţia celor de sus stagnează, ruperea ierbii de către unul din studenţi creează senzaţia că în preajma lor paşte un animal hulpav.

— Încetează ! se răsteşte glasul tărăgănat. Apoi spune mai liniştit : Să-l întrebăm pe asistent.

— Să stea vînturile, să stea ploaia !

— Mă asurzeşti de pomană, se plînge şi zidarul de pe schelă. Nu-i nici vînt, nici ploaie. E secetă mare, aviatorule, şase pe zece ! Să fie şi ca tine.

În fugă soseşte şi întîrziatul grupei. Suflă greu, se trage incontinuu de cămaşa lipită şi justifică încurcăturile dimineţii, totuşi nici unul dintre cei care-l aşteaptă nu-i mai reproşează nimic. Fata din soare se mişcă şi, odată intrată în umbră, îşi pierde expresivitatea. Alţi doi, inexistenţi în grupă, pornesc încet pe alee. Merg departe unul de celălalt, însoţiţi de scuze şi de povestea unui tramvai.

Studentul nedumerit de schimbările care se pot produce într-un păianjen îşi astupă urechile cu degetele. Dintre cei tăcuţi un altul încearcă să menţină dispoziţia grupei :

— Să stea vînturile, să stea ploaia !

— Cerul acoperit şase pe zece ! rîde un altul.

— Ce v-a găsit ? întreabă o fată.

Afară de serviciile medicale situate pe marginea careului, în mijlocul lui se mai găsesc şi alte clădiri. Ca şi primele, acestea au şi ele destinaţii dintre cele mai diverse. Farmacia... Din ea sînt scoase, dimineaţa, coşuri cu medicamente în proporţii de alimente în alte părţi. Acoperite de cubul farmaciei, urmează bucătăriile, cu o permanentă larmă de autocamioane, maldăre de lăzi, uruit de ventilatoare şi cu inerentul miros de mîncare. La etajul bucătăriilor se întind atelierele de ergoterapie, un loc în care psihiatrii speră în refacerea legăturilor cu munca la unii dintre bolnavi. Mai ferite de frecuşul spitalicesc, alte cîteva cabinete ocupă şi tind să se extindă într-o aripă întreagă a aceluiaşi complet — ergo, bucătăriile etc. E vorba de cabinetul profesorului de la catedra de Psihiatrie, cu afluenţa de medici cadre didactice, de cazuri prezentate la arbitraj, de recomandaţiile cît mai urgente, e vorba de refugiile silenţioase ale psihologilor, e locul celei mai indiscrete aparaturi a serviciului de electroencefalograme. Peniţele maşinăriei scriu că bolnavul duce în trecutul său fie şi o epilepsie temporală.

Tot prin centrul parcului, brancardele şi cărucioarele pentru infirmi, dispuse la intrare asemenea oricăror autovehicule, anunţă radiologia. Deasupra Serviciului radiologic, o echipă de geneticieni veghează în jurul tezaurului uman : 2n = 46. După două decenii şi mai bine de polemici, dansul cromozomilor face iarăşi şcoală. În liniştea clădirii cu aspect de casă părăsită, parchetarii bat parchete crude. Concentrate în cîteva puncte, micile anexe, rezervate tratamentelor cu electroşocuri, menţin o reputaţie foarte apropiată de electrocutare, după ce au bătut recorduri în privinţa fanteziei. Desigur, această spaimă aproape superstiţioasă nu priveşte pe medicii animatori şi nici pe ceilalţi.

De asemenea, nu pot fi neglijate nici spălătoriile de rufe, nici bufetul, nici castelul de apă, nici crematoriul de gunoaie, nici băncile. Întregul construit pe orizontală şi cît mai calmant, cu intenţia de a-l face pe bolnav să se simtă într-o livadă, lasă cerul verde şi inconsistent, umbrit de ramuri grele cu caise necoapte, iar pămîntul un plan de o probabilitate totală.

Alt grup medical, compact, bate aleile spitalului. Cei şapte care vin au un fel de a merge strîns şi drept. Pe măsură ce se apropie, se disting şi cîteva femei. Nici ele, nici ei nu au acel Dr. cusut pe buzunarul de sus. Poartă halate inseriate cu tuş, vechi rezerve din garderoba spitalului, şi sînt medici neurologi, veniţi la specializare. Uneori pot fi auziţi cum fiecare din ei aminteşte de locuri opuse : Bacău, Timişoara, Constanţa... Au sosit din oraşele lor pe cînd în spital înflorea liliacul şi se vor întoarce pe lapoviţă sau pe ger, după ce măcar cinci din şapte vor încerca să convingă comisiile că e nevoie de ei aci în acest loc. Deocamdată, o parte a dimineţii o dedică fenomenului psihic şi prezentărilor de cazuri. Neurologia, specialitatea lor, va acoperi continuarea zilei pînă la prînz. Din felul în care circulă, din distanţa ce o pun între ei şi psihiatrie, nu este obligatoriu să fii ghicitor ca să afli că neurologii vin de la un caz care „le-a scăpat“ şi se îndreaptă spre altul ce „le va scăpa“. Deseori lucrurile merg atît de departe încît par blestemaţi să nu găsească.

Pe aleile marginale grupului, începe o fugă în zigzag.

— Prinde-o ! strigă o soră.

Un muncitor în salopetă aleargă printre pomi. Încă doi bolnavi în pijamale se postează la pîndă pe o anumită rază. Neurologii rămîn în loc şi ei... Acum se distinge bine fuga printre pomi a unei femei goale, cu trupul alb şi mişcări agile. Sfidător pentru cei care încearcă s-o înconjoare se dovedeşte faptul că fugara

nu se fereşte. Alergarea ei este un prisos de bucurie, iar trecerile pe lîngă urmăritori ţin de această explozie. Totuşi, în pericol de a fi prinsă, cu un salt, ea se caţără în primul cireş. Prin frunzişul prăfuit, se vede trupul ei despuiat cum se urcă mai sus, mai sus. Puţinele cireşe tremură de atingerea pielii, iar pielea se mulează la atingerea fructelor.

Trosnesc crengi. Din pămînt sar cireşe.

— Să nu cadă, zice sora în şoaptă.

— Nu cade, dă-o dracului ! o linişteşte cel în salopetă.

Bătrîn, greoi, muncitor de-al spitalului, acesta prinde în mîini cireşul şi îl scutură. Jenat de spectacolul neaşteptat. Are simţul păcatului. Mai face o încercare. Femeia însă rămîne mai departe agăţată în coroana pomului.

— Dă-te jos ! ţipă sora şi bătrînul deodată.

Nici o şoaptă. Nici măcar foşnet de frunze. Tîrziu, glasul ei stins anunţă dorinţa de a-şi muta şi cheltui viaţa în locuri ieşite din obişnuit.

— Ce-aveţi cu mine ? Mă duc mai aproape de soare.

Unul dintre bolnavii în pijamale, care dau ajutor la prinderea femeii, se face capră sub cireş. Celălalt îl escaladează, dar, ajuns la prima creangă, culege fructe.

Grupul neurologilor se răsfiră. Din generaţie în generaţie, neurologii îi sfidează pe psihiatrii şi psihiatrii pe neurologi. Prilejul se oferă comod.

— Înţelegi ceva ?

— Pot să zic că nu.

În vreme ce un grup dispare sau se dizolvă, un altul se încheagă. Astfel se petrec lucrurile de la sosire, pînă după prînz, ora plecării medicilor. De data aceasta, pe peronul Serviciului 1 psihiatrie femei, se observă ieşirea lentă a tuturor psihiatrilor. Sînt prezenţi toţi medicii de la gradaţia specialist, pînă la pro-

fesor, în măsura în care nu intervin urgenţe. Raportul de gardă s-a încheiat. Mai întîi doctoriţele, după acestea medicii vîrstnici şi — ultimii — ceilalţi, completează confreria albă, decent zgomotoasă. Bolnavii şi personalul secundar, care îi aşteaptă, rămîn mai departe pe margini, chipuri pe care sînt scrise cele mai complicate gînduri.

Pe peronul pavilionului se păstrează starea de grabă. Cîţiva dintre medici, totuşi, pleacă ; ceilalţi, în majoritatea lor, după numeroşi ani, participă la viaţa ansamblului. Sînt mai mult concetăţeni decît colegi, obişnuiţi a se întîlni pretutindeni unde este necesară prezenţa lor. În fugă, doctorul Pandelescu, medicul şef al Clinicii B, îşi potriveşte pipa stinsă în gură şi întinde mîna unuia dintre colegii mai tineri, în maniera lui politicoasă.

— Uimiţi-mă, distinse coleg. Aştept...

— Dom' doctor, n-am veşti... Masa oferită a fost sărbătorească, dar gazda a susţinut toată seara că nu vrea să creadă că moartea s-ar deschide spre altă viaţă. Or, asta o ştiam şi noi, invitaţii.

Dintre cei ce ascultă, vreo doi pot fi surprinşi cum studiază figura celui ce vorbeşte. Părerea lor despre acest coleg diferă de a altora, însă dineul dat de către un biolog, numit conferenţiar, rămîne o realitate.

— Lipsa de noutăţi înseamnă noutăţi bune, spune Pandelescu.

Alţi doi medici grăbiţi pleacă după colţul clădirii. Pe porţiunea de asfalt eliberată iese în evidenţă, favorabil, doctorul Moisei. Suplu şi nervos, în halatul purtat scurt, asistentul se comportă rezervat în aglomerarea de ierarhii şi răceala discuţiilor în maniera puţin afectată a unor renumite facultăţi de medicină. Dar libertatea de mişcare îi este redusă de către doctoriţa Petrulian, o apariţie cu părul negru-albastru şi înfăţişarea de membră într-un juriu medical.

— Doamna doctor, v-am trimis un bolnav, îi amintește Moisei.

— Am aflat, vreți un plus de investigații. Le veți avea.

— Mulțumesc... Și nu mă duce, Doamne, în ispită, declară el. După răsucirea pe care o descrie spre doctorul Băltărețu, modifică încheierea rugăciunii : Și ferește-mă, Doamne, de moldovence.

Dintr-o extremă, profesorul doctor docent Necula evadează din tonul obișnuit cu o răsturnare de timbru prea puțin melodios :

— Am a-nun-țat de rîn-dul tre-cut ! Să se dea planul de cercetare tuturor și fiecare să hotărască ce vrea să facă.

Un colaborator mai apropiat îi întinde profesorului cîteva diapozitive. Profesorul îndreaptă spre lumină prima imagine pe sticlă, închide un ochi și, în timp ce face completări la temele de cercetare, glasul lui pierde din efort. Munții, în desenul pur al unei piramide cu vîrful înzăpezit, pe care iarba se cațără, exercită asupra lui o veche atracție...

Cu treizeci de ani în urmă, pe cînd încerca să se definească, Petre Necula, tînăr medic, împreună cu o bună parte din colegi, folosea foarte des cuvîntul aventură. Cu motive și fără motive, tînjea după o evadare spectaculoasă care să-l copleșească pe el însuși prin simpla enormitate a actului. Cucerirea unui vulcan era o *aventură* de prima mărime, ca și cea a traversării oceanului pe o plută. Pentru oamenii superiori, gînditorii, cuceritorii și îndrăgostiții, sau pentru toți cei ce își puteau depăși condiția, nu părea să existe o altă cale mai convenabilă decît realismul feeriei.

În plină transformare a unei societăți, tentația acelui grup și a lui a suferit modificări de nerecunoscut. Mai presus de orice altă încercare, psihiatrul și viitorul profesor întîlnea cu adevărat omul și acel enorm

pe care omul îl aduce cu sine. Pînă și astăzi profesorul Necula trăiește aceleași sentimente de abundență și profunzime pe care i le inspiră aventura sa, chiar dacă modelul ales, de multe ori își pierde fața senină, sau are idei teribile și sufletul slab. Nu-i nimic extraordinar în această nepotrivire, totul ține de un nedrept-firesc, mai bine cunoscut și întregit, acum ca altădată, dacă nu cumva și exagerat de cel ce devine mai pasionat prin boală. Dar tocmai acesta este și rolul psihiatrului, pe lîngă obligația de a lăsa speranță unui timp prin stăpînirea unor *forme de viață* : întoarcerea la rațiune a tuturor celor care încearcă s-o ia înaintea vieții.

Ajuns la ultimul diapozitiv, profesorul Necula îl mai revede încă o dată pe primul, acea piramidă albă, cu iarba care o invadează, apoi le restituie pe toate cu un zîmbet neglijent.

În spatele profesorului, Porojan, medic-șef de serviciu, se ocupă de un asistent ce prevestește o rapidă ascensiune academică, intuită pînă și de cei mai indiferenți. Dar Porojan îi vorbește lui Stere cu o astfel de jubilație și, după obicei, atît de stăruitor, încît asistentul, pe măsură ce-l urmărește, vede la el un dar înfricoșător : trecerea anilor și pătrunderea lucrurilor i-au dat o măreție detașată.

— O vreme m-a preocupat și pe mine succesiunea bolii. Am cîteva descrieri bune, ți le ofer. Caut în schimb ceva despre ședințele de dializă din schizofrenie, mă interesează. Mai dă pe la mine, vinerea, dacă poți, e dimineața mea suportabilă.

— Plec. Astăzi mai am și cursuri, anunță profesorul.

Într-adevăr, profesorul se smulge din urmarea raportului de gardă în aer liber. Ca de fiecare dată, doi, trei din cei prezenți împrumută pasul lui. Ceilalți, chiar dacă numai cîțiva dintre ei au de lucru

cu profesorul, alcătuiesc în drumul lor comun albul cortegiu. Aceşti oameni domină spaţiul, dar ei înşişi sînt dominaţi de realitate, încît nu dau impresia niciodată că se afirmă atît de mult ca fenomenul psihic. Puternici, ei refuză de a se lua drept puternici şi poţi întîlni la fiecare dintre ei o stranie rezervă.

Un tînăr medic stagiar, un anonim astăzi, ignoră ceremonialul şi iese înaintea profesorului.

— Dom' profesor, vă rog să-mi daţi aprobarea să lucrez la Serviciul de psihiatrie judiciară. E dorinţa mea, o cunoaşteţi.

Profesorul Necula replică în genul stagiarilor :

— Tot otrăvit ? Tot pe cracă, în psihiatria obişnuită ?

— Tot, dom' *prof.*

Din dreapta lui *prof*, unde se păstrează de foarte mulţi ani de zile pe locul de asistent, doctorul Craina îşi părăseşte reţinerile. Obiectează :

— În nici un caz, doctore. Psihiatria judiciară mai însumează şi alte experienţe.

— Ai binecuvîntarea mea, dar să nu mă blestemi peste cinci ani, decide profesorul. Stai o lună pe lîngă doctoriţa Serafim şi mai vorbim.

Şi calea întortocheată spre cabinetul profesorului este trasată mai departe de numerosul grup. Acelaşi pas, aceeaşi ordine, o suită albă care se desface şi se strînge sub cupolele verzi ale parcului.

Pe peronul unde s-a prelungit raportul, psihiatrii ce nu sînt cadre didactice, numeric jumătăţiţi, se răzleţesc şi ei. Totul se desfăşoară calm. Rareori gesturile lor la adresa celorlalţi colegi manifestă linii cu tendinţe altfel decît lăuntrice. Sînt din acelaşi aluat, doar mai puţin convinşi că jocul vieţii decurge după un curs universitar. La stînga, la dreapta, în faţă, pe după pavilionul care-i reuneşte la raport, în pas de plimbare, doctoriţele şi doctorii merg către cabinete. Abia

după plecarea lor începe să se vadă bine coloritul roz cu accesorii înflorate al bolnavelor, pijamalele uniforme ale bolnavilor şi, mai departe, străinii de spital, instalaţi răbdători pe bănci, în aşteptare.

Ultimii doi care se retrag schimbă păreri asupra unui caz cunoscut bine şi de unul şi de celălalt şi ajung, pînă la urmă, extrem de departe. Gălăgiosul doctor Agatstein merge agăţat de braţul vînjosului său coleg, medicul-şef Schneider, şi îşi exprimă regretul. Cam de aceeaşi vîrstă cu ei, medicul-şef al Clinicii A, doctorul Stelatos, îi prinde din urmă.

— ...Prometeu, primul rebel împotriva zeilor şi destinului. Am forţat clasicul exemplu, Schneider dragă.

— Nu-mi place rebeliunea. Necula ştie ?

— S-ar putea să nu ştie.

Ajuns între cei doi, doctorul Stelatos ascultă cîteva cuvinte, intră în panică şi devine grăbit. În timp ce îi depăşeşte ostentativ, le atrage atenţia :

— V-am rugat întotdeauna, nu conspiraţi în prezenţa mea şi nici în preajma mea. De ce nu vreţi să înţelegeţi ? Dacă voi fi întrebat ?

Luaţi prin surprindere, cei doi se opresc pe aleea şi se uită după Stelatos. Schneider izbucneşte în rîs, iar Agatstein, cu humorul lui, aruncă un diagnostic :

— *Délire de persécution ?*

Pînă la urmă, şi cei mai vorbăreţi psihiatri ajung la cabinetele lor. Afară se clatină o rumoare uniformă. Un „Mercedes“ se lansează cînd la dreapta, cînd la stînga în curbele închise, un ofiţer rătăceşte cu mapa la subsuoară, o bucătăreasă încinsă pleacă la drum fără nici o ţintă, trece ca să se mai răcorească. În parc stăruie o falsă monotonie, cu mari tendinţe la neprevăzut. Prin uşile date de pereţi, în pavilioane diferite, zbîrnîie cîte un telefon, imploră glasuri. E partea de contribuţie a operatoarelor tele-

fonice care interoghează, irită, taie contacte, refuză sau, în situații privilegiate, te lasă pe circuite, cu iluzia unei convorbiri intercontinentale.

În holul Clinicii B, sora întîlnită mai pretutindeni prin vastul spitalului frunzărește un dosar. E în halat azuriu, sorț alb, bonetă albă și seamănă cu cele mai multe dintre surori, iar holul seamănă cu celelalte holuri ale serviciilor de psihiatrie. O rază de soare scăpată în această umbră face transparent numele bolnavului din dosar. Aceeași rază ricoșată din hîrtia albă scoate în relief anunțul emailat „Fumatul interzis". Din perete, raza coboară oblic și prinde în ea fețele bolnavilor în trecere, ai căror ochi au puterea de a privi doar în jos. Ultima rămășiță de lumină de la aceeași sursă conturează locul pe care întîrzie sora și descifrează parte din atracția bolnavilor față de această pardoseală. Sub papucii cu pompon, gresia holului montată în carouri stacojii și alb-gălbui se desenează intactă, rost cu rost, după atîția zeci de ani.

O ușă pocnește. Curentul flutură hîrtiile din dosarul sorei.

— Soră dragă, ce-ai mai aflat de doctorul Voronca? se interesează medicul-șef al clinicii, Pandelescu.

— E tot în concediu, dom'doctor, comunică ea și înaintează spre ușa ținută întredeschisă.

— În agenda mea scrie că urma să se întoarcă astăzi. Am greșit data ?

Dunga de bărbat care se vede prin ușă se îngustează. Se mai zăresc un ochi, cîțiva centimetri din halatul alb, cîțiva din pantalonii gri, un pantof bine lustruit. Odată cu răsucitul siguranței pe dinăuntru, sora ridică din umeri. În lumina de dincolo de peron, aproape de soră, reapare bărbatul firav, lipsit de vîrstă. Trece singur, fără femeia care se lăsa orientată de el. După cum se vede, ea a fost inclusă + 1 în mișcarea, relațiile și funcțiile rezervației.

La cîţiva zeci de metri, bărbatul se opreşte, foarte aproape de ieşire. Îl urmăreşte senzaţia că, de la intrarea în spital, de pe fiecare alee îi sînt proiectate filme pe mai multe ecrane deodată, care-l bombardează cu mesajele lor. În locul lui, un altul mai bătrîn l-ar face pe Dumnezeu sadic ; el, însă, încearcă impresii fără noimă. Are tendinţa de a vedea lumea unui astfel de spital în negru şi alb, iar boala o simte liberă, în plină civilizaţie de beton ; ea continuă să poarte cu sine imemorabile căderi, venite din epoca în care omul trebuia să supravieţuiască fără arme, în pădurile ostile. Mult mai tîrziu va afla, poate, că în acest spital nu există negru şi alb — spus teoretic — există numai degradeuri şi o infinitate de nuanţe. E nevoie de imaginaţie ca să poţi înţelege stările asimetrice ale spiritului ! Acestea nu înaintează numai direct. Se desprind în linii, fac salturi, se răsucesc, merg înapoi şi în multe alte direcţii.

De la laborator sau poate din altă parte, un medic o ia în direcţia pavilioanelor de psihiatrie. Pe urmele lui porneşte o femeie înaltă, cu aspect neutru.

— Dom' doctor ! strigă ea. Staţi puţin... Dom' doctor, vreau să ştiu... Ce e cu el ? Spuneţi-mi adevărul! E fratele meu.

Medicul se opreşte. E evident că gravitatea întrebărilor îl găseşte totdeauna nepregătit şi mai cu seamă atunci cînd ele vin de la oameni de la care nu te aştepţi.

— Doamnă, nu dau consultaţii pe stradă.

— Pe stradă sau în cabinet, adevărul e acelaşi.

Cu toate multele iritări pe care le stîrneşte în rîndul bolnavilor şi chiar mai departe, totuşi psihiatrul rămîne vrăjitorul timpurilor moderne. Sau, oricum, unul dintre vrăjitori. Deşi îi lipsesc răspunsuri medicale şi îl presează probleme de ordin filozofic şi juridic, el este dintre puţinii care înţeleg şi se zbat să fie

înțelese asimetriile spiritului, punct de plecare de unde se pot înfrunta adevărurile.

— Să mai vedem, doamnă.

Extenuat, bărbatul înțelege să plece mai departe. E în firea lui să se simtă mai liniștit cînd amînă.

Nu e momentul să afle acum, nici altă dată, poate data viitoare, că nu știe ce-i moartea. Survine cînd inima încetează a mai bate, așa cum a aflat-o dintotdeauna, sau se înstăpînește cînd creierul refuză de a mai capta viața ?

TREI

Să-ncerc, să nu-ncerc ? Să urc scările și să bat la o ușă... Ei bine, să presupun că aș nimeri tocmai ușa care trebuie și nu alta, iar cu puțin noroc mai dau și de omul dispus să piardă o oră pentru o lămurire, eventual și amînată, dacă astăzi e ocupat. Ce va spune omul acesta ?

Soarele se urcă în poala mea. Pe neobservate, împinge iluzia de umbră a corcodușului din spatele băncii, mi se întinde, ca o pată de apă fierbinte, peste genunchi, și cade pe țărîna uscată, ciuruită de fructe terciuite și sîmburi. E atîta soare în vara asta, încît pînă și aerul nopților exală temperaturi de cai înăduși... Oare acum cînd privesc ferestrele sticloase ale mansardei sînt văzut de cineva ?

Deoarece tot am întîrziat de la vizită, rămîn mai departe în așteptare. Poate că totuși, pînă la urmă, se ivește și prilejul de a mă sfătui cu un astfel de om.

Din lipsă de ocupație, mă îndeletnicesc cu observația. Preocupările spitalicești se înmulțesc, ademenesc. Citesc foile internaților, cîntăresc părerile stagiarilor zgomotoși și atotștiutori. Am împins atît de departe curiozitatea, încît ieri la prînz, cînd unul dintre stagiari a întrebat cine a găsit o carte franțuzească pierdută, am tăcut, deși știam că se află în salonul mare, căzută după o noptieră ; la plecarea stagiarului, am scos cartea și, pînă astăzi dimineață, la sosirea lui, eram gata cu ea.

Iată-mă, gînditor sedentar, ridicol de frămîntat, așezat pe o bancă, față în față cu Serviciul de biologie umană sau genetică — nu știu exact — al spitalului. Nu cunosc nici un specialist pe care să-l aștept anume, după cele citite (noutăți științifice care m-au speriat) și mă leg de micile sunete și de tăcerile ce vin din etajul clădirii. Cel puțin în adolescență, cînd mi-am pus pentru prima oară întrebări, răspunsul a fost că sînt un elev în cursul superior și că, dacă dintr-o greșeală voi candida la științele naturii, proba dată va fi o probă lipsită de inteligență în acest domeniu. Acum însă întrebările au devenit mai răscolitoare, iar cartea nu mi-a oferit răspunsurile așteptate, ci numai neliniște. Cine sînt ? Sau mai la obîrșie, ce sînt ?

Nu-mi amintesc de atracția spre vreo religie, din lipsă de dovezi, din teamă că puteam sluji o măreție fictivă. Acolo unde apare acest *Credo* se termină cu puterea oricui, se termină și cu mine. Cu toate acestea, ori de cîte ori sînt cercetat și divizat în laboratoare, preferința mea spre inviolabil găsea sprijin în miezul de necunoscut din om. Asta era suficient. Cercetările dinafară deveneau zgomote care lovesc o armură. Atunci, vedeam în mine un *homo dei*, de necuprins de la o limită încolo și dat ca atare.

Totul pînă în această noapte, simplă noapte de lectură care-mi dă spasmul celei mai cutezătoare întrebări. Cine sînt ? Ce mai sînt ?... O cantitate de nerecunoscut ! O carte îmi tălmăceşte că ceea ce aveam dat şi veşnic este descifrat, inventariat şi difuzat. Sună caraghios, ştiu, să dau drumul unui astfel de protest, cînd puţin îmi mai lipseşte pînă voi împlini 50 de ani. Numai că, odată cu popasul pe care îl fac în această clinică, noutăţile timpului îmi pun între paranteze tot trecutul. Deci în *inocenţa* noastră de cîteva sute de ani am sentimentalizat viaţa, iar în ultimii cîţiva, sub ochii tuturor, se produce ruptura.

Şi iată-mă dincolo de ruptură, cu trecutul strîns în pumn ca o scrisoare de dragoste adresată cuiva care nu există, adus de partea exactităţilor zguduitoare. În tinereţe, cînd femeile se uitau în ochii mei, mă răzbunam să le văd cum înoată în cenuşiul lor, obligate la o mulţime de amabilităţi, unele de mare autenticitate. Reţin una din acele confidenţe emfatice : „Eşti atît de străin de neamul şi sîngele vostru al Anghelilor. Blond, cu două pete de cer înnorat în ochi“... Astăzi apare comentariul ştiinţific : albastrul ochilor mei = nucleotide = tablouri de excitaţie = ş.a.m.d. Mai cunoşteam că sîngele meu, al tău, al dumneavoastră, dintotdeauna puţină chimie şi multă purpură regală, trecea drept cîntarul faptelor mari sau regretabile... Lucruri ştiute, altele ignorate ca neserioase şi penibile. Ei bine, prin dovezile aduse de Quinton, se stabileşte că în arterele mele curge un lichid moştenit direct din oceanul primar. Şi tot domnului Quinton îi revine meritul de a fi observat primul uimitoarea asemănare de compoziţie dintre sîngele meu şi al mărilor de odinioară. Aşadar, imaginea strictă a sîngelui dispare şi nu mai reprezintă mare lucru. În principal sînt posesorul unei ape ce transportă cantităţi de oxigen şi care păstrează regretul oceanelor.

Iar în legătură cu mîna, cu *victoria* mîinii, cum îmi plăcea să numesc această ramură a ființei mele, iată, noile cunoștințe le modifică pe cele vechi. Dar așa ? O pîrghie, o pîrghie oarecare, chiar dacă pe alocuri autorul încearcă să mă flateze, să-mi spună că mîinile și picioarele mele dețin, doar ele, 103 oase din cele 206 ale scheletului meu. E și aceasta o reevaluare pentru un mergător de specie superioară.

Știam ceea ce în general se știe și anume că provin din fiare și deci din materie, fapt pentru care imaginea unui astfel de trecut nu m-a măgulit din calea-fără niciodată. Optimismul meu naiv s-a menținut însă. Aveam în mine ceva antimaterial cu care alunecam printre probe și încercări și el mă situa, între păpădie și bivol, pe locul din vîrf, îmi dădea dreptul uimirii, împinsă din legendă pînă la preaslăvire. Astăzi, fără nici o posibilitate de tăgadă, aflu că la începutul începutului, pe cînd capriciul unui scăpărat m-a chemat să încolțesc din întinderile vîscoase ale mării, eu, mucegaiul primordial, am beneficiat de privilegiul solar și am parvenit în celulă. Nici vorbă de sorginte biblică, nici pomeneală de unicitate spațială, adio tatăl meu Vîntul care s-a iubit cu mama mea Noaptea.

Cu toate aceste pierderi succesive, printr-o încăpățînare disperată în a menține cu orice preț fie și un *Corycium enigmaticum,* viața își mai păstra o oarecare noutate zdrențuită (asta pînă pe la patru dimineața, cînd sarea rece a neonului din spital se topea în lumina zorilor). Explicabil, de vreme ce după evoluția mea, după ADN-uri și ARN-uri, AMP-uri și alte prescurtări sistematizate ca într-un extras de materiale alcătuit pentru un produs plastic, acel ceva antimaterial continua să scape prinderii în tabele și scheme. Dar, cîteva pagini mai departe, cartea fanaticului intelectual aducea lovitura cea mare : elicea vieții. Nimic mai simplu decît desenul unei spirale, compusă din sfere albe și negre, cu explicația că în

această răsucire de zaharuri şi fosfaţi stă, pare-mi-se, originea reproducerii celulare, descoperire care le-a adus lui Crick, Watson şi Wilkins premiul „Nobel“ pe anul 1961, iar mie deplina convingere că din lunga aventură a materiei s-a zămislit cel mai perfecţionat animal tragic.

Dar pulverizarea continuă... Dacă electricitatea materiei despre care se susţine că, vie sau inertă, e purtătoarea acelui *zzang* din mine (cum cel mai potrivit ar spune-o anglo-saxonii), atunci rămîne hotărît că ea este sursa ce mă menţine deasupra vălmăşagului terestru. Tot neatrăgător îmi apare şi beneficiul de formă pe care-l deţin. Asemenea rechinului, considerat o reuşită prin forma sa în stare să-şi aservească mediul, eu sînt privit ca o capodoperă a repetărilor, repetări datorate „obligaţiei“ pe care am avut-o de a mă perfecţiona. Astfel, cîndva tîrîtoare, cîndva şopîrlă cu corpul complet ridicat deasupra nisipului, astăzi simbol de perpendicularitate, urmează să-mi închipui că sînt mulţumit ? Văd saltul, dar simţul compoziţiei şi al proporţiilor îmi spune că sînt înjosit.

Pe lîngă acest mucegai şi trudă de titan, se mai cerea un fior. Şi dacă lucrurile stau întru totul aşa, înseamnă că natura a plecat în a mă reproduce de la soluţia cea mai proastă.

Una din ferestrele întredeschise ale mansardei scîrţîie şi se mişcă. Prin geamul vînăt, care descrie o mişcare turnantă, aleargă şi scîrţîie pomi, acoperişuri din olane, văpaia soarelui, aleargă şi scîrţîie cerul deodată trezit. Două mîini de femeie, scoase peste fereastră, scutură nişte firimituri dintr-un şerveţel de hîrtie, şi în aerul cald şi lălîu, cojile de salam cad în gol mai încet decît resturile de pîine. Mă gîndesc cu seriozitate : dacă această făptură, întregită în persoana unei femei biolog, ar coborî, aş îndrăzni s-o opresc ? Să-i vorbesc ?

O tuse grea, tabagică izbucnește prin tufișurile din preajma acestui colț ferit de treburile și libertățile spitalului, iar odată cu ea, pe alte două bănci pe care le credeam libere, zăresc doi internați întinși la plajă. Unul din ei, într-o poziție comod-chinuită, fumează și tușește, celălalt, despuiat pînă la brîu, alb și suflecat la pantalonii pijamalei, seamănă cu un mort trăsnit. De fapt, ambele bănci etalează două paturi ocupate.

Aprind și eu o țigară și arunc pachetul gol sub bancă, după care gîndurile îmi fug la bufetul spitalului, pe unde va trebui să trec, deși speram că odată cu internarea n-o să mai fumez. Da, obiecțiile mele, desigur în permanență treze, conturate într-un mediu cu predilecție pentru limpeziri și cu timp de prisos, pot fi ele exprimate ? Nu mă îndoiesc că la o cafea sau la o discuție despre situația din Europa, ar însemna un punct de vedere ; aici însă... Sînt trei posibilități distincte, dacă izbutesc să mă apropii de cineva. Prima și cea mai simplă : medic sau biolog, mă va însoți ca din întîmplare la clinică și va întîrzia în discuția cu doctorul Craina sau Rozenkranz, medicii salonului nostru. A doua posibilitate, regretabilă : mă va situa pe poziția intelectualului înapoiat, dacă nu uzurpator. Și nu neapărat din dorința de păstrare a unor adevăruri greu cîștigate, cît din respect pentru inevitabilul program al acestui cercetător care consideră că cel puțin pe el contribuțiile alor săi nu-l vor sărăci cu nimic, dimpotrivă îi vor da strălucire. Ultima dintre posibilități rămîne întîlnirea cu un purtător de cuvînt fără un simț prea ascuțit al limitelor posibile, specialistul salarizat oricum și necăjit de paradentoză, care-mi va surîde și mă va sfătui sincer să rezolv această necunoscută după anul 1999.

Alarmantă situație s-a mai creat de la un capăt la altul al lumii moderne. Și cînd mă gîndesc la insistențele cunoașterii, de valoarea cărora știu că nu oricine

îşi poate permite luxul să se îndoiască, văd suficient de nedumerit dezinteresul purtat de ştiinţele medicale guturaiului. Un ceas după ce apuci să te declari mulţumit că ai scăpat fără bube la nas, începi să strănuţi. Despre gripă, numească-se ea ordinară sau siderală, ce să mai vorbim. Pînă nu îşi face mendrele, doctorul rămîne un biet cicălitor şi un semnatar de certificate. Dar progresul, progresul... Putea fi vindecabil cancerul înainte de a se şti că radarul liliacului dă la iveală de la zeci de metri distanţă un fir de păr a cărui grosime nu depăşeşte însăşi grosimea firului. Putea fi desigilată schizofrenia pînă la ora cînd s-a aflat că regina albinelor nu trezeşte nici un fel de afecţiune poporului ei decît prin mirosul său dat de acidul 9-hidroxid-trans-2-enoic. Ciudate îndemnuri, ciudate sub multe aspecte... De fapt, tuturor celor care încearcă să umble prin mine, dincolo de ceea ce mi se pare că merită să rămînă cifrul meu, le voi reproşa că sînt obsedaţi după cunoaştere, de parcă cunoaşterea ar fi o bucurie oprită.

Eram un Apolo cîndva şi în jurul meu Orfeu cînta !

Din spatele băncii, aud paşi însoţiţi de cunoscuta rezonanţă pe care o dă asfaltul. Mai repede decît se poate spera, refugiul îmi este vizitat de o femeie, în parte îmbrăcată în ţinuta internaţilor. Are nişte ochi mici, negri şi deosebit de inteligenţi, care, plasaţi pe o faţă de broască, lasă să se întrevadă o energie nebănuită. Oprită numai la cîţiva paşi, cu o ţigară neaprinsă între degete, mă priveşte agresiv.

— Cum se face, tinere, că pînă azi nu te-am mai întîlnit ? Se vede treaba că eşti nou picat în constelaţia asta.

Doamna se aşază pe bancă şi, cu multa ei autoritate, îmi dă de înţeles să-i aprind ţigara. Mă supun cu bunăvoinţă, atras de nota senzaţională din ea : degetele pătate intens de nicotină, pantalonii înfloraţi

și de un gust desăvîrșit, zeflemeaua din privire. Aștept tăcut evoluția conversației, inerent îngrijorat, cu toate că nu este cazul, de perspectivele viitorului, cînd, lipsit de puterea de a mă mai menține în singurătate, voi fi atras iremediabil de vîrtejul ce bîntuie aici. Rezist, așteptînd să se încheie examenul inițiat de neastîmpărul celor doi ochi.

— Ce tot îmi cauți nod în papură, domnule ? Și ce dacă-ți spun „tinere" ? Află că dacă Marie-Claire este de această părere, așa este, bagă la cap ! Și eu am cincizeci și opt de ani, dar vîrsta obiectivă rămîne de douăzeci și nouă. E normal, jumătate i-am dormit. Scoate din buzunarul halatului o coală de hîrtie împăturită și un pix. Netezește hîrtia și se pregătește să scrie, calmă, cu țigara în colțul gurii. Zice : Îmi placi, te notez pe listă... Numele, vîrsta și serviciul în care te pot găsi.

Privesc lista întinsă pe unul din genunchii ei și mulțimea de nume înscrise pe ea ; mă șochează faptul că cele mai multe dintre ele sînt ale unor medici de notorietate aici, iar din cîte îi cunosc pe unii, alegerea țintește parcă spre cei mai arătoși, spre...

— Ai uitat cum te cheamă, păcatele mele, n-oi fi dat peste un oligofren !

— Mă gîndeam ce vîrstă vă este mai necesară. Cea subiectivă, cea obiectivă ? încurc lucrurile ca să cîștig timp.

— Încetează și recomandă-te ! rîde Marie-Claire.

Simplu și imediat. Altă scăpare nu am de la această femeie și deci, fără nici o condiție, trebuie să-i fac voia. Privesc mai atent numele celor de pe listă și, continuu nelămurit de scopurile ei, risc altă întrebare:

— Ați uitat să-mi spuneți : ce semnificație are această convocare ? Poate unde nu sînt medic, renunțați, doamnă.

Marie-Claire se retrage brusc la capătul celălalt al băncii. Mă privește cu dispreț.

— Bă ! strigă ea. Eşti tîmpit sau eşti frigid ? Lista cuprinde preferinţele mele pentru bărbaţi şi ordinea aproximativă în care mă voi culca cu ei. Atît. Reia, cuprinsă de remuşcări : Ce-i tot dai zor cu doctorii, domnul meu ?

Rămas încă omul mentalităţii obişnuite, e greu să-mi mărturisesc pînă şi mie cîtă repulsie şi compătimire îmi stîrneşte această femeie cu mintea ei dezmoştenită. De aceea recurg la toate abilităţile. Cu tehnica împrumutată de la Marie-Claire, alunec pe bancă pînă lîngă ea.

— Sigur, zic eu. E preferabil... Mai bine să alegi decît să laşi să fii aleasă. Îi iau lista, pixul şi, pe rîndul rezervat mie, scriu un alt nume şi prenume, o vîrstă şi o clinică oarecare. Să spulber impresia de complezenţă, venită dintr-un fel de murmur de femeie rănită, cedez hîrtia. Observ : Pe la începutul listei, am zărit acelaşi nume trecut de două ori. Mă refer la directorul spitalului...

Marie-Claire se ridică de pe bancă. Pare că unei alte femei din ea, mai exact unei rămăşiţe din această doamnă voluntară, nu-i este în fire să dea cont nimănui de cele ce hotărăşte.

— Alt mîncător de orgoliu ! Nici pe doctorul Moisei, nici pe tine nu te deranjează că o femeie se culcă cu două duzini de bărbaţi, dar vi se aprind crestele de ce-o face de două ori cu acelaşi. Meditează amar. Află că cel din capul listei e într-adevăr directorul, cum ai remarcat, dar cel mai de pe urmă e băiatul lui. Am aşezat special pe alţii între Cuzum-tatăl şi Cuzum-fiul, pentru ca, pînă termin cu ei, să mai crească şi Cuzum cel mic. *C'est ça, Monsieur.*

Mă ridic şi eu în picioare. După ce-mi ascult căderea în gol a gîndurilor, fără nici un răsunet, repet maşinal încheierea ei.

— *C'est ça, Madame.*

O urmăresc cum se îndepărtează pe altă alee decît cea pe care a venit. Calcă sigură de ea, are ţinută şi seamănă cu o femeie împlinită. Unde se duce ?

Dintr-odată mi se face cald, mai cald ca în alte dimineţi la această oră. Îmi scot halatul şi rămîn în pijama, cu o dogoare care emană din mine, din complexul de sărăcie şi milă, întreţinut constant de îmbrăcămintea pe care o port. Cum nu am unde să merg, n-am ce face, nimic nu mă grăbeşte, mă aşez iarăşi pe o bancă, pe o roată de umbră subţire şi pîlpîitoare.

Sus, la o fereastră, în timpul vizitei lui Marie-Claire, a fost prins în geam un ziar, să mai neutralizeze puţin soarele. Citesc scrisul mare şi răsturnat : ANTICIPIND CANICULA Restul, eu, biologie umană, genetică, Marie-Claire, eu... Mai densă în sensuri şi contradicţii, întrebarea revine : cine sînt, ce mai sînt ? Sosesc de unde sosesc şi, cînd mă statornicesc ca număr terestru, în loc să port răspunderea a ceea ce fac eu cu mine, o nouă urmărire de forţe şi de capricii începe, de data aceasta la scara şi posibilităţile formei, înălţimii şi puterilor dobîndite. Adunaţi, cîntăriţi şi împărţiţi : nu este îndeajuns că sînt reprodus după tiparul erei mele, nu este îndeajuns că am de învins, în lupta cu celelalte, epilepsia, sifilisul, malaria, inconştienţa, prieteniile false, singurătatea, maniile şi ruina la capăt, nu dispariţia, lanţ de neajunsuri cu zale grele, numai şi numai spre a dispărea la urmă cuviincios şi nu alienat ; nu e îndeajuns ? La carul acesta cu ostilitate se cade să mai trag şi ponoasele strămoşeşti ? Sînt arhicunoscute plusurile de primejdie ce-mi revin de la certificatul de naştere şi pînă la eliberarea buletinului de identitate pe termen nelimitat. Nu simt deloc nevoia să mai contribuie şi alţi necunoscuţi (cu greşelile lor ireparabile, pe care eu poate le-am evitat) şi nici să mi se lase nişte moşteniri, fără a avea dreptul, eventual, să le refuz.

Dar nu și nu, acesta este răspunsul lumii științifice. Nu-mi rămîne de ales altceva decît să calc mai departe pe o panglică însemnată pe o parte de oricine și orice, pe cealaltă parte lăsată mie, spre a o transmite urmașului tot însemnată, împotriva acordului cel puțin al unuia dintre noi.

La un om prost, cîți strămoși nebuni ?

Mă înșel oare după o noapte albă și niște vești de un senzațional pe care nimeni nu-l ia în seamă ? Văd lucrurile prea întunecat ? Se poate. E chiar probabil. Sînt primul dornic să se mai înșele o dată și definitiv, dacă optimismul unor astfel de cunoașteri mi-o va cere. Sînt dispus să aflu de la oricine că, după ce am sperat îndelung să mă ridic mai sus, esența mea atît de aleasă va izbuti să fie văzută undeva, nu știu unde, dacă nu luminoasă, fie ea și ca o arătare gravă.

Pe neașteptate, din clădirea lîngă care aștept (pe cine ?), țîșnește o fată tînără, frumoasă. Cîțiva pași pînă lîngă mine nu își dă seama că este văzută și se admiră din mers, de la pantofi în sus pînă la genunchii goi ; urmează halatul sobru, e o laborantă.

În eventualitatea că îi voi vorbi, mă ridic. Tresare. Din mers, mă privește și-mi pune repede un diagnostic. Sînt unul dintre cei ce rîd cînd nu este nevoie, unul dintre cei ce urmăresc obscen femeile ? Devine deodată grăbită.

Așa cum prevedeam, în urma ei plec și eu, augur în pijama bleu-vid și papuci, care se chinuie să-și spintece măruntaiele, dornic să-și cerceteze propriul viitor.

Fără nici o întîrziere dau și de ceilalți internați ce merg pe cîte o alee și se întorc pe alta, angajați într-un rău sau bine concentric (cine știe ?), cu acel aer pe care încep să-l pătrund, mimica unor oameni serioși în fața vieții care comportă atîtea probleme și superficiali în fața morții.

PATRU

Autobuzul scapă de marcaje şi se avîntă. Numai că la gesturile agentului de circulaţie se opreşte iarăşi. Pe asfaltul haşurat cu alb, coloane de oameni se îndreaptă unele spre altele, se amestecă şi ocolesc autobuzul într-o grabă tăcută. De pe scaunul său, doctorul Aprilie Voronca urmăreşte frenezia dimineţii ca la un microscop la care se văd leucocitele cum se ciocnesc. După nouă zile de concediu întrerupt de un telefon, nu se poate lăuda că i-a fost dor de aceste dimineţi. Dar nu regretă nici drumurile, nici demersurile făcute în aceste zile pentru a construi o locuinţă sau a o obţine...

În îmbulzeala autobuzului, un somnoros se smulge să coboare şi îi trînteşte servieta pe jos. Voronca o ridică. Următorul călător care ocupă spaţiul de lîngă medic are burtă şi parcă psoriazis. Cel de pe scaun se uită la ceas şi socoteşte că va întîrzia, celălalt îşi freacă burta de umărul lui în legănarea maşinii şi iluzia liniştii.

Cu ani în urmă, în dimineţile în care nu citea ziarul, participa la toată călătoria sa spre spital. Se uita la magazinele centrale, observa clădirile noi, mereu mai multe, unele elegante. Jocuri de cuburi, apoi cîteva pieţe. După pieţe, cartierul se mai etaja o dată, în clădiri vechi : urbanism provincial. Impunătoare îşi făceau apariţia morga şi — pipernicită — o bisericuţă legendară, la care şi astăzi mai speră să se oprească într-una din întoarcerile de la spital. După aceea, începea informul pereţilor în culoarea luturilor, cu anunţuri ticluite, *Avem borş,* un cartier străpuns din mai multe părţi în acelaşi timp de turnuri spontane.

Cu abatoarele, venea și stația cînd, din cauza mirosului de hoit cald, taxatoarele își scoteau batistele și le duceau la nas. Cu șoseaua care urcă ușor, se profila închisoarea, văruită în alb. Prelungire aparte a perspectivei, cu anticiparea șesului, stăruiau spitalul și cimitirul vecin de gard.

Mai mult ca sigur că și astăzi mai privește cîte o piață, cîte o casă (case, mai ales), dar o face cu gîndurile în altă parte, cu veghea asupra următoarelor îndatoriri, care se trezește și stabilește alte legături. Aceleași de la o dimineață la alta : sosirea medicului la clinică și coborîrea lui în niște suflete fără gravitație. Care trebuie salvate. Dar cum ? Care trebuie cucerite și redate lor însele. „Mie, redă-mă"...

Rar și luminate reciproc, se ridică la suprafața memoriei și amintirile cele mai îndepărtate despre aceste dimineți. Vremea cînd venea cu tramvaiul jumătate din drum, iar cealaltă jumătate pînă la spital o făcea cu trăsura, împreună cu alți psihiatri. Era ora în care vorbea cu birjarii despre ovăz și despre caii lipițani, iar negustorii îi salutau din ușile prăvăliilor. Pe atunci, Năgăilă rîdea de pe capră de absurditatea veștilor aduse de mușteriii-doctori, precum că în alte țări trăsura oprește în fața semafoarelor.

Călătorul cu mîncărimi de piele așezat de lîngă umărul lui Voronca se repede la un scaun liber. Printre modulațiile motorului, un glas stîrnește zarvă.

— Nu mai pot... Mi se face rău ! Ce parfum, domnule, ce parfum în mijloacele publice de transport !

Voronca ascultă. Este chiar glasul șefului său, doctorul Pandelescu ! Celălalt, căruia medicul-șef i se plînge de excesul de parfum al vreunei călătoare, e un psihiatru tînăr.

— Hai, colega, luăm mașina următoare, îl roagă Pandelescu.

— Mai avem puțin, dom' doctor...

Un semn al lui Voronca, apoi altul nu rezolvă nimic. Doar tînărul medic îl zăreşte pe Voronca, tocmai cel de care el nu are nevoie...

Psihiatrii coboară. Femeile de la uşă rîd. Comentează.

În autobuzul mai liber, călătorii se privesc între ei. Voronca se uită şi el la un adolescent deşirat care stă pe scaun. Alături de băiat, mama, în picioare, îl observă repetat şi prin surprindere. Băiatul nu-i dă nici o importanţă. Voronca-medicul îşi pune întrebarea dacă cei doi vor coborî la spital, apoi Voronca-tatăl apreciază că adolescentul are vîrsta Licitrei.

De undeva, din apropiere, vine un miros de cafea proaspăt măcinată. Mai mulţi călători se pregătesc de coborîre. Mama îşi prinde fiul de mînă şi îl scutură. Îi aminteşte de o înţelegere de care el nu mai ţine cont. Doctorul aşteaptă să coboare mama şi fiul bolnav, după care se dă şi el jos din autobuz.

Afară, pe străzi, e cald. În parcul spitalului — răcoare, dar nu mai e o dimineaţă de concediu. Pe alei şi pe lîngă zidurile clădirilor, siluete albe se strecoară spre serviciile destinate rapoartelor de gardă. Ici-colo, Voronca le salută pe doctoriţe şi pe medicii-şefi, pentru un altul ridică mîna odată cu acesta, un tînăr coleg îl salută reverenţios... Concordie şi politeţe, pentru că lucrurile de care nu se ştie şi care nu au lăsat nici urme nu există.

Aproape de clinica în care lucrează se întîlneşte cu şeful său, ajuns totuşi înainte. Entuziast, doctorul Pandelescu salută cu mîinile pe sus reîntoarcerea lui Voronca.

— Vai, doctore, vai, ţi-am stricat concediul !

— Asta aşa e. Şi aţi mai sosit la spital şi înaintea mea...

— Ei, cu psihoticul acela, şoferul cel ghinionist. Îl ia de braţ pe Voronca şi înaintează spre serviciul de

psihiatrie vecin. Vorbim după raport, uite-l pe profesor.

Voronca îl salută pe profesorul Necula, care trece însoţit de doctorul Craina.

— Ai slăbit, ai slăbit ! remarcă profesorul.

— Doream să aud asta, răspunde amabil Voronca. Continuă cu medicul-şef : Nu merg la raport dom' doctor. E doar o urgenţă.

Pandelescu mai înalţă o dată mîinile şi se desparte grăbit de Voronca :

— Fă cum crezi dumneata. Cum e mai bine.

Pe peronul Clinicii B e linişte. Din ascunzişul ei o pasăre ciripeşte. La trecerea doctorului, mare parte dintre vechii bolnavi se ridică de pe bănci şi îl salută, cei noi se interesează de el şi de „puterea" lui. Cîţiva se iau timid după el, iar alţii, cu feţele buhăite de somnifere şi opaci de boală, îşi continuă jocul liber al suferinţelor : îi taie calea, îl dau deoparte ca să treacă ei...

— Auzi, care-i capitala Ialomiţei ?

La condica de prezenţă din hol, pe rîndul Voronca Aprilie, semnează necăjit poate de fantezia unor naşi şi părinţi ce n-au ţinut seama nici măcar de adevărata sa lună de naştere.

După ce aruncă tocul, se îndreaptă de spate. În hol vorbăria scade. Pe culoare şi în biroul deschis al sorei-şefe, întîmplarea picantă care se comentează este repede scurtată, în schimb veştile de la psihiatri timişoreni prind amploare. Voronca întinde mîna celor cîţiva medici-asistenţi-preparatori dintre cei mai tineri.

— Credeţi că ne vor mînca de vii timişorenii ?

— N-au *motivaţiuni*, răspunde cineva în limbajul acestora.

— Gata concediul ? A şi trecut ?

— Am luat doar o parte, oftează Voronca.

Medicii-asistenţi aşteaptă mai departe ceva de la Voronca, dar el îşi mută servieta dintr-o mînă într-alta şi-i părăseşte. Din nou în hol, lenjereasa clinicii îi întinde halatul curat pe care îl ia pe mînă, cu ochii la mica tablă unde se poate citi situaţia zilei : 120 de paturi, 169 de bolnavi. Apoi în mici zigzaguri, se strecoară printre bolnavii care se fîţîie pe culoarul îngust. În chip neaşteptat, dispare în cabinetul său de la parter.

— Staţi aşa. Plec imediat în salon, îi anunţă pe cei prezenţi.

În cămăruţa mică, puţinele mobile şi cele patru persoane de faţă umplu încăperea pînă la refuz. La biroul-masă al lui Voronca, o doctoriţă completează o foaie de observaţie. Pe pat, alt medic colaborează cu doctoriţa la consultaţie. Între masă şi pat, aşezat pe un scaun rotativ, bolnavul răspunde la întrebări. Lîngă uşă, Voronca îşi pune haina pe umeraş în dulapul deschis. Toţi vorbesc, dulapul de metal amplifică zgomotele pe care le face cel ce se dezbracă, cineva ciocăne în uşă. E primul dintre bolnavii doctorului Voronca.

— Puţin mai tîrziu, dragul meu, zice Voronca.

— Tot n-am priceput. De ce pleci de-acasă ? îl întreabă doctoriţa pe bolnavul adus la consultaţie.

— Fiindcă aşa-mi vine... Nu mai vreau să ştiu nici de copii, nici de casă. Ei n-au nevoie de mine, eu n-am nevoie de ei şi plec. Încalec pe bicicletă şi gonesc prin pădure o zi, două, cît pot.

Uşa cabinetului se deschide, încet, încet.

— Mai tîrziu, domnule inginer, vă chem eu, spune Voronca.

Celălalt medic, aşezat pe pat, pune şi el o întrebare :

— Auzeai nişte glasuri care îţi cereau să pleci ? Sau un anume glas ? Nu te grăbi, gîndeşte-te.

Bărbatul neras, cu o figură de ţăran îmbrăcat ocazional în pijama azurie, se gîndeşte.

— De unde glas ? se ascultă el. Propteam bicicleta de puţu lu Marcu din pădure şi mă uitam în jos în mîzgă. De-acolo, din fund, mă chema un altu ! Unu care !... Şi propriile lui porunci îl fac să tremure, poticnit într-o expresie orbită.

După ce-şi pune halatul Voronca îşi aşază boneta pe cap, exces vestimentar din ultimii ani, să-i mai acopere puţin chelia. Între cei prezenţi îşi face loc un ţăcănit ritmic de mare exactitate, în măsuri asemănătoare cu declanşarea unui resort. Cu pachetul de ţigări într-o mînă, cu stiloul în cealaltă, Voronca ascultă.

— El bate, lămureşte doctoriţa.

Cu ochii la pantoful încreţit, decupat grosolan în jurul bătăturii de la degetul mic, cu care bolnavul bate neîntrerupt în gresie, Voronca zice :

— Bei, nea Vasile, bei ?

Omul e nedumerit de noul său nume, dar îi place intimitatea ultimei întrebări. Spatele lui adus se destinde. Mai rămîne să răspundă, însă n-o face.

— Bea. Nu cine ştie ce, da' bea, declară doctoriţa.

— Ce bei, nea Vasile ? insistă Voronca. Dar cinstit... Bere, vin, ţuică ?

Tenebrele din ochii bolnavului se topesc. Voronca aşteaptă. Ceilalţi doi aşteaptă. La urmă, capul omului se lasă în piept. Nu mai e momentul să se amăgească.

— Tării, dom' doctor. Tării, că după o sticlă de bere, te ţîrcîi două. Dumneavoastră v-am spus cinstit.

Iarăşi scîrţîie uşa. De data aceasta pe picior de plecare, Voronca o reţine deschisă, îndemn pentru cel de-afară să-i spună repede ce are de spus. În cabinet, deşi nici unul dintre medici nu anunţă nimic, felul în care se privesc arată limpede că, în investigarea bolnavului mai departe s-a cîştigat încă o posibili-

tate. Tot lui Voronca îi revine obligaţia de a vorbi cu bolnavul din uşă.

— Nu vă fac ieşirea pînă n-o să vă mai văd o dată. Nici gînd ! Apoi continuă cu colegii săi : Pe doctorul Rozenkrantz l-aţi văzut ?

— E pe-aici, răspunde doctoriţa, mereu prima.

Pe culoar, Voronca măreşte pasul spre salonul său. Să nu-l mai reţină careva... Aici, de multe ori, nu ajunge un medic la un bolnav. Dovadă că nu e aşteptat în această dimineaţă, multe din paturile salonului sînt goale. Vreo doi bolnavi continuă să mănînce, altul circulă numai în jurul mesei din mijloc. La capătul salonului, în uşa deschisă care dă în salonul hexagonal, sora stă de vorbă cu unul dintre bolnavi. Voronca soseşte la patul bolnavului care comportă urgenţă. Legat cu o compresă la cap, cu faţa pe jumătate ascunsă în pernă, şoferul ghinionist şade fixat mai departe într-o stare de veghe şi somn. Cu singurul ochi liber, se uită undeva pe aproape cu o expresie concentrată care nu-i mai lasă loc de nimic altceva.

— Sora !

— Doamna, sora ! repetă altcineva chemarea.

Din uşa salonului, o femeie trecută de prima tinereţe, îngrijită şi plăcută ca înfăţişare, soseşte în grabă. Cei doi vorbesc tot mai încet.

— Bine-aţi venit, dom' doctor.

— Bine te-am găsit, sora, noi care ne cunoaştem din vremea lupilor albi. Ia spune-mi, ce s-a întîmplat cu Piperea al nostru ?

— De vreo patru zile are iarăşi halucinaţii, delirează. Acum e istovit. Azi-noapte şi ieri noapte a stat numai sub pat, la pîndă. Şi-mi scuipă şi medicamentele, dom' doctor. Dacă i le dau cu forţa, e în stare să mă muşte.

Voronca ocoleşte bolnavul şi se aşază pe patul vecin. O paloare marcată cu verde, o respiraţie grea fac introducerea în noi sau vechi zone ale cazului.

Frica, *boala imaginară* atît de comică pe vremea lui Molière, sugrumă acum un om.

— Tensiometrul şi foaia, cere medicul. Întinde mîna spre bolnav, dar acesta încearcă să se ferească şi murmură printre dinţii strînşi. Scoală-te, domnule Piperea, ai musafiri.

— Româneşte, spune româneşte, se agită Piperea.

După alte cîteva mişcări de apărare, bolnavul acceptă să stea pe marginea patului şi să fie atins de mîinile medicului. E un bărbat în puterea vîrstei, cînd crispat, cînd străin de gesturile sale, ciufulit şi permanent în gardă. Ochii larg deschişi se plimbă ca şi cum ar urmări o partidă de tenis. Numai că nu văd nimic ; reflectă doar fantasmele spiritului său hărţuit. O parte din imaginile *partidei de tenis* medicul le-a aflat mai de mult.

— Fii cuminte, nu te mai feri, îl dojeneşte sora.

— L-a vizitat cineva, l-a supărat careva ?

— Nu, dom' doctor. Nevastă-sa, în tura mea, dar l-am văzut că se bucură.

Acul aparatului se mai înalţă o dată. Coboară, oscilează peste limitele admise, coboară definitiv. Cu abilitate, Voronca prinde capul lui Piperea. Pielea obrajilor e grasă şi transpirată, pulsaţia tîmplelor luptă cu degetele puternice ; ochii roşii, tociţi de atîta plimbare şi insomnii, caută o singură direcţie. Muşchii gîtului se împotrivesc energic, mîinile bolnavului se agaţă de mînecile halatului alb.

— Iar ai venit ! Ce vrei ? ! se înfurie Piperea. Cu *accentul* nu merge, da' la cuvinte mă descurc !

— De accentul dumitale mă ocup eu, răspunde Voronca.

Scăpat de la control, bolnavul se refugiază în pat. După deruta datorată unor noi spaţii cuprinse de ochii săi, se pare că Piperea s-a instalat definitiv în cazană : pînda a ceva ce n-a venit, dar va veni. Vo-

ronca se ridică şi el de pe pat. Foaia de observaţii a bolnavului îi flutură în mînă, faţa îi rămîne mai departe impasibilă.

— Sora, vezi... ochii nu i se mai plimbă în cap de la stînga spre dreapta şi invers, cu încetineala cu care urmărea în debut partida de tenis. Dar...

Sora strînge tensiometrul în mica trusă din toval, încet, cu un simţ rar pentru situaţiile încîlcite şi pentru poticneli. Se ia după doctor, care se mută la masa de tratamente. În jurul lor, unul cîte unul, sosesc bolnavii. Voronca parcurge recomandaţiile medicamentoase făcute de Rozenkrantz pe timpul concediului său... De la internarea impusă de el la tratamentul lui Rozenkrantz, boala lui Piperea descreşte treptat, pînă cînd totul reîncepe fără nici o noimă. Scoate stiloul pregătit de scris, dar de neuroleptice şi tranchilizante bolnavul său nu duce lipsă. Din frunzăritul foii revede istoricul bolii : un şofer, ataşat pe lîngă un birou de comerţ exterior, e readus în ţară după o lună de serviciu, traumatizat. Extremul Orient, cu mulţimea lui de limbi, dialecte, idiomuri, mişcare şi necuprins, pe care Piperea nu le poate zăgăzui, îl izolează imediat şi-i provoacă reacţii-şoc, reacţiile unui teren schimbat. A urmat căderea, spaima, întreţinută de perspectiva pierderii postului, ruşinea cu leziunile ei morale, iar la urmă înstăpînirea *partidei de tenis :* revărsări de forţe batjocoritoare, apariţia unui iluzoriu *purtător* de umbrelă neargă, aborigen desculţ, cu ochelari, ce se oferă să-i poarte de grijă pe drumurile toride ale Extremului Orient.

— Neplăcut. Să mai aşteptăm, poate prelucrează şi alte imagini şi informaţii.

Departe de medic, sora încearcă să-l conducă la pat pe un bolnav care-i ameţeşte pe toţi cu plimbările sale. Revine la masă şi se lasă cu mîinile pe teancul de dosare, copertate în plastic verde.

— Ce-ați spus ?

— Ziceam și eu că așa e cînd Dumnezeu îți pune mîna în cap și nu ți-o pune bine, rostește el o vorbă preferată. De la masă se mai uită o dată la Piperea, se scoală și privește întreg salonul. Astăzi facem vizita mai devreme.

— E bine, dom' doctor, că avem și internări noi.

Voronca ascultă, dar își înșurubează migălos capacul stiloului. Iese din salon și merge drept în cabinetul său. Cînd se vede singur în interiorul mic de trei pași, deschide larg ferestrele și aprinde o țigară. În jur, după nouă zile de absență, nimic schimbat. Același pat de consultații, același cuier crăcănat, același dulap metalic vopsit argintiu, același birou lăcuit în galben, cu dosare verzi și maro. Nu însă și același Piperea. În fața dulapului dă iarăși de numele său, o carte de vizită lipită pe ușă : *A. Voronca, medic primar.*

După vechi tipicuri, deschide cu zgomot dulapul și înșiră pe birou cele necesare pentru preparat cafeaua ; spirtiera, punga cu zahăr, sticla cu alcool violet, ceașca ieftină cu buza ciobită și prost spălată, o linguriță lungă și un mic ceaun din alamă. Ajuns cu mîna prin adîncurile servietei, o scoate mînjită de cafea. Aroma aceea care se risipea în autobuz era plătită cu banii săi.

Cu ceaunul în mînă, iese pe culoar și din culoar se abate în spălătorul bolnavilor. În timp ce își spală mîinile și ia apă, prin oglinzi vede un bărbat care se bărbierește cu grijă. Recunoaște pe unul dintre bolnavii de la etajul întîi, un arhitect. Din nou în cabinet, se așază și dă foc spirtierei.

După cîteva bușituri și fugi de glasuri pe culoar, prin ferestrele deschise, ziua își încrucișează undele. În clinică și mai departe, se vîntură un prezent complicat și încrezător.

Ușa cabinetului este împinsă cu autoritate. Sub ceaunul galben, flacăra albastră se culcă pe birou odată cu intrarea unui bătrînel într-un halat alb, supradimensionat. E un internat veteran, care de cîțiva ani vinde ziare.

— *Hora spirituale,* dom' doctor. *Scînteia* și *Contemporanul.*

— Așa e, așa e, zice Voronca și se caută prin buzunare de bani. Sosirile acestea la timp mă impresionează...

Mai puțin înclinată, flacăra de pe birou anunță pe altcineva. Prinși în ușă, asistentul doctor Craina și vînzătorul de ziare se răsucesc unul pe după altul ; vînzătorul se scuză. Dar la apariția colegului său, ținuta lui Voronca se aspreşte. Se preocupă insistent de cafea.

— Ai și venit ?

— N-am mai putut și m-am întors să trăim împreună.

Craina zîmbeşte și se așază pe patul alb, pentru consultații. După o veche strategie, se preface că raporturile dintre el și Voronca decurg dintotdeauna normal. Celălalt, în aşteptarea întrebării iscoditoare, se uită la flacără, în timp ce cu linguriţa scoate repetat cafea din ceaun și o vîntură.

— Ai necazuri cu cazul acela ? se interesează Craina.

— Nu merita să se facă un caz, întreabă-i și pe neurologi — mecanicii sistemului nervos. Oricare se putea ocupa de o călătorie ce nu se mai termină, sugerează Voronca într-o aluzie de al cărei efect se îndoieşte.

Mîinile lui Craina alunecă în buzunarele halatului. Prin pînza scrobită se observă închiderea pumnilor. Continuă să zîmbească.

— Rozenkrantz ar putea să învețe pentru doctorat și în altă parte.

Voronca rămîne cu linguriţa goală suspendată deasupra ceaunului. Greşeala colegului lor se pierde pe lîngă indiscreţia aruncată. Ar vrea să-l studieze pe Craina, însă numai pe o anumită latură, ca şi cum doar de pe muchia aceasta pot fi zărite manevrele lui.

— Bei o cafea ?

În uşă ciocăne altcineva. De intrat nu intră însă nimeni. În schimb, doctorul Craina lasă patul liber, cu o groapă în el, care se reface încet. Pleacă, să ducă şi să aducă ştiri.

— Mulţumesc, nu vreau să-mi pierd tonusul. Mai sînt şi grăbit.

Ajutat de curent, Voronca suflă în spirtieră, toarnă cafeaua în ceaşcă şi aşază în dulap zahărul, sticla de alcool, celelalte. Cît despre Craina, după primele sorbituri de cafea, acest coleg nu mai există. Rămîne în picioare lîngă birou şi dosare, relaxat, dispus să uite tot, pentru o situaţie din salon care s-a transformat în alta.

Ultimul răgaz de cabinet înseamnă şi urcatul ceştii de cafea pe dulap. Apoi, Voronca reapare pe culoarul golit de internaţi. Din cauza uşilor lăsate deschise prin toată clinica, aerul este viu, dacă nu răcoros. Din culoar trece în salon, dintr-odată liniştit. Cu privirile îndreptate spre Piperea, se apropie de locul obişnuit al vizitei. După cum se aştepta, în *partid de tenis* a şoferului nu se vede nici cel mai neînsemnat indiciu de renunţare... Din momentul acesta, toate speranţele i se leagă de genul acela de noutăţi pe care le observi fără să-ţi dai seama.

Doi medici stagiari prezenţi în salon, o femeie pistruiată şi un bărbat spilcuit şi ţeapăn, îl întîmpină pe doctorul Voronca de îndată ce-l văd că se îndepărtează de patul lui Piperea. Felcerul salonului aduce cîteva dosare verzi.

Primul pat la care se opresc e ocupat de două persoane, un tehnician dintr-o uzină şi un nou internat.

Tehnicianul, tînăr, cu părul scurt şi rar, puţin somnoros aşteaptă pe marginea patului. Celălalt, şi mai tînăr, pletos şi expresiv, stă întins cît mai comod şi se uită suspicios la medicul cel vîrstnic. Pe noptiera comună au cărţi, un pahar cu cîţiva trandafiri, iar la spatele lor o fereastră deschisă spre ziua fierbinte şi verdele parcului în tonuri diferite.

— Îmi place cum te găsesc, constată Voronca după un examen fugar al celui de pe marginea patului. Încearcă mai departe : Ce facem, domnule Oancea, cu examenul de traducător ? Sînt nerăbdător, crede-mă. După patru luni de stat la noi, atît dumneata, cît şi eu am da o probă.

Oancea se ridică de pe pat. Pe pereţii salonului mişcarea lui se proiectează fără fermitate.

— Da... Germană în text. Decît rupt în două.

— Cît de curînd ?

Dar bolnavul face un gest inexpresiv şi rămîne cu privirea aţintită asupra paharului cu trandafiri.

— Nu mai ştiu...

— E dorinţa dumitale cea mai arzătoare, domnule Oancea, îi aminteşte Voronca.

Tînărul pletos se saltă plictisit în somieră, se răsuceşte cu spatele la cei prezenţi, se răsuceşte iar cu faţa la ei şi îşi acoperă ochii cu braţul. Intervine neaşteptat :

— Ce vorbărie ! Pute lumea de trăncăneală !

Din uşa salonului, sora tocmai anunţă şi ea :

— Dom' doctor Voronca, la dom' doctor Pandelescu !

— ...La repetiţie vorbărie, pe scenă vorbărie, la voi vorbărie... Duhneşte lumea asta trăncănitoare !

— Detest genul acesta de conversaţie, zice Voronca.

— Aha ! Care va să zică mai sînt şi eu pe-aici, doctore !

Voronca se apleacă. Din nevoia de a-i vedea ochii, îi dă la o parte braţul.

— Răspunde-mi la două întrebări.

— Nu ! Nu !

Printre cei adunați pe lîngă pat, în locul sorei, acum își face loc medicul-șef al clinicii. Discret, îl prinde pe Voronca de braț, dar acesta nu sesizează nimic. De aceea îl scutură.

— Vino, doctore, cere Pandelescu. Discutăm la mine cazul dumnealui. E și profesorul, mai e și...

Voronca își dă boneta pe ceafă și pleacă după medicul-șef. În strîmtoarea culoarului, se țin unul după altul, vorbesc amîndoi și tac amîndoi, pînă cînd Voronca rămîne ultimul glas nelămurit.

— E terasier, e frizer de cîini ?

— Alegi tot exemple nepotrivite, doctore. E actor.

— Orice ar fi, intervențiile mă provoacă. N-am niciodată timp suficient să-mi ascult bolnavii și trebuie să-mi pierd vreme cu... Cu conexiunile lor...

În cabinetul spațios și sobru al șefului, străinii de spital, o femeie în vîrstă și un bărbat mătăhălos, cu occipitalul turtit, așezați în fotoliile cedate musafirilor mai de vază, îl scrutează pe medicul chemat. Pe scaunele cele mai mici, profesorul Necula, Craina și la urmă Pandelescu tac răbdători cît timp Voronca alege cea mai frumoasă scrumieră de pe biroul medicului-șef și își aprinde țigara. La urmă, tac în comun.

Tensiunea o curmă profesorul Necula.

— Îți plac filmele, doctore ?

Privirile lui Voronca aleargă pe peretele din spatele profesorului, la fotografiile cu rame vechi, cu dedicații scrise unui tînăr medic devenit șeful Clinicii B de către somitatea neuropsihiatriei românești, doctorul Gheorghe Marinescu : dedicații-dorință de a acorda urmașilor o parte din propria sa nemurire.

— În ultima vreme îmi plac filmulețele lui Mc Laren, canadianul. Personajele se desprind din ele și uneori se mai și întorc în ele.

Cineastul e dispus să contribuie și el cu o părere, însă profesorul nu încearcă tentații dincolo de necesar, dinafara realității și a orei.

— Atunci, există o posibilitate. Distinșii reprezentanți ai cinematografiei ne cer pentru cîteva ore pe noul bolnav din salonul dumitale.

— Actorul Cruceanu, imploră femeia.

— E bine să știi că noi am spus nu, dar iată că un film în turnări — mă exprim corect ? — riscă să rămînă neterminat.

Mare parte din argumentele exprimate sînt lipsite de consistență pentru doctorul Voronca. De aceea, în loc să se așeze, după obicei, pe lîngă biroul vechi care scîrțîie, se joacă cu scrumiera de bronz, se uită la ceas, se gîndește la celălalt bolnav, la Oancea. Rutina profesională îi dictează și cea mai mică mișcare în astfel de cereri. Spune :

— Totuși, de ce suferă bolnavul ?

— Părerile oscilează între depresiunea psihogenă și schizofrenie, răspunde Craina, apoi își scoate ochelarii.

— La alegere... Mulțumesc.

— Așa l-am primit, așa ți-l dăm, precizează Craina. Și imediat își dă seama cu cea mai mare exactitate de locul mișcător al lui Voronca, pe care îl fixează cu ochii liberi.

Doctorul Voronca așază scrumiera exact în locul ei de pe birou și își strînge halatul pe lîngă corp. Doamna din cinematografie, neliniștită de un posibil refuz, scapă un semn către însoțitorul ei, medicul-șef se înalță de la birou, Voronca se îndreaptă spre ieșire, convins că asociază neplăcerile acestei zile cu chemarea din concediu.

— Hotărîți dumneavoastră. Dacă mai rămîn și eu, situația se complică.

— *Ab ovo*, e de părere Pandelescu. De îndată ce... La filmări, bolnavul să fie tot timpul însoțit...

Doctorul își reia cursa zilnică. În graba lui, caută să se ferească de un bolnav care iese din salon, numai că pînă la urmă se ciocnesc unul de altul. Aproape îmbrățișați, cei doi se măsoară, iar în final, Voronca, și nu Anghel, conchide că nu se cunosc.

CINCI

Am întîlnire în hol cu o nouă cunoștință, un internat de la saloanele situate la etajul întîi. După plecarea medicilor, clinicile și serviciile de psihiatrie sînt cufundate în tăcere, ușile cabinetelor nu se mai trîntesc, internații, hrăniții cu macaroane, stau lungiți.

Telefonul instalat în biroul sorei-șefe sună lung și răscolitor, iar apelul se difuzează prin toate ușile deschise. Cum sora de gardă stă pe bancă lîngă havuz și mănîncă semințe de dovleac, cu ochii la cer, merg eu să răspund. Pun mîna pe receptor și aștept să aud strigătul vreuneia dintre infirmiere, acel *pleacă de-acolo* sau *cară-te de la telefon*. Surprinzător este că nici centralista nu mă interoghează să afle pe ce urechi încap sacrele relații dintre *ceilalți* și noi. Paralelogramul forțelor din spital nu se află în efort.

— Da, doamnă. La ora aceasta nu-l mai găsiți decît pe medicul de gardă. A plecat...

Și cădem din nou în după-amiaza de vară, cînd în oraș curg neîncetat dușurile, în munți cerul curățat

pînă la scoarţa albastră ia vederea şi marea grea se clatină undeva în tine, la marginea amintirii.

Cu o mînă rămasă încă pe telefon, răsucesc cu cealaltă postamentul unui calendar cu foi volante, aşezat pe birou. Este unul din acele calendare ieftine care se distribuie salariaţilor, asemănător întru totul cu cel de pe biroul meu de la serviciu. Din notele existente pe foaia zilei, mă preocupă doar măruntele însemnări tipărite în partea cea mai de jos : *Soarele răsare la 4,31, soarele apune la 19,58. Zile trecute 179, zile rămase 186.* Aşez calendarul pe careul lui neatins de praf, ocazie cu care îmi reproşez ignorarea esenţialului, cel mai serios cusur al meu, desprinderea de una dintre direcţiile existenţei, timpul. Nu am noţiunea lui, fărîmiţat în luni, marţi, miercuri, joi... Trăiesc timpul în ani, în luni, cel mult în săptămîni ; în schimb fac din *acum* o eternitate.

De pe scara de la etaj aud lipăit de picioare goale. Ies din birou şi asist la o scenă bogată în de toate şi, în orice caz, îmbibată de sensul marilor participări. Doi internaţi desculţi coboară în fugă treptele cu un pitic bătrîn, pe care-l ţin fiecare de cîte o mînă. Cu picioarele chircite să nu se lovească, cu bascul alunecat pe ochi, homuncului clinicii noastre se desfată de viteza coborîrii, rîde alintat.

Pe bancă, sora de gardă se bucură la vederea piticului ca de o jucărie simplă, alcătuită din trei găteje.

— Niculiţă, vino să-ţi dau seminţe ! Apoi îi suspectează pe ceilalţi : Unde-l duceţi ? Sora de salon ştie ?

Cei doi internaţi, probabil vecini de pat cu Niculiţă, se opresc respectuoşi pe peronul clinicii, cu piticul uitat suspendat de o mînă.

— Păi, tovarăşa soră, mi-am zis că dacă ne este nouă cald, i-o fi şi lui, explică plin de bun-simţ cel care-l poartă pe Niculiţă în diagonală.

Urmăresc reacţiile care se nasc pe peron... Niculiţă scînceşte cu pumnii duşi la ochi din cauza luminii violente, sora îl ia în braţe şi îl urcă pe bancă, al doilea internat îi slăbeşte şiretul pijamalei, iar la urmă îi dă o ţigară. Ce mult mă schimb ! Mai pe la început nu eram dispus să mă angajez sufleteşte în anomaliile lumii. Acum însă, cînd îmi pot da seama cît hazard ducem cu noi, oricare Niculiţă, în vîrstă de 27 de ani şi cu mintea rămasă la 3 ani, mă stînjeneşte cu alcătuirea lui. Sau, mă întreb ce contribuţie am avut noi cei (relativ ?) frumoşi şi (relativ ?) evoluaţi la arierarea lui ? Oh, la facerea monstrului Niculiţă, răspunderea ne aparţine direct. Cîndva era şi el un copil frumos sau poate mai puţin frumos, înzestrat sau mai puţin înzestrat, şi peste lumea celor trei ani ai lui, noi, ceilalţi, am aruncat bombe.

— Ce mai faci ? Îţi revizuieşti noţiunile de care te serveai pînă la internare ?

În spatele meu se găseşte cel pe care îl aştept, arhitectul Staicu ; de la o vreme se simte din ce în ce mai bine. E plăcut să ai de-a face cu oameni care se însănătoşesc.

— Încerc. Sînt îngrozitor de multe noţiuni noi.

— Nu încerca. Te sfătuiesc eu.

Traversăm peronul umbrit al clinicii şi ieşim pe alei în luciditatea după-amiezii, în vizita iniţiată de arhitect, pentru mine o surpriză. Întocmai piticului, după primii paşi mă frec şi eu la ochi. De cîteva zile, spre deosebire de alte dăţi, cînd nu luam seama, printre gene mi se strecoară o coloraţie fină de un roşu vaporos, despre care am neglijat să-i vorbesc doctorului Rozenkrantz. Văd lumea în roz. Fascinant. (Ca să verific nişte posibile gradaţii ale culorii, privesc pe îndelete la Staicu, care merge puţin mai înainte şi mai repede. E colorat şi el... Un bărbat în jur de 40 de ani, cu barba lăsată să-i crească în moda sezonului, colier brumat care pe trăsăturile sale pe-

cetluieşte o bărbăţie definitivă. Umerii plecaţi uşor îi sporesc greutatea capului îndreptat spre lumină şi-i întind, cu multă nobleţe, coarda puternică a grumazului ieşit din gulerul pijamalei, particulară.

— Ai vreo părere despre răscruci ? mă întreabă el, surprinzător.

Cercetez răscrucea în care ne găsim şi caut aleile ce urmează să formeze răscruci, benzi calde şi piezişe, fiecare din ele cu destinaţii diferite, fecund interpretabile. Încolo, Nirvana ? Dincolo. Thanatos ? Nu, prefer să-l las pe el să se avînte... Abia aşteaptă. Altfel era în ziua în care ne-am cunoscut, cînd se ţinea crunt şi izolat, de teamă să nu-i vorbească cineva, şi în continuarea aceleiaşi zile, după masa de seară, mă persecuta cu un fel de ironie ce i-o iertam.

— Hai, puţină imaginaţie ! mă îndeamnă.

— În nici un caz, stric totul.

— E foarte pasionant. Răscrucile au enigmele lor. Se opreşte şi se răsuceşte încet în toate direcţiile. Răscrucea e punctul unde logica se învîrteşte în loc, nedumerită de cele patru perechi de ochi îndreptaţi în cele patru puncte cardinale, cap cu patru creieri certaţi între ei.

Ascult. Trece omul acesta prin miezul lucrurilor şi înţelesurilor *noastre* ? Da, trebuie să observ : speculează cu vervă şi fantezie, capabil să domine datele suspiciunii şi să dea lucrurilor, la fel cu jocul norilor, forme noi pînă la seducţie. Merg stăpînit de jocurile minţii lui, ce vin din nişte regiuni limpezi, de învîrtirea egală a cheii de pe deget. Intrăm pe aleea care duce la cabinetul profesorului Necula şi urcăm treptele la etaj, el înainte, eu după, unul umbrit, altul însorit, urcuş pulverizat de atomii culorii mele roz. De pe un culoar cu uşile lustruite şi nu vopsite, conform normelor sanitare, cotim la dreapta pe altul, îngust şi întunecos.

— Te-am făcut să aştepţi jos la clinică. Nu găseam cheia, îşi aminteşte el să se scuze, în timp ce deschide prima din camere. Iată şi surpriza : salonul libertăţilor depline, începutul unei colecţii de pictură psihopatologică, iniţiată de doctorul Roman.

— Pe cuvînt, dumneata ai una din cheile tezaurului ? Mă miră slăbiciunea doctorilor noştri.

— Slabi ? Cînd au ei nevoie ! Mie mi-au dat-o fiindcă vin zilnic aici şi fac pe vătaful între bolnavii lui Roman, îl ajut. Teribil e că atunci cînd ne luăm cîmpii, cei mai mulţi tindem să mîzgălim ori să ne exprimăm în proză sau versuri, mă iniţiază el odată cu deschiderea ferestrelor.

Aerul aprins de afară începe să primească mirosul stătut şi pregnant al vopselelor din camera cu poliţe rudimentar înjghebate şi încărcate de mucavale scorojite. Din capul locului îmi dau seama că, într-o încercare de a observa trecerea pe orbite primejdioase a acestei categorii de internaţi, îţi trebuie zile lungi să priveşti cartoanele ca să şi înţelegi ceva. Întind mîna la întîmplare spre primul teanc. Lîngă mine, aşezat la o masă cu cutii cu cărbune, culori şi crete colorate, arhitectul triază un vraf de schiţe.

Rămînem fiecare în gîndurile noastre, într-o voluptuoasă înţelegere.

— Dacă... dacă-ţi pot fi de folos... întreabă-mă, zice Staicu la un moment dat. N-ai să găseşti lucruri mai... Remarc o subită plictiseală în glasul lui şi o pierdere a strălucirii cuvintelor. Continuă totuşi cu încăpăţînare, cu tonul ridicat : Nu se poate discuta de valori artistice certe, dar pot servi drept repere pentru medici. Uite... Ia desenul acesta. Te afli în faţa unui om care spală geamurile pe la magazine şi e de presupus că n-a desenat niciodată, dar în boala lui concepe lumea foarte asemănător cu credinţele tribului de indieni Alberto : viaţa văzută rotund, anii în cicluri, anotimpurile în cercuri, materia o sferă.

Privesc în treacăt planşa şi o dau deoparte, cu intenţia s-o mai revăd ; nu este momentul să pierd nimic din cascada de culori ce trece prin mîinile lui Staicu, imagine după imagine.

— Poftim... Cineva care mînuia cu siguranţă pensula. Astăzi, bolnav, pensula anunţă declinul mai bine decît orice diagnostic. Stîngăcii de om netalentat, grabă, bizarerii sau comunicări inexpresive. Ca piatra aceea...

— Piatra Kaabei.

Mă las pe pervazul ferestrei cu două schiţe în mînă, pe care amîn totuşi să le observ. Rătăcesc cu ochii pe pereţi la lucrările înrămate cu grijă şi expuse, la teancurile de mucavale brune rezemate prin colţuri, sucite sau numai bune de privit, şi din această bogăţie picturală reţin culori care se îndreaptă spre voluptate ori dezmăţ, forme buhăite făcute parcă din apă şi săpun, proiecţii de revoltă şi fierbinţeală, multe probe de negare absolută şi una, două, forţă sub presiune, fără putinţă de concretizare, toate, însă, învăluite în confidenţe scăpate de *acolo*. Excesiv de prudent, sfîrşesc prin a mă uita la arhitect. Stăruie în mine inevitabila întrebare : Dumneata, în perioada de după internare, ce desenai ? Dar Staicu se ocupă de cele ce are pe masă şi în jur : dă deoparte hîrtii, compară, desperechează şi răspîndeşte în atelier ceva de Nestor întunecat şi tenace.

Uşa verde se reabate spre noi şi pragul atelierului îl trece un medic. Înainte de a-i citi iniţialele de pe buzunarul halatului, văd cum întreaga lui ţinută respiră autoritate. Destul de tînăr, mă priveşte profesional, dar ascunde cu greu (profesional) faptul că e scandalizat de prezenţa unuia în pijama bleu-vid în acest fort. Este doctorul Roman, aşa sper după monogramă, îngrijitorul galeriei de artă a spitalului.

Numai că din această postură de inferior mă scoate Staicu. Îşi vede de treburi cu aceeaşi pedanterie, şi

ceea ce mă bucură și mai mult este că nu încearcă cîtuși de puțin să placă.

— Ești de gardă. Ai văzut ferestrele deschise.

— Da, răspunde Roman cu amărăciune și se apropie de masa lui Staicu. A mai lucrat doamna Cerchia ? Cum mai stăm cu roșul acela atît de preferat ?

— Cu tropicana ?... Doamna Cerchia n-a mai dat pe aici. Greșesc, a fost în vizită, nu-i era aminte de nici o culoare.

— Rău, tocmai cînd i-am schimbat tratamentul.

— Mai speri la ceva ?

— Sigur ! Și în loc de altceva, pronunță din nou culoarea : tropicana.

Urmăresc cuvînt cu cuvînt un aparent schimb de păreri despre culori, în care răzbate însă o îngrijorare ca într-un sfîrșit de conflict, fără a mai socoti forța de atracție exercitată de discuție asupra mea. Prin pînza pijamalei, cu toată căldura după-amiezii, simt cum se strecoară o răceală de ziduri, în timp ce Staicu întinde medicului o nouă lucrare, de colțul căreia sînt prinse alte desene.

— Asta-i melancolica noastră, profesoara, o recunoaște Roman.

— Ea. Privește... Cana de ceai a ghemuit-o cu tot dinadinsul.

— Văd, geometrizează și, odată cu geometrizarea, a apărut și vinețiul, observă Roman grav și frunzărește schițele anexate. Aplică culorile în vechea ei manieră. Grote vineții... Ce gînduri are ? Cheamă pe cineva anume ?

Pe scurt, aprecierile medicului înseamnă alarmă, situație pe care de data aceasta n-o mai poate controla. Din rezervă profesională, mă caută din ochi și din acest moment nu mai lasă să-i scape priviri lungi, anxioase și întrebătoare. Senin și cît mai indiferent posibil, se sfătuiește cu Staicu în legătură cu realizările de pe mai multe mucavale.

— Cum pot ajunge bolnavii, cei ciuruiţi de boală, la artă ? Ajung într-adevăr ? întreb repede, să nu cumva să dau înapoi.

Fără doar şi poate, o atare interogaţie Roman a mai auzit-o de la foarte mulţi. Cunoaşte răspunsul pe de rost şi, cu toate acestea, mă lasă să aştept. Cînd nici măcar nu mai pot spera, Staicu se uită intrigat la medic şi la mine. Spune :

— Ce zici, doctore ? Pe baza dicteului automat. Din funcţiile straturilor adînci ale subconştientului, unicele izvoare tainice şi mereu neaşteptate ale creaţiei...

— Nu sînt de acord. Asta e iraţionalism. Iraţionalismul şi-a trăit viaţa...

— Dacă-ţi închipui că mă sperie cuvîntul ! Cred definitiv într-o muzică dictată din adîncuri şi mai puţin într-una dictată de compozitor pianului. Arta nu poate fi decît iraţionalitate pură. Ţi-am mai făcut o dată deosebirea dintre mine, simplă prezenţă în arhitectură, şi cîţiva adevăraţi arhitecţi : Maymont cu piramidele flotante, Schäffer cu oraşul cibernetic, Soleri cu Babel Canyon.

Stîrnit, doctorul se întoarce spre mine. Are nevoie şi de mine !

— Eu am alte păreri. Chiar şi în cazul unor creatori ca Van Gogh, Ţuculescu, Hölderlin, Dostoievski, la care tulburările psihice au atins uneori intensităţi de tip schizofrenic sau epileptic, opera lor s-a născut din elementele preexistente bolii şi stimulate de aceasta. La fel, nu cred în ceea ce susţin unii dintre colegii mei, că morbiditatea măreşte zestrea unui creator.

Altfel decît mine, care-i dau dreptate, Staicu ascultă sceptic, ocupîndu-se de ale sale. Oricum, consimt că noi doi, Staicu şi cu mine, în feluri diferite, facem parte din spiţa acelor oameni care se gîndesc numai la ce-i mai rău. Bineînţeles că el, după o lungă şedere în spital, înconjurat de un bogat material specific, cît

şi de probe care favorizează concluzii, se lasă greu convins de unul dintre cei ce descoperă neîncetat răspunsuri.

— Pînă una-alta, vreau acasă, doctore, închide el discuţia, nerăbdător şi şăgalnic. Cînd plec ?

Doctorul bate în retragere spre uşă. Totodată, întrebarea îmi clarifică şi natura avansatei lor prietenii : Roman este cel care îl tratează pe Staicu.

— Pe săptămîna viitoare.

— Mă amîni, spune el cu un amestec de oboseală şi incertitudine. Vrei să mă ţii custode la muzeu pînă-ţi termini comunicarea ştiinţifică.

— Oh, ar însemna să mai stai mult, rîde Roman.

Fără nici un avertisment, ca şi la venire, doctorul pleacă. Pe parchetele culoarelor întortocheate, paşii lui se topesc în tăcerea zidurilor masive. Adun cartoanele şi hîrtiile pe care le-am împrăştiat şi, după ce le aşez pe rafturi, încep să mă plimb de colo-colo.

Cu gîndurile în altă parte, Staicu spune mecanic :

— Nu te sinchisi de purtările lui. Toţi sînt nişte orgolioşi. Roman, cel puţin, e un bun specialist, nesuferit, şi mai vorbeşte şi limba aceea anarhică, engleza. Tace şi, de sub hîrtia de pe masă, trage mai multe coli albe, împreună cu cîteva schiţe. Întind mîna după schiţe, dar el întîrzie să mi le dea. Să-ţi explic puţin... Mai întîi, află că sînt mulţumit că în perioada cea mai agitată — am avut schizofrenie — nu le-am desenat nimic. Lasă schiţa deoparte, ia o coală albă, varsă cîteva picături de cerneală dintr-o sticluţă, apoi îndoaie exact hîrtia, o presează şi o deschide. Continuă, absorbit : Zile întregi făceam această operaţiune, prilej de alerte pentru Roman şi de lungi plecări pentru mine. Vezi... Se topesc în aceste două pete frici, himere, goluri groaznice, ce vrei şi ce nu vrei. Dar şi cînd m-am apucat să desenez... Strînge în pumn hîrtia cu pete şi reia schiţele. Uite... Ce vezi este ame-

najarea unui grajd, din care voi face o cameră de vară copiilor și un pod pentru nevastă-mea și mine.

Privesc schițele cu totul altfel decît pe celelalte. După „tropicana", culorile de grote vineții și petele de cerneală, creionul negru pe hîrtia albă mă odihnesc, pînă cînd cele imaginate de arhitect, într-un grajd, îmi pun la încercare îndoiala că omul (mai știi !) a fost făcut să fie fericit.

— E foarte frumos, e făcut numai din dragoste. Cu scara asta care duce în pod... Și paturile suprapuse. De ce atîtea paturi ?

— Priciuri, domnule, mă corectează el înviorat. Am patru copii... Doi ai mei din prima căsătorie, doi ai neveste-mii, tot din prima greșeală. Chiar din vara asta lucrurile se vor petrece așa. Plimbă arătătorul pe schiță : Pe poteca de aici, doi dintre copiii cei mai mari vor merge la pădure după lemne ; pe drumul de dincoace, cei mici se vor duce pînă în Breaza după lapte, ei împreună cu Belfegor... Belfegor e cîinele nostru. În concediul medical pe care mi-l dau, schimb căpriorii, gardul și fac încălzire solară.

— Solară ! Se poate și pe meridianul nostru ?

— Dacă vrei, se poate, zice el. Întinde alt desen al grajdului, cu zidurile colorate în negru. După cum vezi, e vorba de un beton negru — de „tropicana" și de vinețiu m-am săturat ! —, de sticlă și niște izolații ideale. Încălzirea o va face soarele, realizezi, da ? Dacă la Tokio sînt vreo două milioane de case încălzite solar, la Tel-Aviv peste suta de mii, atunci și la Breaza. Cîte zile de soare avem ? Destule... Încerc... După mine sosește și nevastă-mea la „Casa soarelui".

Staicu îmi ia schița din mînă, o așază peste o mucava mîzgălită cu un strat de pastă galbenă și cu creionul mai face o corecție la una din gurile de trecere a căldurii solare. Prin el, cusururile istoriei care nu consemnează triumfurile umanității și găsește mai

important să povestească despre victorii sîngeroase se pierd.

Lucrează uşor, unde totul în el este uşor.

— Cînd te gîndeşti că după divorţ dispreţuiam genul acesta de îndeletniciri. Casa ? Visul egoist al omului din preistorie şi pînă la noi. Căsătoria ? Trust particular în vederea asigurării economice a perechilor sacre. Acum însă... Trebuie să zoresc cu podul nostru. E linişte şi se va face şi răcoare.

— Te las în „Casa soarelui", zic pînă la urmă. Mult spor.

Nu pot să bănuiesc, nu am cum, şi nici medicul lui, Roman, că la această oră Staicu e mai aproape de moarte decît de viaţă.

Iau drumul culoarelor din care este alcătuită jumătate din ziua unui internat, şi la urmă cobor în parc, cealaltă parte a unei zile de spital. Astă-seară am să-mi spăl un prosop şi nişte ciorapi.

Printre pomi, sori care se sting în zeci de ochiuri de sticlă dogoresc în pulberi roz. Răscrucile ? Limbaj ezoteric, dar limbaj.

Într-o mare nevoie de umbră, trec prin accesele dintre alei — preferate şi de medici — şi ajung lîngă arteziana dintre Clinica B şi Serviciul de psihiatrie învecinat. Pe peronul Serviciului 1, cîteva internate, în capoate lungi, aşezate pe bănci, stau la taifas, recreate de susurul egal al ploii care urcă spre cer şi menţine arcul unui curcubeu încordat. Dincolo de curcubeu, la clinica noastră, căldura şi medicamentele amînă pînă şi ieşirea în curte a bărbaţilor care dau semne că ar fi îndrăgostiţi. Unul singur, Vlase, stirpă din Vladislav al Poloniei în accesele sale de megalomanie, stropit bine de apă şi lipsit de mimică, aşază între două scaune un al treilea, pe care stă bătută în cuie o cutie de table. Nu mă cunoaşte, n-are de unde, dar îmi vorbeşte cu poftă şi cu o distincţie siluită.

— Ați și venit ? Dați-vă cu apă și stați pe bazin să vă *brizați*. Durează, meci mare : *Știința contra Politehnicii*. Poli mai întîrzie, a avut o interacție stomacală după cina dată de marele hatman... A fost trimisul meu. Apoi anunță cu respect : E pe la tovarășa soră.

Din partea stîngă a clinicii, atenția îmi este sustrasă de cercul de lume pestriță adunată pe aleea principală. Astăzi nu se petrec lucrurile întocmai cum bănuiam, internații sînt prin parc și nu în paturile lor. Văd că majoritatea celor adunați sînt cunoscuți, în pijamale, amestecați cu surori și infirmiere alertate și cîțiva străini care au apărut dinafară. Ori avem parte de o internare spectaculoasă, ori s-a întîmplat ceva la clinica noastră.

Mă apropii de lumea adunată și tăcută, strînsă în jurul unui internat, al doctorului Roman și al unui milițian.

— Ia mai gîndește-te, se roagă Roman de bolnav. Nu se poate să nu mai știi cum te cheamă ! Cum îți zice acasă ?

Internatul se întoarce cu fața în altă parte și pufnește aiurea, către unul din cerc, apoi devine sumbru și se agită în loc cu intenția clară să rupă inelul prin zona cea mai șubredă, curios, direcția în care stă piticul Niculiță. Strigă agresiv :

— Alo, alo, dumneata, autoritatea ! Tot îți strivesc eu mutra !

— Lasă telefonul, spune-mi, ești cumva Bucur ?

Ochii cețoși ai omului se fixează în golul dinaintea sa, medicul de gardă. Are pijamaua de pe el murdară, e desculț și nu încape nici o îndoială că e flămînd. Din cele ce se vorbesc pe lîngă mine, înțeleg că bolnavul a fugit din spital cu o noapte înainte și a fost adus de miliție.

— Alo, alo !

— Pe naiba ! zice şi Roman. După care se adresează celor adunaţi : Nu-l cunoaşte nimeni ? Ia uitaţi-vă bine la el.

— Să-l ducă în patul de unde lipseşte un om, ia cuvîntul bătrînul din salon cu mine.

— În care pat ? În două nopţi au fugit trei bolnavi, îl derutează o infirmieră. Şi dacă era în pat cu cineva care nu poate să-şi amintească de el ?

Venită de la doctorul Rozenkrantz, chiar azi dimineaţă, mi-a trecut pe la urechi precizarea surprinzătoare că în situaţii excepţionale — catastrofe naturale, conflicte armate, eclipse prelungite, momente de mare tensiune ale lumii — cea mai mare parte a bolnavilor psihici *se ridică* din boala lor şi participă la primejdia colectivă. Mă îndepărtez de lumea adunată ; aveam doar de cîştigat dacă îmi stăpîneam pornirile de cască-gură. Ca să prind şi mai bine siguranţa orei, aprind o ţigară şi mă uit cu admiraţie la *Ştiinţa* şi *Politehnica* în dispută la table, susţinute amîndouă de distinsa oratorie a lui Vlase.

Biet urmaş de rege bîntuit de fantome, priveşte-ţi poporul tău muncit în neştire într-un amurg de vară constelat de fantome !

În tăcerea din holul clinicii, la intrarea mea, un bărbat cu haine de culoare închisă mă întîmpină nemulţumit. Este chiar şeful meu, contabilul-şef al fabricii „Cromatica“ ; nelipsita lui servietă e doldora de cumpărături ; un pui atîrnă cu capul în jos.

— Încă puţin şi plecam, zice el, angajat să-şi ţină servieta cu ambele mîini, de teama contagiunii. Continuă iritat, deodată cu puiul care cîrîie : Ce faci, frate, nu mai isprăveşti odată cu astenia ?

— Nu am astenie. Am ceva mai mult decît se cunoaşte în general despre astenie. Nu e greu de înţeles, e doar foarte plictisitor.

La dorinţa expresă a musafirului încălzit, rămînem în hol, deşi preferam să-l plimb prin parc. Mă in-

stalez lîngă el pe scaunele nichelate și îmbrăcate în roșu și îl ascult cu luare-aminte, dacă nu chiar cu plăcere, fiindcă... vine de afară. De mai bine de zece ani de cînd m-am transferat la întreprindere, era timpul să fim și prieteni, dar nu am izbutit din vina amîndurora : trăiam acolo într-un birou enorm, din relația de subaltern la postcalcul și contabil-șef, din faptul că eu deschideam ferestrele și el le închidea, din năravul de a-și sălta mereu pantalonii și oftatul meu pentru bretelele dăruite lui și purtate de fiul său, din filmele depreciate de el, indiciu negreșit de vizionare pentru mine, din viteza cu care aduna la mașină și asculta transmisia meciurilor de fotbal, spre deosebire de mine, cel ce adună încet și nu-i plac meciurile, din dispariţiile pe poarta din dos și ieșirea mea pe cea din față, împreună cu două economiste măritate prost, cu două divorțate și altă pereche de nemăritate (cifre reale ce fac fală statisticilor, cu cele șapte milioane de femei celibatare, divorțate, părăsite, ambigue, știute în țările civilizate) trăiam în certurile închiderilor de an, cînd, datorită delirului de la contabilitate și financiar, acest om își amintea că, dintre toți *egipțenii* conduși de el, cîndva unuia i-a fost dat să fie *faraon,* însă acela, adică eu, am rămas să zac în fundul binelui... Da, am muncit împreună, mulțumiți și nemulțumiți, pînă la îmbolnăvire, șterși, cu creioanele chimice strînse între bătăturile degetelor.

— Ți-am adus și ajutorul de boală, spune șeful meu. Umblă ușor cu el. Scoate din servietă plicul, două borcane de compot și mai multe pachete de țigări. Compotul e de la egipțencele noastre, țigările sînt de la mine. Cum mai stai cu scrisul ?

Așez borcanele și țigările pe scaunul liber de lîngă mine și bag plicul în buzunar.

— Infect. Mai ieri, cînd mi-am văzut scrisul chinuit, am dat pixul primului paznic.

La o mişcare energică a şefului meu, puiul atîrnat bate din aripi.

— Ce mă-sa fac ? Dumneata arunci pixul, Tănăseasca intră în concediu de sarcină... Chivuleanu-inimă rea, ştii dumneata cine, a acceptat supraplan nişte furculiţe-desert pentru litoral, iar postcalculul cuţitelor de peşte arată o depăşire de cheltuieli, cînd noi speram la economii.

Mai uşor decît la birou, clarific o veche impresie indicibilă : omul acesta a fost cel dintîi dintre şefi care s-a arătat neîncrezător în energia mea şi (mi se pare) mult prea devreme.

Pe măsură ce vizita se prelungeşte, ea îmi produce o senzaţie de plăcere, în sensul că, pe de o parte, viaţa cealaltă a tuturor mai depinde cît de cît şi de mine, pe de altă parte, simt cum distanţarea operează din ambele direcţii încet şi profund. Răspund riguros la tot ce sînt întrebat şi, deşi deprins cu izolarea, amănuntele asupra lucrărilor de birou şi interesele de întreprindere ce mă readuc în actualitatea serviciului aştern peste vizită fiorul duratei, amestec de uitare şi dor, ultimul reînnoit ca şi cum n-am mai cunoscut viaţa. Cînd ?

Contabilul-şef se ridică. Eu îmi iau darurile în braţe : borcanele cu compot, peste care aşez ţigările.

— Mă ajuţi să mai şi ies ? Poţi ?

— De mers poţi merge aici pînă la ultima suflare.

La colţul clinicii identificarea celui fugit din spital s-a încheiat. Lumea s-a risipit. Din punctul acesta, departe, în fundul aleii, se văd creştetele a doi internaţi care merg ; un soare în declin le atinge într-o jonglerie încremenită, colorată în oranj ; întîlnire a trei sfere care se ignoră. Atent pretutindeni, contabilul-şef mă întreabă :

— Explică-mi care e diferenţa între o clinică şi un serviciu de psihiatrie ?

— Într-o clinică lucrează medici şi multe cadre medicale universitare. Într-un serviciu de psihiatrie lucrează numai medici.

Cu această probabilă explicaţie, îl conduc spre poarta principală, în ochi cu irizările mele roz. Alături, puiul ţinut cu capul în jos aminteşte de antipozi.

ŞASE

Raportul de gardă se desfăşoară, în linii mari, previzibil. Toţi psihiatrii cadre didactice şi cei cu gradaţia de medic specialist duc obişnuita convorbire spitalicească, considerată de o parte dintre ei drept imperativ torturant. Ici-colo, o glumă recreează ştirile zilei, o afirmaţie dă dreptul la apeluri. Pe lîngă pereţii celui mai spaţios cabinet de la Serviciul de psihiatrie 1, cabinetul medicului-şef, demni în scaune sau proptiţi cu coatele pe genunchi, cei prezenţi, dacă nu au întîrziat sau nu lipsesc, sînt aceiaşi.

Despre funcţia cabinetului schimbată în astfel de dimineţi, doctorul Stelatos, care şi-a cedat şi el multă vreme cabinetul de la Clinica A, şopteşte uşurat :

— În tinereţea mea saloanele erau şi mai căutate... Nunţi, antrenamente, conspiraţii, dans şi cîte alte activităţi.

Asistentul doctor Băltăreţu zîmbeşte ca medicul-şef :

— Am auzit, spune el. Totuşi, în acest *salon*, personal, am curba reuşitelor şi nereuşitelor noastre.

Indiferent de axiomele lor, raportul de gardă îşi urmează cursul său. Doar locurile de pe scaune şi le schimbă dimineaţa între ei şi uneori, printre obişnuiţi, mai apare şi cîte un medic nou-sosit. Sînt mereu aceiaşi : femei şi bărbaţi, diversificaţi ca formaţie în curentele mai importante ale psihiatriei : naivi, fanatici, resemnaţi, freudişti, pavlovişti, existenţialişti, independenţi, dictatori în biologie, din cei ce nu au niciodată o atitudine, medici scriitori, medici culţi, medici meseriaşi, intelectuali medici şi grupuri separate de conceptele generaţiilor.

Întors de la o conferinţă ţinută la Lisabona, asistentul doctor Dan Stere vorbeşte cu medicul de gardă. Primul, tînăr, fiu de diplomat, îşi exprimă degajat concluziile. Medicul de gardă, mai vîrstnic, trăit la periferia psihiatriei, ascultă cu degetul arătător învineţit între paginile carnetului ţinut strîns. De pe o latură a cabinetului, doctorul Pandelescu participă cu mai multe intervenţii, mod de a simula un interes viu spre a obţine de la Stere şi cîteva detalii turistice portugheze. Vizavi, o doctoriţă repetă cuvîntul *interesant*.

— Altceva, continuă Stere. La ei durata internărilor la nevrotici şi psihotici e de şase luni cea mai scurtă, de la şase luni la doi ani media şi peste doi ani, durata lungă.

— O ! Atunci poate-mi spui şi cum să procedez cu internările zilei ? răspunde cel cu carnetul în mînă.

În fotoliul medicului-şef, profesorul Necula se mişcă.

— Putem fi mai folositori decît sîntem ?

— Cred că da, răspunde Stere.

În înghesuiala din cabinet, cei prezenţi gîndesc cu mai multă pătrundere decît în singurătatea lor. To-

tuşi, conferenţiarul Iliescu, „descoperitor de Cabala“ şi divergent în principii cu profesorul, se refuză. Porojan citeşte dintr-un volumaş de poezie, Voronca zîmbeşte unui gînd, Moisei şi Băltăreţu se abţin, Schneider, doctoriţele, medicul de gardă şi ultimul, Stere, aşteaptă mai departe cuvîntul profesorului.

— Aştept şi eu... Sînteţi dotaţi cu cele mai înalte calificări... Gîndiţi-vă în ce măsură ne pot fi de ajutor coloniile de la Castelu, Gălăţeanca şi Rodna. Gîndiţi-vă la impulsivitate...

— E problema unui organizator, în cea mai mare parte, spune Iliescu.

— Sînt de aceeaşi părere, completează Agatstein.

— Nu se va supăra nimeni dacă cineva dintre noi o va face mai bine, îi asigură profesorul. Sînt oameni care îşi iubesc meseria, dar o fac prost şi oameni care nu şi-o iubesc, dar o fac bine. Asta da, problemă !

Cu o mişcare spontană a capului, care-i modifică imperceptibil linia feţei, chiar şi lumina privirii, Voronca zice :

— Să încercăm fiecare să aşternem pe hîrtie cîteva idei.

În cabinet se produce rumoare. Între femei, o doctoriţă cu ochii incolori şi mobili, medic-şef şi ea, se uită la Iliescu, la Agatstein şi la Voronca, încît aceştia regretă că au intervenit.

Craina se lasă peste genunchii lui Rozenkrantz. Îi aminteşte profesorului de o anumită oră.

Dar, în aşteptarea tuturor, se aude o invocaţie :

— Ai văzut şi *corrida* ? întreabă Pandelescu.

— O dată, şopteşte Stere. Vă povestesc...

— Doctore, dacă vorbiţi de *corride,* ascultăm şi noi ! cere profesorul.

Fără nervi, Stere povesteşte respectuos :

— L-am văzut pe Sebastian Palomo Linares, toreadorul care are o sută optzeci şi şase de centimetri

de cicatrice, cu paisprezece mai mult decît înălțimea sa...

— Avea ! exclamă profesorul.

— ...Lume, pelerinaj ! Acolo, toți oamenii țin să-i vadă pe toreadori cum mor în frumusețe.

Din nou avertizat de Craina, profesorul se supără :

— Tocmai acum ! Și se adresează celorlalți : Medicii născuți în altă zodie decît cea a taurului să-și amintească de expertizarea cazului de astăzi.

— Ce caz ?

— Fetița care și-a ucis tatăl cu toporul, doctore. Vă aștept la mine, la unsprezece, cînd vin și profesorii de la Timișoara și Cluj. Mai e ceva pe generic ?

Psihiatrii părăsesc scaunele joase cu picioare nichelate. Mobilierul mișcat de la locul lui alunecă pe gresie cu sunete neplăcute, în timp ce medicii se simt readuși în lumea celor mai comune relații matinale. Prin ușa deschisă, un difuzor transmite muzică ușoară. În faianța albă a pereților multiplicați în dublu și triplu, ei trec sticloși, în unghiuri obscure. Doctorul Adler și Voronca ies de braț.

— După ce termin cu hipnozele, vino la o cafea.

— Nu pot. Poate mîine.

— Care mîine ?

În hol, doctorița Samureanu își potrivește țigara în țigaret și se uită la Voronca. Din șirul alb, doctorul se îndreaptă spre ea. Deasupra lor difuzorul cîntă frenetic. Pe același fel de trepte ca pretutindeni în spital, ce duc la etajul serviciului, mai multe bolnave, îmbrăcate în pijamale roz, urmăresc cu interes trecerea psihiatrilor.

— Cum a fost în concediu, dom' doctor ? întreabă cu glas de bariton doctorița.

Unei vechi colege, care, ca și alții în tinerețe, s-a visat pianistă și s-a realizat medic-șef la un serviciu de femei, Voronca îi înapoiază răspunsul într-un sens cît mai mulțumitor :

— În prima zi a fost *allegro maiestuoso* : am dormit. După trezire, a urmat partea a doua, *allegro misericordioso.*

Apoi, tace, jenat de sărăcia jocului de cuvinte. Din fugă, o soră urcă treptele pe lîngă medicul-şef şi Voronca, să gonească o neavenită, numai că în locul ei se sperie o altă bolnavă, care fuge şi ţipă să nu fie bătută.

— Noutăţi ? se interesează Voronca.

— Cam aceleaşi. Cele şapte pietre de moară agăţate de gîtul femeii : dragostea, maternitatea, căminul, datoria, eul, moda, menopauza. Mai bine îţi spun o glumă. Pesimista : „E atît de rău, că nu se poate mai rău." Optimista : „Ba se poate, ba se poate."

— Eu am avut un melancolic care-mi amintea de filozoful acela grec care susţine că şi bărbatul care se însoară, şi cel care rămîne holtei au motive să se căiască... Ce glas are !

O bolnavă cîntă, acompaniind neabătută programul difuzorului, acum rezervat cîntecului grecesc. Lipită de faianţa albă, cu glasul ei puternic şi grăbit, îl face pe Voronca să se retragă.

— Mai încet, o roagă medicul-şef.

— Ţi-ai găsit ! intervine alta. Asta e nebună rău ! Şi cîntă şi ea : „Cele mai frumoase fete, măi, măi..."

Voronca îşi ia rămas bun de la doctoriţa Samureanu. E ultimul care părăseşte Serviciul de psihiatrie 1 după raportul de gardă. Merge spre Clinica B, cu mîinile în buzunarele pantalonilor şi halatul adunat la spate. Pe cerul îmbîcsit, soarele descrie o curbă exactă la trecerea peste un spaţiu verde, fără zări, dintre cele mai sărace în recompense.

La intrarea în clinică, o ambulanţă frînează lîngă el.

— Lasă tonourile, că dai de dracul, tresare Voronca. Aici ai oameni care nu se feresc de duba dumitale...

Şi tace. După cîteva zile de concediu a împrumutat uimirea celorlalţi pe care nu i-a înţeles niciodată

bine de ce se tot uimesc. Omul din ambulanță are cea mai îndelungată obișnuință a căderilor pe care le poartă cu duba lui. Aplecat peste portiera ambulanței, șovăie. Pînă la urmă glumește :

— Dom' doctor, fiecare cu meseria lui. Am de dus pe cineva departe, departe...

Ajuns în umbra peronului, Voronca întîrzie și socotește pe degete paturile și posibilitățile. Apoi duce mîna la bonetă și se gîndește la cele două cazuri grele, căderi pentru care, după tratamentele din clinică, nu mai există alt loc decît coloniile de bolnavi irecuperabili... Neliniștitor este că sub ochii lui, dintre toți bolnavii care se odihnesc pe bănci și stau pe afară, tocmai Dumitriu, una din cele două căderi pe care le are în vedere, își părăsește locul. Ușor, cu nelipsitul doliu la halat, pe care-l poartă pentru Țara Hațegului, unde fiica lui, geolog, plecată în prospecții, i-a fost violată și ucisă, Dumitriu se îndepărtează, împins de presimțiri cu nimic justificate științific. Oricînd în afara lumii unde omul contează, Dumitriu se refugiază în clinică cu forțe ce îl despart de el însuși.

Ambulanța pornește de-a-ndaratelea. Din umbra peronului, parbrizul întîlnește exaltarea luminii. Printre bolți și frunzișuri, mașina albă scapără în aer și oprește vizavi, în calmul restabilit al Serviciului de psihiatrie femei, de unde medicul a plecat.

— Care ești frumoasa aia, în *coloarea* aia care te face să plutești de plăcere ? anunță șoferul. Care vrei să te duc ?...

Voronca intră în clinică după Dumitriu. Tot ce îi mai parvine din parc e claxonul dulceag-dezgustător al ambulanței.

Întors printre cei din hol, cu treburi și fără, întinde mîna *secretarului* său, un bărbat cărunt, în pijama personală maro cu dungi violet, care poartă o mapă verde. Aproape ostentativ, acesta îl așteaptă

pe medic. E un fost bolnav *remis* cu mari eforturi, care are talentul de a se face util într-o mulţime de treburi neplăcute ale zilei ; Voronca l-a învestit cu numele de *seceretar de inimă*. De cîte ori părăseşte spitalul, Copoiu devine bizar şi — bolnav din nou — se întoarce repede.

— ...Mărturisesc că mi-ai lipsit. Totuşi, în timpul cel mai scurt, trebuie să-ţi reiei viaţa dumitale obişnuită, zice doctorul, neaşteptat.

Întîlnirea cu Voronca îl face pe Copoiu să chibzuiască.

— Bine...

— Te-asigur că am dreptate.

Dar imediat pe chipul bolnavului se aşterne o expresie de nervozitate şi dezgust, aşa cum i se întîmplă ori de cîte ori are obligaţia de a lua o hotărîre, în vreme ce cu vîrful papucului se străduieşte să contureze carourile gresiei de pe jos.

— Eu nu vreau, dom' doctor ? Dacă nu pot... De un singur lucru te lecuiesc oamenii ceilalţi, de pofta de a mai trăi între ei.

Doctorul Voronca îşi închide halatul. Rosteşte critic :

— Nu-mi place cum faci deosebirea dintre bine şi rău.

— Dacă aşa stau lucrurile ! Duminică la masă le-am explicat şi copiilor : ce simplu e la spital şi ce complicat e printre voi.

— Te înşeli, omule !

— Dom' doctor, îl întrerupe *secretarul*. Ăla care se prăbuşeşte într-o prăpastie vede lucrurile cu mai multă claritate.

— Eu sînt medic şi nu alpinist, domnule Copoiu. Sensurile vieţii dumitale nu trec decît pe afară. Am dezbătut noi chestiunea aceasta atît înainte de învoiri, cît şi după.

Copoiu e versat în a-i da dreptate medicului și a face ca el. Închide ochii obosit și astfel lasă deschisă calea altor posibilități.

— Pentru duminică vă cumpăr carne, dom' doctor, sau mîncați la spital ?

— Să mai vedem. Aștept telefonul Licitrei.

— Păi da, aici în mapă găsiți referatul bătut la mașină, dincoace sindicatul cere să semnați o convocare, colea sînt două anchete sociale.

— Lasă-le în cabinet, răspunde Voronca și pleacă pe culoar, urmat de Copoiu, din nou mulțumit.

În ușa salonului, Voronca se oprește și se uită la Piperea. De la distanță. Mai are pînă la ora de vizită, dar șoferul bolnav și rebel la tratament tinde să-i încerce răbdarea și să-l facă să caute cu orice prilej noua cauză a recesiunii. Doctorul așteaptă să-și termine țigara, în timp ce, pe unul din șirurile de paturi, bolnavilor cu fesele goale li se fac injecții. Actorul Cruceanu înaintează provocator pînă aproape de medic, dar Voronca știe că un bolnav pornit nu-i cîtuși de puțin la fel de primejdios ca unul aparent calm ; într-adevăr, Cruceanu se istovește lent și renunță. Se plimbă în semicercuri pe lîngă dușmanul său, medicul.

Felcerul salonului rămîne cu seringa ridicată în sus la patul a doi bolnavi. Unul din cei doi așezați în același pat se mișcă încontinuu.

— Unde-i doctorul ? Cînd strig și eu la Piperea să mai tacă, mă toacă la cap cu relațiile interumane, da' mă ține într-un pat cu altul care își odihnește picioarele pe rinichii mei.

— Întinde-te, că altfel rup acul, cere felcerul.

— V-am auzit ! îi răspunde din ușă Voronca. Țineți cont mai departe de relațiile interumane și, la plecarea de la noi, patul și perna de acasă vor fi fără cusur.

Și rămîne mai departe preocupat doar să fumeze.

Pe celălalt şir de paturi, al lui Piperea, în frecuşul din salon, sora face să ţîşnească un fir subţire de ser în aer şi, tot atît de grăbită, părăseşte bolnavul în tratament. Cu seringa ţinută în sus, se ia după alt bolnav. Ajunsă lîngă medic, îl anunţă :

— Dom' doctor, dumnealui e cel care-a lipsit de la vizită.

Între soră şi medic, bolnavul rămîne în aşteptare cu o ţigară neaprinsă între degete. Puţin în afara reclamaţiei, puţin încurcat, bărbatul în pijama azurie îşi plimbă ochii albaştri peste cei doi. Cu dexteritate, doctorul Voronca aruncă ţigara în scrumiera îndepărtată de pe culoar şi se preocupă de bolnav. Are dinaintea lui pe bărbatul de care s-a ciocnit în timpul demersurilor făcute pentru actorul Cruceanu.

— N-am lipsit intenţionat de la vizită, spune bolnavul.

— Sînteţi fostul căpitan de rezervă Anghel ? Şi deodată, cu alt glas, schimbat de surpriză : Cumva, profesorul Anghel... Dudu ?

Ochii albaştri sînt într-adevăr aşa cum i-a văzut Voronca în ziua despărţirii lor definitive, ceva mai închişi la culoare datorită contrastului cu pijamaua de un azur decolorat. În jurul gurii, însă, cîteva cute sînt mult accentuate, altfel întreaga lui înfăţişare se distinge prin distanţare.

— Eu ? Eu, domnule doctor Voronca, ar fi să fiu profesorul Anghel...

Cu o expresie de neputinţă, Voronca întreabă :

— M-aţi recunoscut şi nu aţi venit ?

— Da. E mult mai uşor cînd la apelul unităţii sau în cataloage eşti trecut la terminarea alfabetului. La fel de uşor îţi aminteşti şi de cei cu litera A.

Voronca scoate din halat altă ţigară, pe care însă n-o mai aprinde. Se joacă cu ea între degete, ca şi Anghel, pînă cînd îşi aminteşte de sora prezentă.

— Sora, îi spune el, ai încredere.

Femeia cu bonetă cu tresă se retrage în salon. Din nou ţîşneşte jetul de ser din seringă şi, înainte de a înfige acul în carne, sora mai întoarce o dată capul spre doctor şi noul bolnav. Cei doi se află tot în uşa salonului. Anghel nu face nici un efort să se apropie de vechiul său prieten.

Căutări răzleţe apar în mintea doctorului Voronca. Revede săpăturile arheologice vizitate din timp în timp, pe unde s-a interesat de Anghel, îşi aminteşte de prăvăliile unor bătrîni buchinişti şi de diversitatea lucrărilor ştiinţifice care îl purtau, inevitabil, spre acelaşi dispărut ; ce-o mai fi devenit Dudu Anghel ? O fi plecat în vreun deşert însorit, în care aleargă vîrtejuri de nisip, să caute cetăţi pierdute, temple albastre şi galbene, ori pe regina din Saba ?

Peste toţi aceşti ani, Voronca declară deschis.

— Din lipsă de veşti, uneori, vă credeam mort.

— Cu un mormînt fără nume... Numai un număr — matricola militară.

— Nu cred. Unde aveţi patul ?

— Acolo...

Cu trecerea lor printre paturi, aglomeraţia sporeşte. Sînt dintre puţinii ce au o ţintă, spre deosebire de cea mai mare parte dintre bolnavi care, scăpaţi de la injecţii, bîjbîie pe şahul mişcător al gresiei, în căutarea unei direcţii şi a unui itinerar.

— Să trăiţi, mult stimate domnule medic primar.

— Şi dumneavoastră, domnule Paraschivescu.

— Vă mulţumesc, mult stimate domnule medic primar.

Un altul de la o fereastră versifică pentru medic, cu un puternic accent din regiunea dealurilor din nord.

— *Giaba* vii, *giaba* te duci, *giaba* rupi nişte papuci.

În salonul de patru paturi, doctorul Voronca încetineşte pasul. Felcerul vine şi el de la tratamente. Cu o răsucire spre toate laturile hexagonului, Vo-

ronca încearcă să ghicească patul fostului său camarad. Datorită locurilor descompletate, jocul medicului se transformă în nerăbdare, o pauză introdusă în propriu său suflu.

— Aici, la fereastră, îl ajută Anghel şi imediat îşi netezeşte partea lui de pat liber.

— Aaa, cu colegul nostru, dom' doctor Petcu ! Apoi, după o scurtă pauză continuă : Să se mai aducă un pat.

Felcerul vine la dreapta medicului.

— De unde, dom' doctor ?

— Al meu de-acasă, al primarului ! Cere cui crezi un pat pentru un om care a dormit un an şi... Ştii unde ? Pe fotoliile unui vagon de clasa întîi, într-un tren care mergea.

Felcerul îl priveşte lung pe doctor. Anghel, cu faţa brăzdată, se îndepărtează spre un anunţ aşezat strîmb pe perete, PĂSTRAŢI LINIŞTEA, pe care îl îndreaptă. Pe marginea paturilor, aşezaţi turceşte sau în picioare, bolnavii din salon îl urmăresc pe Anghel, pe medic, pe felcer.

— Nu trebuie, spune bolnavul.

Doctorul Voronca se mişcă repede. Felcerul abia îl prinde în salonul mare. Anghel întîrzie printre paturi, în speranţa că medicul îl va lăsa, totuşi, în pace. Dar imediat se aude chemat :

— Domnule Anghel, vă rog, veniţi cu mine.

La masa de tratamente din centrul salonului, Anghel rămîne în spatele lui Voronca. Sub privirile lui, medicul caută în maldărul de dosare verzi-biliard, amestecate cu cîteva maro, ajutat de felcer, care, după cele ce se spun, mai rău îl încurcă. Totuşi, dosarul cu foaia de observaţie a bolnavului e găsit şi Voronca împreună cu Anghel părăsesc salonul. În cabinet la Voronca, Rozenkrantz, împreună cu doi medici-asistenţi şi o soră, examinează un bolnav. Vo-

ronca încearcă la rezerva de vizavi de cabinet, însă și această cameră e ocupată de bolnavi.

— Mergem la bibliotecă.

Afară, cei doi ocolesc Clinica B. Pe toată aripa peronului, se înșiră voluminoase legături cu lenjerie murdară. Copoiu, *secretarul* și o lenjereasă organizează caravana de bolnavi care transportă legăturile la spălătoria spitalului, procesiune lentă, de o forță neașteptată.

În bibliotecă e umbră și o lumină scăzută de la singura fereastră existentă. La o masă galbenă și nouă, doctorul Voronca citește foaia de observație. Pe un scaun galben, nou, Anghel așteaptă concentrat și în gardă ori de cîte ori medicul își modifică mimica. Plăcută rămîne pofta cu care fumează. Printre îndemnurile celor cu rufele de pe peron, buzele lui Voronca se desprind de țigară într-un pocnet ușor. Așa a fumat întotdeauna.

— Fumați dacă vreți, zice el. Prins în lectură, bîjbîie cu mîna pe masă, să împingă țigările spre Anghel. V-ați prezentat singur și la policlinică și la spital ?

Răspunsul este afirmativ și aproape de neauzit. Concentrarea bolnavului presupune acum că și doctorul crede în importanța unui asemenea detaliu. Apoi, în loc de țigări, Anghel ia de pe masă un pahar cu apă, se uită în fundul lui, din nou la Voronca, și la urmă la puținele cărți din biblioteca atît de apropiată de fereastra lui. Doctorul întoarce foaia iarăși și revede spațiul datelor generale de spital : numele, sexul, adresa bolnavului, numele părinților, ocupația, întreprinderea. La capătul lecturii, se ridică din scaun cu o altă expresie pe față decît cea stereotip întipărită.

— Mai întîi, altceva... Sîntem în martie '46, în trenul militar 099, plecat într-o misiune de eradicare a tifosului exantematic, spune Voronca. Atenție, vă

rog. Dumneavoastră, comandantul trenului, arheolog și asistent universitar, eu, cu alți cîțiva medici și soldații noștri, cu toții veniți de pe front să omorîm păduchii neamului... În ultimele zile, mizeria campaniei ne vine de hac : mai moare un soldat, dezertează un ofițer — vom vorbi mai mult despre acesta — noi medicii și farmacistul ne încăierăm pentru o femeie pripășită în 099. Grozavă femeie Lina aceea... Mă urmăriți, domnule căpitan ?

De data aceasta, Anghel iese din concentrarea sa. Mîna lui stă inertă pe pahar. Își încheie șiretul de la pieptul pijamalei. Face din el un opt, egal strangulat la mijloc.

— Căpitan ? se amuză el.

De partea cealaltă a mesei, medicul nu-l ia în seamă.

— În dimineața următoare ne-ați pedepsit pe toți. Toți ofițerii... Deși Lina aceea nu avea ochi decît pentru dumneavoastră... Într-o haltă ați spus că lipsiți din tren o oră, două... V-am înlocuit eu. La proces și după proces, ieșit din buimăceală, am dedus că — în dorința de a-i reda încrederea acelei necunoscute, jefuită de toți — ați plecat la o altă femeie, acolo la Malul cu Flori. Bolnavul lasă paharul pe masă cu un pocnet. Pe atunci nu eram psihiatru... Cele două ore se lungeau, venea seara, iar eu, numit de dumneavoastră la comanda trenului, eram extrem de îngrijorat.

Anghel își părăsește scaunul. Ce salt în timp !

— Rămîneți, cere medicul. Întors la tren, erați doar în cămașă kaki, pe un ger ca în nordul Moldovei. Unul dintre noi cei pedepsiți — un delator de rang — informase comandamentul de cele șapte ore lipsă... A urmat căderea, condamnarea... Șase ani de închisoare ! Fără să se fi putut stabili precis nu abaterea săvîrșită de comandant, ci ce anume ați pățit la

Malul cu Flori... Eu n-am crezut că vi s-a făcut rău, pe drum... La mulţi li se făcea rău pe atunci... Anemie... Subnutriţie...

De la fereastră, Anghel întoarce capul. Acceptă conduita doctorului, dar nu şi posibilitatea de a i se smulge o mărturisire deplină şi atît de tîrzie. Astăzi, ceilalţi martori de la acel proces, declanşat pe nerăsuflate, dacă mai trăiesc, dacă îşi mai amintesc, sînt încredinţaţi că nu s-au înşelat.

— Domnule doctor, să vorbim de boala mea... De mulţi ani am fost repus în drepturi, sînt maior în rezervă, vă rog.

— Totuşi... Schimbarea dumneavoastră ? Plăcerea de a trăi şi plăcerea de a refuza care s-au făcut una ?

Prin glasul medicului trece o undă de imputare pe care Anghel o reţine. Voronca închide dosarul verde. În mica bibliotecă a clinicii, parchetul scîrţîie, fumul ţigărilor se rostogoleşte pe mobilierul galben. Ajuns în spatele noului său bolnav, medicul se uită şi el pe fereastră. Sînt de aceeaşi înălţime, cam de aceeaşi vîrstă, amîndoi fumează ; doi scufundători în drum spre noi abisuri sau grădini de corali.

— Domnule Anghel, nu vă iscodesc, însă cît veţi sta la noi doresc să mă ajutaţi.

— Sînt cel dintîi care-mi doresc restabilirea. Important e să nu mai pomenim de timpurile acelea : anii de front şi de campanie antitifică îi socotesc dublu, iar pe cei de închisoare, triplu. Curios... Şeful nostru contabil, atunci cînd stă de vorbă cu mine, cade mai totdeauna în acelaşi fel de ocupaţie de bază: contemplarea trecutului meu. De multe ori sînt pus în situaţia să-i repet : Complicaţi lucrurile. Nu am tată, nu am mamă, şi cîte altele. M-am născut din icrele depuse pe o apă stătătoare.

— Pînă şi apa era stătătoare ? se miră medicul.

— Da.

Doctorul Voronca întîrzie pe răspunsul primit. Prin fața ferestrei, trec doi bolnavi care susțin pe un al treilea, ființă ce mai mult pendulează aerul decît merge. Capul celui susținut se bălăngăne, iar ochii, două sfere cu un punct fix de lumină pe ele, i se rotesc neîncetat. La scurt interval, alt grup de trei persoane iese în lumină, o lumină scump plătită.

— Avem zi de electroșocuri, spune Voronca. Părăsește fereastra și se mai oprește la ușă. Nu plecați, mă duc după trusă.

Din bibliotecă, Anghel îl mai zărește cîtva timp pe Voronca. Irizează o culoare roz. Trece undeva pe sub peronul clinicii.

Pe culoarul cabinetului, *secretarul* face crize de așteptare. Din nelipsita lui mapă, acum se zărește un bloc de certificate medicale.

— Dom' doctor Rozenkrantz vă roagă să-i semnați urgent *pașapoartele* astea.

Voronca e grăbit.

— Am stabilit că semnarea *pașapoartelor* o facem după vizită. Vă rog.

— Auziți ? încearcă *secretarul.*

— Sînt surd. Te duci la serviciul de asistență socială și-i rogi să înceapă, dacă se poate chiar de astăzi, o anchetă socială pentru Anghel *De*... Unde mănîncă, cum trăiește, chiar și minciunile vecinilor.

— Cunosc ăia adresa lui Anghel *De* ?

Doctorul Voronca se gîndește. Apoi se răzgîndește.

— Mai bine să vină pînă aici șeful asistenței.

La el în cabinet, Voronca deschide dulapul metalic. Spre deosebire de începutul dimineții, acum e singur în mica încăpere. În dezordinea dulapului, mirositor a cafea prăjită și metal, caută trusa, pînă cînd uită ceea ce caută. La urmă, își trece în buzunarul halatului un antinevralgic, ia trusa medicală și merge la masa de lucru, cu scrumiera plină de

mucuri, cu ziarele. Rămîne în picioare, cu imaginea lui Anghel în față. Omul acesta se află acum în imediata lui apropiere. Dar atît de îndepărtat ! Pentru a doua oară, în aceeași viață, îl caută.

ȘAPTE

Așezat pe un scăunel pliant, de pînză, doctorul Voronca, înconjurat pe jos de dălți de tîmplărie, clei și bucățele de furnir de mai multe esențe, restaurează un scrin în stil „Toledo". Din cînd în cînd, trece peste lucrul său cu o lupă puternică și controlează execuția. Astăzi nu citește și nici nu scrie. În centrul său vital, duminica, se află fiica lui și cîteodată cele mai neașteptate îndeletniciri. Din bucătărie răsună în tot apartamentul zgomote de capace trîntite peste oale, o piuliță de bronz bate mereu egal, prin fereastra deschisă copiii irump în stradă : „Gool". Cu toate acestea, bărbatul în haină de pijama, în pantaloni scurți și în papuci de baie continuă să lucreze.

După ce vreme de o săptămînă a trăit în stare de veghe, în această dimineață preferă satisfacții imediate. Cu fiecare centimetru de lemn lipit pe scrinul spaniol și la urmă examinat cu lupa, încîntarea crește.

În cameră cade un obiect. Voronca încearcă să vadă despre ce este vorba. Rezemat de ușă, o rachetă de tenis în presa ei a alunecat pe parchet.

Camera mobilată închiriată de doctorul Voronca e o cameră spațioasă, situată la etajul întîi într-un cartier cu vile modeste, cu platani, grătare de mititei și temple evreiești. Ea face parte dintr-un apartament de trei camere cu dependințe, folosit de o dactilografă văduvă, tînără, mama unei fetițe mai mici decît Licitra, fiica doctorului. De fapt, și Voronca e un bărbat despărțit de soție de trei ani. Tot ce se vede prin cameră — studioul, perdelele din creton, fotoliul cu stofa murdară, reproducerile cu pisici, lagunele exotice și dulapul de haine — este al gazdei. Lucrurile lui sînt puține : covorul de pe jos, halatul de baie din cuier, magnetofonul cu imprimări ale bolnavilor cu personalități accentuate, benzile cu muzică de jazz, cîteva vase de aramă, mai multe opaițe, biblioteca din holul de trecere și frigiderul de pe culoarul bucătăriei, lipit de cel al gazdei.

După o particulă de lemn bine așezată pe ușa scrinului și frecată cu șmirghel, Voronca se șterge pe mîini cu o cîrpă, deschide magnetofonul și zăboveşte cu mîinile în șolduri în jurul mobilei. Un cîntăreț de culoare cîntă cam așa :

Nu-i o rușine să bei duminica,
Nu-i o rușine să-ți cotonogești nevasta duminica.
Ei bine, aveți la dispoziție și lunea,
Și marțea, și miercurea...

Soneria de la intrare sună de două ori. Doctorul Voronca mai ascultă o frîntură din cîntecul glumeț al negrului ...*Spre a vă mardi consoarta !*, după care închide magnetofonul. Din camera luminoasă trece prin holul întunecos, cu aer închis și pantofi de femeie cu ștaifurile turtite.

— Licitra ?

Nici un răspuns.

În ușa deschisă, o femeie parfumată surîde malițios. De statură potrivită, bine făcută, femeia poartă un tricou galben fără mîneci, rulat pe gît, și pantaloni albi. Sus de tot pe brațul stîng, bronzat, are o brățară în culoarea otravei de *acqua-toffana,* în aceeași nuanță cu ramele ochelarilor.

— Nu mă așteptam, spune Voronca.

— Se vede. Pe măsură ce parcurge holul comun, comentează : Aceeași calitate de covor cu cel din camera ta, perspectivă de mahala, aceeași marcă de frigider.

— Te poate auzi gazda.

Vizitatoarea se abține pînă cînd Voronca închide ușa de la cameră. Dar în timp ce așază florile aduse într-un vas, femeia comentează din nou fără menajamente.

— Același televizor...

— Cu mondoviziunea, uniformitatea va fi și mai mare, o întrerupe el.

— Mereu miros de desert făcut cu făină...

— Nouă nu ne-a pregătit strudel. Noi mîncăm caise.

— Oricum... Eu exist. Și cu vechitura asta de scrin cu care îți pierzi vremea, dom' doctor...

Furioasă, femeia se așază pe scrin. Voronca toarnă apă în vaza cu flori.

— Scrinul ? Doar în casa cea nouă ai să-i vezi valoarea.

— Îți vei construi o casă după mobilă ? Casă toledană.

Voronca merge pînă la fereastră și o închide. Meciul din stradă se aude mai potolit. În loc să se apropie iarăși de femeia urcată pe scrin, se reazemă de caloriferul rece și o privește. E jignit de reproșurile care i se aduc.

— Da, poate că ar fi nevoie de o femeie de serviciu, spune el. Dar mă consolez cu gîndul că și poeții își calcă pantalonii singuri.

— Un bărbat fără vicii, dar și fără ambiții ! Astăzi te invit eu la masă. Mîncăm la un han, cît mai spaniol... Vii ?

Voronca nu mai protestează. Pleacă de lîngă calorifer și deschide magnetofonul. Un glas de negru improvizează cu puritate un cîntec din New Orleans.

Femeia se ridică de pe scrin, gata de plecare.

— Te rog, lasă cacofoniile astea. E divertismentul categoriilor celor mai de jos. Răspunde-mi la ce te-am întrebat.

Magnetofonul e închis. Femeia își ridică ochelarii pe frunte și se uită la bărbat cu ochii ei adevărați. Voronca îi urmărește înflăcărarea agresivă. Apoi spune :

— Doamna doctor... Duminica o am pe fiica mea în vizită. Știi doar... Și cu asta, Elena, ai tot ce-ți lipsește.

— Așa va fi mereu, fără duminici ?

Voronca se îndreaptă spre ea. Își așază mîinile pe umerii ei.

— Nu, murmură el. Am proiectele mele.

— Proiectele tale ! Află că mă caută la telefon doctorii cei tineri. Să-mi ceară păreri, chipurile... Află că o să te-nșel ! amenință ea.

În pat cad ochelarii de soare, apoi poșeta, în timp ce Voronca o sărută să tacă.

— Aprilie... Nu-ți fie teamă să mă iubești mai mult... Fă tot ce poți... Ești...

„Gool !“ strigă copiii străzii. Voronca își lungește iubita pe pat, răsucește cheia în ușă și se întoarce la ea. În urechile lui se adună toate sunetele de la bucătărie, pașii de pe culoar... O dezbracă febril.

— Mi-era teamă că n-o să fii acasă.

— Ce bine că ai venit !

— Nu cu soarele în ochi ! Nu...

Peste cei doi, piuliţa din bucătărie îşi vede de morala ei. Prins în sentimente limpezi şi explicabile, el nu o părăseşte din priviri pe femeie fascinat de atmosfera ce se naşte în vacarmul lor. Apoi, Elena se ridică de lîngă el sprijinită de coapsa lui.

— Stai aşa, nu te întoarce. Găsesc jos un taxi ?

Voronca nu răspunde. A învăţat că din astfel de răspunsuri Elena face o ţintă pentru tragerile ei. Stă nemişcat pe pat, cu o mînă rămasă în scobitura lăsată de trupul ei. Ascultă foşnetul pantalonilor, vede accentul galben al tricoului care îi înconjoară şoldurile, aude cheia răsucită în broască.

— E înfiorător la tine. Dă-mi un telefon, mîine sînt de gardă.

Uşa de la intrare se trînteşte puternic, copiii strigă „Goool !"

La rîndul lui, doctorul se smulge din pat şi împinge cu piciorul sculele de tîmplărie într-un colţ al camerei. Ajuns la uşă, o deschide şi pîndeşte momentul spre a trece la baie.

Pe culoarul dintre bucătărie şi hol, o fetiţă ţopăie cu o plăcintă cu mere în mînă. Cu fiecare salt, pudra de zahăr îi zboară pe nas. E fata gazdei. La ieşirea lui Voronca din baie, îmbrăcat în halat, fata îl acostează, extrem de expansivă în mişcarea picioarelor.

— Nu vă duceţi la nebuni ?

— Astăzi bolnavii primesc vizite, răspunde el.

Şi aşa, aproape fără să vrea, constată că sandalele noi cu barete ale fetiţei sînt confecţionate din ediţia unor volume legate în piele de căprioară, dispărute din biblioteca de pe hol. Urmat de fetiţă, merge pînă la bibliotecă şi se convinge de realitate. Tot de pe acelaşi raft ia o carte şi intră în cameră, unde împinge scrinul spaniol la perete şi deschide ferestrele.

În aşteptarea Licitrei, plecată la tenis, se aşază în fotoliul în care a stat Elena şi frunzăreşte cartea psi-

hologilor Ellis şi Harper. La capitolul „Amour ou toquade" regăseşte înseşi relaţiile sale cu această femeie. Citeşte pînă cînd soneria îl smulge din propriul său adevăr. Sună lung.

Pe treptele de la intrare, un ţăran cu o garniţă de lapte aşezată la picior îi spune ceva, plîngînd. Doctorul nu înţelege.

— Lasă plînsul. Cum ai nimerit aici ?

— M-a îndrumat dom' Copoiu, băiatu dumneavoastră de la spital, zice celălalt cu un glas sufocat. Un fecior am, celelalte sînt fete, dom' doctor, abia a isprăvit croitoria la Bucureşti. De la pieptul tricoului scoate un ghemotoc de hîrtii de cîte douăzeci şi cinci şi cincizeci de lei şi i le întinde : Dom' doctor, aduceţi-l în mintea lui pe Samoilă şi vă mai dau.

Doctorul Voronca ascultă. Îşi aminteşte de bolnav.

— Pune banii în buzunar. Într-o lună de zile îl ai acasă. Şi nu mai încerca să-l însori, lasă-l să aleagă singur.

Lăptarul aşază banii pe trepte. Scoate capacul de la garniţă şi, din interiorul ei, trage afară o sticlă interminabil de lungă. O şterge cu mîna şi i-o oferă doctorului, cu ochii la bani, să nu-i dispară.

— Măcar niţică ţuică, dom' doctor, da' vă rog să-mi daţi sticla înapoi.

Cu sticla în mînă, Voronca o priveşte cît e de prăfuită şi dispare cu ea în casă. Merge la bucătărie, varsă ţuica în chiuvetă şi lasă apa să curgă. În spatele lui, gazda miroase aerul schimbat al bucătăriei, se înalţă pe vîrfuri... Dar doctorul închide apa la chiuvetă şi iese.

— Poftim sticla.

În curba scării, o tînără fragilă şi arsă de soare urcă în fugă treptele. Are vreo 15 ani, poartă o fustă din antilopă cu multe nituri pe ea. De pe scară, Voronca coboară o treaptă şi îi ia sacul cu racheta de tenis.

— Atunci, să trăiţi, dom' doctor. Rămîne aşa cum ne-am înţeles, zice lăptarul.

— Aşa rămîne. Du-te pe la băiat după-masă, e zi de vizită.

Licitra şi tatăl intră în casă. Ea îi vorbeşte repede, repede, iar el o ascultă. În urma lor uşa rămîne deschisă, curentul încăperilor umflă litografiile cu pisici. Lampa din hol, întotdeauna stinsă seara, dimineţile este aprinsă. Lumea tatălui, cu toate amănuntele ei profesionale şi personale, rămîne în exterior.

— Ce facem, mai ieşim pe undeva ?

— Nuu ! Poate nu ştii ce zăduf e afară.

— Cît faci tu duş, eu încălzesc mîncarea.

După uşa camerei doctorului mai apare o rachetă de tenis, sar cîteva mingi. Pe mînerul uşii se agaţă o bluză. Odată cu deschiderea dulapului de haine, Licitra intră în conversaţie cu gazda şi astfel se află pretutindeni că aceasta pleacă la masă la sora ei. Fără pauză, acelaşi glas stă de vorbă cu florile primite. Voronca se întrerupe din treburile casnice, pus în dificultate.

— Le am de la un bolnav, se justifică el.

La rîsul Licitrei se aliază şi gazda, la urmă şi Voronca.

Telefonul sună. Voronca îşi dezbracă halatul şi anunţă că este plecat la mare, iar de acolo se va îndrepta spre Poiana Braşov să-şi termine primul volum de memorii, mesaj pe care gazda îl transmite neutru şi prescurtat.

— Unu, doi, trei ! numără Licitra din baie.

Voronca aşază farfuriile pe masa din hol şi primeşte să joace jocul lor preferat.

— Sparge-ţi uşa la bordei !

— Tata, spune-mi, l-ai mai întîlnit pe tinichigiul care strigă tare, mai tare decît oriunde, în faţa casei lenjeresei ?

— Casa cu muşcate...

Cu coada ochiului, tata se uită spre baie. E maniera în care el și fiica lui își povestesc săptămînal întîmplările, prin intermediul unor personaje inventate.

— Da, l-am văzut. Chiar azi-dimineață mi-a destăinuit cîte îi face lenjereasa. Spre rușinea mea, n-am fost în stare să-i dau un sfat. M-am uitat pînă și în cartea unor psihologi, îți dai seama ce situație.

— Am zărit-o pe scrin, pare depășită.

— În nici un caz ! Inexplicabil e cum uneori oamenii se îndreaptă spre ceva ce susțin că nu pot admite... E vorba de tinichigiu.

În trecere spre camera ei, gazda îi zîmbește doctorului, care pune linguri pe masă. Apoi, Voronca se preocupă de tăcerea din apartament, pînă cînd vede de la fereastră că plouă. Își lasă treburile și se duce să se convingă. Cu dușul de mînă scos din baie afară, Licitra alungă echipele de fotbal din stradă.

— Mai povestește-mi de tinichigiu, săracu, cere ea. Măcar e bine lenjereasa lui ?

— E bine... Ai s-o cunoști și tu, răspunde tatăl.

Amîndoi izbucnesc în rîs, fiecare la altă fereastră.

Cu un castron, o tavă și un coș de caise pe masă, tatăl și fiica își prelungesc întîlnirea. Gazda cu fetița ei, amîndouă încălțate cu sandale din pielea de căprioară a ediției bibliofile, încuie ușile și pleacă în vizită. Voronca umple paharele cu vin, dar cu o tresărire se întoarce în scaun. Cu o mînă scotocește într-un sertar al bibliotecii și așază pe colțul mesei mai multe fiole și o cutie cromată de seringă.

— Nu te lăsam eu să uiți, remarcă Licitra. La ce oră încep turnările ?

— Habar n-am. La cinci îl ia o mașină de la spital și trec pe aici.

— Asta înseamnă că nu știi nici ce film turnează...

— Nu prea. M-au preocupat bolnavul și actorul, nu filmul. Mi-e teamă de o decompensare... Scuză-mă. Să vorbim de vacanța ta.

Licitra muşcă dintr-o caisă şi se strîmbă.

— Nu fac nimic serios în banda asta nouă. Vorbim de pictură cilindrică, octoedrică, unul e compozitor, negăm mişcarea sau repaosul. Abia aştept să plec în tabără.

— Mda. Toţi au trei mii de calorii pe zi asigurate.

Fata lasă caisa de la gură.

— Ţi-e somn, de aceea îmi vorbeşti aşa...

Voronca mormăie la adresa tabieturilor, aprinde o ţigară şi o lasă în scrumieră. Se ridică de la masă, strînge farfuriile şi tacîmurile şi le duce în bucătărie. Singură, Licitra muşcă dintr-o altă caisă, dă deoparte încă două, se întinde la foarfeca mare de pe bibliotecă. În cele din urmă, oftează adînc şi taie în bucăţi firul de fum albastru al ţigării.

— E timpul să avem o nevastă. Te-nţeleg, spune ea.

Mult mai tîrziu, în căldura care a devenit înăbuşitoare, Voronca se trezeşte. Poate că nici nu a dormit. Stă lungit pe pat şi, cu ochii întredeschişi, se uită în hol unde luminile continuă să fie aprinse. E a patra oară cînd Licitra îşi schimbă pieptănătura. Elevă în vacanţă, apoi moştenitoare de tron, apoi tînără toxicomană în mizerie, acum e pe cale să devină o fetişcană cu părul lung şi lins : sub fruntea bombată, bărbia rotundă şi încăpăţînată. Destul de des obosită, lasă braţele în jos să şi le odihnească. Tatăl aţipeşte din nou şi se trezeşte în faţa unei noi imagini : pe fotoliul din cameră, Licitra doarme îmbrăcată într-o fustă înflorată şi lungă.

Doctorul se uită la ceas şi, înainte să se ridice din pat, Licitra se trezeşte şi ea.

— A venit maşina ?

— Apare, spune el. Apoi remarcă : Nu ştiu cum se face că pe tine somnul nu te urîţeşte.

Licitra îşi examinează ţinuta pînă la ieşirea din hol, dar la uşă se întoarce după caisele aşezate pe masă. În cămaşă cu mînecile scurte, Voronca face un nod

slab la cravată, ia fiolele și cutia de pe masă. Amîndoi coboară în fața vilei, pe asfaltul răscopt de soare. Frunzele platanilor, moi, se înfoiază sub adierea fierbinte.

Vecini în vîrstă, adunați la răcoare pe trepte, vorbesc în șoaptă despre cei doi.

— Așteptăm după colț, e de părere tatăl. E mai bine... Cînd am adus covorul cu mașina, a doua zi mi-a mărit chiria.

— Dacă-l ducem pentru cîteva zile, ți-o scade ?

Chiar la colțul străzii, o mașină „Dacia 1300" închide portierele și pornește motorul. Voronca și Licitra se apropie de ea. Primul se urcă la spate, între actorul Cruceanu și Anghel, invitatul doctorului ; fiica ocupă locul de lîngă șofer.

La începutul drumului, cei doi bărbați îi sînt prezentați Licitrei, după care discuția generală e căldura și seceta. Printre cuvinte, Voronca îl supraveghează pe actor și i se vaită lui Anghel că s-a îngrășat, că duce o viață de leneș. Dar Anghel nu face nici un efort să se apropie de medic, și cînd o poate face fără să-l jignească, îl evită.

— De fapt, cine e dînsul ? întreabă suspicios actorul. Călătorim împreună de la spital și nu ne cunoaștem.

— Prietenul meu, spune Voronca. Apoi, fără trecere, se ocupă de șofer : Știți unde mergem, nu ?

Cu fălcile strînse, Cruceanu rămîne absorbit de el însuși. În partea cealaltă a lui Voronca, Anghel, transpirat, păstrează tăcere. Șoferul îi observă pe cei din spate prin oglinda retrovizoare și mărește viteza. La o curbă, părul Licitrei se zbate peste spătarul banchetei și actorul ridică mîna să i-l prindă. Medicul intervine din nou.

— Alaltăieri, cînd repetați, profesorul doctor Necula v-a ascultat.

— Care va să zică, mă ascultă. Recunoști...

— Da, spunea că actorul e stăpîn pe vremelnic. Mi-a plăcut.

— Are dreptate. Într-un spectacol trece... E obligat, răspunde Cruceanu cu greutate. Asta da... Prietenul dumneavoastră ?

— ...Trece printr-o viaţă, clarifică medicul lucrurile.

— Mai multe.

Maşina saltă de cîteva ori şi, în plin oraş, intră pe platoul de filmări. Prin mulţimea reţinută de frînghii şi de oameni de ordine, maşina se strecoară încet spre nişte decoruri cu stînci şi brazi de mucava. Lumina albastră a reflectoarelor, dublată de cea a soarelui, împrumută tuturor celor ce se mişcă aspectul unor coloane negre şi locului o splendoare aridă.

De lîngă şofer, Licitra se întoarce spre Voronca şi spre actor, se uită la Anghel, dar nici unul nu o mai ia în seamă.

— Frumos ca în filme ! spune Voronca, nemulţumit. Domnule Cruceanu, sînteţi la largul dumneavoastră, vă jucaţi cu eternitatea.

Tînărul actor se mai uită o dată la Anghel, însă uşile maşinii sînt deschise în toate părţile. Acelaşi tip cu trăsături ieşite din comun, venit la spital să-l ceară pe Cruceanu, soseşte sprinten şi îl îmbrăţişează. Dă mîna cu medicul.

— Ura, Nae ! Şi calul întreabă de tine...

E regizorul filmului. O coloană de bărbaţi şi femei, veniţi de prin „munţi“ şi dintre „brazi“, năpădesc maşina sosită. Vacarmul e deplin. Dar regizorul impunător reuşeşte să le facă loc celor veniţi lîngă nişte cufere pe care organizatorii desfac sticle cu răcoritoare.

— Secretara de platou ! Costumiera ! strigă regizorul.

Cu paharul de plastic în mînă, Cruceanu urmăreşte forfota platoului. Îşi aruncă pletele pe spate.

— Lumii îi mai trebuie încă un război să învețe, zice el. Mulțumit de efectul pe care îl trezește, încearcă să repete, dar nu mai poate : Lumii îi trebuie o lecție.

Pe fețele regizorului, secretarei, costumierei și operatorului apare o rezervă : nu cumva gîndurile lui Cruceanu să înmulțească numărul greutăților legate de acest film.

— Foarte bine, face regizorul concesiv.

Doctorul Voronca îi întinde actorului pachetul de țigări, își aprinde și el una și cedează Licitrei paharul.

— Important e rolul dumneavoastră. De aceea am venit aici.

În bătaia reflectoarelor, Cruceanu flutură o ironie sfidătoare.

— Nici o grijă... *Apa cumpănită,* basm pentru toate vîrstele.

— Nae, îmbracă-te ! anunță regizorul. Se răsucește spre platou cu gura larg deschisă și strigă în toate direcțiile : Apa ! Calul ! Liniște, dau motor !

Publicul platoului se împrăștie fără tragere de inimă. Cruceanu pleacă însoțit de costumieră. Voronca și Anghel merg împreună spre decorurile sihastre din apropiere, pe lîngă care se plimbă Licitra. Căldura și lumina aspresc trăsăturile oamenilor, iar agregatele își măresc zgomotul. Din locul stabilit, un șuvoi de apă, comandat de tehnicieni, începe să curgă într-un uluc de lemn înverzit. Apa se cumpănește luminoasă în uluc, apoi se revarsă cu oglindiri ciudate.

— Ingenioși oameni, remarcă Voronca. Ne vor introduce în lumea elementelor ? Aerul, apa, focul...

— Treaba lor ! exclamă Licitra.

Anghel se păstrează permanent izolat, iar Voronca pare că nu mai dă prea mare importanță acestei situații. Un operator se pregătește de filmare. Face semn celor trei să se așeze pe o ladă. Dus de dîrlogi, un cal bătrîn, cu șa, care se apără de muște cu coada,

soseşte în preajma potecii de lîngă temuta apă. Cruceanu, preschimbat într-un călăreţ bătrîn, în opinci şi zdrenţăros, se apropie de mîrţoagă cu palma întinsă.

— Nae ! comandă regizorul. Mă-ndatorezi.

Secretara de platou produce un pocnet sec şi anunţă:

— *Apa cumpănită,* cadrul 104, dubla 3.

— Motor !

Într-un zumzet monoton, călăreţul şi calul pornesc prin pădurea încremenită. Un animal şi un om, amîndoi scofîlciţi, urcă la pas cărarea. Poticnit, călăreţul îşi ceartă calul. *Şi eu m-am împuţinat la trup, da' tu te-ai prăpădit de tot. Cînd am plecat în lume, eu eram Voinicu-Voinicilor şi tu un cal înaripat. Acu şaua îţi stă pe coadă, iar printre coaste văd cum te lupţi să iei duh.* Urcă mai departe şi ajung la ulucul cu apă care se cumpăneşte şi se prăvale...

De pe ladă, doctorul se ridică aproape neobservat.

Dar Cruceanu îşi vede mai departe de personaj. Se uită la apă. Să bea, să nu bea ? Mai mult din obicei, se lasă pe genunchi şi soarbe o dată, de două ori, de trei ori. Îşi şterge mustăţile cu mîneca şi împinge şi calul, căruia nu-i este sete. *Bea din bunătate, prostule. Îţi cresc ficaţii,* zice călăreţul şi-i dă un picior în fund...

— Stop ! strigă regizorul. Demachiere, celălalt cal, atenţie cascador !

Dintre „stînci", cîţiva oameni de platou schimbă caii, aşază dublura lui Cruceanu la distanţă cuvenită.

— Nae, din nou cu tot sufletul... Motor !

În spatele doctorului şi al invitaţilor săi, doar ei aşezaţi pe ladă, aparatul de filmat îşi reia zumzetul. Calul întinerit îl îmbogăţeşte în expresii pe actor şi după actor pe Cruceanu. *Tii, drăcia dracului !* Se uită şi el în ulucul în care apa se cumpăneşte şi începe să se pipăie. *Am întinerit oare ?* De după decoruri cineva nechează în locul calului.

— Stop ! Cascadorul !...

— Cred că e cel mai frumos rol al lui, şopteşte Voronca.

— Linişte ! Motor !

Cascadorul ia calul întinerit, roib, şi îl încalecă. La trap, apoi la galop, Voinicu-Voinicilor şi armăsarul lui aleargă spre ţinta fixată de regizor... Lîngă „stînci" şi apa cumpănită, Cruceanu, îmbrăcat ţărăneşte, pare hipnotizat de un balcon al unei clădiri îndepărtate, protejat de storuri colorate.

— Stop !

Voronca vine lîngă bolnav. În paşi uriaşi, cu cămaşa udă şi pumnii strînşi, regizorul se alătură celor doi.

— Nae, băiete, eşti duios. Vreau miracolul pe deplin. Exprimă, Nae... Mai facem o dată cadrul.

— Nu, intervine medicul. Maşina, vă rog.

Regizorul îi strînge puternic mîna actorului. Mîhnit, operatorul îl salută şi el. Cineva face fotografii. Dar cel mai conştient de această despărţire e doctorul Voronca, care încearcă să-şi răspundă dacă nu cumva partea cea mai importantă şi hotărîtoare a carierei actorului e pe cale de a rămîne în urmă, în mod iremediabil. Lîngă medic, Cruceanu se înfăţişează tuturor aproape surîzător, pentru că se află într-o stare în care astfel de clipe nu-l dor.

— Aş vrea să te schimbi, spune Voronca.

Prăfuit, transpirat, în bătaia reflectoarelor, regizorul masiv şi agil mai face un pas spre Cruceanu. E gata să plîngă.

— Lăsaţi-i costumul. Demachiaţi-l doar şi duceţi-i hainele lui în maşină.

Cît timp echipa de filmare se ocupă de actor, Voronca, întors cu spatele, schimbă cîteva cuvinte cu Anghel.

— Cum v-aţi simţit ? Nu bine.

— Ba da, răspunde Anghel neutru.

— Intenţiile mele au fost altele.

Şoferul le dă de veste că e gata. În aceeaşi ordine, Cruceanu şi ceilalţi străini se despart de regizor şi echipă. Dincolo de platou, maşina taie oraşul prin lumea ieşită la plimbare. Din cauza căldurii şi a prafului, luminile oraşului pîlpîie. Şoferul spune că vîntul care bate e un vînt care aduce somn, dar cei din maşină nu ascultă.

La o intersecţie, Voronca anunţă :

— Te rog, opreşte. Continuă cu Licitra. Salutări mamei... Mai vorbim la telefon.

— *Apa cumpănită!* Reclamă de apă minerală, şopteşte ea.

Pe altă portieră, după oarecare întîrziere, coboară şi Anghel. Nu se aude ce spune, dar o clipă rămîne înclinat de spate la geamul unde se vede doctorul. De la intersecţie mai departe, Cruceanu şi Voronca merg amîndoi cu privirile prinse într-un punct al drumului, pînă cînd urcuşul spre spital le aduce în faţă urme din lumina zilei care a trecut.

La Clinica B, sora de serviciu îl conduce pe bolnav în salon, atentă la costumaţia şi încălţămintea lui. Şoferul îi duce hainele ; ultimul, Voronca, vine preocupat de singurul caz pe care l-a dus să bea *apă cumpănită,* preocupat de domeniul efemerului. Din cuiburile de rîndunele prinse sub tuburile de neon ale peronului se aude freamăt de aripi. În salon, bolnavii, lungiţi în paturi după o zi de vizite şi zăduf, dorm obosiţi.

— Ajută-l, sora, să se dezbrace. Mîine predai şi costumaţia la garderobă.

— Au mers bine treburile acolo, dom' doctor ? A telefonat familia domnului şi dom' doctor Pandelescu.

— Foarte bine pentru noi... Să mănînce şi să ia medicamentele.

Într-o aripă a salonului, un bolnav se dă jos din pat. E studentul străin, tahitianul, care are patul în

apropierea şoferului Piperea. În timp ce tînărul cu faciesul fin îşi scoate bluza de la pijama şi o agaţă de accesoriile ferestrei, doctorul Voronca se strecoară grăbit printre paturi. Împotriva regulamentelor, îşi aprinde o ţigară. Deodată grăbit, trece spre Piperea ; cutia cu seringă din buzunar se loveşte de un pat. Să-l poată investiga şi mai bine atît pe asiatic, cît şi relaţia dintre acesta şi Piperea... Se aşază pe patul şoferului făcut covrig. Lîngă medic, Piperea, trezit de luminile aprinse în salon, se dedă *partidei de tenis,* cu ochii pe asiatic.

— *Monsieur* La, ce-ar fi dacă... Ai primi să te muţi? tremură glasul medicului. În noaptea aceasta la mine în cabinet, mîine dimineaţă într-un loc şi mai liniştit. Eşti student, înveţi...

— *Invas,* domnu' doctor. Cu boala am *restanse,* spune La.

Tahitianul mărunţel, cu bustul gol, stă în faţa lui Voronca, şi înţelegerea recesiunii lui Piperea se abate asupra doctorului ca o revelaţie. Trupul ciocolatiu, uimirea, zîmbetul, mişcările feline sînt numai cîteva din elementele producţiei de groază.

— Atunci ? Începem.

— Imediat, domnu' doctor.

La se întoarce la fereastră, îşi ia bluza de pijama pe braţ, merge la pat, de unde strînge puţinele lucruri personale : prosopul, cărţile, un colier din hibiscus, o trusă de toaletă din sertarul noptierei. Şoferul studioului se învîrteşte în imediata apropiere a medicului, pînă cînd acesta părăseşte patul lui La şi se ia după el.

— Sora, zice doctorul confidenţial. Iubitul vostru idol nu mai intră de acum înainte în salon. După care îl strigă pe tahitian : *Monsieur* La, europenii au crescut cu mulţi centimetri în ultimele sute de ani, în Asia se observă aceeaşi depăşire ?

OPT

La recomandarea doctorului Voronca (după ce i-am vorbit și lui de sila și chinul pe care le întîmpin cînd scriu, iar el a definit momentul drept dezordine a instrumentelor), notez mici întîmplări ale zilei. Uneori uitările mă împing pînă la divagații. Știu ce urmărește un astfel de tratament. Trebuie să-mi recapăt degajarea deprinderii, scrisul fiind însuși rodul muncii în meseria mea. Dar, ca un blestem, întăresc necontenit literele scrise mai slab sau cu alte înclinații, pigulesc forma cifrelor, conștient că un 5 cu coada desprinsă nu poate însemna prilej de iritare, după cum un 2 grațios arcuit n-are rost să-mi stîrnească simpatie. La capătul unor astfel de suplicii, mă încăpățînez să creionez diverse date : *6.6. 1946, ziua cînd l-am văzut prima oară pe căpitanul medic Voronca îmbrăcat civil, la procesul meu. (Laran) La, tahitianul, pecetluiește un nume muzical de sunet înalt. A 4-a zi a lunii a 4-a în anul 1974.* Ce voi face ? După mai multe versiuni, îmi studiez slăbiciunile așa cum în zilele tinereții îmi studiam puterea, cînd pregătirea de arheolog cerea să mă formez în slovele punice, siriace, copte, ebraice, scrise anevoios de la dreapta la stînga.

Bine măcar că doctorul Voronca are deocamdată amabilitatea să nu-mi ceară să-i cedez exercițiile, care trimise psihologilor devin inevitabile examene.

Mă mai uit pe o pagină și mototolesc cea mai mare parte din hîrtii, pe care le și duc la coșul de după ușa salonului. Îmi așez cearceaful, perna, dezlipesc patul de cel al lui Petcu (pat de care acum pot dispune oricum poftesc eu), mă reîntorc la coș și scot hîrtiile

pe care mai întîi le rup și apoi le arunc iar, pentru a nu da cine știe cui prilej de indiscreții. Încerc să deschid fereastra de deasupra mea la limită, dar ea nu mai cedează, dat fiind că, pe cînd scriam, am deschis-o pînă la refuz. Acesta e punctul dimineții care mă umple de nervi. Boala mea îmi face rost de alte neajunsuri : efortul de a scăpa de primele.

Din pat, Mirea, domnul privilegiat ca și mine în ceea ce privește paturile calde, îndeasă cu zgomote de linguriță biscuiți peste biscuiți în cana plină cu ceai rece, pe care l-a păstrat de la micul dejun. Se vede cît de colo că, odată cu pierderea lacrimilor din ochi, și-a regăsit pofta de mîncare.

— Ai fost acasă, de ce nu ți-ai adus o pijama ? își amintește el iarăși de mine. Văd că te ții așa cu doctorul, și cu degetul făcut cîrlig, trage de toarta cănii.

— Nu pijamaua mă preocupă.

Fără îndoială, astăzi îmi merge prost.

Mirea mai toarnă în ceai și praful de biscuiți din pungă și cînd pasta pe care o mănîncă e gata, căzut parcă în derută, trîntește cana pe noptieră. Zgomotul făcut este de tigvă mare cu cîțiva bani mărunți în ea. Celălalt internat prezent care nu a plecat la plimbare și cel mai nou din șase (cîți am rămas după schimbarea dispusă de doctorul Voronca) ne întoarce spatele și își pune perna în cap. Mirea însă nu sesizează nevoia de liniște a unui om care nu doarme de peste șaizeci de ore ; trăiește în permanență într-o lume alcătuită din cuvinte (își înjură pe rînd toți feciorii, Alexe, Andrei și Victor). Da, sînt multe ore din zi cînd unul împotriva celuilalt ducem un război de uzură.

Mă urc din nou în pat și revăd evenimentele ce vor marca ziua, după ce vizita medicală a trecut : la ora 11, arhitectul Staicu își face ieșirea din clinică ; după plecarea medicilor vom primi de mîncare. Apoi li-

nişte, eventual. Cu plecarea lui Staicu, unicul eveniment, la capătul unei zile sărace în ceea ce îi trebuie omului mă surprind cum alunec într-o neînţeleasă dorinţă, de a dezvolta şi transforma cu imaginaţia aceeaşi preocupare legată de hexagonul salonului, cu laturile şi unghiurile egale, cu albul tavanului şi jocul alunecos al pardoselei.

Pun capăt acestor plimbări hexagonale. Îmi iau cele necesare de bărbierit. Cu intenţia de a-mi aşeza iarăşi aşternutul, îl răscolesc bine, să văd totuşi cum voi reacţiona la întoarcere !

La intrarea mea în spălător, doctorul Rozenkrantz iese din cabinet de la Voronca. Îl salut şi îmi răspunde distrat, în schimb mă măsoară curios. A intervenit vreun secret între Rozenkrantz şi Voronca ? Întîrzii în uşă să văd dacă face vreo remarcă, dar el, primul medic care m-a consultat, se alătură doctoriţelor din hol. Încep să mă bărbieresc, în compania altui internat care se spală pe picioare în chiuvetă.

Din ce în ce mai atent la eventualele semne ale spitalizării, mă privesc în oglindă şi descopăr că pe faţă se adună schimbări. Nu ştiu dacă sînt în bine sau rău, însă bărbia, gura şi fruntea denunţă parcă un fel de sfidare. De unde această sfidare şi împotriva cui se adună ? Împotriva mea ? Tot ca o divagaţie îmi apare şi faptul că, în multe împrejurări, omul beat ori cel plictisit de sine manifestă în astfel de minute eterne o mare aversiune pentru oglindă, totodată şi faţă de fiinţa iubită. Fapte de viaţă, cărţi, filme confirmă aceste clipe translucide şi singuratice. Curiozitatea sticloasă şi sfredelitoare a celuilalt din oglindă e de vină, imaginea care se dublează şi îl mimează pe cel de al doilea, ochii care se împătresc şi glasul ce pare să răsune de două ori ?

Pe culoar, acel obişnuit incident al zilei pune în stare de alarmă glasuri de infirmiere şi surori. Deschid repede uşa şi bag de seamă că în centrul scan-

dalului stă însuşi domnul Mirea. Îmbrăcat peste pijama cu un costum de culoare închisă şi prea mare pentru statura lui, cu un pardesiu pe umeri şi o pălărie în mîini, bătrînul domn face cunoştinţă cu legile spitalului.

— Cum a deschis dulapul ? strigă sora-şefă.

O altă soră se urcă pe aceeaşi treaptă a scării cu şefa.

— Eu l-am lăsat deschis atît cît m-am dus pînă sus s-aduc nişte haine, explică aceasta. Strigă spre Mirea : Moşu s-a băgat în dulap şi în dulap s-a îmbrăcat.

Pînă la îmbrăcarea în dulap, inclusiv, planul era admirabil conceput. Numai ţinuta bătătoare la ochi i-a compromis dispariţia. De notat că, indiferent de boală, nostalgia plecării rămîne trează. Să pleci, să pleci...

— Unde te duceai ?

— La Buzău... La băiatul ăl mic.

— Cel mic ?

— La Victor, ezită Mirea. De Alexe şi Andrei să nu mai aud. Ei nu mai sînt ai mei.

— Of, of, domnule Mirea, ce prostii spui ! îl ceartă sora-şefă, mai blînd decît obişnuieşte. Ai un singur băiat, am învăţat la şcoală cu el. Îl ai doar pe Alexe, un om de treabă. Dezbracă-te şi du-te la pat...

Isprăvesc cu bărbieritul şi mă întorc în salon. Aşez obiectele de toaletă la locul lor şi, după ce dau tîrcoale patului răvăşit de mine, îl aşez cît mai repede. Orice act de ordine are o putere liniştitoare ; numai cînd îl vezi te simţi mai liniştit !

La capătul acestei irezistibile chemări, zăresc uitată pe noptieră foaia de observaţie a lui Mirea, a omului care părea şi era cel mai nefericit dintre toţi cei ce ne aflam de faţă la prinderea internatului fugit

din spital. Reţin că în melanjul de suferinţe ale acestui om, diagnosticul anunţă *tulburări de involuţie* şi încerc o dată în plus să pătrund mersul furişat pînă la un punct al căderii şi făţiş după aceasta. E starea care te conjură înainte de strămutare... Eu cît timp mai am ? Îmi ascult bătăile inimii şi consider ca o farsă a vieţii mele capricioase faptul de a fi „căutat degradarea" fără să o fi găsit, cu preţul nenumăratelor dorinţe, şi de a fi găsit-o acum fără să o doresc.

Din pat, internatul cu insomnii mă întreabă ca prin vis :

— Ce-i cu bătrînul ?

Arunc foaia pe noptieră, dar continuu să rămîn preocupat de vraja rea.

— Îmbătrîneşte grav, răspund eu.

În salon năvăleşte Petcu, medicul bolnav. Vine probabil de la bufetul spitalului. Are un rest de cîrnat aşezat pe pîine şi vioara prinsă la subsuoară. (Ieri dimineaţă soţia i-a adus vioara, poate pentru a-l ajuta să se regăsească mai uşor.)

— Ai văzut, boşorogu ? !

— Nu-i mai spuneţi aşa, intervin.

— Mi-a luat-o înainte. Vulpea dracului !

Atît eu, cît şi celălalt internat ne abţinem de la vreun comentariu. În ceea ce mă priveşte, îmi place să cred că Petcu are chiar nevoie de o asemenea asistenţă mută, încredinţat poate că în monologul său cere sfatul altora.

— Terminaţi tratamentul, e mai bine, zice celălalt.

Petcu aşază pîinea şi cîrnatul pe un pat, pe halatul meu, şi deschide cutia viorii. După cîteva mişcări, ca unul mai vechi în spital, îmi pot da seama că în el iau naştere diverse combinaţii şi legături ce îi dinamizează viaţa frenetic.

— Cu mine n-o să le meargă, spune Petcu. Mă car afară pe poarta spitalului — ca medic plec unde

vreau — şi mă duc la chioşcul de răcoritoare. Bate cu arcuşul în vioară şi şopteşte : Beau suc pînă mă umflu atîta... La venire n-am să mai încap pe poartă şi mă car acasă.

Glumeşte ? Celălalt internat rîde. Rîd şi eu, dar mă şi supăr.

— Păstraţi-vă secretul. Mi-e de-ajuns că l-am văzut pe unul care nu mai ştia nici care îi era patul.

Dar combinaţiile lui Petcu nu sînt încă epuizate. Ne cîntă energic la vioară o urzeală melodică pe care nici un aparat existent nu e în stare s-o analizeze, nici s-o reproducă într-o diagramă lizibilă. Dreapta cu arcuşul saltă necontenit peste corzi. Într-un moment de răgaz spune :

— E unu aici (probabil un violonist internat) care crede că e mai ceva ca Mozart ! De la el vin... Mă pun pe repetiţii, şi după concert îi fierb arcuşul şi-i dau zeama s-o bea. Şi rămîne torturat de o pizmă otrăvită împotriva violonistului din spital, şi poate a lui Mozart.

Îmi privesc ceasul şi mă gîndesc la Staicu. Celălalt din salon, cu toate că nu pare să aibă chef de plimbare, pleacă afară. Rămîn doar cu Petcu, care, aşezat pe un pat, îşi mlădiază sunetele pe măsura muzicii pe care a iubit-o altădată. Am senzaţia că circul într-o dezordine triumfală, căreia îi plătesc tribut de suferinţă prin imposibilitatea participării.

Intră Staicu, însoţit de doctorul Roman. Unul îşi leagănă mica valiză pe lîngă el, celălalt calcă agale cu un soi de mulţumire pe faţă, deoarece puternica maşină de gîndit de lîngă el a ieşit din inerţie.

— Sînt gata mai devreme decît speram.

În acordurile exuberante ale viorii, Petcu mă întreabă :

— Merge ?

— Merge, dau eu lecţii celuilalt care nu ştie nici măcar să înveţe. Şi mă adresez lui Staicu : Cu ocazia asta am să ies şi eu pînă la poartă.

Mă mişc de prisos şi puţin înţepenit prin faţa lor. Mai cu seamă cînd doctorul Roman se uită la cele ce fac, timpii morţi, cum îi numim în producţie, sporesc. Bănuiesc că nu sînt intimidat pînă la schimbarea în rău a automatismelor, dar în mişcarea picioarelor şi a braţelor îmi lipseşte o atitudine precisă. Ceva categoric îmi pune în vedere că ţinuta arhitectului — un bărbat bronzat, în cămaşă bleumarin cu nasturi de metal alb, în pantaloni gri şi espadrile cu talpă moale — aduce şi ea o intimidare, în trecerea de la pijama spre o îmbrăcăminte ce defineşte sensul plecării lui. Pe lîngă Staicu eu sînt durerea în *bleu*, tîrzie şi în mişcare, pe care, din loc în loc, tot încerc să o acopăr, cu o sîrguincioasă grabă.

— Ce cauţi ?

— Halatul... Halatul eşecului.

— Te coci, în oricare halat, remarcă Roman.

Pînă găsesc halatul, care se află mototolit sub Petcu, doctorul Roman şi Staicu îşi strîng mîna şi, în cuvinte dintre cele mai banale, îşi iau rămas bun.

Nici nu ai crede că în felul acesta medic şi convalescent intră în aceeaşi aventură.

Datorită înfăţişării jalnice a halatului, îl arunc pe spătarul patului. Plec să-l conduc pe Staicu, în pijama, cît mai degajat cu putinţă. Obişnuit cu schimbările mele de dispoziţie, arhitectul îmi lasă timp să mă deprind cu lumina, căldura, plimbările internaţilor, platoul cotidian al unei scenografii adevărate.

— Cînd pleci la Breaza ?

— Cît mai repede. Copiii şi Belfegor şi-au pierdut răbdarea, mi-a spus nevastă-mea la telefon. Dar şi eu.

De la distanţă, o femeie care merge pe la umbră ne face un semn cu mîna. Ca să o recunosc, e de ajuns

să-i văd doar umbra care înaintează cu o mişcare fără ritm, lipsită de clătinări, leneşă. E doamna Cerchia, frecventa atelierului de pictură condus de doctorul Roman, cea cu „perioada tropicana". Mă opresc, dar Staicu, după o simplă ridicare a valizei în loc de salut, îşi vede mai departe de drum. Îl urmez şi eu, iar mai tîrziu îi reproşez :

— N-ai trecut nici poarta şi ai şi devenit ingrat.

— E adevărat, dar să ştii că ne-am luat rămas bun. Am toate bănuielile că Cerchia doreşte să te întîlnească pe dumneata... Nu-i aşa că abia acum sînt ingrat cu ea ? spune el, amuzat.

— Pe mine ? Ne-am cunoscut la atelier. Erai de faţă ! Nu mă mai înţepa şi cu insinuări.

Într-o altă zi de spital, şi nu acum la plecare, mi-aş fi luat libertatea să-i mărturisesc că în privinţa femeilor mă simt ca un drumeţ plin de zăpadă şi insensibil. Dar aceasta nu însemnează că în spital, sub zodia unor ghemuiri în contemplarea himerelor, bărbatul şi femeia nu se caută neîncetat, dependenţi de o natură care întoarce arcul în aceleaşi mecanisme. Or, aceasta nu cred să fie o noutate pentru el. Întreb curios :

— Se zvoneşte că în saloanele de sus avem un internat care şi-a scris numele doamnei Cerchia pe pielea braţelor, pe pijama. E adevărat ?

— A fost, e o poveste veche... Priveşte acolo !

Avertismentul lui Staicu îl interpretez în felul meu. Sîntem aproape de poarta de ieşire, în spaţiul Serviciului de psihiatrie judiciară, locul unde destui bărbaţi şi femei sînt aduşi după ce au inventat ei însuşi Binele şi Răul. Unul dintre aceştia (la el s-a referit Staicu), bărbat tînăr, cu două mîini, cu două picioare, postat pe o alee însorită, după ce şi-a ucis vecinul de gard, apoi pe cel cu care împărţea celula, la urmă, la capătul unui şir lung de zile, după ce a adunat bucă-

ţică cu bucăţică de metal într-un buzunar, să poată încropi o pungă cît mai grea, şi-a ucis iubita, o fiinţă zărită în orele de plimbare din penitenciar. Acum, calm, omul marcat de o durabilă reprobare se uită la paznicul de la poartă şi uneori lasă impresia că se amuză de atribuţiunile lui. La rîndul său, paznicul în haine maro, poate unde a aflat că este dispreţuit, stă cu spatele la individ, amîndoi toropiţi de căldură. Zic în şoaptă :

— Interesant e că bărbatul acesta, de mai bine de un an de cînd a fost adus la spital, are o purtare corectă. Crimele le-a făcut afară. Aşa se vorbeşte la noi, la parter.

— Nu pe el ţi l-am arătat, regretă Staicu.

— Pe cine altul ?

— Cînd te întorci, uită-te la femeia care croşetează sub stejarii din dreapta. Şi-a ucis copiii...

— Îmi strici ziua, zic într-un elan forţat. Cunoscător a două lumi, care se acuză reciproc, urcă-te liniştit în autobuz. Schimbă căpriorii la Casa soarelui, întoarce-te sănătos de la Breaza la planşetă şi fereşte-te de oameni ca mine. Poţi să nu-mi scrii.

Staicu schimbă valiza în mîna cealaltă şi se uită peste gardul spitalului în şosea. La apropierea zgomotului de autobuz devine grăbit.

— Ce ton ! Nu-i nevoie, n-am de gînd să mai intru în conflict cu nimeni. Te chem la Breaza. Şi îmi strînge mîna, înviorat de aventura în care se angajează, grăbit să prindă autobuzul ce pleacă din staţie.

Fac calea întoarsă. De la cel care a eliminat trei oameni îmi aprind o ţigară. Mîna îmi tremură de emoţie, dar izbutesc să-mi temperez impresia că omul de a cărui ţigară o lipesc pe a mea mai cunoaşte şi o altă faţă ascunsă a cel puţin cîteva lucruri.

— Nu mai ai o ţigară de rezervă ? mă întreabă.

— Ba da... Poftim.

— Să trăiești, asta-i piesa ! Fiecare își pune zahăr în oțet.

Cîțiva pași mai încolo o privesc pe femeie. Liniștea ei e departe de a cuiva care tremură pentru viața sa. Stă la umbra copacilor și croșetează o dantelă ușoară ca o spumă. Pe măsură ce mă apropii de celelalte servicii de psihiatrie, încerc un sentiment ușurător de zbor peste pămînt (și nu peste ape), în care riscul concret al căderii e mult mai tonic decît înecul în mormanele lichide. Oricum, îmi dau seama pînă și eu cît de încîlcit sînt în această dimineață. Răscolit de gînduri și medicamente, dorințele urcă și coboară în mine în intervale minime de timp. Pot spune că de la internare și pînă în prezent, ziua prin care mă strecor să scap de mine e cea mai grea.

În răscrucea care duce la Serviciul de psihiatrie infantilă, doctorul Voronca, însoțit de alți doi, printre care și doctorul Craina... Instinctiv, micșorez pasul ca să-l las să treacă înainte fără să mă vadă, mers care după vreo zece pași mi se pare o eternitate. Și nici nu izbutesc să duc pînă la capăt comedioara : doctorul Voronca încetează de a mai da din mîini și se desprinde din albul strălcitor al grupului într-o altă pată albă, nealterabilă. Mă așteaptă.

— Ați terminat tratamentul ?

— Printre primii, răspund prompt, să nu ghicească rezerva pe care o am față de el.

— Aș zice să stăm nițel pe bancă, la umbră. Venim de la un nepoțel al doctorului Porojan, un copil foarte izbutit fizic, dar care mănîncă pămînt și var.

Ne așezăm pe prima bancă prăfuită cu o pulbere verde. Continuă cu o expresie neașteptat de patetică:

— Nu vă mai povestesc. Deși păreți cordial, rămîneți mai departe solitar și de nepătruns.

— Se poate...

— Nici anxietatea nu vă eliberează.

Aştept să văd din ce punct va forţa saltul peste timp în trecutul meu. Dar aştept mult, pînă cînd aud bîzîitul ţînţarilor, mişunatul lumii căreia în mod curent nu-i dau atenţie ; mă gîndesc chiar că o seară mai înainte, de pe această bancă, apăsat de căldură, urmăream slabele reverberaţii ale insectelor fosforescente. Sting ţigara de pămînt, zgîrii cu ea o literă.

— Se poate, repet eu. Sînt un înrăit.

— ...N-am reţinut, căsătorit ?

— Nu.

— Bănuiam.

— Exemplarele unice nu se reproduc.

Vorbim cu mari întreruperi. Nici unul nu-l ascultă prea mult pe celălalt, nici unul pe el, vorbim pentru tensiunea din noi care cere o descărcare (în mine) şi o lumină (în medic). Şi deodată, pe cînd el se uită la frunzişul de deasupra noastră, în parte îngălbenit de uscăciune, care îi colorează ochii în galben, clatină din cap nemulţumit :

— Ar fi putut să fie altfel... După atîţia ani !

— Nu-i vina nimănui.

— Să nu fiţi atît de sigur...

Surprind în răspunsul tărăgănat o încercare de rezistenţă faţă de nostalgie. Apoi îmi dau seama că doctorul Voronca neagă însăşi comunicarea noastră, încredinţat că între noi există o legătură mult mai veche şi de nestrămutat : regretul că mi-a pierdut urmele atîţia ani.

— Dar, domnule doctor, o asemenea angajare nici nu mai poate fi concepută. Cine ar mai putea gîndi aşa ? Eu în primul rînd... Noi de mult timp nu mai regretăm tinereţea, ocupaţi cum sîntem să regretăm alte lucruri.

Doctorul Voronca ia o pauză tot aşa cum o ia de-atîtea ori cînd vorbim. Se uită chiar la nişte crini albi încărcaţi cu polen. Dar eu simt că nu e acelaşi fel de pauză.

— Am uitat prea multe, trăim angajări tot mai de scurtă durată.

Într-un fel de fervoare iau hotărîrea să-i vorbesc, să răspund la primele întrebări pe care mi le-a pus la consultaţia din bibliotecă, pentru a destrăma misterul din jurul acelui căpitan Anghel... Şi într-adevăr mi se pare simplu. Dar cînd încerc bănuiala că aş putea să-mi pierd această suferinţă a mea, netezită, dau înapoi, iar după ce îmi regăsesc remuşcările, reînnoiesc hotărîrea pe care dorisem să o suprim. E o cale istovitoare, dar ajungi la acelaşi rezultat.

— Să lăsăm, spun, dornic să-l aud pe el. De ce înnebunim, domnule doctor ?

— Aa, cifra morbidităţii ? Avem date exacte de la scandinavi şi aproape deloc din Africa. Normal... Popoare tinere. Putem vorbi de treizeci-patruzeci de milioane.

Încerc ispita exactităţii, supus parcă unei voinţe străine.

— Nu cîţi. De ce ?

Voronca se uită la ceas şi se ridică de lîngă mine. Răgazul lui a şi trecut sau îl goneşte întrebarea mea ? Se încheie la halat, iar eu rămîn cu privirile la omoplatul lui drept ieşit mai în afară.

— Domnule Anghel, sînteţi într-o stare de surescitare permanentă, fără nici o relaxare. Am mai spus acest lucru şi la vizită... Găsesc că e timpul să vă îngrijiţi serios şi nu să vă adînciţi în studiul fenomenului.

— Nu mai sînt sigur, spun eu. Am o zi grea... În spatele fiecărei clipe se ascunde ceva. Teama de mine, de ceilalţi, de ieri, de mîine...

În ciuda trecerii unei zile, a mărturisirilor multiple şi suprapuse, doctorul Voronca nu se pierde. Ascultă răbdător. Ne oprim la chioşcul de cărţi din centrul spitalului, unde el alege, frunzăreşte şi îmi cere părerea.

— Asta a mai fost tradusă, nu ?... Domnule Anghel, la urmă, cînd veţi reuşi prin dumneavoastră, o să vi se pară minunat.

De la chioşcul de cărţi, şerpuim spre Clinica B printre cărucioare cu pîine, veselă şi oale mari inoxidabile duse de internaţi. Pentru că nu mă presează să fac saltul spre bine cît mai repede, merg mai liniştit lîngă el, consolidat de odihna lui. În hol, medicul-şef Pandelescu, dezbrăcat de halat, îşi încuie cabinetul, de pe treptele de la etaj coboară grăbiţi Craina şi Roman, din acest moment doi trecători în drum spre casele lor. Rod al obiceiului mai mult decît al soluţionărilor de ultimă oră, Pandelescu, Craina, Roman şi Voronca se opresc să schimbe cîteva cuvinte. Dar lui Voronca încă îi mai rămîne timp şi pentru mine. Simt că nevoia de el mă cuprinde şi că nu-l voi mai putea ocoli.

— Domnule Anghel, mergeţi să mîncaţi, dormiţi o oră şi ne întîlnim în cabinet, unde voi pune la fiert două cafele. Astăzi am zi lungă, pînă la şase.

În trecere pe culoar rătăcesc pe lîngă uşile la fel, care duc în camere la fel şi iar spre uşi la fel. Dar una dintre uşi duce la spălător. Intru, îmi scot pijamaua încinsă de soare, dau drumul la unul din robinete pînă cînd apa vîjîie şi îmi afund capul în ea. Răcorit, trec în salonul mare, unde se serveşte masa de prînz. Ocolesc oalele şi pe infirmiere, care împart mîncarea, îmi iau două farfurii, o lingură (nu şi furculiţă şi cuţit) şi mă aşez la coadă. În faţă de tot stă un tip care îl munceşte serios pe doctorul Voronca, un şofer cu o stare rebelă, asemănătoare cu a soldaţilor căzuţi prizonieri, şi căruia pînă astăzi i se aducea mîncarea la pat. Urmează alţi doi pe care nu-i cunosc, actorul Cruceanu, Copoiu, *secretarul*, şi eu.

— Altu la rînd ! se anunţă în faţă.

După numărul meselor luate în acest salon, pot afirma că prînzul, pînă aproape de sfîrşitul lui, se desfăşoară într-o tăcere spectaculoasă. Dar nu pot să-mi dau seama pentru ce. Nu se aud decît zgomote făcute de farfurii şi plescăitul polonicului în oală, polonic alb cu coadă subţire, care toarnă tuturor celor ajunşi la lingura destinului.

— Ţine farfuria dreaptă... Altul !

Prin forţa prezentului stîrnit de reapariţia doctorului Voronca în salon, amintirile ajung (printr-o forţă implacabilă) să ia forme şi să se perinde în atmosfera unui tren plecat la sfîrşitul războiului spre pandemiile de tifos exantematic... Pot extinde atît de mult amintirile, încît revăd la masă pe toţi ofiţerii trenului 099 şi o parte din soldaţi şi gradaţi. Numai că pe atunci luam masa într-un vagon-restaurant, reformă a parcurilor feroviare, în fum mult de ţigări şi vorbă multă, iar eu treceam printre ei în singurătatea puterii mele, deoarece trenul alerga fără întrerupere, în căutarea tifosului. Pînă şi pe căpitanul medic Constantin îl revăd, cel care a informat comandamentul despre absenţa mea din unitate în ziua aceea, puţin înainte de terminarea călătoriei noastre... E ciudat totuşi că îţi poţi aminti mult mai bine de cuvintele pe care le-ai schimbat cu un fost camarad (fie şi Constantin) decît de sentimente care nu au reuşit să te emoţioneze.

La cufundarea polonicului în oală şi la ridicarea lui, întind farfuria adîncă. Un pas mai departe întind şi cealaltă farfurie spre cratiţă, apoi înaintez prin salon pînă la masă, copleşit de echilibrul mîncărurilor şi nu al amintirilor.

Mă aşez lîngă şofer şi actor. După îndemnul lor, mă învălui şi eu în aburul moale şi umed al mîncării, înecat de gînduri ca de o vegetaţie proaspătă pe care o vezi cum creşte sub privirile tale.

NOUĂ

Pe o bancă, în penumbra Clinicii B, stau patru bolnavi. Oancea, Anghel şi încă doi din salonul hexagonal. Din buzunarul pijamalei lui Oancea, un tranzistor anunţă ştirile sportive ale zilei care a trecut. La un moment dat, Oancea şi un altul încep să vorbească, dar al patrulea de pe bancă le cere linişte. Deodată cu transmisia, pe faţa ştearsă a bolnavului se imprimă dinamismul unei curse de garduri, însoţită tot mai sugestiv de mişcarea mîinilor.

— Aţi văzut ?... Ce v-am spus ? Are o deschidere a pasului nemaipomenită !

— De cînd stăm pe bancă n-ai scos o vorbă, i-o întoarce Oancea. Întreabă-i, sînt martori.

— Ba a spus, intervine Anghel.

Oancea se apleacă să-l vadă pe celălalt martor, dar înainte de a-l chema în sprijin, înţelege ce urmăreşte Anghel.

— Te-ai molipsit de la medici ?

— Nu-i nevoie să fii doctor în medicină ca să ajuţi.

Şeful asistenţei sociale a spitalului iese din clinică pe peron, cu pasul învăţat de la cei mai importanţi medici. Circulă la întîmplare, face la dreapta, la stînga, aşteaptă.

— Anatol ! anunţă Oancea.

Amatorul de curse de garduri uită de transmisie. Peste strălucirea lui se aşterne versiunea degradată a strălucirii.

— El... Să mă transfere...

— Cît ? întreabă altul.

— Dacă pierd concursul de traducător, şi eu trebuie să fac acelaşi lucru. N-am încotro, intervine Oancea. Şi duce mîna la buzunar, la tranzistor, pe care îl închide.

De la bolnav la bolnav, veştile circulă. Cei ce nu ştiu află într-o zi că asistentul Anatol Androne poate ameliora viitorul unor bolnavi, dacă ei sau familiile lor sînt dispuşi să facă unele sacrificii. Un alt post, o altă lume, înstrăinarea de acel loc unde *s-a întîmplat* şi care poate să dăinuie într-un convalescent, iată ceea ce, la recomandările comisiilor medicale, trece în seama asistenţei sociale.

— Mai cunosc... şopteşte cel cu transferul, dar nu se mai poate concentra. Maistrul meu are o vorbă... Albă, neagră, dacă prinde şoareci... Unde-am ajuns ?

— Taci cu pisica ! Cine crezi că ia în seamă un nebun.

Aproape de bolnavi, Anatol Androne le întoarce spatele. Cu cele cîteva hîrtii în buzunarul stîng al halatului, cu altele în cel drept şi unele îndoite în buzunarul de la piept, asistentul şef al serviciului intră din nou în clinică, invulnerabil. Apărat de hîrtii şi din stînga şi din dreapta şi din faţă.

De data aceasta o asistentă îl îndrumează bine.

— Dom' doctor Voronca e în curte.

Şeful asistenţei trece prin oficiul clinicii, loc de acces interzis bolnavilor şi, numai la cîţiva metri mai departe, după colţ, îl găseşte pe doctorul Voronca ocupat sub fereastra propriului său cabinet. Împreună cu Copoiu, *secretarul*, cei doi sînt angajaţi într-o îndeletnicire neobişnuită. Urcat pe un scaun, medicul îl susţine pe Copoiu, care, desculţ, ţine un picior proptit pe umărul medicului, în vreme ce cu o mînă se sprijină de fereastra cea mai de sus a cabinetului.

— Hai, cascadorule, fă figura !

Copoiu se clatină şi gîfîie, dar nu uită să întrebe :

— Ce-i aia cascador, dom' doctor ?

— Ţii să-ţi explic pe loc ?

Copoiu mai face un salt şi, după ce rămîne pe deplin suspendat, îşi introduce capul pe fereastra cea mai de sus. Dar la urmă începe să dea înapoi.

— Dom' doctor, capu intră, da' nu intră umerii.

— Imposibil ! se sperie Voronca. Ascultă la mine, după teoriile criminaliştilor, dacă a intrat capul spărgătorului, trebuie să intre şi corpul. Se asigură că escalada nu mai poate fi ratată şi întreabă : Ce-i, domnule Anatol ?

— Am adus ancheta socială a lui Anghel *De*.

— Ce factori crezi că ne vor duce în partea nocturnă a bolii ? Cei predispozanţi, favorizanţi, dispozanţi ?

— Prefer primii, am destulă bătaie de cap cu alţii.

Sus pe scaun, Voronca îşi dă halatul la o parte şi pune mîinile în şolduri. Îşi explică tonul asistentului : frustrare, plictiseală şi putere. În nici un caz nu are de ce să-i mulţumească. Atent la spaţiul care se deschide între Clinica B şi Clinica A, spune :

— Îndată vedem materialul... Mi s-a montat o siguranţă la uşă şi eu am uitat cheile înăuntru.

De partea cealaltă a ferestrei, Copoiu atinge cu picioarele caloriferul. După alte acrobaţii, ajunge pe birou. Voronca sare de pe scaun şi îl ia cu el. Asistentul îl însoţeşte nici mai înainte, nici mai în urmă.

În cabinet, Copoiu îi aşteaptă cu uşa deschisă. Are pijamaua maro mai închisă la culoare pe alocuri de sudoare. După ce ia scaunul de la Voronca, aşteaptă noi dispoziţii.

— Du-te şi fă un duş, sugerează Voronca. Te chem eu dacă mai am nevoie. Şi în urma *secretarului* închide uşa cu noua siguranţă.

Şeful asistenţei ia loc la masa de lucru, vizavi. Cu mişcări grăbite, scoate toate hîrtiile din buzunare : din faţă, din dreapta, din stînga.

— Dom' doctor, am declarațiile unei portărese de la blocul vecin, am declarațiile chiriașului de alături de el și mai am de la o profesoară pensionară. La întreprinderea lui n-am mai ajuns...

Doctorul Voronca aruncă țigările pe masă.

— Toate scrise !

— Dom' doctor, e greu să imprimi într-o casă. Oamenii sînt suspicioși.

— Merită... De pe o bandă aflăm de cele mai multe ori cum recunosc oamenii ce fac alții și cum nu recunosc ce fac ei.

Din buzunar, asistentul mai scoate și o rolă de magnetofon și o așază peste hîrtii. Rîde către medic, dar acesta nici nu ia în seamă surpriza.

— Doar pe portăreasă am imprimat-o, zice Anatol, din nou nemulțumit. I-a făcut plăcere.

Voronca deschide dulapul metalic și scoate din mulțimea și amestecul de lucruri un magnetofon de tip mai vechi, pe care îl așază pe masă. Anatol intră sub masă și face legătura cu priza, așază banda. Cu o țigară aprinsă, medicul se așază pe scaun și îl invită și pe Anatol.

De afară cineva încearcă ușa, dar Voronca nu dă importanță. Reglarea audiției și glasul asistentului de pe bandă îl preocupă cu dîrzenie, în speranța că va distinge realitatea dincolo de cunoscutele imperfecțiuni.

Vă cunoașteți de mult cu domnul Anghel, vecinul dumneavoastră de la numărul 32 ? Am vrea să ne spuneți cîte ceva despre el, bineînțeles lucruri care vi s-au părut mai aparte.

Ei, și cu matale, stai jos dacă vrei să dezgropăm morții, la domnu Dudu mă gîndesc, ai să obosești. Ne cunoaștem de-o viață, dragă domnule de unde-oi fi. Parcă-l văz cînd s-a mutat la 32. Un domn, adevărat universitar, care saluta și copiii ! Da' ce soartă a

avut... Două de la noi de la etajul cinci, surori bine — una măritată cu un titrat, ailaltă cu anturaj select — mă-ndopau cu bunătăţi să nu afle una de alta, numai să-l iscodesc pe domnu Dudu. Pînă la urmă au aflat căţelele şi-a ieşit un sictir între ele, ha-ha-ha, hi-hi hi... M-o ierta Dumnezeu ? Pe vremea aia mai ştiam cîte ceva despre el, începusem oarecum s-avem relaţii, îi spălam rufele, îi călcam. Tot atunci i-am cunoscut şi părinţii lu domnu Dudu, doi oameni de ispravă, da' oarecum divorţaţi. El, bătrînu, era expert la bancă, şi doamna, fără nici o meserie, cum era politica înainte de război. Tîrziu încoace, să nu uit, cînd domnu Dudu era închis, doamna lucra la o grădiniţă de copii, am recunoscut-o odată într-un cîrd de copii cînd le zicea ceva ce n-am mai auzit de frumos : „Din cerul ăsta albastru ai putea să tai să-ţi faci o rochiţă". După aia, am auzit că bătrînu domnu Anghel a murit... Ei, şi altceva ce să vă mai spun, că nu mai ştiu... După ce domnu Dudu a adus-o pe Elisabeta în casă, o servitoare ascunsă şi perversă, care-i gătea mîncăruri dulci şi salată cu zahăr, n-am mai avut de ce călca pe la 32. Ea îi spăla, ea îi călca, Elisabeta aprindea candelele pe vremea mobilizării... Cînd o întîlneam pe la cozi, o întrebam : „Ai venit în permisie, madam Elisabeta, nu te-am mai văzut"... Ho-ho-ho-ho, eu oarecum le cam zic omului. La urmă, la sfîrşitul războiului, cînd toţi din bloc s-au întors ori nu s-au mai întors, aflu de la ascunsa, muta de Elisabeta că domnu Dudu, erou, nu vorbe, tovarăşe, a fost închis pentru dezertare. Asta vorbă !... Da' nu m-am lăsat, m-am dus şi eu la tribunal. Nu m-au primit ei, da' tot am aflat...

Doctorul Voronca pocneşte tare din degete :

— Nici eu, în locul dumitale, nu m-aş fi încumetat s-o întrerup...

Anatol lasă degetul pe butonul de volum, dar e greu de presupus dacă îl urmăreşte pe Voronca sau se gîndeşte departe.

...Din puşcărie a venit tîrziu, hăt-hăt, şapte-opt ani după ce s-a făcut pace, da' frumos şi tînăr, că ne-am zis toţi din bloc că pedeapsa nu l-a atins. Numai că celelalte nu mai erau oarecum cum le lăsase. La Universitate nu l-au mai primit, din două camere una i-a luat-o Simescu, un ăla dat afară din partid... Da' nu carecumva să... Ei şi, dacă află ! Purta insigne politice la rever, mînca ciorbă la cinci dimineaţa şi pleca să facă naţionalizarea, de unde venea încărcat de minuni de la duşmanii poporului şi purta căciula de astrahan a lui Malaxa... Noaptea scria anonime despre mine, că spăl rufe şi nu plătesc fiscul, şi despre alţii cîte altele. Întîi-şi-ntîi i-a furat cheia de la bucătărie lui domnu Dudu şi a schimbat broasca să nu mai intre, i-a aruncat cutia de scrisori şi cîte şi cîte. Pe urmă s-a însurat, şi la moartea proprietăresei s-a extins el, că-i trebuia o cameră şi pentru copil. Nimic de zis, copilu-i copil ! În vechea cameră, aia de lîngă domnu Dudu, seara, cînd venea de la muncile lui, îşi învăţa copilul cum să se dea cu trotineta naţionalizată. Doamne, fugea Simescu prin casă cu picioarele lui alea drepte, cu platfus, Doamne, numai să-l fi văzut ! Acu e oarecum student, zice el, da' nu-mi pun eu mintea să aflu adevăru... Da' unde-am ajuns ? Aşa, şi pe domnu Dudu îl vedeam seara, însă mă făceam că nu-l văz, cum lipea etichete pe stîlpi, că vinde covor mare, şi berjere, că dă meditaţii... Şi se trecea, domnule, se trecea, cu toate că luase servici la un teatru, mi se pare, fiindcă rîdea frumos, atrăgător.

Elisabeta aceea mai este în serviciul lui Anghel ? se aude glasul lui Anatol pe bandă.

Nuu... A plecat de cum a venit domnu Dudu din puşcărie. Nu avea cu ce s-o plătească. Care-i ăla să-ţi

facă serviciu fără bani în zilele noastre ? Matale ai face ?

Înțeleg... Ne îndepărtăm de problema noastră. Ceva anume ați observat în comportamentul locatarului ? Cam în ce fel s-a schimbat de cînd e bolnav ?

Ei, ce mă-ntrebi matale nu-i simplu. Ascultă, bre, tovarășe : este și nu mai este el. Merge, răspunde dacă-l întrebi, mănîncă, vine acasă, arde lumina și citește, nu glumă, mai și rîde cîteodată, da' parcă cineva i-a scos nervul. Pricepi, ca la dentist. Tot omul astăzi țipă, dă din coate, să-și facă loc în viață, domnu Dudu, nu. Simescu, de care v-am vorbit, a zis într-o zi, sus la patru, cînd se ducea la meditație, că domnu Dudu, cu purtarea lui, își bate joc de noi toți, societatea. Nu-i prea dau eu de rost la vorba asta, da' capul lui Simescu n-a gîndit-o, a auzit-o pe la cineva.

Doctorul Voronca apasă pe butonul de oprire al magnetofonului. Materialul pus la dispoziție îl înăspreşte.

— Bate cîmpii ! Dă-mi, te rog, materialele scrise.

Anatol se scoală încet din scaun. Grupează mai multe rînduri de pagini prinse cu clame și se reașază. Îl studiază pe medic, cu sprîncenele ridicate, de parcă nu l-a mai văzut niciodată, în timp ce acesta încearcă să citească una din declarații. Pînă la urmă renunță.

— Citește-mi dumneata. N-am răbdare. Începe cu vecinul lui Anghel.

Asistentul își pune ochelarii și citește cu intonație :

— *Locatarul Simescu Ionel de la nr. 32 afirmă de la bun început că internatul Anghel De este un anormal, cu antecedente militare dubioase, un parazit al socialismului. Îl numește fără încetare „anormal" și își întemeiază afirmațiile pe cele ce urmează :*

a) *Că un bărbat, încă de cînd e tînăr, are în vederile sale un scop principal, viața de familie, celula de bază a societății. Exemplu : o nevastă, o casă, o verandă în care să se învîrtească de colo-colo un copil, un televizor, un frigider etc., ceea ce nu se poate spune despre Anghel.*

Anatol își amintește ceva și se indignează :

— Simescu acesta, care zice că e sociolog, m-a primit ca pe un gunoi ce-i cade în supă. *Ce să discutăm, tovarășe, despre un anormal ? Unde depui dumneata acest raport ? Să nu-mi ceri semnătura, că nu semnez...*

— Bănuiesc, spune Voronca. Deocamdată nu m-ai convins decît că numele de Anghel n-a fost rostit de vecinul său.

— Ne mai furnizează următoarele relații, continuă Anatol și citește : *După ani de certuri în apartament, Simescu i-a propus bolnavului să se mute într-o cameră în curte, fosta cameră a femeii de serviciu, contra unei despăgubiri bănești, iar în locul lui, Simescu să-și aducă un nepot, infirm, inapt să-și întemeieze o viață de familist, soluție cu avantaje reciproce. Anghel De a refuzat.*

b) *De asemenea, locatarul Simescu acuză existența unor deprinderi anormale în viața vecinului său : închiderea broaștelor de la uși și a încuietorilor în repetate rînduri, nu din teamă, doar pentru motivul că Anghel nu își dă seama dacă a închis sau nu. Uneori, fie din curte, fie din stradă, fie din locuri mai îndepărtate, Anghel revine acasă în scopul de a cerceta proasta așezare a ștergătorului de la ușă sau a obiectelor din casă.*

Despre obiecte, Simescu menționează că acestea erau țigle sparte, fiare ruginite, pietre și oale sparte și multe lemne viermănoase pe care Anghel le aducea acasă de pretutindeni, cu pretenția că ar fi piese

arheologice, pînă cînd acelaşi locatar, împreună cu soţia l-au forţat să le îndepărteze.

Doctorul Voronca abandonează pachetul de ţigări cu care se joacă şi se apleacă peste pagina anchetei.

— În timpul campaniei antiepidemice pe care am făcut-o împreună, în compartiment la Patron, aşa îl poreclisem, ţinea un cufăr de corsar şi o păpuşă spartă, copie subdimensionată după Venus din Milo. Citeşte mai departe.

— c) *În legătură cu viaţa intimă a bolnavului, datele anchetei sînt încă insuficiente. Se crede totuşi că decurge în mod normal, dar în afara domiciliului. Cele cîteva încercări de a întreţine relaţii cu femei au fost repede „lichidate" ca fiind imorale şi aceasta prin diverse mijloace, ca...*

— Ajunge, domnule Anatol. Altceva, dacă mai ai.

Şeful asistenţei sociale îşi scoate ochelarii cu importanţă şi îşi îngăduie un gest de silă faţă de hîrtiile din mînă, gest care îl mai odihneşte după efortul făcut la lectură.

— Asta-i situaţia, dom' doctor, se scuză el. Mai am doar declaraţia unei profesoare dintr-un imobil alăturat. Ceva anume m-a impresionat la ea de la prima întrebare. *Îl cunoaşteţi pe domnul Anghel ?* Ce credeţi că mi-a răspuns ? *Din renume.* Mai tîrziu mi-a declarat că e de mirare că omul acesta mai locuieşte acolo.

— S-o auzim, repede.

În uşa cabinetului bate cineva. Doctorul însă tace.

— Dom' doctor ! strigă o soră. Vă deranjez pentru Piperea.

Voronca se ridică şi deschide uşa.

— Ce se întîmplă, Ana ?

— Nimic, dom' doctor... Piperea îmi cere carnetul lui de şofer, care nu-i la noi.

— Oo ! exclamă Voronca. Mă supăram dacă nu strigai. Promite-i că-i aduc eu carnetul... Iar dum-

neata caută-mi foaia de observație a lui Anghel și dă-mi-o.

Anatol își pune ochelarii. Citește și mai însuflețit :

— *Numele : Niculescu Natalia Ștefania, profesoară de chimie, pensionată medical. Susține că numai inima îi este slăbită, după-amiezile tricotează la fereastra camerei sale, loc de unde, fără să vrea, vede cele ce se petrec pe stradă și în vecini. Are mari îndoieli asupra probității purtărilor locatarului Simescu, un bărbat care se ascunde în balcon la trecerea femeilor tinere prin fața imobilului cu nr. 32, să le poată privi neobservat de nimeni, ori despre zvonul că ar fi bătut portarul imobilului lor și apoi a fugit, dar își zice că într-un apartament comun purtările ciudate ale lui Anghel pot da naștere la altercații. Toate acestea însă s-au clarificat într-o după-amiază din toamna trecută, cînd profesoara tocmai termina de citit un roman polițist extrem de pasionant. Se găsea la fereastră, iar vizavi, Simescu mătura niște frunze de castan și le punea pe foc. În momentul acela, a intrat cineva pe poartă la 32, o necunoscută care a ieșit de îndată. La puțin timp după aceea a dispărut și Simescu, ca să reapară în fața focului cu ceva alb în mînă, cu aparențe de comunicare oficială, pe care a pus-o pe foc.*

Profesoara Niculescu a coborît din casă, a trecut strada pe partea imobilului cu nr. 32 și, după cîteva plimbări, a prins momentul cînd Simescu lipsea și a intrat în curte, de unde a luat comunicarea arsă.

— Putea să moară de inimă, observă Voronca.

— La fel am gîndit și eu... *În casă la ea, s-a documentat asupra tehnicii utilizate de detectivul Hercule Poirot, cel din roman, în împrejurări similare, și a aplicat-o întocmai. A stricat sita din sîrmă a unei strecurători de ceai pe care a și tăiat-o în două. Peste prima parte de sită a așezat cu mare grijă bucata carbonizată de hîrtie, apoi pe deasupra a așezat sita*

a doua. Cu un cîrlig de rufe a prins sitele şi le-a ridicat deasupra flăcării de la aragaz, pînă cînd metalul s-a înroşit. În cîteva minute au început să apară şi cuvinte, tipărite cu foc : LETIN DE MICRO... DIOFOTOGRAFIE... AN... HEL DU...

— Ce zici de ea ! face Voronca.

— *După dovada obţinută, profesoara îi comunică lui Anghel să se prezinte la centrul de Microradiofotografie, ocazie cu care află că acesta a fost amendat în repetate rînduri de către Centrul sanitar şi antiepidemic. Cu acest prilej, profesoara îşi reconsideră în chip intim punctul său de vedere asupra lui Simescu. Încheie cu impresia fermă că la „renumele" lui Anghel, Simescu a contribuit mult. Declară astfel : Simescu nu este omul cu care să poţi discuta bărbăteşte, el mai degrabă te tîrăşte prin sălile tribunalului, miză sigură într-un conflict cu un temperament ca Anghel şi încercat ca el.*

Tăcere. Nici unul din cei doi nu se mişcă.

— Ancheta e neinteresantă pentru noi, spune Voronca. Cel mult putem afla cum, în anumite locuri, psihopatia are densitate egală pe metru pătrat cu cea de la noi.

— Asta-i marfa, dom' doctor. Cît m-am străduit !

Odată cu şeful asistenţei sociale, se înalţă din scaun şi doctorul Voronca. Fumul ţigărilor adunat în cabinet se răsuceşte pe lîngă ei cu repeziciune. Anatol îşi strînge hîrtiile şi le aşază în buzunarul din stînga, din dreapta şi din faţă, Voronca scoate rola cu bandă pe care i-o înapoiază, duce la dulap magnetofonul şi îl încuie.

Părăsesc împreună cabinetul. Pe culoar, sora îl prinde de braţ pe medic şi îi prezintă foaia de observaţie a lui Anghel. Anatol, nerăbdător să plece, întreabă :

— Să mai trec şi pe la întreprindere ?

— Te anunţ eu, răspunde Voronca ocupat cu mapa verde ţinută de soră. Mulţumesc. Şi în timp ce Anatol pleacă, face bilanţul probelor de clinică : Bun... Normal... Limită. Asta e, Ana. Deocamdată avem o vedere bună în suprafaţă, dar noi trebuie să pătrundem dincolo de ea... Poţi să te duci.

Rămas singur, Voronca iese afară din clinică, fulgerat de lumina zilei. Salută doi medici legişti, răspunde la salutul unui grup de medici veniţi la specializare, caută cheile de la noua siguranţă... În realitate, ancheta spitalului nu face decît să-i cearnă amintirile legate de Anghel şi de cei din anii 1946. Primul, în ordinea alcătuită de el, stă Patronul, Anghel. Urmează Amza, fost locotenent activ, cu porniri necontrolate spre viaţa de civil. Apoi Constantin, medic, căpitan în rezervă, descendent din puternicii Bizanţului, om cu pasiuni instabile, cel care s-a ridicat împotriva lui Anghel... Acum e la Paris, nu medic, nu, ci impresarul unui teatru de balet. Pe Stamate, locotenentul mezin al echipajului 099, l-a întîlnit demult prin minister, medic la probleme speciale ; probabil că tot în minister lucrează. Despre Ionaşcu, farmacist şi căpitan de rezervă, a auzit cîte ceva, foarte rar şi, de la un timp încoace, deloc. De la Padre, faimosul preot care s-a ataşat voluntar misiunii trenului, a avut veşti mulţi ani mai tîrziu de la un ţăran din parohia lui, internat în Clinica B. Bolnavul aducea şi ducea veşti orale, ducea şi aducea făgăduieli că se vor revedea cît de curînd, dar în ziua cînd Padre a sosit, Voronca era plecat la o sesiune medicală...

Chiar şi pe Lina, strania apariţie din trenul 099, motivul discordiei, a întîlnit-o. Dar mai bine nu o revedea. Frumoasă, vulgară, îmbrăcată în alb, vindea brînzeturi într-o piaţă. La bufetul acelei pieţe au băut ţuică şi întîlnirea lor semăna a tragicomedie. De An-

ghel, fostul căpitan Anghel, Lina a întrebat printre hohote de rîs...

Pe aleea ce duce la cabinetul profesorului, Voronca își dă seama că toate aceste amintiri se sistematizează de la sine. Unele, datorită uitării, se purifică, pe altele timpul le înalță, cele nefericite se eternizează. Legat de ultimele se gîndește la fostul locotenent Amza, devenit Jipa, și care, după Constantin, coboară în linie dreaptă din schema datelor de îmbolnăvire a lui Anghel. La capătul apelului, doctorul ajunge și la el, fostul căpitan de rezervă Aprilie Voronca... Dar secretara profesorului Necula, așezată la mașina de scris, îi surîde :

— Dom' profesor are pe cineva de la I.M.F. Nu-i ședință...

Voronca ia loc pe un scaun.

— Prefer să aștept.

Țăcănitul mașinii de scris continuă uscat și întrerupt de fiecare dată cînd secretara bea dintr-un pahar cu „Cico". Din cauza zădufului, Voronca își descheie un nasture la halat, iar cu privirile trece peste persoanele care îl așteaptă pe profesor. Sînt bolnavi dinafară, chemați la control. Cele cîteva tablouri de pe pereți, provenite de la cercetările în domeniul artei psihopatologice, îi atrag atenția o clipă. Le-a mai văzut de zeci de ori. Dintre bolnavii care așteaptă pe scaune, unui bărbat între două vîrste i se zbate un nerv în obraz. Emigrant ? De regulă, aceștia își trădează autenticitatea prin spasme nervoase ; numai că pentru o asemenea manifestare nu s-au putut aduce suficiente dovezi științifice. Să-i studiezi...

Cu studii de felul acesta și-a început Voronca trecerea de la medicina internă spre *zona cu perdele de catifea neagră*, după denumirea romantică a vechii școli de psihiatrie, opțiune întîrziată de nenumărate motive.

Numit în acest spital după demobilizare, a încercat numai pentru el și colegii săi stabilirea unui *breviarium* al ticurilor umane. Astfel, după observațiile făcute pe un bolnav în timpul somnului, îi stabilea profesiunea. Despre un altul, care umbla cu maxilarul de jos atîrnat, a acreditat ideea că o asemenea reacție dovedește că bolnavul a ținut multă vreme dinții strînși, iar datele anunțau că avea în tratament un fost artilerist dintr-o baterie antiaeriană. Curînd și-a auzit vorbe... Și Voronca a renunțat la *breviarium*. Colegii săi aveau dreptate ; nu puteau să-i înțeleagă graba de a se vedea în Labirint. Totuși, munca la *breviarium*, pe lîngă reacțiile limitate pe care le identifica, mai avea și un alt substrat : observațiile proveneau în mare parte din zona experiențelor sale de război. Brutalității și atrocității, pacea îi opunea însă cazurile ei, enigmatice, misterioase, rare, obișnuite, îngrozitoare, rușinoase sau, ici-colo, nobile : certificate de noblețe ale unor oameni visînd să fie, în înălțimi, ceea ce nu erau în stare să fie.

După cîțiva ani, preocupat de o anume categorie de bolnavi, a elaborat, împreună cu un acustician și un medic O.R.L. un studiu despre influența zgomotelor asupra nevrozelor. Analiza cazurilor celor mai deosebite trecute prin clinică. Astfel, strungarul X., care se odihnește ziua pentru munca de noapte, iese din apartament și bate sălbatic cei cinci copii care se dau cu patinele pe roți pe asfaltul de lîngă dormitorul său. Altul, avocatul Y., trage cu arma de vînătoare și rănește pe unul dintre tinerii beți care într-o noapte răcnesc pe stradă. La școala generală A., profesorii recurg la gesturi de predare inspirate din metodele surdomuților, datorită perforatoarelor și malaxoarelor cu care se lucrează podul alăturat de școală... Și iată motocicleta care în traversarea orașului noaptea trezește trei sute de mii de persoane, perforatorul care împușcă omul, sonic, cu zgomote

de 160 de decibeli, cînd lui îi sînt de-ajuns doar jumătate pentru a rămîne rănit auditiv și psihic timp de douăzeci de minute, iată lifturi, cazangerii... scandalurile din vecini...

Această epocă de muncă s-a încheiat cu o ceartă cu un ministru adjunct, care i-a interpretat răuvoitor studiul și mai cu seamă *motto*-ul lucrării : *Liniștea este luxul mașinilor perfecte*. Soția, medic pediatru, după ce s-a interesat de mersul studiului, supărată, l-a numit : „Comisarul Liniște". Glasul ei, mai ales glasul, îl lovea. Voronca a rugat-o să nu-l mai bată, întrucît, pînă și în Anglia secolului al XVI-lea, regina Elisabeta interzisese femeilor să-și bată bărbații veniți beți după orele 10. Și era, atunci, 10 și zece.

Din rațiuni proprii, a părăsit postul de șef de lucrări de la catedra de Psihiatrie și totodată a divorțat.

Dintre multele posibilități pe care le-a avut la îndemînă, a ales-o pe cea mai mulțumitoare dintre ele, aceea de medic meseriaș, de ins preocupat de omul care se aruncă nestingherit în afara eului său. Poate că...

Rîsul profesorului Necula îl face pe doctorul Voronca să se ridice de pe scaun. De la mașina de scris, secretara schițează gestul de a-l anunța profesorului.

— Se amînă, spune el. Voi reveni.

Din aleea izolată, Voronca intră pe aleea mare. Ventilatoarele de la bucătărie aruncă spre el și ceilalți mirosuri de mîncare. O clipă pare că ar vrea să mănînce... De undeva de la farmacie sau din amfiteatru, grupul de medici sosiți la specializare îi taie calea și îl prind între ei. Și el merge cu toți, iar de îndată ce poate își potrivește pasul după tînărul medic din față, care formulează celorlalți întrebări de examen.

— Întrebare : Rolul medicului ? Răspuns : Delimitat. Întrebare : Ce crezi despre certitudine ? Răspuns : Certitudinea este omul și moartea.

— Întrebare, colega, spune Voronca din spate. Mă tot plimb cu o dilemă. Cei cîţiva medici devin atenţi. E posibil ca afecţiunea şi ataşamentul prietenesc faţă de un bolnav să tulbure privirea medicului şi să-i paralizeze deciziile ? Sau, dimpotrivă, ele, stimulate, duc la ascuţirea simţului profesional ?

Tînărul medic îi consultă tăcut şi pe ceilalţi. Apoi răspunde :

— Dom' doctor, depinde numai de medic.

— Eu, unul, nu aş trata un asemenea caz, intervine altul. Tata, care e chirurg, nu s-a ocupat niciodată de cei apropiaţi...

— În chirurgie, da' nu în psihiatrie, obiectează altul.

— Poate că aveţi dreptate, spune fiul de chirurg. Dar i se citeşte în ochi că rămîne neclintit în părerea lui.

Doctorul Voronca mai merge cîţiva paşi cu tinerii săi colegi, după care, cu o fluturare de mînă, prinde o altă cadenţă. Se abate pe aleea din dreapta, se pierde printre bolnavii clinicii şi reapare în salonul de la parter, la patul lui Piperea.

Sora, un medic stagiar, apoi sora-şefă sînt primii care se adună în jurul său. Copoiu, *secretarul*, dă de veste şi celorlalţi că începe vizita.

— La dispoziţia dumneavoastră, domnule Piperea.

Aşezat în mijlocul patului, sprijinit în mîini şi cu picioarele lipite, bolnavul tace apatic. La rîndul lui, doctorul se lasă cu coatele pe pat şi aşteaptă. Adevărata sclavie în munca lui e aşteptarea : Tantal şi nu Hercule. Faptul că bolnavul nu vrea să se uite la el îl privează de detaliul cel mai important.

Totuşi, aproape pe neobservate, pe pulpele bolnavului picură cîteva lacrimi care se dilată pe pînza pijamalei.

— Domnule Piperea, rușinea e o invenție veche. Nu te mai gîndi la ce-a fost, spune el.

— Oare ?

Abia acum medicul prinde privirea bolnavului și vede că în ochii lui Piperea *partida de tenis* a luat sfîrșit.

ZECE

Transpir tot mai intens și nu pot să-mi dau seama cam de cît timp. Un gînd se dezvoltă în mine cu o siguranță misterioasă : să plec la birou, chiar dacă e mai devreme. Dar după o pauză (mai mult o rupere a gîndului) rămîn în pat.

Totuși, de teamă că nu voi mai dormi la noapte, mă ridic, treabă grea să te smulgi din prelogica lucrurilor și să vezi cum se intensifică albul pereților, al cearceafurilor, cu internații bleu-vid, toropiți în paturi. În mijlocul acestor culori regret rozul care nu-mi apare cînd trebuie, doar cînd se poate. De sete, aprind o țigară și mă minunez de pofta de somn care, după cîte se vede, nu mai ține seama de ore, ci doar de injecții și cașete. Pînă la urmă intru în obiceiuri, iau halatul, niște bani din noptieră ; merg pe vîrfuri, să nu-i trezesc pe ceilalți.

Din patul lui, Petcu, pe care îl credeam adormit printre pătratele de lumină ale ferestrelor, mă fixează compătimitor.

— E o căldură groaznică... şoptesc eu.

— Nu-i nevoie să-mi faci conversaţie.

— Te-am văzut că nu dormi...

— Tăcerea nu-i un lucru rău.

După convorbirile nocturne cu cei din salon, aseară şi spre ziuă, prietenia cu Petcu mi-a dat impresia că prinde contur.

— Scuză-mă, zic surprins.

— Ce vorbeşti ? ! Tăcerea e o groapă, domle !

Nu mai spun nimic, Petcu prosperă astăzi în sminteală.

Afară, mai trag o dată din ţigară şi o arunc. În aerul cald al zilei, fumul îmi frige gura... Poate tot datorită tratamentului, constat că sînt în stare să contemplu, cu un soi de mulţumire inertă, mişcarea slabă şi lentă de pe aleile spitalului, dacă nu cumva mi-am şi construit o rutină, o lume familiară în miezul acestei situaţii nefamiliare.

Împins de sete, iau drumul spre bufetul spitalului, acea picantă pivniţă căreia îmi place să-i zic „Taberna Nebuna". Pe peronul clinicii, piticul Niculiţă stă cu capul în poala unuia dintre protectorii săi, internaţii de la etaj, care îi citeşte dintr-o carte ilustrată.

— *Aşa că pe vremurile acelea îndepărtate, camele-onul era la mare cinste în împărăţie, datorită culorilor pe care se pricepea să şi le ia. Toţi curtenii...*

Pe mîna dreaptă piticul poartă un ceas de copii, cu brăţară din elastic roşu.

De sub peron ies în soare, cu umbra care se ţine după mine şi se înfierbîntă. Pe aleea mare, doctorii Moisei, Băltăreţu şi directorul Cuzum cer relaţii unui electrician care face încercarea unui cărucior de ba-

gaje, copie a electrocarului de prin gări, semn al orientării tuturor spre tehnică. Să evit arşiţa, grăbesc pasul pînă cînd, nu departe de „Taberna", cineva strigă.

— Doamna Cerchia !... Cerchiaa !...

La rîndul meu caut să o zăresc undeva pe băncile apropiate, dar nu o văd, în timp ce strigătul se repetă peste tăcerea caldă, ca o poruncă rostită într-un deşert. Cînd femeia apare, deduc că a stat ascunsă fie după un copac, fie după nişte tufe (una din acele mici lumi neştiute), fără să-i pese de cel ce o cheamă atît de stăruitor.

— Ce mai faci, străine ? îmi spune ea ca salvată.

— Aşa şi-aşa. Mă duc să-mi uit setea. Şi merg în compania ei. Vă invit numai dacă altcineva nu are treabă cu dumneavoastră.

— Nu-ţi face griji. Aici, la noi, nu ştii niciodată cu cine te întîlneşti, afară de faptul că se strigă mult.

— Într-adevăr... Există o categorie de oameni pe care, după ce i-ai cunoscut, n-ai putea să bănuieşti că îi vei întîlni aici. E categoria cea mai palpitantă, după mine. Urmează alţii care tot timpul te-au preocupat prin felul lor nefiresc de-a fi şi acum, cînd îi vezi, îţi provoacă şocul certitudinii. Tot din ultima categorie mai sînt unii care...

— Mereu atît de atent cu cele ce te înconjoară ? Nu oboseşti niciodată ?

Refuz să-i răspund la nerăbdare, poate datorită tonului ei şovăitor, care nu supără. Ne tîrîm mai departe prin soare, pe ultimii cincizeci de metri, şi din cînd în cînd o caut. Pantaloni *blue jeans* şi picioare lungi, da' de cîte ori a rămas ultima pe pista de dans ? Părul castaniu e şamponat în pete mult mai deschise, care pîlpîie în soare... Nu-mi dau seama dacă este frumoasă. Dar pînă şi pasul ireal, cu două sandale indiene, ţine de satisfacerea ambiţiei la bărbatul care se plimbă cu ea. Înţeleg imediat : doamna Cerchia

pare ceea ce și cred că este, soția unui om cu stare. Sau, dacă e divorțată cumva, fiica unor părinți preocupați permanent de ea.

De la o distanță bine calculată, spre a ne putea privi, internatul care o strigă, un bărbat foarte arătos, cu părul negru cîrlionțat și cu mustăți lungi, prelinse în josul gurii, se face nevăzut pe scara ce duce în „Taberna".

Pe aceleași trepte, tînăra doamnă mă privește, cu ochii ei larg deschiși și de o forță aparte, într-un fel care poate încînta oricînd, în timp ce eu rămîn în urmă, sigur că epoca aceea cînd o femeie mă cucerea cu poziția capului și mișcarea șoldurilor a trecut.

— Ce beți ?

După o dorință închisă repede în zbaterea genelor, spune nervoasă :

— Mi-e egal. Nu cafea.

În „Taberna" sînt mulți internați : femei în pijamale roz, bărbați în bleu, familii care își hrănesc bolnavii, în harababură și zăduf. O las pe Cerchia la o masă rotundă fără scaune, iar eu mă așez la coada care șerpuiește pe lîngă barul întins pînă după o vitrină frigorifică. Două vînzătoare, nesperat de amabile, servesc și mai și pregătesc gustări calde, cu o mare înțelegere, unei clientele lipsite de răbdare. Prins într-un fel de îmbrînceală, cu farfurii cu cîrnați purtate pe deasupra, îndrăznesc să întind banii și să obțin două sticle cu „Pepsi", pregătite de vînzătoare pentru altcineva.

Pe Cerchia o găsesc la masă în prezența internatului voinic și cîrlionțat. Acesta îmi întinde mîna. Numai că, scăpat din strînsoarea lui feroce, numele nu i-l mai rețin ; abia de mai pot ține sticla de „Pepsi" între degetele amorțite.

— Doamna bea singură dintr-o sticlă, spun prost dispus. Noi o împărțim pe asta, dacă găsiți două pahare.

— Eu nu beau. Am băut pînă acum.

Beau din sticlă, să nu se încălzească, asistat de celălalt, care se mulţumeşte doar să fumeze şi să trimită fumul spre mine. Este evident că acestui tip de adolescent îmbătrînit îi displac, dar se complace să rămînă lîngă mine, încărcat de suspiciuni, datorită femeii dintre noi. Obişnuitul „Tabernei", un bătrîn care luptă eroic cu detracarea timpului şi abandonul rudelor, apare şi îmi cere un leu pentru suc. Puţin mai departe, o tînără mărunţică, în pijama roz, se opreşte, cu cafeaua ţinută pe farfurie, şi mă priveşte fără să clipească. De dincolo de fum şi sfera de trăncăneală, soseşte un internat. Omul lasă pe masa noastră o farfurie cu o prăjitură, dar, în loc să mănînce, pîndeşte o muscă, o omoară şi întinde micul hoit Cerchiei.

— Vezi ? zice el. Şi imediat tabără pe o altă muscă şi din nou îi întinde Cerchiei un minuscul hoit.

De data aceasta doamna primeşte musca, o aruncă în scrumieră şi toarnă „Pepsi" peste ea.

Îl caut pe bătrînul părăsit, dar nu-l mai văd, apoi, datorită prezenţei celorlalţi, surîd conştient că fac parte din plebea (sau aristocraţia ?) unei epoci agitate, alcătuită în secundar din patruzeci de milioane de alienaţi, înregistraţi, cincisprezece milioane de leproşi, un miliard de analfabeţi... Cerchia îmi răspunde şi ea la surîs.

O mînă mare şi posesivă o cuprinde pe Cerchia pe după umeri şi o strînge. E dorinţa frustă a celuilalt bărbat.

— Te-ai decis ? Cînd venim cu flori la expoziţie ?

— Eşti tare amabil, domnule Spătărelu, că te preocupă viitorul meu, dar îmi place foarte mult cînd îţi ţii mîinile acasă.

Spătărelu — da, Spătărelu, aşa s-a prezentat — îşi retrage mîinile, cu ochii pe mine şi nu la ea. Din neutralitatea mea continuu să observ că Cerchia fo-

loseşte tonul unei femei de lume care nu vrea să fie de lume. Cît priveşte boala, aluziile în doi peri strecurate de ea în fugarele noastre întîlniri mi-au indicat mai mult direcţia însănătoşirii şi foarte puţin semnele probabilului „accident".

— Deci, după Staicu, ne părăsiţi şi dumneavoastră, zic, înviorat de obsesia reîntoarcerilor noastre. Cunosc cîte ceva din speranţele doctorului Roman legate de o expoziţie. Personal, m-ar bucura mult.

— Cuie în pantofi pentru un medic, rîde ea. Roman a sugerat, familia mea a hotărît, sala a fost pregătită, dar la telefon am uitat să întreb unde e sala. Să ne spovedim niţel, cum se obişnuieşte... În tinereţe, cît timp am făcut Institutul „Grigorescu", îmi plăceau acuarelele... Lucram mult, aruncam tot, aveam păreri în legătură cu eliberarea de sub prestigiul maeştrilor. De uleiuri m-am ocupat cîteva săptămîni, primele după ce am sosit la Paris, cu o bursă... Şi de-atunci, gata. Adică nimic...

Faţa internatului voinic şi cîrlionţat se lăţeşte într-un zîmbet nesuferit. Aprinde o nouă ţigară „Amiral" şi întreabă :

— Cît e de-atunci ?

— Ani, ce mai contează ! Aveam douăzeci şi unu — doi ani lipsisem de la institut, ocupată să mă mărit şi să divorţez — cînd am intrat într-o cafenea. La o masă, o doamnă se uita la mine cum stau în fotoliu, cum ţin picioarele, cum mă îmbrac. Era chiar Catherine Harlé, patroana agenţiei de publicitate. În loc să-mi văd de drumul meu, am urcat împreună cu ea scara aurită a agenţiei... Totul a fost ca într-o pantomimă : ciocniri de fotografi, de lumini, de oameni care te măsoară, cuvinte *profilul ei, nasul ei, sănătate animală de vînat,* telefoane, *se va vinde !* În următoarele zile, cînd mi s-a oferit cartea mea cu fotografii — *press book,* zic specialiştii — le-am obiectat că nu sînt de origine scandinavă ; încolo totul era

nesperat : *cover-girl,* vedeta anilor 65... Despre originea mea, doctorul în tam-tam al agenţiei mi-a răspuns că nu are nimic cu celelalte fete, dar numai scandinavele sînt cele mai *mari străine fragile pe picioarele lor lungi.*

Întreb ca de o fiinţă pierdută printre stele :

— Iar bursa ?

— Care bursă... Cîştigam pe lună cît un director general ! Dar s-au dus cu un singur telefon de la fotograf : *Catherine, nu mai poţi folosi o bătrînă de douăzeci şi şase de ani !* Am venit acum un an şi jumătate în ţară cu nişte cufere cu boarfe.

— *Cover-girl* înseamnă manechin ? întreabă şi Spătărelu.

— Nu, stimate inginer, să porţi galoane de *cover-girl* înseamnă mult mai mult decît să-ţi pui în luna martie, la minus opt grade, îmbrăcăminte subţire şi lipicioasă, sau să pregăteşti iarna în august, în carierele de nisip alb, şi să porţi întreg jurnalul de mantouri de blană la plus treizeci şi cinci... Să vorbim mai bine despre Staicu şi Roman, încheie ea, rechemată de esenţial.

Tăcem toţi trei, simplu şi firesc, ca născuţi dintr-o seminţie pentru care tăcerea ţine loc de morală şi de lege. Al patrulea, bolnavul care îşi mănîncă prăjitura, pleacă, şi prin spaţiul rămas liber o văd pe Marie-Claire care, pe la alte mese, îşi înscrie pe listă viitorii amanţi. Beau „Pepsi“ din sticlă şi constat că s-a trezit.

— Poate greşesc, zic într-un tîrziu. Ceva îmi spune că afirmarea în astfel de locuri trebuie să fie grea.

— Se descurcă femeile ! exclamă Spătărelu. Institut... Paris...

— Nu la asta mă referream. Mă gîndesc că a te exprima pe tine însuţi e o treabă grea şi egoistă. Ea devoră tot, pînă şi propriul eu.

Cerchia își trece mîna lungă și tremurătoare prin părul ondulat tocmai peste porțiunile decolorate, unde se concentrează lumini uleioase, dar cum nu găsește nici un sprijin în această alunecare, o lasă pe pachetul de țigări „Amiral". Spătărelu îi aprinde țigara. În clipele care trec, femeia nu face altceva decît să fumeze cam ca Spătărelu, adică să ne învăluie pe toți în fum și să-și întunece imaginea aeriană, încît pare alcătuită dintr-o materie volatilă și sfărîmicioasă, amestec de pîclă și oase. *Cover-girl ?* Femeia care s-a identificat cu visul altor femei și a pierdut sursa vieții ei ?

— Străine... Despici firul în patru, și nu e cazul, zău. Eu am excelat acolo unde altele nu au putut. Nu se poate excela repetat... Prefer să rămîn o femeie între femei, mi-e de-ajuns. Vorbește repede : Auzi, lucrez la un muzeu... Bărbații se uită insistent la mine și în treacăt la sculpturile și pînzele pe care le prezint, iar cînd ajung între femei, observă și ele că există foarte multe *doamna doctor, doamna inginer, pictorița Cutare,* și o singură femeie. Va trebui să mai învăț să așez și sandvișurile în formă de piramidă, dar o să învăț. Tace, bea totul din sticlă și continuă speriată : Totuși, am emoții. Vor crede că m-am întors să le iau locul... Că expoziția mea... Ce mai, gura lumii, și mă cunosc destui... Genul de oameni cărora întotdeauna le-am îngăduit să mă invidieze, nicidecum să mă iubească, fiindcă nu sînt în stare.

— De ce așa ?

— Nu m-am născut ieri, străine.

Cu replica ei încerc să mă ascund în mici gesturi de consumator și să mimez liniștea lui Spătărelu, prescrisă ca igienă de medic, convins că și în această zi am atins intangibilul unei vieți.

Mișcarea ușii de la „Taberna" răvășește mirosul rînced de grăsime fierbinte și care începe să atîrne

greu deasupra noastră, astfel că îl asociez rapid cu cel de acasă.

— Miroase ca în zilele cînd nevasta vecinului meu Simescu ţine uşa de la bucătărie deschisă. Plecăm ?

— Ar fi timpul, se dă masa, aminteşte Spătărelu.

Cerchia aruncă ţigara pe jos, gest care ne dă de înţeles că plecăm, însă în ultima clipă se răzgîndeşte şi se aşază mai bine cu coatele pe masă.

— Mai staţi, oriunde e cald, în pat, la umbră, zice ea cu o nemulţumire bruscă. Vă dau macaroanele mele. Se uită îngîndurată la mine, fără să-l ia în seamă pe celălalt. Nu cunoaşteţi vreo ghicitoare bună ?

— Pentru expoziţie ?

— Nu te mira ! Luce Vidi, Louise Sondaz ori Madame Soleil îmi spuneau ce-i bine de făcut. Explorarea invizibilului nu-i ce credeţi voi, nu. Îşi priveşte cutele mîinii stîngi, palma. O expoziţie în care ţi-ai colorat *o perioadă din viaţă* în *tropicana*... Fie, am obligaţii faţă de doctorul Roman şi alţii de pe aici.

Spătărelu trage mult aer şi rămîne cu el în piept.

— Obligaţii ?

— Cu expoziţia mea, Roman vrea să atragă atenţia că o parte importantă din procesele artistice ale unora dintre bolnavi nu sînt cu nimic mai prejos de ale *celorlalţi !* La fel vor să aducă dovezi că un anumit tratament medicamentos aplicat unui talent poate mări intensitatea ideilor, poate schimba un stil...

— Bănuiam că au un program ştiinţific, se calmează Spătărelu. Continuă liniştit : Şi la noi, în agronomie, în horticultură, pe bază de tratamente, colorăm unele flori.

— Ei vezi ? spune ea plictisită.

Un moment ne uităm unii la alţii. Îmi şterg fruntea de sudoare, mă caut să văd dacă am ţigări pentru restul zilei, aştept o iniţiativă oarecare din partea

lor, privesc cum cea mai mare parte din consumatori pleacă la masă. Printre aceştia îl recunosc pe actorul Cruceanu : buhăit de medicamente, merge cu capul plecat, ca la ieşirea dintr-un rol care l-a compromis, ţinut de braţ de Marie-Claire.

— Ce mai e prin lume ? zic tot eu, să scap de o forţă obscură din mine. E adevărat că sindicatele din Zambia au protestat, deoarece fetele de măritat costă foarte scump ?

Cerchia rîde încet pentru prima dată.

— Ai umor, Străine. Ţi-a scris Staicu ?

— Da, a ajuns la Breaza. Vorbeşte de ploi şi de nişte melci, dar lucrează la „Casa soarelui".

— El mi-a găsit şi un titlu expoziţiei : STUDII ÎN TROPICANA.

Pe uşa „Tabernei" îşi face apariţia un tînăr în pijama, cu o mapă de carton, care, de îndată ce o zăreşte pe Cerchia, vine săltăreţ spre ea. De aproape, faţa şi fruntea tînărului, transpirată şi brăzdată ca de vicii, atrage în chip deosebit atenţia ; probabil că această femeie tîrăşte în derivă mulţi bărbaţi. Spătărelu îşi concentrează atenţia sa urîcioasă asupra inoportunului şi se închide într-o minuţioasă iritare.

— N-ai mai fost pe la atelier, zice tînărul. Cerchia se uită la noi, nu ne poate preveni. Mi-am refăcut lucrarea, definitiv. Pot s-o trimit *acolo*.

— Dar bazele ştiinţifice ?

— Am renunţat. Teoriile mele nu pot fi probate decît în laboratoarele minţii. Cînd faci observaţii de amploare : reorganizarea naturii, reorganizarea corpului omenesc, reorganizarea teritorială a planetei...

Nici o explicaţie nu poate înlocui acum contemplarea.

— Sînteţi de aceeaşi părere cu mine ? imploră tînărul.

— Ţi-am mai spus că nu mă pricep, răspunse Cerchia. Arată-le lor.

Tînărul descoperitor se lasă năpădit de rezerve. De dragul femeii, însă, deschide mapa pe masă şi, după o altă ezitare, ne prezintă proiectele, ca unui muşuroi de furnici. În ceea ce mă priveşte, sînt silit să încep jocul că el nu ştie că ştii, iar după primele destăinuiri, cînd solicită complicitate mai presant decît perspicacitate, îmi iau aerul că ştiu că el ştie ce nu se ştie. Pe hîrtii albe, internatul are desenate cu pastă verde mai multe hărţi. Prima e *Harta Astro-Anatomică a Lumii,* orînduită fără sentimentul întinderilor pe care numai hărţile adevărate îl trezesc. Americii de Nord îi corespund deopotrivă planeta Marte şi Craniul Uman, iar Americii de Sud, Luna şi Pancreasul. Trădaţi de respiraţiile noastre înfierbîntate şi sleite, privim reformele aduse Europei, în care sălăşluieşte un căpcăun : aici, Italia şi Grecia au funcţia buzelor lumii vechi (poate unde în istorie au fost cele mai aproape de iubire ?), ţara noastră înfăţişează dantura, Turcia, limba, iar ţările din Nord, nasul şi urechile...

— Observaţi şi legenda, ne solicită el. Fructele şi florile corespund adevăratelor nevoi teritoriale şi organice. De aici şi concluzia de-a hrăni fiecare popor cu anumite fructe. E cheia sănătăţii, esenţa teoriilor mele.

Ca agronom, Spătărelu ciocăne cu unghia... Prin America. Întreabă :

— Ce fruct e bine să crească în Canada ?

— Creierului îi priesc nucile, aşa cum seminţele de floarea-soarelui sînt indicate pentru retina ochiului, iar macul pentru păr.

Îmi simt mintea disperat de goală. Degeaba încerc să mă joc cu sticla de pe masă, gîndurile îmi rămîn fixate într-o idee nu prea clară : omul ca spaţiu cucerit pe care trebuie să-l dai înapoi.

— Eu plec, spun categoric. Mai rămîneţi ?

Cerchia mă privește în ochi și închide mapa tînărului.

— Merg și eu.

Plecăm grăbiți toți patru, cînd unul înainte, cînd celălalt. Pe alei și pe lîngă serviciile de psihiatrie din jurul „Tabernei", personalul sanitar s-a împuținat pînă la absență. În stînga femeii merge tînărul reformator, în dreapta eu, iar lîngă mine, Spătărelu, care se ține în gardă ca un animal toropit, cu labe mari și posac, ce poate face rău dacă se înfurie. Dar atitudinea lui nu o împiedică pe Cerchia să se oprească deodată și să-i întindă mîna mai întîi lui și la urmă celuilalt.

— Poftă bună. Ne mai întîlnim noi.

Spătărelu, om care gîndește încet, adesea cu o replică, două în urmă, rămîne perplex în timp ce pe buze i se precipită sunete alcătuite din ovale. Se desparte de noi și țipă :

— Putoare !... O să vezi tu, putoare !

— Oh ! strig eu.

Și pornesc după el pînă o ia la fugă.

Mă întorc după Cerchia și celălalt. De foarte multă vreme n-am mai simțit ceva asemănător... Dar nu spun nimic. De teama unei crize, număr doar secundele și sînt atent la ea.

— Nu-l lua în seamă, o roagă tînărul.

— Cum să nu-l iau ? Imbecilul ăsta m-a făcut să cred că mă va ajuta...

Totuși, lucrurile nu stau așa de rău cu Cerchia pe cît îmi imaginam. Ne deplasăm mai departe fără un țel precis, în felul somnambulilor pe care nu e bine să-i smulgi cu forța din starea lor de slăbiciune. La strigătele îndepărtate ale lui Spătărelu, remarc foarte deprimat :

— Întreaga viață și-a trăit-o în semne de exclamare.

Drept lămurire, celălalt bărbat, pierdut în boala lui mişcătoare, arată o plictiseală nemăsurată.

— Mă duc să mănînc. Poate ne dau nuci.

Cerchia îmi prinde mîna şi mi-o ţine strîns. Tremură uşor. Stăm în soare şi privim după tînărul cu mapă care merge din ce în ce mai săltăreţ. Mă străduiesc să-i spun ceva (ceea ce nu constituia un efort în „Taberna"), dar nu găsesc nimic firesc.

Lîngă un indicator SPRE SERV. DE BOLI INTERNE, cu degetele încleştate de ale ei, observ infernul majusculelor.

— Nu vi se pare că medicina obişnuită foloseşte termeni liniştitori, comparativ cu psihiatria ? Pînă şi cei mai nesuferiţi nu te pot atinge : Cancerosule ? Diabeticule ? În sfîrşit, constipatule ?

— Chiar... Adjectivele de la noi le porţi toată viaţa : nebunul, imbecilul, neurastenicul. Ele devin suplimente la cărţile de vizită. Oferi cărţi de vizită ?

— Nu, spun trist.

Îmi desfac degetele împletite cu ale ei şi mă cufund în una din repetatele pauze ale zilei, în care gîndurile trăiesc pulverizate. Mergem la întîmplare, conectaţi la o tăcere ce ţine de o formă de nefericire închisă, pînă cînd ea găseşte energia să-mi arate cu mîna silueta dramatică a unor plopi şi cîteva acoperişuri ale spitalului, profilate trei cîte trei într-o înşiruire de dinţi de ferăstrău. Cîteva turturele bat rar neantul. Încep să număr repede în gînd, din trei în trei, şi la capătul acestei numărători (dat fiind că nu se strică nici o grupare) îmi spun că ieşirea mea din spital se va petrece curînd.

— După ele, am lucrat un întreg ciclu, îmi destăinuie Cerchia.

— Vorbiţi de acoperişuri ?

— Acoperişuri şi păsări. Zigzagurile astea m-au preocupat în mod special.

Urmăresc liniile frînte şi cerul rămas fără păsări, cu impresia fermă de atracţie, subiect din al cărui desen nu izbutesc să citesc nimic. Întreb nemulţumit :

— Dar după zigzaguri ce se ascunde ?

— Nimic. Ce vrei să se ascundă ?

— În zilele cînd pictai formele acestea, n-ai simţit că ar putea fi ceva ?

Mîneca de la cămaşă îi alunecă în jos odată cu mîna.

— Vrei inexplicabilul ! Ţi-am spus, m-au atras fără motive speciale. Am lucrat şi alt ciclu : un ciclu de capete ovale, altul de capete pătrate şi cîteva romboidale. Astea din urmă neizbutite.

Aleea ocoleşte un colţ de parc, un loc aproape sălbatic în care se îngrămădesc castani, tei, platani şi chiar iarbă verde, un fel de rezervaţie în rezervaţia noastră. E umbră şi răcoare şi la cîţiva paşi se mai vede şi o bancă deteriorată, numai că pe măsură ce ne apropiem, plînsul căznit al unui bărbat şi cuvintele zbuciumate ale unei femei înlătură posibilitatea unui popas.

Trec în urma Didonei Cerchia, care măreşte pasul, dar fără să vreau mă uit la cei de pe bancă, separaţi de o valiză deschisă : cu pijama, cu o perie de cap, cu papuci... Bărbatul e tînăr, gras şi plînge şi vorbeşte ; femeia, aşezată cu spatele la eventualii trecători, stă aplecată peste el, încît, prin ţesătura rochiei i se văd coapsele slabe şi picioarele cu urme premature de varice. Nici unul din ei nu este în stare să-l asculte pe celălalt.

— Nu mă lăsa aici, nu mai vreau, am să mă fac bine acasă... Adu-ţi aminte, data trecută... Nu-mi trebuie nici o Bulgarie...

— Te rog, fii înţelegător, ai nevoie de tratament şi aici e altceva... Va trece repede, am să vin zilnic să te văd, ca să putem pleca în excursie.

Ieşim din acest colţ răcoros atît de neprimitor, în aleea principală, unde evenimentele te osîndesc la alte multe clipe de incertitudine. Din nou lîngă mine, Cerchia precizează :

— M-am grăbit fiindcă ne cunoaştem.

— Cu cine ? Cu cei de pe bancă ?

— Da, şi încă bine. El este matematician, ea tot ceva în genul acesta. Se iubesc mult şi trăiesc admirabil atîta timp cît el nu cade în perioadele lui de melancolie.

În loc de scepticism sau jonglerie, prefer doar să merg. E greu să scoţi din asemenea întîlniri o cupă de înflăcărare ! Destul de multă lume cu care ne întîlnim anunţă pe mai toate aleile prezenţa noilor internaţi. O diversitate de traumatisme, împrejurări cu un conţinut abstract şi îndepărtat care zguduie deodată un om. Iar noi ne interferăm cu ei, două modele de sănătate pe cale de refacere, în paşi inexpresivi, pe cînd însoţitorii căzuţi în cursa pe care le-o întind propriile lor situaţii ne privesc parcă intrigaţi.

— Multe internări astăzi, observă Cerchia. Îmi dau senzaţia că văd bărci care au rămas fără apă.

— Dacă vreţi... Părerea specialiştilor diferă de a noastră. Sîntem socotiţi cei ce nu au mai putut face faţă.

— Serios ? Adică, bărci care au tras apă... Ele !

— Foarte serios. Doctorul Voronca mă compară cu un conducător auto care abia se tîrăşte pe o şosea pentru viteze mari sau parchează, şi atunci vede lumea cum fuge prin retrovizor.

— Voronca ? Ăsta face şi hipnoză ?

— Nu el, alţii...

— Dar ţicnit e şi el ! se înfurie Cerchia.

Rîd. Răspunsul e de neînvins. Apoi duc mîna la gură să-mi astîmpăr un căscat de om sleit, pe care Cerchia îl înregistrează imediat. Ne privim stăruitor : ea pe mine cu o căutătură de femeie care nu este

mulţumită, dar nici nu se supără, iar eu o învălui în gîndul că nu am nimic mai bun de făcut cu ea decît să aştept, fără grabă, nici eu nu ştiu ce.

— Odihneşte-te, la ora asta arăţi antipatic.

— După ce vă conduc... *cover-girl !*

— Nu-i nevoie.

Respectînd obiceiul despărţirilor ei lipsite de cea mai mică pauză de avertisment, doamna Cerchia pleacă pe o alee la dreapta.

Pe un drum opus şi cît mai umbrit mă îndrept spre Clinica B. E ora de somn. O tăcere la care contribuie mii de internaţi, adunaţi în somnul verde al verii. În salon arunc halatul pe spătarul patului şi încep ziua de unde am lăsat-o : restabilesc ordinea saltelei, suflu firele de tutun ajunse pe cearceafuri, regretînd că atît ordinea, cît şi dezordinea mea sînt pline de păreri de rău, de remuşcări... Pînă cînd somnul vine ca o alinare.

UNSPREZECE

Voronca pierde impresia că este urmărit... El avansează încet în ritmul cumpărătorilor de ţigări şi ziare şi citeşte la întîmplare titlurile groase afişate : *Măriţi pregătirile de seceriş... De la începutul conflictului, gazetarii şi fotografii sînt expulzaţi, A apărut revista LUCEAFĂRUL.*

Vînzătoarea îl recunoaşte printre cei care aşteaptă la rînd.

— Dom' doctor... N-a venit...

— Iar ? E sîmbătă... Ce-i trimit Licitrei ?

— Staţi să văd dacă aseară...

Vînzătoarea se face nevăzută după o cortină de pluş. Voronca iese din rînd cu servieta într-o mînă şi o bancnotă de douăzeci şi cinci de lei în cealaltă şi aşteaptă cu ochii la cortina galbenă care se onduleazǎ uşor, tocmai cînd pe uşă intră şi o femeie... Dar vînzătoarea iese de după cortină şi vine repede cu un sul în care se vede că se află o revistă.

— Nu ştiam că a sosit.

— Mulţumesc, zice el, şi întinde bancnota.

— Nu-mi mulţumiţi, că o să vă rog şi eu ceva... Pe săptămîna viitoare, dacă se poate.

Voronca nu spune nici da, nici nu. Rezervat faţă de unii, prompt faţă de alţii, deschide servieta şi se pregăteşte să pună revista în ea. Din preajma lui, o femeie i se aşază în cale.

— Crai bătrîn, nu-ţi mai ajung femeile toată noaptea !

Voronca se uită la femeie, apoi la vînzătoare, care s-a retras, la lumea care ascultă, intră şi iese. Închide servieta şi duce revista la subsuoară. Spune :

— Mai formaţi o dată numărul.

— Lasă-te de bancuri, discutăm noi acasă ! strigă femeia. Sînt frîntă... M-ai ţinut în stradă toată noaptea. Aruncam cu pietricele în geam, da' tu ai rămas închis cu cocota ta !

Lumea din debit trece prin faţa vînzătoarei, ia ziare, ţigări, zîmbeşte, se uită la cei doi şi întîrzie plecarea. Voronca e palid, iar soarele care aprinde dimineaţa prin geamurile magazinului e roşu-cafeniu.

— Doamnă, eu pot striga şi mai tare.

Femeia din faţa lui Voronca rămîne indecisă. Şi el părăseşte debitul. Traversează un scuar cu flori, trece

un bulevard. Din aglomerația dimineții încearcă să alcătuiască portretul necunoscutei din debit : o rochie parcă asemănătoare cu a trecătoarei înalte, un fel de a privi agresiv, direct... În situații de încordare nervoasă, oamenii dau relații foarte șterse.

În stația de autobuze, înțesată de călători, se oprește și se uită în spate după urmăritoare. Încredințat că nici autobuzul nu vine, își descheie un nasture la cămașă, dezvelește revista și o frunzărește. E un număr al săptămînalului *Paris-Match*, cu fotografii multe. *U.R.S.S. și submarinele nucleare, America și submarinele nucleare.* După o altă pagină, figura călătorului din stație se luminează. *Cum am deturnat un „Boeing"... Leida, o femeie de 25 de ani, a fost arestată... Femeia elegantă cu o pălărie de 100 000 de lire italiene, bilet de clasa I și sac de piele, cu pistol și grenade...*

— Femei, femei... Numa cu ochii după femei !

Voronca închide revista. În locul Leidei cu pălăria de mii de lire stă necunoscuta din debit. O femeie în vîrstă, cu ochii mici negri și scînteietori, plasați pe o față de animal marin.

— Ce mai vreți ? se bîlbîie el. Mă forțați să...

— Aprilie, te rog... Ești bătut în cap ?

În stație intră unul după altul un șir de autobuze roșii.

Voronca se uită după cel de care are nevoie, dar nu îl vede, în schimb vede obișnuitele cunoștințe ale călătoriilor de dimineață : un neurolog, un psiholog, doi geneticieni, o colegă de la Ergoterapie și... Un grup de copii, cu lănci învelite în catifea verde, cu scuturi pe care sînt desenate flori ! Într-o ultimă încercare, își face loc spre unul din autobuze, dar, ajuns pe scară, necunoscuta îl prinde de mînă. Scara se blochează. Cineva ia inițiativa protestelor, necunoscuta strigă și ea, șoferul claxonează...

Doctorul Voronca e din nou în staţie, ţinut de mînă să nu fugă, înconjurat de scuturi de carton şi lănci din catifea.

— Doamnă, nu vă cunosc ! Ce vreţi de la mine ?

Femeia îşi îndreaptă capul. Schimbarea poziţiei îi evidenţiază o guşă şi nişte ochi ieşiţi în afara globilor oculari, simptom neîndoielnic.

— Asta ne mai lipsea. Nu-ţi mai cunoşti nici nevasta.

— E absurd !

— Nevasta părăsită, cu doi copii ! Absurd ? Parcă poţi să mai ştii ?

Dintr-o maşină a miliţiei de circulaţie, un ofiţer cu caschetă albă coboară în staţie. Încet îşi croieşte drum printre lume şi lăncile copiilor.

— Vă rog, circulaţi... Dumneavoastră ?

— Neînţelegeri de familie, nu vă amestecaţi, spune necunoscuta.

Voronca strînge revista la subsuoară şi merge spre ofiţer.

— Vă cer sprijinul, n-o cunosc pe această femeie.

Ofiţerul întîrzie în găsirea unei soluţii mulţumitoare, o întrevede însă altfel : se uită la automobilul alb-albastru. Tot acum, printre lăncile copiilor, din fumul motoarelor, o femeie impunătoare, cu părul de un negru intens şi ochelari de soare, îşi face loc în plin conflict. Este Sofia Petrulian, medic specialist într-unul din serviciile de psihiatrie ale spitalului la care lucrează şi Voronca.

— Sînt medic, se prezintă ea. Duce mîna la poşeta albă, nu prea dispusă să se legitimeze. Pot afirma că tovarăşul este medic primar, iar dumneaei se află demult în tratament la noi. Apoi se adresează necunoscutei : Vă numiţi Ana-Luiza, cred.

Cîţiva trecători se desprind cu greu de una din plăcerile străzii. După oarecare şovăieli, necunoscuta prinde iarăşi curaj :

— Doamna doctor, oricît ai fi de nebun, nu poţi să pretinzi un lucru care nu-ţi aparţine. Dumneata ce crezi ?

Sofia Petrulian ezită, dovadă că şi o femeie cu experienţa ei poate fi pusă în încurcătură. Adeseori situată între real şi ireal, trecut şi prezent, cunoscut şi necunoscut, acum se forţează să lărgească cîmpul unei impresii date, cu toate consecinţele. Prin lentilele ochelarilor ei se reflectă lăncile copiilor, care părăsesc îmbulzeala.

— Vă cunosc, repetă ea. Renunţaţi...

Ofiţerul face un semn echipajului. Pe faţa lui Voronca nu se mai mişcă un muşchi, deoarece acceptă enormitatea situaţiei. O ia proteguitor de braţ pe tragica făptură şi, în termeni profesionali, apelează la sistemul de descărcare a unei astfel de personalităţi.

— Ce-mi place la dumneavoastră este că spuneţi întotdeauna ceea ce n-ar trebui.

Necunoscuta priveşte lumea cu îngăduinţă, apoi se lipeşte de braţul lui Voronca şi trece de partea cealaltă a nefericirii.

— Doctore, de azi înainte, pînă voi face leucemie, nu-i aşa ? Ca-n *Love Story,* apreciază ea.

În spatele lor, ofiţerul merge cu braţele deschise larg pînă la automobilul alb-albastru. Unul după altul, ei se urcă şi automobilul miliţiei punctează dimineaţa cu foc albastru turnant.

— Vă rog, la spital, anunţă Voronca. Şi dă adresa.

Aşezată între ofiţer şi medic, necunoscuta se agită :

— La spital ? Iar la spital ? Merg oriunde, dar...

— Acolo am cel mai mult timp.

— Asta-i soarta lîngă un doctor, se resemnează ea. Se lasă tot mai mult peste medic, pierdută în dorinţa de a se scufunda în mirosul lui de spital, apoi

îi acoperă ochii cu mîna. Continuă rugătoare : Nu te mai zgîi la ţîţele femeilor care se scaldă în rîu... Cunosc obiceiul bărbaţilor cînd călătoresc cu trenul.

La poarta principală a spitalului, un portar chipeş şi tînăr, îmbrăcat în uniformă maro, salută milităreşte pe ofiţerul de miliţie, în treacăt pe medic şi bucuros pe necunoscută. Coboară cu toţii.

— *Mari-Cler*, ai ajuns cu lista şi pe la miliţie ?

Pe neaşteptate, Marie-Claire îi trage o palmă portarului.

— Bă, Caramea, dacă într-o zi cu ploaie te-am trecut pe lista mea, ţi s-a şi urcat la cap ?

Voronca şi ofiţerul intervin şi o îndepărtează de portar.

— Tovarăşe doctor, acum vă las, spune ofiţerul. Succes !

— Şi dumneavoastră... Vă mulţumesc.

Doar cu Marie-Claire, Voronca merge spre camera de gardă. Merg încet, în paşi de plimbare, şi ea îi vorbeşte cu ambele mîini ; degetele sînt pătate de nicotină.

— Iar tu, dragule, va trebui să-mi dovedeşti în fiecare oră că eşti aşa cum te văd ! Serveşte-mă cu o ţigară.

Medicul de gardă, un bărbat scund şi chel, îmbrăcat într-o bluză albă, îşi părăseşte biroul şi vine spre Voronca.

— Aţi păţit ceva, dom' doctor ?

— Măcar dacă o păţeam în tinereţe... spune el. Vedeţi ce este cu doamna Marie-Claire, e învoită la familie ? Dau un telefon mai tîrziu.

Din nou lîngă bolnavă, îi oferă toate ţigările lui, în timp ce Marie-Claire îl priveşte liniştită şi tăcută.

Printre copacii parcului, Voronca taie aleile, merge de-a dreptul prin iarbă. Afară de el, cu servieta şi revista lui sub braţ, nu se mai vede nimeni. Doar după colţul Clinicii B, trei medici în alb par să aştepte pe

cineva şi stau de vorbă : directorul spitalului, Cuzum, secretarul comitetului de partid, Dedulescu, şi şeful Clinicii B, Pandelescu. Din mers, Voronca salută şi, în densitatea tăcerii, prinde o discuţie despre pipele şefului său.

— ...Pipa încovoiată de săptămîna trecută era *Jumbo*, spune Pandelescu. Cea pe care am uitat-o la dumneata era *Mark Twain*. Asta e *Don Enrique*...

— Cealaltă scurtă, cu nişte ace pe tub ? întreabă Dedulescu.

— Aceea e un *Eagle !*... Uite-i că vin..

În cabinet, Copoiu, *secretarul*, stă la masa de lucru a lui Voronca. Îmbrăcat într-o pijama azurie, călcată şi apretată, el aşteaptă cu o mapă aşezată dinainte.

— Tîrziu, dom' doctor, constată Copoiu. Şi mai aveţi şi zi lungă. Gardă pînă la şase, să nu uitaţi.

Voronca deschide dulapul. Uşile din metal pocnesc, se leagănă, iar în cabinet miroase a medicamente. În timp ce îşi îmbracă halatul, un umeraş de haine cade pe gresia tocită. Spune distrat :

— Se poate ? M-ai văzut vreodată uitînd să plec la douăsprezece şi jumătate ? Fă rost de condica aceea, s-o semnez.

La birou, Copoiu rămîne netulburat : grav şi apretat.

— S-a aranjat, dom' doctor, vă ştiu semnătura si din auzite ! Am mirosit eu că azi vin de la un ziar...

— Asta era afară ? se miră Voronca. Ce s-ar mai putea scrie decît că luăm bani de la bolnavi şi că întîrziem la condică ? Poate despre sora-şefă, care mămîncă chiftele calde la ora zece... Apoi strigă la cel care ciocănea la uşă : Intră !

E bolnavul Piperea. Parcă mai înalt decît lungit în pat, slăbit, cu cearcăne sub ochi.

— Să trăiţi, dom' doctor ! Dacă se poate, să-mi daţi şi mie o învoire pînă luni.

Voronca ascultă rugămintea şi reţine că vorbirea bolnavului e corectă, dar păstrează, incontestabil, un rest de gravitate tulbure. Cu toate acestea, îl vede pentru prima oară luînd o hotărîre de unul singur.

— Cred că da, acceptă Voronca. Înscrie-te pe listă la sora-şefă.

Supravegheat de medic, Piperea pleacă, dar, după şofer, la uşă bate altcineva. Copoiu îşi ia mapa şi părăseşte biroul. Zice :

— Dom' doctor, să n-o luăm aşa pînă-n ziuă. În hol vă aşteaptă un tip. N-a spus numele, da' are „Dacia 1 301" şi fumează de rupe.

Voronca scoate din dulap tensiometrul, ciocanul neurologic, boneta şi aşază în locul lor servieta şi revista. Îşi pune boneta şi se gîndeşte la Elena... Aseară, i-a vorbit de un inginer betonist plecat pe un şantier din ţară să facă bani, unul dintre acei bărbaţi care poartă cască şi salopetă şi se întorc cînd pot la familie ; apoi s-au auzit primele pietricele aruncate în geam... Clatină din cap şi spune :

— Poftește-l, domnule Copoiu, şi cumpără-mi şi nişte ţigări.

Pe uşa lăsată deschisă de *secretar* intră un bărbat care impune. Înalt, lat în spate, elegant, cu părul albit şi aparent tînăr. Degajat, dar fără ostentaţie, se prezintă şi totodată scoate pachetul de ţigări „Snagov" şi bricheta cu gaz.

— Am auzit că nu aveţi ţigări, spune el. Voronca ia o ţigară, bricheta face clic-clac, şi îi oferă scaunul. Continuă : Vin din partea doamnei doctor Elena Apostoleanu...

— Bănuiam, spuneţi mai departe.

— Domnule doctor Voronca, anunţă inginerul cu un glas de panică. Fiul meu a devenit adorator al lui Satana !

De pe masa de lucru, Voronca ia ciocanul neurologic şi începe să se lovească cu el în palmă.

— S-o luăm încet, spune el bănuitor. Fiul ?... Cîţi ani are ?

— Fiul meu... Are douăzeci de ani şi e student.

— Ultimele noutăţi aflate de la fiica mea mă preveneau că tineretul francez ameninţă să se revolte dacă limba şi gramatica maternă nu vor deveni mai lesnicioase. Ea mi-a promis că se va solidariza cu elevii francezi... *Courir* se scrie cu un *r* sau doi ? rîde Voronca. Acum, după gramatică, e rîndul Satanei ?

Tatăl nu dă prea mare atenţie celor spuse de medic. El îşi bagă mîna în buzunarul de la piept al hainei albe şi scoate din portvizit o fotografie. Mai întîi o priveşte, apoi mîinile inginerului, irigate de vine verzi, aruncă fotografia pe masă : imaginea unui tînăr frumos, vulnerabil, cu capul pletos, la gît cu o cruce de lemn prinsă pe un lanţ, îngîndurat pe chitara sa.

— Cu trei ani în urmă, cînd mi-a explicat necesitatea să devină *hippy*, am protestat, dar am cedat, se tulbură inginerul. *Hippy* în sens cîtuşi de puţin vulgar... Ce era să fac ?

Fără să restituie fotografia, Voronca sugerează :

— Să nu confundăm...

— Sînt depăşit, domnule doctor. Mai bine vă dau fapte... Sîmbăta trecută, seara, îmi văd maşina la intrarea într-un parc. Motorul pornit... Stau prin apropiere, intru în parc şi îl văd pe Toma, de mînă cu o fată în şort. Îl aud că le vorbeşte unor tineri aşezaţi pe bancă : *Sînteţi mîntuiţi ? Ce face ? Îl cunoaşteţi pe Satana ? Nu, da' am mai auzit de el. Eu nu cred că sînteţi salvaţi, veniţi la Satana pînă nu va fi prea tîrziu*, spune Toma al meu, foarte sever, iar fata în şort de lîngă el le-a dat celor de pe bancă un bilet. *Sunaţi la acest telefon*... Şi s-au urcat repede în maşină.

— Telefonul dumneavoastră, precizează Voronca.

— Al meu.

— Satana sau Isus ?

— Parcă numele contează...

Bricheta inginerului face clic-clac, după care, cu țigara aprinsă, continuă să trăiască în timpul static și marginal al amintirilor din parc, pînă cînd în ușa cabinetului se aude un ciocănit ușor. E bolnavul Anghel.

Voronca întoarce capul și îl examinează cu un interes mai mult științific decît prietenesc.

— Scuzați, spune Anghel. Liniștea m-a derutat.

— Nu-i nimic, reveniți peste un sfert de oră, cu tot ce ați scris în ultimele zile. Între timp mergeți și vă înscrieți pe lista de învoiri.

Cu privirile rămase la ușa care se închide încet, Voronca ia o țigară din pachetul de pe masă și inginerul i-o aprinde... Clic-clac. Bărbatul cu părul alb și haină albă îi dă impresia că e negativul fotografiei. Întreabă :

— După numărul de telefon dat necunoscuților, ce s-a mai întîmplat ?

— Împreună cu nevastă-mea am pus telefonul sub control, i-am controlat camera... Am găsit întîi un carnet de cotizații și în cursurile lui o schemă de organizare a unei secte. Toma e fondatorul ei și are rang de patriarh al bisericii lui Satana.

— Ce studiază ?

— Filozofie, aici e pericolul ! exclamă tatăl și își trece degetele pe nodul cravatei, trăgînd de ea. Din cîteva scrisori venite din străinătate, am uitat de ele, Toma... ține legătura cu un oarecare Anton Lavey, papa acestei secte noi.

Voronca se uită din nou la fotografie și îl întrerupe.

— Nu cumva e vorba de Timothy Leary ? E unul care a vrut să întemeieze o nouă mistică. Cu droguri. Acum e-n pușcărie.

— Nu, e Anton Lavey. Dar ce folos că e altul, programul mișcării e aberant : adunarea fidelilor într-o biserică și glorificarea lui Satana în acorduri de chi-

tare electrice și extaz ritmic... Am găsit și fotografii cu dansuri rituale dansate de doi dansatori străini, o togă neagră și mai multe cărți de magie și ocultism... Toma, un băiat, excelent la învățătură...

Ușa cabinetului se deschide și Copoiu îi lasă medicului pe masă țigările cerute. Voronca se ridică și, în timp ce plătește, îl vede pe Anghel, care, în ușă, așteaptă cu niște hîrtii prinse între niște coperți.

— Încă puțin, domnule Anghel, anunță Voronca.

Inginerul ia fotografia fiului, o pune în portvizit și își șterge fruntea cu batista. La ieșirea lui Copoiu, spune și el la fel :

— Încă puțin, domnule doctor... Nu știu ce gînduri are cu biserica aceea, dar cînd i-am cerut explicații, m-a îngrozit. *Tată, înainte de întîlnirea cu Satana, eram un disperat !* A fost nemaipomenit, am o palmă de zidar... Degeaba, Toma mă privea ca pe un învins... *Omul este un animal oribil, cel mai feroce dintre toți,* și-a început să plîngă de mila mea ! *Nu înțelegi nimic,* nimic... *Îmi voi duce viața în maniera creștinilor din primele secole.* Toma, care nu plînge, domnule doctor...

Voronca se ridică și deschide larg ferestrele.

— Domnule inginer, de la mine mergeți la doctorul Schneider, decide el. E specialist în problemele tinerilor și un bun psiholog. Sînteți trimisul meu și îi expuneți cele ce se petrec cu Toma. Tace și continuă altfel : Bănuiesc că doriți o dezintoxicare imediată, spre a-l feri de a mai încălca normele paterne și sociale. Aveți dreptate, dar cu o internare traumatizăm băiatul.

Mîinile tatălui se încleștează pe pachetul de țigări și pe brichetă, apoi se ridică de pe scaun în întregime alb :

— Bine, dar eu... El... Mamă-sa...

— Continuați să discutați cu el, fără să vă folosiți de *drepturile* paterne. Ideile aberante au și ele atrac-

ţia lor... În fiecare an se celebrează altceva : ba laptele de capră, ba evanghelia, ba nespălatul, ba clorofila, ba amestecul de cupluri... Dacă totuşi doctorul Schneider cere internarea, atunci o vom face.

La ieşire, inginerul duce mîna la portvizit şi scoate o sută de lei.

— Nu, mulţumesc, refuză Voronca.

— Şi dacă va trebui să mai trec pe la dumneavoastră ?

— Oricînd aveţi nevoie.

Cei doi merg împreună pînă în holul clinicii, unde se pierd printre bolnavii îmbrăcaţi în pijamale azurii. Glasul doctorului Voronca îl cheamă pe Anghel în toate cele patru direcţii indicate de culoare şi uşi deschise, mod de a întrerupe starea de letargie a bolnavilor. În sprijinul său, bolnavii repetă şi ei numele de Anghel.

Dar în locul acestuia, de la etaj, coboară medicul-şef, urmat de sora-şefă.

— Dom' doctor, începem vizita imediat, spune Pandelescu. Astăzi trebuie să plec mai devreme. Şi, în şoaptă, îi vorbeşte despre sora-şefă, ziarişti şi director.

Bolnavii care ascultă pornesc către paturile lor. Sora-şefă îi îndrumă tăcută pe cei care întîrzie prin hol.

Pe peron, bolnavul Tiu, astăzi ca şi în multe alte zile, nu ţine seamă de chemările la vizită. În pijama azurie, el stă la umbră şi nu vorbeşte, după obiceiul său, cu nici una dintre fantomele care îi populează liniştita scufundare a anilor. Serii de medici şi surori care au luptat cu maladia lui au terminat prin a face din Tiu un *caz drag* şi nimic mai mult. După Dumitriu, cel care poartă doliu după Ţara Haţegului, Tiu este a doua cădere a clinicii, rămasă la latitudinea caritătii. Dar căderile, cele definitive, sînt totuşi pu-

ţine. Rămîn ceilalţi — cei care trebuie convertiţi. Cuceriţi.

Un sunet dulce-dezgustător pătrunde printre copacii spitalului şi, după cîteva curbe, o ambulanţă albă opreşte la peronul Clinicii B. Acelaşi şofer cu ochelari de soare cu oglinzi coboară de la volan. Tinerelul îşi saltă pantalonii căzuţi şi măsoară o asistentă cu picioarele bronzate de soarele mării.

— Ţigară, cere Tiu.

Şoferul face cîţiva paşi de dans pe peron şi întinde pachetul de ţigări, preocupat să o măsoare bine pe asistenta bronzată. Dar Tiu, după ce întinde mîna spre ţigări, o retrage... Se uită în oglinzile vineţii ale ochelarilor şi la figura noului-venit. O undă de îndoială învinge tentaţia ţigării oferite de acest om.

La dispariţia femeii, tinerelul cu ochelari se uită prin clinică, ascultă liniştea orei şi, tot în paşi de dans, merge către ferestrele deschise de la parter. Strigă :

— Dom' doctor Pandelescu ! Dom' doctor Voronca !

Capul sorei-şefe, cu bonetă cu trese, cu faţa vărgată de gratii, apare la o fereastră.

— Am adus *citaţii*, doamnă. Ce fac ? anunţă el.

Femeia îi face semn să aştepte şi se retrage în pătratul de umbră. Şoferul îşi leagă un şiret la pantof, mai îndeasă o dată cămaşa în pantaloni şi se plimbă pe sub ferestre. E linişte. Cele cîteva glasuri de bolnavi, care se aud din saloane, nu leagă oameni între ei, sînt însăşi expresia necomunicării.

Ajuns lîngă Tiu, şoferul îşi aminteşte de refuzul ţigării.

— Aşa, te-ai lăsat de fumat ?

De pe bancă, Tiu se ridică în picioare.

— Doi copaci, rosteşte el. Mai multe flori... Vin albinele şi sorb mierea... Iar noi mîncăm mierea... Nimic nu are sfîrşit, totul începe de la început.

Şoferul îşi scoate ochelarii, îi şterge pe cămaşă şi se uită la bolnav. La ferestre apar alţi trei-patru bolnavi, vărgaţi de umba zăbrelelor.

— ...La noi nu mai poate sta, spune din interior doctorul Pandelescu. Eram tînăr cînd l-am consultat. Împărtăşesc părerea profesorului.

Prin memoria celor ce l-au tratat pe Tiu, prin arhiva spitalului şi a coloniilor de irecuperabili mai stăruie acest caz care abia se mai susţine în cîteva date : în anul 1940, toamna, pe înserat, studentul Emilian Tiu avea întîlnire cu iubita lui. Dar în locul iubitei a sosit amantul ei, care l-a pălmuit pe Tiu. Acesta n-a rezistat ; cunoaşte forma cea mai gravă a bolii. Însoţit de incurabilitatea bolii, abandonat de familie, Tiu se transformă în cazul cel mai drag.

Din holul clinicii se aud paşi grăbiţi. Şoferul o întîmpină pe sora-şefă la jumătatea drumului şi ia de la ea nişte hîrtii, de fapt viaţa lui Tiu.

— Unde-i bolnavul ?

— E cel cu care vorbeşti...

De la ferestrele parterului, capetele bolnavilor care privesc afară dispar în carourile de semiobscuritate. Sora-şefă pleacă înapoi la vizită. Singur, şoferul merge spre Tiu şi se postează în faţa lui.

— Hai, tataie. Ai mai fost la colonie ?

Tiu se ridică de pe bancă fără să răspundă. Merge agale, întovărăşit de o îndoială păstrată de toată viaţa, pînă la ambulanţă, unde şoferul îi deschide uşa. Aerul închis, cu miros de tablă încinsă, se revarsă peste amîndoi. Şi din acest moment, Tiu se prinde de clanţa uşii, se lasă pe genunchi şi scheaună. Tînărul îl susţine de subsuori ca să se urce, dar el rămîne agăţat de clanţă şi scheaună. Om cu experienţă, şoferul se apleacă, îl prinde de fese şi Tiu se vede brusc în maşină. Jos, omul îşi ridică ochelarii căzuţi şi hîrtiile de trimitere la colonie a bolnavului, se mai uită o dată

la cel căzut pe un pat al ambulanței, apoi trînteşte uşa albă cu putere.

La volan, şoferul aruncă hîrtiile pe bordul maşinii, îşi pune ochelarii cu oglinzi şi demarează grăbit. Ambulanța ocoleşte scuarul cu flori şi arteziana.

Din saloanele pe unde vizita a trecut, bolnavii ies neliniştiți în hol şi pe peron. Grupuri după grupuri, ei caută ambulanța pe la serviciile învecinate.

— Citație ! exclamă Cruceanu.

Copoiu, *secretarul*, observă în mare grabă :

— Foarte bine ! Tiu dormea prin toate paturile, nu mai era nimic în capu lui.

— Ce face o palmă, şopteşte altul.

Prin uşile larg deschise iese doctorul Voronca, însoțit de Anghel. Lumina soarelui se reflectă în pînza îmbrăcămintii lor. Se uită prin nişte caiete pe care le păstrează medicul.

— Pagina aceasta cînd ați scris-o ?

— În urmă cu o săptămînă.

— Nu-mi plac traiectele dreptelor, ale curbelor, spune Voronca. Din buzunarul pantalonilor scoate o lentilă de ochelari, se opreşte în loc şi o plimbă peste pagina scrisă. Continuă : Pe viitor scrieți şi data... Vedeți, şi de la această pagină încoace se menține dezordinea instrumentelor, la noi în sens de ordine. Lipseşte, totuşi, rigiditatea.

Anghel îşi examinează şi el scrisul. Compară o pagină cu alta, în vreme ce medicul îşi strecoară lentila în buzunar. Tot amîndoi pleacă mai departe.

— Nu se poate... Rigid ? se miră bolnavul. Mîna mea întîrzie şi caligrafiază indiferent de motiv.

— Aceasta nu este mîna care scrie, acesta este creierul !

— Înțeleg. Adică...

— Vă rog să continuați. Țin mult la această grafoterapie, cere Voronca. La urmă, vă voi recompensa,

am o formidabilă colecţie de scrituri ale oamenilor deosebiţi. Criteriile selecţiei au mers pînă la lipsa cromozomului Y, ce dă indivizi de sex feminin, de la acelaşi Y care duce agresivitatea, pînă la dublu Y, adeseori semnul marilor criminali.

La Serviciul de radiologie, un pat cu articulaţii în care zace un bolnav, condus de alţi bolnavi, le taie calea. Mai departe, pe aleea mare, asfaltul vînăt se vede însemnat cu negru de frînele puternice ale unui autovehicul. Cu pantoful aşezat pe una din aceste dîre, doctorul Voronca redesenează din priviri în spaţiu traseul autovehiculului. Împreună cu medicul, bolnavul reconstituie şi el traseul anvelopelor, dar o face cu totul altfel. Obrazul şi ochii lui imobilizează timpul, eternizează fugitivul.

— Cred că e urma ambulanţei, spune Anghel. Cum arată o colonie de bolnavi irecuperabili ?

— N-am investigat-o, pot doar să mi-o închipui. Aţi fost la Salonic ?

— Nu.

— Nici eu, rîde Voronca. Există acolo un cimitir de nave care trebuie să semene mult cu scufundările umane... Imobilitate... Zile cu care omul nu mai ştie ce să facă...

În mijlocul aleii, Voronca se opreşte şi restituie caietele şi hîrtiile. Anghel le preia cu mari amprente de sudoare imprimate pe scoarţe şi, odată cu medicul, face şi el calea întoarsă. Tăcerea o întrerupe Voronca.

— Domnule Anghel, dacă ne mai vedem pînă la şase, bine ; dacă nu, la ora opt trec să vă iau de acasă. Sîntem invitaţii consilierului Jipa... Fostul locotenent Amza.

— Da ? face el, ca să cîştige timp. N-ar fi mai bine... undeva în centru...

Doctorul Voronca se uită la bolnav. În hainele lui de pînză, acesta e mai speriat ca oricînd, dar are o

demnitate și o stăpînire de sine care-l pun la adăpost de orice umilință.

— Nu. Așa e bine pentru mine.

Condus în felul acesta, Anghel cade în amănunte.

— Dar am vreme ? Sper să nu fie prea mulți invitați la locotenentul Amza... consilierul Jipa.

— Nu-mi dau seama, răspunde Voronca.

Din umbra unui copac, o mașină „Dacia 1300" pleacă încet. Undeva la dreapta, alt psihiatru, de nerecunoscut, stă aplecat peste motorul unei limuzine care nu pornește. Dinspre bucătăriile spitalului și cantina personalului, Copoiu se ia după medicul său și Anghel. În mîini ține mai multe pachete de țigări și o pungă.

— Dom' doctor ! strigă Copoiu. Masa nu-i gata, n-a fiert carnea.

Voronca se oprește definitiv. În așteptarea *secretarului*, cercetează cerul dogoritor în speranța că puțină ploaie ar mai potoli căldura. Apoi primește de la Copoiu pachetele de țigări și punga.

— S-a făcut... Acum, vă zic la amîndoi poftă bună !

După vechi deprinderi formate în zilele de gardă, Voronca părăsește asfaltul, *spațiu rapid,* cum îl numește el, și intră prin iarba arsă a parcului, *spațiu încet.*

În sens invers decît medicul, Anghel și Copoiu merg spre Clinica B. Un grup de vreo cinci bolnavi în pijamale se apropie de ei. Bărbații se țin de braț și cîntă. Dintre toți, Anghel îl recunoaște pe matematicianul care plîngea pe bancă în brațele soției, în timp ce el se plimba cu Cerchia. De data aceasta, melancolicul cîntă forte un refren dintr-un film și îi învață pe ceilalți mersul ropotitor al cailor și al cavalcadelor.

— Mai ritmic ! Mai sincopat ! Mai !

Copoiu e gata să intervină și el într-un fel sau altul, dar Anghel îl reține, pînă cînd cei cinci îi depășesc. Spune :

— Lasă-i, e sîmbătă. Pe unii durerea îi face veseli... Unde s-a dus doctorul Voronca cu atîtea ţigări ?

— Eşti prieten cu el şi nu ştii ? Are zilele lui cînd o ia razna şi împarte ţigări şi bomboane ălora care nu primesc vizite. Craina îl porecleşte *vizitatorul electronic.*

DOISPREZECE

Sînt îmbrăcat de pe la orele şase şi acum e şase şi douăzeci. Deşi obişnuiesc să las casa în ordine, au fost multe treburi de făcut după absenţele mele.

Dacă aprind lumina şi citesc, se face mai cald. Dacă deschid radioul, să neutralizez zgomotele din apartament (doamna Simescu curăţă cu aspiratorul în casă, iar domnul Simescu spală rufele la maşină în baie), fac un lucru inutil. Nu se aude nimic din cauza paraziţilor, întrucît toate camerele sînt pe acelaşi circuit electric.

Cu toate că am închis ferestrele, e zăduf. Cămaşa albă îmi stă lipită pe piept ; cravata abia se mai leagănă, grea. Printre jaluzelele lăsate se vede aerul de afară care nu se mai mişcă, pîlpîie doar în sus.

Pe masă, o vedere (sosită cine ştie cînd) de la Breaza. *Vino, aici nu mai simţi nevoia să-ţi arăţi colţii,* îmi scrie printre altele Staicu. Rămîn cu vede-

rea în mînă, cu gîndurile suspendate undeva, într-un domeniu necunoscut și de aceea înalt. Dar îndată ce zăresc pe sticla mesei urmele propriilor mele degete, las vederea și șterg cu cîrpa orice urmă, pînă cînd totul intră în normal.

E șase și douăzeci și cinci... Nu mai am ce să fac și îmi îmbrac haina. Sînt cîțiva ani de cînd nu mi-am mai pus costumul bleumarin. Îi examinez croiala oarecare și dunga pantalonilor bine călcați ; dacă eram mai atent, îi scuteam de un reflex impur lăsat de fierul probabil prea încins. Presupun însă că nu aceasta va fi preocuparea întîlnirii cu un om și el mult încercat...

Merg la fereastră și printre dungile jaluzelelor (nu sînt în stare să-mi dau seama care sînt elementele de tranziție) mă pomenesc că înșir tocmai ceea ce doresc să rămînă uitat. Școala de ofițeri... Eu îi ziceam Lică, el mie Dudu... El, viitor ofițer de carieră, cu dunga roșie și oblică a caschetei imprimată pe frunte, eu viitor ofițer de rezervă, cu dunga aceea roșie abia sesizabilă. Unul cu vocație de soldat, devenit la apelurile de la Malu-cu-Flori un nume militarizat : AM-ZA !, spre deosebire de celălalt rămas un civil : Anghel. Dar au venit războiul, groaza, întrebările, automatismul, groaza și mai mare de indiferență, cîte... Pînă am ajuns în trenul 099, plecați prin țară, în acea inversiune de neînchipuit, eu, comandantul lui, eram un : AN-GHEL ! el un : Amza.

Îmi amintesc... Da, mă aflam în compartimentul meu cînd a intrat să-mi raporteze că frica de păduchi îl depășește... e un lucru atroce... va dezerta. Am vorbit mult și ne-am certat cumplit cînd mi-a cerut să-i dau asigurări că va supraviețui campaniei de eradicare a tifosului exantematic. Cum poți să dai asemenea asigurări ? Mă înfuriasem și l-am pălmuit. Pălmuit ? Nu... I-am înfipt mîna în păr, în părul uns cu briantină, era vremea briantinei, și trenul făcea

tranca-tranca-tranca-tranca. Cîteva ore mai tîrziu, la 1 și jumătate, ora de masă, Amza s-a ținut de cuvînt și a dezertat... Pe un cîmp cu gunoaie, periferia unui tîrg în ceață, l-am urmărit cu soldații și, pînă la urmă, am ordonat : *Foc !* împotriva lui. Cam exagerat pentru gîndirea de astăzi... (Dar pe atunci, El și Eu sau Eu și Tu eram oricînd dispuși să ne recunoaștem înrudirea dintre noi și să o anulăm cu desăvîrșire exact în clipa cînd el, eu, ori tu am fi încercat să fim împotrivă ; eram un lanț și lanțul nu avea voie să fie rupt.)

A doua zi dimineața, cînd încă mai speram că Amza, care scăpase și rămăsese liber, își va da seama de consecințele fugii și, într-un fel, ne va prinde din urmă, am părăsit eu trenul...

La ieșirea mea din închisoare, am aflat un lucru de neînchipuit : că Amza nu a avut de suferit nici o sentință militară ! Spre deosebire de mine, el găsise înțelegerea necesară la cei în drept să condamne și afacerea se clasase. Odată vestea verificată, norocul lui Amza m-a nedumerit și mai mult.

Îi voi mai putea spune, ca și altădată, Lică ?

Pentru o clipă am impresia amețitoare că, după ce am apropiat acele timpuri, ele se mută la distanțe de mii de ani. Cenușa ! Și fug de la fereastră pe hol. În lumina roșiatică a unui bec de cincisprezece volți, prins deasupra ușii familiei Simescu, regăsesc ceea ce speram să dispară pînă la venirea doctorului Voronca, și anume, niște cenușă pe care o scosesem din soba de la baie și o așezasem pe o hîrtie în hol. Printre zgomotele agregatelor vecinilor mei scot un geamăt ca de om sub apă și mă aplec ; răsuflarea mea spulberă o parte din cenușă. Totuși, las hîrtia în hol... Dacă vecinii vor face scandal că am aruncat cenușa dintr-o sobă unde lemnele se ard în comun, cînd poate le trebuie la curățatul tacîmurilor ?

Revin în cameră, apăsat de nesiguranța dată de un lucru de care nu sînt sigur că e bine făcut. De pe polița olandeză iau cartea împrumutată de la biblioteca de cartier, mă lungesc în pat și frunzăresc la întîmplare pagini despre cucerirea Everestului. E ora șase și trei sferturi.

Prin somn aud ciocănituri în ușă. Mă ridic din pat... E ora șapte și jumătate. În timp ce îmi potrivesc ținuta, intră doctorul Voronca.

— Ca să vedeți că nu știam cînd mă fac liber, spune el.

Și uruitul mașinii de spălat rufe scade la jumătate, de îndată ce închide ușa.

Mă învîrtesc pe lîngă musafir cu mîinile încrucișate la piept, în timp ce el povestește cum a fost chestionat pe hol de către vecini. Ce pot face ? Îmi dau seama că e cazul să-i spun să stea în unul din cele două fotolii. Se așază. Din unghiul său privește tot mai neîncrezător camera și pe mine.

— La altceva mă așteptam... Nu văd cărți, nu văd colecții de pietre, țigle, fiare... Nu văd nimic.

— Le-am dat. Era greu, incomodau.

— Pe toate ? se miră el. Îmi plac patul și polița, dar...

— Sînt închiriate...

— La fel tablourile. Să te tot trezești dimineața cu ochii la ele...

— Tot închiriate.

Doctorul Voronca se ridică din fotoliu. Tace, își scoate haina, se uită la mine și din nou prin cameră. Se plimbă.

— Și fotoliile ? întreabă pe alt ton. Și covorul ?

— Da. Și frigiderul și cartea, continui eu și mă supraveghez mai bine. Niște doamne din cartier închiriază la cîte un cunoscut...

Pe lîngă pereți, doctorul Voronca rămîne în fața unor măști mortuare de o mare frumusețe, tot ce am

mai admis să rămînă în casă ; o mască romană din bronz, alta etruscă, o mască din Vrancea, feroce și afectuoasă. Deschid micul frigider și scot pentru el o sticlă cu coniac, iar pentru mine una de „Pepsi", dar aștept pregătit să-i răspund la o inevitabilă întrebare pe care toți mi-au pus-o : *Fiecare casă are taina ei... La mine, măștile.* Spre surprinderea mea, doctorul Voronca tace mai departe, ia o mască de pe perete, pe cea etruscă, o privește și o așază pe față. Știe la ce-a servit (unui general etrusc) acest tipar.

Așez tava cu băutură pe masă și spun :

— O vizuină de om singur, în prag de bătrînețe. Dacă această casă era la țară, urîtă și tristă cum este, ar fi avut și șopron pentru șaretă, tocilă pentru ascuțit, stivă de lemne, băltoacă pentru rațe și obișnuita arcadă de trandafiri.

Doctorul Voronca stă pe gînduri și mă privește cum îmi îmbrac haina.

— Știți, spune el, observ cît de bine semănați cu un mare actor român care se îmbrăca invariabil în costume bleumarin. Își pune haina, strînge nodul la cravată și se îndreaptă spre ușă. Continuă : Stingeți luminile, plecăm. Bem la familia Jipa. Puteți bea și dumneavoastră două pahare de vin cu sifon. Să nu uităm de niște flori...

Dacă m-aș pricepe să înlătur bănuiala că sînt doar o gazdă proastă, dar nu lipsită de bunăvoință ! N-am să uit repede clipa de întuneric în care rămîn cu doctorul Voronca, după ce el a stins lumina... Ieșim pe hol. El se uită la mobilele familiei Simescu, la lumina roșie, economică, în timp ce eu închid ușa și îl văd din spate, cu haina și pantalonii șifonați. La poarta din stradă își trece mîna peste toate lacătele care asigură cutiile de scrisori, afară de cheile obișnuite.

— Lacătele astea spun multe.

— Așa se procedează la noi.

— Fiţi liniştit. Aţi încuiat uşa de două ori şi luminile sînt aproximativ stinse, spune el.

Ca şi la clinică, acest om înţelege cu exactitate ce se petrece cu mine, dar, poate pentru că este sîmbătă seara, îmi comunică sărbătoreşte ceea ce altfel păstrează sub rezervă sau corectează. La adăpostul nopţii, trecem prin cîteva străduţe cu case joase şi cu ferestrele deschise larg, cu locatari care umblă bronzaţi şi aproape goi prin interioare. Un vînt aprins răbufneşte printre cupole negre de copaci ; am senzaţia că revarsă abur.

— Domnule arhitect...

— Cum ? se miră el. Nu sînt cel plecat... la Breaza.

La o curbă, zăresc un taxi pe care reuşesc să-l şi opresc. Sărim în maşină şi, după primele sute de metri făcuţi în direcţia anunţată de doctorul Voronca, luminile oraşului se ridică de prin curţile caselor într-o piramidă de milioane de volţi, sub cerul intangibil şi călător, vastă geometrie de noapte. O oprire la prima florărie — şi din nou la drum.

— V-am mai spus că Amza a preluat numele de Jipa ? întreabă Voronca. Da, asta am mai spus-o. Un mariaj cu o doamnă, pe atunci, din marea burghezie.

— Ultimul amănunt nu-l cunoşteam.

Pe faţa vecinului meu se instalează definitiv luminile unei străzi, care, asemenea ultravioletelor, îi scot în evidenţă obrazul brăzdat, faţa cu porii deschişi, cravata legată slab, hainele lucioase şi de culoare închisă.

— Aici, anunţă el şoferul.

Plătesc repede, să nu mi-o ia înainte.

Sîntem pe o alee, în pacea verde a unor vile care pătrund în noapte cu o intensă penumbră, cu maşini parcate şi pe stînga şi pe dreapta, multe din ele cu indicativul C.D. Gardurile din piatră şi fier par mici şi neînsemnate, iar apa din cîteva bazine întunecată, din cauza propriei nemişcări. Doctorul Voronca împinge

o portiţă din fier forjat, urcă treptele de piatră şi se uită la unghiul uriaş şi întunecat al acoperişului.

— Era necesar să venim ? întreb eu.

Doctorul Voronca nu-mi răspunde. Apasă pe butonul soneriei şi, după cîteva pocnete electrice, un glas rece, de femeie sigură pe ea, întreabă cine sună.

— Voronca, anunţă el la microfon.

— Oh ! Un glas istoric !

Într-un zbîrnîit de sonerie, uşa se deschide comandată din interior, iar noi, legănînd cuvenitele buchete de flori, urcăm cîteva trepte, apoi ne oprim la intrarea unui salon de onoare. O doamnă de peste patruzeci de ani (te întrebi dacă este foarte frumoasă ori foarte urîtă, ca în faţa manechinelor care depind de felul în care primesc lumina) ne întinde mîna în manieră bărbătească.

— Domnul Anghel, mă prezintă doctorul Voronca. Cît despre mine, să ştiţi că mă cheamă şi Aprilie !

— Nu uitaţi *un Aprilie* în şase, şapte ani, răspunde doamna Jipa cu glasul ei maliţios. Cît despre domnul, s-a vorbit mult în casa noastră. Şi mă cercetează, oarecum surprinsă că nu regăseşte în mine amintirile bărbatului ei.

La întîlnirea primilor invitaţi fac un mare efort de a înfrunta tendinţa de a mă retrage în mine însumi. De asemenea, interiorul halucinant pe care îl lăsăm în urmă îşi spune şi el cuvîntul. Pe toţi pereţii vastului salon sînt prinse unul lîngă altul un număr impresionant de tablouri şi lucrări de grafică. În lumina caldă, recunosc cîţiva artişti trecuţi de perioada iluziilor şi a încercărilor fără viitor, dar şi cîteva capete de pod spre lumi nebănuite : o dansatoare, lumini pe ape şi lumini din apă, pictate de moderni. Cît priveşte numele celor cărora le sînt prezentat, vreo cincisprezece persoane, descopăr, ca şi altădată, că le reţin destul de vag. În schimb, profesiunile unora îmi servesc mai bine de călăuză decît numele lor : trei dintre bărbaţi

sînt avocaţi, o doamnă judecător, doi ingineri, o pereche medici. Ceilalţi, cam tot atîţia, mă atrag direct prin preferinţele mele spre necunoscut.

Într-o clipă de relativă linişte, întreb :

— Domnul Jipa ?

Odată cu discuţiile care se redeschid, glasul gazdei trece peste ceilalţi, uşor metalizat şi puţin ironic :

— Va veni, anunţă ea. E sus, la Ion, între studenţi. Apoi îşi aminteşte de altceva : Vă mulţumesc pentru flori. Şi dumneavoastră, domnule doctor.

Minute lungi. Acum Doctorul Voronca se îndreaptă spre partea unde se află o masă-bar, în spate cu cîteva rafturi din lemn roşcat, pe care licăresc diferite sticle cu băuturi. La masa lucrată într-o manieră dură, cu garnituri de metal, şi închisă cu uşă din acelaşi lemn roşcat, stă doamna Jipa, cîrciumăreasă de elită. Toarnă în două pahare de parcă oficiază. Nu aud ce spune, dar o văd cum rîde împreună cu doctorul Voronca.

Din dreapta, una dintre invitatele anonime mă întreabă :

— Mă mai cunoşti ?

— Da, cred că... Dacă mă ajutaţi puţin.

Perechea de medici mă măsoară. Picior peste picior, cu o ţigară între degete, femeia care mă cunoaşte aşteaptă. Termină însă prin a continua ea :

— Cîndva eram aceea căreia i te plîngeai că un asistent de regie din teatru îţi cere figuraţii monotone. Aveai şi o vorbă : *Tristeţea deschisă ca o orhidee*. Dacă ar fi fost după mine, încercam cu dumneata un Hamlet, dar, absolventă cum eram, făceam cam aceleaşi roluri.

— Îmi amintesc. Era după o anume întîmplare... Cum să nu... Aveţi şi o soră care mi-a fost studentă, iar eu eram pentru ea partenerul preferat cînd dansam rumba.

O altă invitată, o femeie cu părul întins despărțit de cărare, ochii negri de iluzionistă și dinți anume făcuți să-și lase urmele în ciocolată, intervine și ea :

— Ați rămas la rumba ?

— Nu, am depășit-o.

— Numai că nu precizați încotro... se întoarce spre mine unul dintre bărbați. Da, încotro ? Spre ce ? Spre revelație, spre autoînșelare, spre rațiune ?

— Iartă-l, mă roagă femeia cu ochi de iluzionistă. Pe bărbatul meu îl doare o măsea. De aceea face astfel de reflecții.

Cunoștința mea, actrița, îi strigă :

— Valeriu ! Pe nevastă-ta n-o supără nici o plombă ca să mă lase să-mi văd de amintiri cu domnul Anghel ?

De la bar, doamna Jipa vine în urma unui cărucior etajat, cu sandvișuri, fructe și farfurii. Cu paharul în mînă și descheiat la haină, doctorul Voronca o urmează încîntat, departe de imaginea spitalicească a cărucioarelor cu mîncare.

— Mai puțină erudiție și mai multă vodcă, spune el.

Pe o altă ușă a marelui hol intră un bărbat înalt și plin, care poartă cămașă albă cu papion, dar fără haină. E însuși Lică Amza, adică domnul Jipa. Dintre toți musafirii (desigur că pe ceilalți i-a întîmpinat mai înainte) mă alege pe mine. Mă îmbrățișează.

— Dudule ! exclamă el cu glasul înaripat de alcool. Jură în fața instanței că n-o să mai lași să treacă decenii ca să ne vedem.

Din spate aud un glas și cuvîntul *camarazii*. Nu știu de ce, dar cuvîntul ăsta mă face să răspund stupid :

— Așa a fost să fie...

Jipa rămîne un timp lîngă mine. Apoi merge spre doctorul Voronca cu mîna întinsă.

— Locotenente, evită Voronca numele de Amza. Ce înfloritor arăţi... Zău, dezgustător de prosper!

— Ca un consilier, doctore!

Din acest moment soţia lui Jipa îşi dă seama că noi, *camarazii*, sîntem pe punctul de a acapara seara; de aceea începe să exercite asupra soţului ei o tiranie blîndă şi rezonabilă, folosind pretexte îmbietoare: vodcă rusească lui şi altora, saleuri şi vin mie, salamuri şi coniac pentru alţii. Mai duc doar un uşor regret că din locul în care m-am instalat îmi lipseşte perspectiva spre cele mai bune tablouri, dar toţi sîntem aşezaţi cu faţa spre partea cea mai aerisită a salonului, precum nici pescarilor nu le pasă de priveliştea mării. Şi cînd îmi imaginez pescarii, mă uit la Lică Jipa, care mănîncă salam uscat şi bea vodcă, tocmai el, cel ce în amintirile mele era cunoscător a zeci de nume de specii celebre de scoici, cu carnea abundentă, stele-de-mare roze şi galbene, îngrămădite într-o magmă monstruoasă... Dar tot despre acest fiu de pescar îmi amintesc că încă din tinereţe se îndîrjea să-şi nimicească legenda.

Glasul avocatului, al celui care a cerut să-i precizez încotro m-au dus paşii, se aude din nou. Povesteşte:

— Sînt apărătorul unui om important care şi-a tamponat maşina şi a rănit-o grav pe nevastă-sa. Clientul meu nu şi-a internat nevasta în spital, a ţinut-o acasă pînă i-au amputat picioarele.

— De ce a făcut-o! întreabă judecătoarea ca o judecătoare.

— Nu ca s-o facă să sufere, bineînţeles, nici nu s-a gîndit s-o chinuiască. Om practic, a aşteptat amputarea pentru ca despăgubirea să fie nici mai mică, nici mai mare: contravaloarea automobilului.

— Asigurările au plătit? întreabă Jipa.

— Da, dar l-au dat în judecată.

La comentariile pe care le stîrneşte procesul avocatului, sînt mirat că doctorul Voronca nu participă.

Mănîncă tacticos, bea şi, cel mult, uneori, mă priveşte, să vadă dacă nu cumva mă plictisesc.

Lică Jipa îşi pune vodcă în pahar, celălalt medic se sfătuieşte discret cu nevasta lui, iar inginerul se răsuceşte cu fotoliu cu tot spre Voronca.

— Este adevărat ce se vorbeşte despre monstrul acela ?

— Am lipsit de la expertizarea cazului. Regret.

Următoarea care se avîntă e vechea mea cunoştinţă :

— Femeia aceea, cea care şi-a ucis copiii, ce boală are ?

— Regret, doamnă. Nu se află sub observaţiile mele, refuză Voronca. Totuşi, vă fac confidenţa că în psihiatrie, deocamdată, mingea lovită sare tot în sus. Mai trebuie ştiut că distinşii noştri colegi, psihiatri francezi, au stabilit cîteva repere : *suicidul* la ei este de două ori mai mare în rîndul bărbaţilor decît al femeilor, iar zilele nefaste sînt joia şi duminica... Nu uitaţi, adaugă amuzat, submarinele nucleare din Mediterana.

La etajul casei un pendul bate o dată, actriţa îşi exhibă invers picioarele, doamna cu ochi de iluzionistă răstoarnă un pahar.

Doctorul Voronca îl ridică de pe covor. Continuă :

— Cît priveşte datele despre submarine, ele pot da nevroza de aşteptare, doamnă.

Un rîs general aleargă prin marele salon. Parcă şi perdelele lungi şi transparente, lăsate peste ferestrele deschise, se mişcă la suflul invitaţilor şi nu al nopţii. Cei doi Jipa ne umplu paharele, doctorul Voronca îşi mai aprinde o ţigară, dintr-un colţ intervine c doamnă cu gura rotundă :

— Cu vechea ceartă dintre uriaşii psihanali Ce mai e cu ea ?

— Cine mai ştie ?

Unul dintre avocaţi vrea şi el lămuriri :

— Domnule doctor, vă cer iertare dacă vă plictisesc. Teorii peste teorii, dar eu am reţinut numai că omul care doarme şi nu visează e condamnat...

Soţia medicului rîde înţelegătoare şi observă :

— Chestiunea viselor rămîne mereu la fel de arzătoare.

— Cred şi eu, răspunde Voronca, serios. Sîntem doar din regnul celor mai mari visători. Cum spiritul nostru nu cunoaşte repaos, această activitate a creierului rămîne cea mai misterioasă. Se adresează apoi avocatului : Dormiţi mai departe fără griji... Visaţi de patru-cinci ori pe noapte pînă la vreo douăzeci şi cinci de minute, în culorile celor mai bune televizoare. Atenţie însă cum vă aranjaţi să visaţi...

— Adică ?

— Aranjaţi să visaţi ca vînătorii, şi nu ca vînatul, ori ca prăzile uşoare. Acestea din urmă visează în perpetuă stare de anxietate, dorm puţin, sînt mereu în semiveghe. Primii... Vînătorii carnivori : leii, tigrii, poliţiile secrete, judecătorii sînt rareori deranjaţi din somn.

Doamna Jipa bate însufleţită din palme. Cu ea, alte doamne.

— Nu-mi amintesc cum anume visez...

— În douăzeci de ani pentru psihiatri, în zece pentru optimişti, mecanismul somnului va fi demontat şi remontat la loc. Nişte frumoase pisici, coafate cu maşinării electrice şi închise în cuşti de sticlă, vor da răspunsul cel mare. Un timp îndestulător ca să uităm teoriile...

Doctorul Voronca se ridică din fotoliu. Doamna Jipa, apoi soţul ei îi ies în cale : ea îi întinde un platou, el îi toarnă un alt pahar cu vin, cu gesturi ce sar în ochi prin eleganţa cu care sînt oficiate. La urmă, Jipa vine lîngă mine cu sticla.

— Nu, mulţumesc. Fac un tratament.

— Bine, să lăsăm pe mai tîrziu, spune el. Şi se uită îndelung şi ocrotitor la mine.

În salon parcă nu se află decît doctorul Voronca, iar prezenţa lui lasă impresia că a împărtăşi necunoscutul cu alţii obligă ca relaţiile dintre oameni să devină foarte strînse.

E o noapte cîştigată, o noapte mai puţin în ultimele luni... Tot pe el îl aud cum se interesează despre nişte săpături arheologice făcute prin ţară. Reţin cuvîntul *arheologie* şi mi se pare la fel de enigmatic şi frumos ca şi *harta ipsometrică* din anii de liceu. Astfel, pentru mai multă vreme, pierd contactul cu cele ce se vorbesc în jurul meu... Prin fumul şi scăpărările aurii ale salonului, doamna Jipa trece demnă spre o mică mobilă. Din ea scoate un fel de cutie roşie şi un postav verde. O altă invitată (probabil o prietenă intimă a familiei) o ajută să elibereze masa din salon şi să întindă postavul.

— N-am să vă dau voie să-mi stricaţi seara, spune ea. Toată lumea mă urmează : Vă voi distra eu.

— Aveţi cuvîntul, doamnă, se bucură cineva.

Ajut la apropierea de masă a frumoaselor scaune în formă de X şi, după cîteva mici maşinaţiuni, ajung să-l am în stînga pe doctorul Voronca. În timp ce cărucioarele cu sandvişuri alunecă în trecere mai aproape, simt că noi alunecăm în cea de a doua parte a nopţii.

— *Va banque !*

— *Va banque*, spun iniţiaţii.

Afară de doamna Jipa, care rămîne în picioare, pentru a conduce jocul, majoritatea musafirilor, remontaţi, se caută, prin portvizite, deşartă pe postavul verde portmonee din zale de argint. Pocnesc închizători de poşete. Doctorul Voronca aşază o hîrtie de o sută pe masă, apoi o schimbă la Jipa, care ocupă un loc în faţa noastră. Fac acelaşi lucru tot cu o sută de lei.

— Pe noi cine ne învaţă cum să pierdem ? întreabă Voronca.

— Eu, răspunde doamna Jipa.

— Şi eu, se oferă actriţa. Deocamdată pontaţi pe un număr preferat. Pe parcurs, vedem noi ce posibilităţi sînt.

Pun o hîrtie de zece lei pe numărul 9 al culorii negre. Doctorul pontează una de cinci pe un număr al roşului. Ceilalţi pontează mînaţi de alte inspiraţii, retraşi repede în tăcere. Aud un ultim zgomot de portieră trîntită afară şi ceva începe să ne înconjoare asemenea pînzelor de ceaţă ce răsar deodată, nu ştii de unde. Şi mîna doamnei Jipa (adineauri cîrciumăreasă, acum crupier), de o albeaţă aproape străvezie, cu degetele lungi şi subţiri, învîrteşte ruleta. O bilă din oţel se avîntă peste numere într-un cerc, cu un zuruit aproape primejdios.

Pierdem toţi afară de doamna cu gura rotundă, căreia crupierul îi adună în faţă cîştigul proporţional cu miza.

— *Va banque !* cere ea, fericită.

Veronca se întoarce spre cărucior, bea în întregime paharul cu vin şi pontează la întîmplare. Din nou îl văd cum se uită la Jipa, care a pontat mai departe pe acelaşi număr şi culoare neagră... Dar mîna crupierului, pe care o bănuiesc neîndurătoare, face jocul. Mai aud un scăpărat de brichetă, şi în ruletă apare cercul de crom al bilei în viteză.

— Ştii, locotenente... În trenul nostru nu treceai drept un iniţiat... Mai degrabă, căpitanul Anghel încerca imposibilul cînd dădea de cîte o masă de biliard, murmură Voronca.

Lică Jipa răspunde, jucîndu-se cu bancnotele pe postavul verde :

— E adevărat. În multe a trebuit să mă iniţiez. Dintre toate, dreptul m-a solicitat deosebit.

Mă gîndesc să fac cîteva precizări în legătură cu partidele mele de biliard, din vremurile amintite, însă liniştea celorlalţi jucători mi se pare mai preţioasă. Cei mai mulţi se complac în a mîngîia sunetul pe care îl scoate bila ruletei.

— Ai lucrat în chestiuni de drept imediat după... după plecarea din tren ?

— Da' de unde ! Întîi a trebuit să fac bani... Aminteşte-ţi, aveam o situaţie jalnică. Mi-am luat două slujbe : dimineaţa lucram ca funcţionar într-o făbricuţă de geamuri ; noaptea, împreună cu alţi vreo şase, spărgeam geamurile prin oraş. Cîştigam foarte bine... Era o figură patronul meu... Cum mă prindea că merg încet pe culoar, îmi şi trăgea un picior în fund. Dar sîmbăta, la leafă, uitam. De-atunci merg grăbit pe culoarele ministerului.

— E clar. Bani aveai... Relaţii nu.

Tocmai acum, cînd Jipa e dispus să vorbească (cu toate că o face doar antrenat de Voronca) bila ruletei se opreşte pe numărul lui ! Ce amestec de satisfacţii întoarse... Doamna Jipa îi împinge în faţă cîştigul, fapt care nu intrigă pe nimeni. Nelinştea se înstăpîneşte la masă doar cînd soţul ei pontează pe acelaşi număr întreaga sumă cîştigată. Femeia ezită.

— Ei ? face Jipa.

Doamna Jipa se apropie de el.

— Lică, ne distrăm. N-are rost să...

— Lasă-mă, spune el. Nu oblig pe nimeni... La nimic...

Cuvintele lui o deranjează... Pare a fi o frunză sălbatică crescută pe altoiul unei noi vieţi şi al unui nou caracter, la care soţia a trudit atîţia ani. Doamna Jipa revine la locul ei de crupier.

— *Va banque,* spune doctorul Voronca. Nu poţi cîştiga mereu !

La sfatul cunoştinţei mele care m-a iniţiat (prima se retrage ea din joc), nu mai particip nici eu. Aprind

o ţigară. Cu încă cineva care părăseşte masa, ceilalţi pontează, hărţuiţi de prudenţă, hărţuiţi de posibil. Singur Jipa îşi păstrează calmul. În trăsăturile lui energice s-a înstăpînit o desprindere care nu poate fi trecută cu vederea.

Mîna crupierului rostogoleşte bila în cerc amplu.

— Nu mai ai să ne spui nimic ? şuieră Voronca.

— *Camarazi*, linişte ! cere cineva.

— Ştii mai bine decît toţi că eşti în afară de pericol...

Jipa prinde între degete piciorul cupei cu vin şi mă caută cu o privire aiurită. Eu mă uit la doctor, confuz şi iritat... Apoi, auzim un trosnet de sticlă şi cupa se balansează fără picior în mîna lui Jipa.

Stropită cu vin, doamna cu aparenţe de intimă a casei se supără, dar parează imediat :

— Astă-seară ai un simţ al umorului...

— Cum adică ?

Bila se opreşte pe numărul lui Jipa. A cîştigat... Cîteva sute de lei îi sînt împinse dinainte pe postavul verde. El, însă, se ridică de la masă, urmat ca la o poruncă de doctorul Voronca.

Apăsat de presimţiri, întreb :

— Încotro ? Merg şi eu.

Cu un zîmbet obosit, cu paharul spart între degete, Jipa se retrage printre invitaţi, cu ochii la soţie.

— Conduc *camarazii* să-l cunoască şi pe Ion.

Nu ştiu cîţi dintre cei prezenţi pun sub semn de întrebare nevoia noastră de a-i părăsi (afară de soţia lui Jipa şi intima casei, care schimbă între ele priviri rapide), dar se străduiesc să se poarte firesc. Ieşim din salon pe o scară îngustă şi frumoasă, care, datorită luminii scăzute brusc, ne dă impresia că trecem o barieră. După primele trepte urcate, Jipa, cel dintîi pe scară, se opreşte. Încearcă să fie calm.

— Cînd sîntem împreună, mă paşte un ghinion ! Cum cîştig ceva din senin, imediat urmează o pier-

dere din senin. Ultima dată, în trenul nostru, dintr-o caschetă cu bilețele, am *cîștigat-o* pe femeia disputată de toți. Este ?

— Unul dintre noi nu a participat la tragerea la sorți, obiectează doctorul Voronca. Ia amintește-ți... Momentul n-am să-l pot uita : eu am dat ideea tragerii la sorți. Eu...

Tăcere. Atît doctorul, cît și eu ne uităm în spirala scării, de unde Jipa privește în jos.

— Da, căpitanul Anghel, *Patronul*, își amintește el. Oricum, cîștigător al femeii din tren, dezertam după cîteva ore... Atunci i-am luat, puteți spune și furat, căpitanului Anghel o anume scrisoare de recomandare care i se tocea în manșeta mantăii și el nu o folosea... Un plic bej... Scrisoarea aceea m-a scăpat de tribunal.

Tuturor li se întîmplă să-și aducă aminte cu multă înflăcărare de trecut, cînd prezentul dobîndește o importanță capitală. De aceea mă văd urcat pe o treaptă cu doctorul Voronca.

— Da ? Deci... spun eu. Pe urmă, din dorința de uitare și liniște, adaug pentru Voronca : Da' ce rost are să ne amintim de toate grozăviile de atunci ? E adevărat că scrisoarea îmi aparținea, asta da ! Urma să o prezint la nevoie unei personalități... Dar nu știu dacă...

Voronca are un glas hotărît :

— Avem probe să susținem, și eu, și Jipa, că în atîtea împrejurări primejdioase nu ați folosit influenta scrisoare. Dar ajuns la tribunal, în conjunctura aceea nefastă v-ați fi salvat cu ea.

— Eram vinovat. Desigur, s-a exagerat... Stare excepțională.

— Credeți că nu foloseați scrisoarea ?

Avantajul obținut de medic este evident. Spun :

— Doar dacă știam ce înseamnă anii care au urmat condamnării...

De pe scară, Jipa coboară mai multe trepte pînă la noi. Pe față are o expresie rigidă, iar în mînă ține cu încăpățînare paharul spart.

— Am provocat un rău imens... Vreau să știu ce mai pot face. E un caz grav, am înțeles din telefonul doctorului...

Să țip ? Doctorul Voronca încearcă să dreagă ce mai poate fi dres :

— Grav. Nu disperat.

Lumina se mărește deodată pe scară. În fața unei uși din stejar gălbui, un tînăr desculț și în costum de baie ne privește cum urcăm tăcuți, și din ce în ce mai grăbiți, spre el.

— Fiul nostru Ion... Doctorul Voronca și fostul meu comandant, Anghel, ne prezintă Jipa mult prea devreme.

Pe palier, tînărul Jipa ne măsoară nedumerit și rîde.

— Credeam că sînt tot cei pe care i-am dat afară, spune el. După ce intrăm în apartament, continuă : Cînd eram mic, după poveștile tatii cu trenul acela, pe dumneavoastră vă imaginam ca pe niște mușchetari.

Pentru prima oară în noaptea aceasta, următoarea mutare mi se cuvine mie. Încep să rîd, fiindcă văd înaintea mea un tînăr care îmi indică prezentul. Rîsului meu i se alătură și doctorul Voronca : indiferența tînărului Jipa îi restituie sentimentul tuturor îndatoririlor noastre. Doar Jipa, preocupat să atenueze starea morală în care ne găsim și să ascundă paharul spart în buzunar, încearcă să dea valoare momentului.

— Tu ? Ai așteptat să venim noi la tine ?

— Dacă musafirii mei n-au ieșit pînă nu i-am dat afară... Și pînă mîine am de verificat un magnetofon.

— Student la electronică ? întreabă şi doctorul Voronca.

— La fizică.

Într-o încercare de a-mi evalua viitorul, îl las pe doctorul Voronca şi cei doi Jipa. Din micul apartament ies pe terasă şi, odată cu aerul proaspăt şi nemărginit al nopţii, îmi dezvălui starea şi cuvintele : *Nu disperat.* De azi încolo fiecare zi le va aduce o nouă interpretare ? Sau într-o perioadă care nu se anunţă deloc monotonă le voi suprima pentru a le uita ? Cît priveşte noutatea relaţiilor Anghel-Jipa-Voronca, deplasate mai mult spre rău decît spre bine, ele mă determină să revin în odaie, pînă la marginea unui covor uriaş chinezesc, galben-bej (de culoarea acelui plic pe care l-am purtat în manşetă !), împodobit cu păsări albastre, scule şi piese electronice : lămpi, aparate de control, borne, sîrme multicolore. Tînărul gol şi desculţ, *un Jipa* şi nu *un Amza,* îmi oferă ţigări mentolate, după care îngenunchează iarăşi, lîngă Voronca.

— N-ai plecat în tabără ?

— Unde ? La Costineşti, student între studenţi, la Eforie, în sufrageria aia de familie ? Mă duc cu cortul în Retezat.

Pentru cele ce se pregătesc iau loc pe un scaun masiv, încărcat de colaci cu frînghii de alpinism, ciocane şi pitoane, şi plictiseala nu întîrzie să mă viziteze. Pe covor, doctorul Voronca şi Ion migălesc la trecerea unei benzi prin dispozitivele de ascultare a două magnetofoane. Ca şi mine, Lică fumează o ţigară mentolată şi urmăreşte cu nepricepere sau absenţă lucrul celor doi, rareori atent la relaţia care se înfiripă între fiul şi *camaradul* său.

— ...Sînt particule care se dezintegrează spre trecut, explică doctorul Voronca. Li se mai spune *Ghost,* de la strigoi. Sper că n-ai pus tocmai banda cu viitorul tău discurs de primire la Academie ?

Tînărul Jipa rîde, Lică Jipa oftează fără să vrea.

— Nu ştiu ce-o fi, e veche. Poftiţi... Aveţi scoci pe creionul acesta.

Printre pocnete de resorturi, banda se plimbă lent pe circuitul închis al celor două magnetofoane. Voronca, şeful experienţei, le supraveghează. Ghemuit printre păsările albastre ale covorului, cu degetele pe butoanele de reglaj, aproape cap în cap cu Ion, transpiră de încordare, atent.

— Puteţi asculta şi dumneavoastră, ne solicită el. Se va întîmpla un fapt uluitor : cuvintele înregistrate şi trecute repetat prin dispozitivele de citire se vor altera tură de tură, inexplicabil. Este dezintegrarea vocii umane... A fost recunoscută, nu definitiv, în nebunia omului. Fizicienii şi noi sperăm să o captăm spre...

Fîşîitul benzii încetează. Un glas bărbătesc se avîntă limpede în liniştea casei şi a nopţii. Pare să semene cu glasul lui Ion, care citează : *Pitagora, Ptolemeu, Aristotel, Copernic, Galilei, Kepler, Newton, Einstein.* Apoi, fîşîitul benzii goale continuă.

— Ce nume ! exclamă doctorul Voronca.

— Cei opt... Ah, ştiu de cînd datează imprimarea.

O tură, trei, mai multe, numele corifeilor (rostiţi într-un legămînt ?) se repetă monoton, fără să afecteze încordarea din apartament, dar treptat vocea imprimată îşi pierde inflexiunile, pierde dicţia, pierde pasiunea, trece într-o fantezie de om beat care cheamă nume după nume.

Părăsesc scaunul încărcat de frînghii şi mă las jos lîngă unul din magnetofoane. Rotirea benzii împinge vocea în divagaţii de lunatic, rostite melancolic şi sfîşietor, iar în cele din urmă o stabilizează într-o stranie zbatere.

— *Ghost*, domnule doctor ? întreabă Ion.

— *Ghost.*

Ascult cu încordare, dar cel mai frumos ascultă doctorul Voronca ; el încearcă să pătrundă spiritul vocii, cu acea siguranţă superioară clădită pe un orgoliu etern asupra căruia s-au înstăpînit mari îndoieli.

Două pocnete de butoane încheie experimentul, şi doctorul Voronca se ridică de pe covor. Sîntem unii lîngă alţii toţi patru. Îi întinde mîna tînărului gol şi spune :

— Mai încearcă... Vezi dacă nu mai e loc de al nouălea.

Primele cuvinte normale au un efect neobişnuit asupra noastră ; nimeni nu îndrăzneşte să mai spună ceva. Ieşim pe scară după doctorul Voronca, el mai grăbit cu fiecare treaptă.

— Domnule doctor, spune Jipa. Staţi puţin...

Eram tocmai gata să cred, despre confruntarea premeditată pentru astă-seară, că se va închide aşa... în suspensie... Totuşi, nu...

— Vă rog, încetaţi, îi implor eu.

— Domnule Anghel... Domnule Jipa. Eu sînt medic, reţineţi asta. Iar ca medic voi căuta întotdeauna să ajung în centrul răului. Chestiunile de onoare şi cele justiţiare, de data aceasta, nu mă privesc, încheie Voronca.

Din tăcerea *camaradului* nostru, în cămaşă albă şi cu papion, ştiu că o bănuială veche ia sfîrşit : are confirmarea că salvarea lui a făcut rău altora...

În salon, lumina de bronz care ţîşneşte din cristalele plafonului se depune în pete pe noi. Parte din invitaţi au plecat. Lipseşte judecătoarea, lipsesc actriţa, soţii medici, inginerul... În schimb, o mulţime de fluturi albi şi de gîze de noapte se aruncă întărîtate prin fum şi lumini pe deasupra celor rămaşi. Afară pe alee, cineva vorbeşte tare, încercînd să domine motorul unui automobil pornit.

Se face auzit glasul lipsit de intimitate al doamnei Jipa.

— Nu puteam să cred că aţi plecat...

— Să scăpaţi de noi atît de uşor ? se amuză doctorul Voronca.

În trecere pe lîngă masa de joc, cu banii lui Jipa risipiţi pe postavul verde şi ruleta rămasă fără amatori, învîrtesc ruleta şi, pînă cînd se opreşte bila, îmi spun în gînd o dorinţă. Dar, în loc de 2-roşu, cîştigă 2-negru.

Instalat în barul casei, Jipa se eliberează de paharul spart şi ne întreabă :

— Ce beţi ?

— Nimic. Mie, dacă îmi daţi voie, plec.

— Eu, ceva cu multă gheaţă, zice Voronca.

Doamna Jipa părăseşte o discuţie în care mîinile ei au rolul principal şi vine între noi, distinsă, aspră.

— Îmi pare rău că plecaţi.

— O dată la un sfert de secol, trebuie stat măcar trei zile, insistă şi Jipa.

Mă simt tare încurcat şi tocmai de aceea scurtez la limita cuvenită formalităţile plecării. În timp ce îmi iau rămas bun de la ceilalţi, doamna Jipa anunţă de la fereastră pe numitul Valeriu să mă ia cu maşina lui. Apoi Jipa mă conduce afară. În aerul uleios al nopţii, merge uşor clătinat şi miroase puternic a băutură.

— Am să te caut, îmi spune Jipa. E nevoie să stăm de vorbă mult, împreună cu Voronca şi fără tipi din ăştia care nu visează noaptea.

— De acord, cu o condiţie...

Dar de la fereastra casei mă aud strigat de doctorul Voronca.

— Nu plecaţi pînă nu vorbim...

Îi dau asigurările necesare cu un semn şi mă urc repede într-o maşină care aşteaptă cu portiera des-

chisă şi luminile rătăcite în iedera vilelor. Mă uit în urmă după Lică Jipa, dar maşina se îndepărtează în mare viteză.

Pe un bulevard albăstrit de lumină, farurile percutează spatele unui autocamion care se bălăbăne cu sticle de lapte.

— Unde locuiţi ?

— Faceţi la dreapta şi imediat la stînga, spun eu. Iar mai tîrziu repet : Dreapta... La stînga... Drept... Aţi fost mai mult decît amabil.

Cobor din impresionanta maşină, cu cheile pregătite, să deschid uşa pe întuneric. Intru pe vîrfuri, într-o beznă şi o tăcere aproape perfecte.

Şi deodată cu uşa mea se deschide şi uşa vecinilor mei.

— Să-ţi iei cenuşa din hol ! strigă doamna Simescu. E a dumitale, nu a noastră !

TREISPREZECE

Poarta curţii lipseşte, dar un început de gard e dat proaspăt cu vopsea verde. În potecă, Staicu, bărbos, bronzat puternic şi mai slab, îmbrăcat cu o vestă fără mîneci de un vişiniu stins şi pantaloni negri, îşi curăţă mîinile de vopsea. Din cînd în cînd se uită fie la copii, fie la „Casa soarelui“, cu ziduri din beton

colorat în negru și acoperișul țuguiat, pe jumătate de sticlă, pe jumătate de șindrilă putredă.

„Casa soarelui“ amenință mitul casei dintotdeauna.

E după-amiază. Trecerea ploii a lăsat șanțuri în huma potecii. Aerul spart fîlfîie printre dealurile solemne, peste o tăcere întinsă la pămînt. Doar cei patru copii ai familiei Staicu lovesc cu bețele începutul de gard, să sperie melcii care se tîrăsc pe el.

— *Fuge-ncet !* Șaptesprezece !

— Poc ! *Optsprenouăsprezece !* numără un băiețel dintre cei mici.

Un altul mai mare îl contrazice :

— Poate vrei să spui optsprezece. Și ăsta e mort, nu se socotește că l-ai lovit.

— Nu fuge-ncet ? Melc, melc... Poate trăiește de două ori.

Staicu se apropie de copii. Pretutindeni melci mari pestriți, fără casă, întorși din urcușul verde. Filamente și țăndări de argint, risipite prin iarbă și pe pietrele potecii, prind limpezimea cerului invizibil. Solitar printre copii, toți patru cu buzele negre de afine, Staicu încearcă să le răspundă la întrebări.

— Da' de ce sînt atîția ?

— Da' de ce nu au case cu ei ?

— Așa, ucigașilor, ca să ne întindă nouă nervii.

Din curtea „Casei soarelui“, plină de materiale, soția lui Staicu vine și ea. E o femeie mărunțică, sprintenă, îmbrăcată într-un tricou cenușiu, pantaloni scurți și saboți portocalii ; Staicu îi iese în întîmpinare.

— Nu mai merg în sat. Vă duceți voi.

— Nici nu mă gîndesc, doamnă Claudia Hilda Staicu ! exclamă el. Și o cuprinde cu brațul pe după gît.

— Am de pregătit ciupercile aduse de voi... Murim otrăviți !

— E o plăcere să mori după un ospăţ, *Ce Haş Staicu*. Băieţi, valea !

Ultimele măsuri în privinţa melcilor îndepărtaţi de pe gard, şi familia Staicu coboară, condusă de cîinele lor, Belfegor, ca de un proiectil. Pe drumeagul cleios, femeia alunecă pe saboţii de lemn şi bărbatul o susţine, un copil se agaţă de o sîrmă ghimpată şi cere ajutor. Belfegor latră.

Ajunşi pe trotuarul staţiunii, Staicu face numărătoarea :

— Staicu Unu, Staicu Doi... E toată armata ? Nu-i putem contrazice pe bătrînii de aici... Tot ce este mai mult de un om se numeşte lume, mai mult de trei, cortegiu, mai mult de patru, procesiune, mai mult de cinci, armată.

— Eşti răutăcios cu bătrînii ? Cu noi ?

În tropăitul saboţilor ei, bărbatul o cuprinde iarăşi, tandru. Dar se gîndeşte dacă nu cumva viaţa actualei soţii a luat, prin boala lui, forma sa ; soarta ei şi a copiilor e legată de maladie. Totuşi, lucrurile nu par a sta astfel... Spune înseninat :

— Cu voi ? Atunci nu îndeajuns.

— La Breaza ai devenit un maestru al sincerităţii simulate, replică ea, îngrijorată.

Pe trotuar, copiii şi Belfegor trec înaintea părinţilor. Au preocupări diverse, pornite dintr-un neastîmpăr de aştri tuciurii : unul aleargă proptit în băţ ; doi caută băltoacele mai adînci, să-şi spele ghetele de baschet ; cel de lîngă Belfegor face pe ghidul solicitat de turişti :

— La stînga aveţi *Drumul de schelă*, pe dreapta *Bob de grîu*, chioşcul de pîine... *Urmează Magazinul sătesc de tip B*, unde aduce ouă cu 1,20, în greutate de peste 0,50... Urmează *Prăvălioara, Căminul cultural...*

Apa de pe trotuare creşte. Din teii străzii, care aici şi-au scuturat florile răscoapte doar după această

ploaie, Breaza se răsfrînge într-o zeamă gălbuie de ceai, cu lanţurile dealurilor ei şi o libertate înaltă, dar fără bogăţie. Nu prea departe, o tobă se face auzită deodată. Cei cîţiva străini de loc, care se plimbă îmbrăcaţi în culori tari, se opresc şi privesc în spatele lor. Băieţii Staicu şi Belfegor se agită şi ei.

— Mama, circul !

Ce Haş Staicu se face că nu aude. Duce mîna la buzunarul şorţului şi scoate o agendă cu un creion minuscul, plină de cifre referitoare la amenajarea grajdului, la cheltuielile de concediu. Staicu se înclină şi citeşte şi el cifrele din agendă, urmăreşte colţurile gurii ei tot mai lăsate. Cînd o vede cum îşi masează pleoapele cu un gest de oarbă, o lipeşte puternic de şoldul lui. Toba îşi reia bătăile obsedante care punctează invizibil lumina şi aşezarea. Dob-dododog-dob.

Dintre copii, Belfegor o rupe la fugă spre vilegiaturiştii din faţă. Fuge şi stropeşte cu apă în jur. Străinii îi fac loc să treacă printre ei şi cîinele negru sîrmos se opreşte brusc lîngă un bărbat ras în cap, în tricou şi pantaloni de culoare deschisă : Anghel.

— Iată-l... Ce figură de brută colonială ! rîde nevasta lui Staicu. Pe urmă strigă la Anghel : Veşti bune ?

— Am găsit un căruţaş beat care ne poate da mîine caii şi căruţa să cărăm nisip. Ceilalţi sînt rezervaţi faţă de noi, aşa mi s-au părut... De electrician, nici urmă.

Ajuns lîngă soţii Staicu, Anghel face calea întoarsă cu ei.

— Poţi avea încredere într-un om beat ? cîntăreşte Staicu.

După o pauză, Anghel adaugă :

— Pe mine, mă intrigă rezerva lor. Dă caii şi căruţa, bun. Dar el nu poate să meargă ?

Staicu Patru, unul dintre copii cu trăsături pronunţat moştenite de la mamă, îl ia pe Anghel de mînă. După ce îşi potriveşte pasul după al bărbatului, i se adresează intim :

— Ştiţi ce vreau să-mi spuneţi ? Aţi mai stricat vreun număr pre-sti-di-digitatorului ? Dacă mă dădea pe mine afară din circ, catralioane de copii *era* mască !

— Tu... Trebuia dovedit că şiretlicul lui era grosolan. Înţelegi ?

Copilul se gîndeşte, pierde pasul.

— Mereu să-i înţelegi pe alţii...

Condusă de Anghel, *armada* Staicu părăseşte trotuarul, traversează şoseaua asfaltată şi intră într-o plantaţie de brazi, pe o pajişte cu iarbă udă, hîrtii şi cutii de conserve, în a cărei lumină de acvariu se învîrtesc copii şi părinţi străini de Breaza şi mulţi puşti ai localnicilor. O sîrmă întinsă la cîţiva metri înălţime, cu platforme de plecare, anunţă că acest loc, folosit de obicei drept camping de către automobilişti, e destinat şi programului acrobatic al circului. Copiii îl înconjoară pe Anghel. Belfegor aleargă şi se tînguie. În poiană, mirosul tare de răşină de brad şi iarbă se amestecă cu alte arome. La o baracă, o femeie cu braţe groase vinde cafea fiartă în nisip şi pune discuri la picup. În a doua încăpere a barăcii, luminile aprinse pun în valoare ţintele colorate de tir, armele şi un singur client.

— Acrobaţii cînd au sosit ? Ieri nu erau, se miră arhitectul.

De pe platforma de plecare, un acrobat bătrîn, în trening şi cu o tobă lîngă el, anunţă într-o pîlnie :

— Poftiţi, poftiţi... În aşteptarea pregătirii numărului nostru, vă invităm la o cafea turcească. Veritabilă, aromată, unică ! Poftiţi să vă convingeţi.

Anghel merge la femeia cu braţe groase şi cere cafele. Lîngă el, soţii Staicu aşteaptă şi comentează pro-

vizoratul instalației acrobaților. Copiii și Belfegor se uită la țintele de tir. Două gemene și un băiat, îmbrăcați în rochii violet de catifea, desculți și cu aripi aurii prinse pe spate, vin în chip de îngeri spre soții Staicu și spre Anghel ; le oferă bilete. După ce primesc banii, una din gemene le arată celorlalți doi pe omul cu țeasta capului albă și fața bronzată : Anghel.

Dar Anghel nu o ia în seamă. El aplaudă odată cu lumea din poiană, într-un ropot stagnant, strivit de bolta plantației. Și nerăbdarea așteptării spectacolului se păstrează. Răsună fluierături, strigăte, pînă cînd acrobatul în trening panoramează de la înălțime publicul și duce pîlnia la gură :

— Poftiți, poftiți... Vă invităm la o cafea turcească, veritabilă, amară...

Staicu își soarbe iute cafeaua apoi, înfrigurat, își freacă brațele și se mută alături, la sala de tir a barăcii. Claudia și Anghel îl însoțesc cu ceștile în mînă. Aproape imediat, baraca răsună de pocnete, numai că țintele alese de ochitor rămîn neclintite. Claudia își stimulează soțul : trage și ea, îndrumată de Anghel, sfătuită de copii. O țintă e totuși atinsă, și cunoscutul fierar al bîlciurilor lovește cu barosul în nicovală. Urmează unul dintre băieții mai mari, apoi celălalt, în timp ce un tînăr cu priviri fixe de idiot încarcă mereu armele.

— Ce dezonoare familială, mormăie Staicu. Dacă n-o aveam pe *Ce Haș* cu noi... Ia trage și tu, Dudule.

Anghel lasă jos ceașca... Pare că ezită, o clipă, mai multe, apoi ia arma încărcată și închide bine amîndoi ochii. Dar tînărul cu priviri fixe îl trădează.

— Domnu-a închis ochii, ca păpușile !

În următoarea secundă, o țintă dintre cele mai îndepărtate se mișcă. La al doilea pocnet, aripile unei mori de vînt încearcă o rotire imediată. La al treilea, un mistreț țintit în ochi guiță... Copiii strigă, toba

acrobatului lansează un nou dob-dobodog-dob, Belfegor fuge.

— Păi da, zice Claudia. N-a făcut armata în facultate.

— Păi da, zice Staicu. Dudu a făcut armată pentru întreg anul vostru.

— Chiar aşa ?

Anghel plăteşte tînărului cu priviri fixe de idiot şi îşi ia ceaşca cu cafea. Preocupat de sîrma suspendată, de fapt, bate nişte regiuni de mult trecute între paranteze...

— Cea mai bună armă... A fost o carabină cu cătare din argint. Puteai trage destul de precis cu ea şi noaptea.

Pe pajiştea albăstrită de noapte răsună fluierături ascuţite, strigăte şi întrebări. Familia Staicu şi Anghel îşi aleg un loc cît mai prielnic pentru momentul acrobatic. Claudia pare nelămurită :

— Dudule, cunoşti expresia *vînător de tigri ?*

— Nu. Ce sens are ?

— La noi în casă o auzeam pe mama... Expresia vine din generaţia ei, se pare. Vezi... Te credeam unul dintre acei oameni... Pe timpul cînd aveai armă *cu argint*, te bănuiam implicat în aventuri cu caracter exotic. Or, după cîte înţeleg acum, cînd te cunosc, deşi ţinteşti bine, n-ai fost niciodată un adevărat *vînător de tigri.*

Anghel aprinde o ţigară şi ţine bricheta mai departe aprinsă, semn că discuţia nu-i este indiferentă. Zice :

— N-am fost...

— Huoo ! răsună un glas.

— Vine noaptea, nu începeţi ?

Spectatorii trec de la aplauze la revoltă. Peste sîrma acrobatului zboară o cutie de conserve. Omul în trening priveşte în jos la lumea adunată, cei mai

mulţi cu capetele date pe spate. E îngîndurat, dar nu întreprinde nimic.

— Nene, ai amuţit ?... Huoo !

Peste plantaţia în care uneori apar violente spărturi ale razelor solare, se lasă o linişte încordată. Acrobatul bătrîn, îmbrăcat în trening, vine la marginea platformei. Se înclină reverenţios şi se face că plînge. Sau plînge de-a binelea.

— Doamnelor şi domnilor... Copii. Vă rog mult să mă scuzaţi, da' nu ştiu să merg pe sîrmă. Eu...

— Ce face ? Huoo, huoo, la oase !

— Da, domnilor, continuă acrobatul printre fluierături. Vă rog mult să mă înţelegeţi : am trei copii, trei îngeri...

— E mortal tipu !

— Baniiii !

Spectatorii mici şi mari îşi îndreaptă atenţia undeva la piciorul platformei de sub acrobat, iar unii dintre ei se şi apropie de cei trei copii. Surorile gemene şi băiatul, îmbrăcaţi în rochii violet şi cu aripi aurii, stau strînşi în jurul unui stîlp.

Familia Staicu şi Anghel se grăbesc şi ies dintre brazi.

— Ce-a fost asta, mama ?

— Tata, de ce rîzi ?

— Nu ştiu, da' chiar că e mortal tipu ! rîde mama.

La ieşirea în şosea, toba captează din nou interesul publicului. Dob-dobodog-dob. Soţii Staicu, copiii, Anghel şi încă vreo cîţiva se opresc. Rar şi rugător, acrobatul anunţă prin pîlnie.

— Doamnelor şi domnilor... Dragi copii.. Totuşi, vă rugăm să nu uitaţi : ultimul matineu se ţine mîine la ora unsprezece. E matineul de adio !

Claudia rîde, rîde şi totodată îşi dă seama că rîsul nu prea e la locul lui. De aceea, se repede şi prinde doi copii cu o mînă şi alţi doi cu cealaltă. O iau la fugă pe asfaltul şoselei.

— Nemaipomenit ! recunoaşte Staicu. Mor de frig ! Să fugim şi noi.

Bărbaţii urmaţi de Belfegor aleargă şi rîd, pînă cînd se întîlnesc cu toţii sub lumina aprinsă a bufetului comunal. Cu suflările tăiate, nu vorbesc nici unul. Tatăl freacă braţele goale ale unui băiat, pulpele altuia, obrajii Claudiei. Apoi Anghel arată cu mîna spre un grup, în spatele bufetului.

— Nu-i acela Pantazică ? Electricianul ?

— Pe el ! exclamă Claudia. Noi, cei mulţi, mergem la Galina după rufe curate.

Cei doi pleacă spre bărbaţii care cînd se zăresc, cînd nu, datorită fumului de la grătarul bufetului, o coloană moale şi albă. Printre localnicii cu pălării negre, haine negre, pantaloni albi şi bocanci, electricianul comunei, în combinezon şi cu centură de siguranţă, stă şi el în marele cerc.

— Bună seara, salută străinii.

— Seara...

— Seara bună, răspund localnicii.

Electricianul dă mîna cu Staicu şi Anghel şi le face loc în cerc. Cu toate că mesele din spatele bufetului sînt libere, localnicii stau faţă în faţă, fiecare cu cîteva sticle de bere aşezate pe pămînt, la picioare.

— N-am venit, domnu arhitect, am lucrat, începe electricianul.

— De-o fi altfel, e păcatul dumitale. Stăm cu lampa, nea Pantazică.

Electricianul se gîndeşte şi simplifică lucrurile ciudat.

— E bună şi electrica... Prinde bine în puterea nopţii. Seara, ca seara, mai merge.

În timp ce Staicu se ocupă numai de Pantazică, Anghel observă atitudinea adunării. Muntenii din cerc nu au nimic să-şi spună ei între ei. Dar să mai comunice şi cu alţii, după obiceiul şesului ! Se uită la Anghel — printre scînteile de la grătar care le zboară

pe dinainte şi se sting între sticlele de la picioarele lor — într-o nemişcare venită doar din linişte.

După un nou acord cu electricianul, Staicu pleacă din cerc şi aduce în ambele mîini sticle cu bere. Trei sticle i le dă lui Pantazică, una lui Anghel, cinci le aşază în centrul cercului, iar ultima o păstrează pentru el.

— Îmi pare bine de cunoştinţă, urează Staicu, cu sticla ridicată. Eu sînt cel care-am dorit să mă aşez cu familia, vara mai ales, printre dumneavoastră. El... Este musafirul meu.

Bărbaţii nu spun nimic, bătăile tobei perforează în aceleaşi măsuri întinsa linişte a aşezării. Pe jumătate negri, pe jumătate albi, ei duc sticlele la gură, beau şi le aşază pe pămîntul din cerc, care miroase puternic a vinuri şi rachiuri vărsate pe jos. Se pare că tăcerea, un instrument de hărţuială, oamenii o folosesc împotriva lui Anghel. Dar de ce ?

Pantazică dă pe gît berea şi ia altă sticlă de la picioarele lui. Cu sticla în mînă, aruncă o privire becurilor de deasupra.

— Mă lasă să mai beau una ?

— Cine ? Becurile ? întreabă Staicu.

— Ele... La mine becurile sînt soartă, domnu arhitect.

Staicu se uită la Anghel, o pată fără expresie, prins în izolare şi, în acest răgaz, un localnic cu o mustaţă mare şi respiraţia puternică, înaintează. Cu sticla înclinată, îl arată pe Anghel.

— Eşti omul care vindecă pietrele de pe la noi, nu ?

Pantazică se mişcă în loc şi anexele metalice de pe centura lui de siguranţă lucesc stins. După zîmbet, vrea parcă să-l ironizeze pe omul din cerc, dar forţa ascunsă a celorlalţi îl stinghereşte.

— Mi-ar plăcea să le vindec, spune Anghel. Eu doar am reparat una fiindcă sînt deosebit de preţioase.

Cel cu mustăţile mari mai face un pas în cerc.

— Ştiu ! ameninţă el. Te-am pîndit cînd te-mplimbai în cimitir şi pe la pietre. Să vedem ce faci mai departe...

— Nimic. Pietrele funerare rămîn unde sînt.

— Oare ?

Pantazică merge cu sticla în mînă spre cel din cerc şi astfel, împreună cu mişcarea celuilalt cu sticla, dublează imaginea pînă la asemănare.

— Măi vere Văsi, zice Pantazică. Oamenii ăştia cu casa care o să meargă cu soare nu-s ce crezi tu. Ştiu eu unde-i hiba... Ăla care s-a dus cu pietrele în judeţul lui, să-şi facă temelii la garaj. Este ?

— Este, vere Văsi, replică celălalt cu acelaşi nume. Răspunzi tu de ei ? Vezi ? ! Continuă cu Anghel şi cu Staicu : Povestea e lungă, tovarăşi. Întîi şi-ntîi la noi în comună a venit unul cu *Biblia*... După el a venit unu cu izmă verde de băut... După el, ăla cu trecutul milenar... Noi am rămas cu *Biblia,* cu izma verde şi cu trecutul ; ei cu pietrele luate pe nimic.

O dată dezvăluit aspectul suspiciunii localnicilor în legătură cu peregrinările lui prin Breaza, Anghel intră şi el în cerc, cu sticla în mînă. Spune :

— Intenţiile noastre sînt oneste. Cum credeţi altfel ? Să vindecăm, nu să furăm.

— Ce ţi-am spus, vere Văsi ! exclamă electricianul.

Încordarea vocii lui Anghel stăruie ; o dăruire fără pasiune. Brusc, cele cîteva becuri aprinse se sting şi noaptea se închide la loc deasupra cercului de oameni, cu stelele ascunse de nemărginirea umbrei care se impune.

— *Heblu !* anunţă Pantazică.

Anghel simte mai aproape respiraţia mustăciosului şi o mînă care-i caută mîna, ca să i-o strîngă.

— Uite, tovarăşe, dacă aşa stau lucrurile şi mai vindeci şi cîte-o piatră, peste trei luni, eu şi toţi care-i vezi aducem aici un butoiaş cu ţuică... Unul din lemn

de dud ceruit, cu cercuri de aramă... și o să te cinstim ca pe unul de-al nostru. Dar dacă umbli cu vorbe...

— *Heblu*, repetă Pantazică. Smintita de nevastă-mea ! Vere Văsi, ia berea mea și du-o la bufet, o beau mîine. Apoi se adresează lui Staicu : Dacă mergeți, domnule arhitect, vă duc eu la vale.

În beznă, cel mai bine se imprimă salutul lui Staicu și Anghel ; disputa despre pietre se întrerupe deocamdată. Pantazică fuge și deschide cu umbra lui calea celorlalți, pînă cînd o țigară aruncată înainte pe șosea taie în roșu o curbă care face aerul înghețat.

Printre zgomotele pașilor, Pantazică amenință :

— O calc în picioare ! Dacă află că sînt la bufet, întră în post și trage *heblu*. A umblat la întrerupător, smintita.

— Ce-i cu întrerupătorul ? se enervează Staicu.

— Am locuința la transformator și nevastă-mea, cînd află că beau, stinge luminile în comună... O calc în picioare !

Staicu și Anghel renunță să mai alerge pe șosea. Aleargă numai electricianul, care tot spune ceva despre soarta lui legată de cea a becurilor. Staicu strigă după el :

— Nea Pantazică, mîine !

— Mîine, pe lumină...

În noapte se aud rîsete, chemări de oameni, zgomote greu de apreciat la distanța la care se produc. Cei doi trec pe șosea, printre forme care se umflă, se lungesc, lucesc, preocupați de pașii lor și cu un singur gînd. La ieșirea din șosea, pe un drum presărat cu bolnavi albi, reușesc să se acomodeze coborîșului și urcușului spre „Casa soarelui." Sînt două forme fără ochi, în mers egal.

— Ai avut dreptate, spune unul.

— În ce privință ?

— Mînă de lucru pe furiş, iluminatul amînat la calende, căruţaşul ocupat, spune acelaşi. După o pauză adaugă amuzat : Heblu ! o calc în picioare !

Ajunşi pe un podeţ, paşii lor se estompează în susurul rîului care, la mari distanţe de Breaza, în zonele iluminate, curge lăptos. Pe coastă, lămpile aprinse punctează noaptea.

— Bine că s-a lămurit cîte ceva ! suspină altul. Dar cuvintele mustăciosului, despre omul care vindecă pietrele, nu-mi ies din cap. Acest om a existat... Era arheologul Marchal, care şi-a consacrat viaţa restaurării templelor din Angkor, unde s-a şi incinerat, în costum alb, cambodgian.

La „Casa soarelui", uşile sînt larg deschise. La radio se transmite muzică populară românească, iar în bucătărie, soţia lui Staicu toacă vinete. Copiii stau aşezaţi printre priciurile din brad ars şi la masa lungă de han. Din cele două talere cu mere de Breaza ce împodobesc în permanenţă masa, Staicu ia unul, dar, după ce îl cîntăreşte în mînă, îl lasă la loc şi se uită la unul dintre băieţii cei mari. Staicu Doi decupează cu foarfeca titluri din reviste pe care Staicu Trei le lipeşte pe mobilier. Pe scaunul autorului scrie : *Întrunesc calităţi deosebite*. Pe un raft cu cărţi se poate citi *Apele Nordului vor veni spre Sud*, iar pe o lampă, niciodată aprinsă, *Zona emoţiilor*.

Claudia, supărată, toacă şi mai repede vinetele.

— Cu mîncarea trebuie să mai aşteptaţi, spune ea. Pînă atunci stai de vorbă cu Buzică. A furat o clanţă de la dispensar, e drept, frumoasă, s-o punem la poarta nouă.

Staicu ia clanţa de pe capacul găleţii şi o examinează.

— Aducător băiat.

De pe prima treaptă a scării interioare, Anghel spune :

— Copil de arhitecţi. Are simţul frumosului.

Printre ghete de baschet și sandale, tatăl se așază pe priciurile băieților, lîngă unul care se uită la o reproducere fotografică cu Tarzan. Îl descalță de sandale pe alt Staicu ațipit în pat, care își destinde fruntea cutată în somn.

— Uff... Nu era acrobat...

Anghel se ridică de pe treptele scării ce duce la pod și cască ! În lumina lămpii, „Casa soarelui" se umple cu umbra lui.

— Noapte bună, spune el. Dacă mă ia foamea în somn, cobor la bucătărie. S-au mai văzut situații din acestea.

— Bine, da' mi-ai promis revanșa la șah ! amenință Staicu.

— Dormi nerevanșat.

Cu fața și hainele îmbibate de lumina lămpilor agățate pe pereți, Anghel urcă în podul casei. După ce citește anunțul lipit proaspăt pe ușă PSSST, BOYS, scapără un chibrit și trece printre grinzile casei, în prima parte a podului vopsit în roșu. Apoi aprinde lampa cu petrol și se dezbracă.

În zorii dimineții, Anghel se leagănă încet în leagănul prins de o cracă a fagului din curtea „Casei soarelui", îmbrăcat în salopetă, cu mînecile suflecate ; ține două felii uriașe de pîine, la mijloc cu vinete. Mănîncă cu poftă și asistă la ordinea zilei întoarsă din Cosmos.

Un cîine hămăie răgușit prin vecini. Printre scîndurile gardului început și vopsit în verde, două dîre de abur ce trec în curte anunță respirația cailor și prezența căruței care așteaptă. După o grămadă de crăci pentru foc, Staicu apare și el cu două lopeți și o piatră pe care le duce la căruță. În urma lui, Anghel părăsește leagănul, ocolește groapa cu var stins, niște lespezi albe de rîu și merge în aceeași direcție. Doi cai, cu pălării de rafie lăsate pe cîte o ureche, să-i ocrotească de soare, așteaptă somnoroși.

Anghel desface resturile feliilor de pîine cu vinete și le împarte cailor. Apoi îi explică lui Staicu.

— Pe sur îl cheamă Stavarache și merge bine... Ăsta... am uitat cum, dar mi-a spus să-l îmboldesc. Să-i zicem Antistavarache.

În cămașă, cu pantaloni scurți, desculț și bărbos, Staicu se urcă pe capra căruței. Lîngă el își pune papucii și fluieră. Probabil că a ști să cînți pînă în ziuă, la unii oameni, este o însușire care le ascunde pe toate celelalte.

— Altceva ce ți-a mai spus femeia ? Avea o mușcătură de bărbat pe braț, ai văzut ?

Cu biciul în mînă, Anghel se urcă și el pe capră.

— Zicea să mă duc *să fac* fînul cu ea, că bărbatul ei a băut toată noaptea și-o să doarmă, spune el. Asta-mi mai trebuia mie la Breaza. Trage de hățuri și strigă : Dii, Stavarache, dii, Antistavarache ! La nisip mergem...

— Păcat. E mare păcat cînd refuzi o femeie.

La o cotitură căruța trece peste prundișul unei ape care a secat. Totuși, la cîțiva metri, în niște ochiuri de apă, plutesc nuferi albi, colorați în roșu de soarele dimineții. Anghel trage de hățuri și caii opresc. E o liniște care se întoarce asupra lor.

— Sînt nuferi din Zipangu... Dacă ne-am găsi la vremea cînd înfloresc, am putea auzi cum plesnesc bobocii, atinși de prima rază de soare.

Staicu se ridică de pe capră și privește coloniile de nuferi, pretutindeni pe unde se plimbă biciul din mîna lui Anghel.

— Dii, Stavarache, dii, Antistavarache !

Căruța urcă malurile apei secate, ocolește o pădure de sălcii și începe să urce cu soarele în față pe un drum arid, mărginit de pietriș. Nu prea departe, în loc de pietriș, se înalță nisipurile în pereți și turnuri cenușii ; deasupra lor zboară cîteva păsări.

Hurducat, Staicu observă cu un glas care se dezagregă :

— Ai ajuns să cunoşti aşezarea ca spitalul.

— De cînd am venit, umblu în neştire, pe soare, pe vînt... Uite, dacă trecem de turnurile de nisip, o să vedem un stîlp de piatră, cu o veche inscripţie romană. Sînt numele a trei femei, mamă, nevastă şi fiică, ucise de daci în lipsa comandantului legiunii.

— În istorie nu rămîn decît femeile stricate, rosteşte sentenţios Staicu. Anghel se răsuceşte pe capră şi revede chipul cu nasul curb şi fin, cu barba rebelă. Cei bolnavi ca tine, Dudule, sînt bolnavi de trezie, pe cînd noi, ziua şi noaptea, fugim după vise. Dacă eram un lucid ca tine, nu ne mai întîlneam. Închide ochii şi tu, caută să nu gîndeşti : caută să simţi ! Pot spune tuturor, doctorului Roman, lui Ce Haş Staicu, lui Staicu Patru : trebuie să visezi mult, ca să-ţi îmbătrînească şi sîngele.

Caii urcă la pas şi căruţa nu se mai saltă. Turnuri tot mai mari şi parapeţi sticloşi din nisip se adună în jurul cailor, căruţei şi al celor doi.

— Dii, Stavarache, dii, Antistavarache... În dimineaţa asta desluşesc în tine, domnule Staicu, doar ura faţă de acţiune, cum am văzut la toxicomani.

De pe capră, Staicu loveşte cu palma crupa lui Stavarache.

— Ce rău !... Eu de ce simt ?

Nisipul care închide drumul face să se scufunde roţile căruţei, iar caii, cu pălăriile căzute pe spate, trag cînd în stînga, cînd în dreapta. Anghel sare de pe capră, aleargă în faţa cailor şi îi întoarce în direcţia de unde au venit.

La terminarea manevrei, Staicu aruncă lopeţile din căruţă şi se dă jos şi el. Spune mirat şi liniştit :

— Eşti cineva !

— Piatra din căruţă la ce foloseşte ? întreabă Anghel.

— La roţi, aşa credeam.

Prima lopată de nisip aruncat în căruţă pleacă de la Staicu. Anghel rupe puţinele smocuri de iarbă şi le dă cailor care le pasc cu gîturile întinse. După următoarele lopeţi, Staicu se retrage la baza turnului cenuşiu-sticlos, cu o exclamaţie, datorită reîntîlnirii melcilor. Din scîrbă, acoperă cu lopata prima formă de carne neagră şi geometrică prinsă de nisip într-o imobilitate veşnică, astupă şi bătătoreşte puternic oriunde crede că se ascund zămislirile moi. Acoperă mereu, prins de acelaşi dezgust şi de aceeaşi atracţie, stîrnite şi în copiii săi, în faţa formelor trîndave. Încălzit, răsuflă cu ochii la argintul şi cristalele din vinele luminoase, pe cînd în jurul lui se joacă bondari roşii. Tot în acest răgaz, observă alţi melci cum ies din crăpături, înflăcăraţi de lumina soarelui.

— Aici răbdarea, ca o idioată, nu exprimă nimic. Poţi lovi cît vrei, n-are importanţă, spune Staicu.

Şi cu lopata mai dă o dată în turnul de nisip, înainte de a părăsi locul. O creastă, ruptă din turn, se sparge în picioarele bărbatului. Deasupra se produce un scîrţîit sticlos, apoi brusc o masă de nisip se prăvăleşte spre cei doi. Anghel vede caii cum se smucesc în hamuri şi se simte luat pe sus de un vîrtej cald şi greu, căruia încearcă să i se împotrivească sprijinit în lopată.

Între turnurile şi parapeţii bătuţi de soare se înalţă un praf leneş şi nechezatul prelung al unui cal, în mijlocul tăcerii.

Prins sub nisip, cu lopata în mîini, Anghel ţine ochii strînşi. Are nisip şi în gură, însă nu o deschide de teamă să nu înghită mai mult. În materia care-l acoperă dăinuie un susur neîntrerupt şi o căldură umedă. Aer nu ştie dacă are şi un gust de delăsare îl ţine

amorţit... O primă împotrivire o face cu pieptul, apoi întreaga cunoştinţă i se mută în mîinile strînse pe lopată. Eliberat în parte după cîteva mişcări, iată că masa nisipului îl înghite din nou... Clepsidre nevăzute cern peste el... Părăseşte lopata. Scurmă cu degetele în direcţii tot mai afînate, ridică genunchii în sprijin şi se împinge în sus. Rupe o apăsare caldă şi sub pleoapele strînse îi bate lumina. În genunchi, proptit în mîini deasupra nisipurilor, respiră şi scuipă. Celelalte mişcări urmează de la sine : se scutură în grabă şi se ridică. Clipeşte des şi alunecă...

— Staicu !... Staicule !

Pe relieful locului înălţat mult şi modificat de surpare, Anghel aleargă în zigzag. Urmele lui se imprimă pe nisip într-o atmosferă unde aerul şi praful s-au retras. E linişte ca în centrul unui ciclon.

— Staicuuu !

— Daa !

— Poţi ?...

Anghel coboară panta născută din năruirea nisipurilor şi se opreşte într-o pîndă încremenită. Printre picioarele lui, scufundate mai sus de glezne, nisipul curge la vale. Staicu urcă sprijinit în lopată. Mişcările îi sînt greoaie, dar fireşti. Pe braţul stîng al lui Anghel, o dîră de sînge... se prelinge în palmă, de unde, picătură cu picătură, cade pe nisip fără nici cel mai uşor sunet.

Anghel se lasă jos peste propriile sale urme şi presară un pumn de nisip pe tăietura dreaptă, de lopată. Sîngele nu se mai vede. Ajuns la el, Staicu înfige lopata şi se aşază alături. Răsuflă scurt, clatină din cap, iar expresia feţei i se modifică în brutalitate.

— Ţi-e rău ? întreabă Staicu. Şi se lungeşte pe nisip, cu braţele sub cap, cu ochii închişi ; pleoapele i se zbat. Continuă : Caii ce fac ?

— Uite-i... S-au descurcat mai bine ca noi.

Tăcere. Soarele arde tot mai intens.

— Ce chioară de viață ! suspină Staicu.

Cu o singură mînă, Anghel se scarpină zgomotos pe sub bluza salopetei, pe la mijloc ; privește mîna stîngă, acum cafenie de sînge și nisip. Se ridică, ia lopata și urcă pînă la locul de unde a ieșit de sub nisip. Începe să sape, și cînd găsește cealaltă lopată, le ia pe amîndouă pe umăr.

— Hai ! Știu alt loc, fără atîția melci.

Staicu îl urmează. Pas cu pas, în drumul spre căruță, ridică picioarele desculțe și cu călcîiele îngroapă melcii negri ieșiți la soare. Tot el găsește și biciul. Anghel, prins cu mîinile de spițele unei roți din spate, ridică de ea ; Staicu îi vine în ajutor și amîndoi îndreaptă căruța. Caii prind și ei de veste și o iau din loc.

Și unul și altul se urcă din mers.

— Dii, Stavarache ! Dii, Antistavarache ! strigă Staicu.

— Încet, încet, la vale...

Căruța se hurducăie, fără să-și micșoreze viteza. Puținul nisip din ea sare în sus, lopețile zăngăne. Cu ochii injectați de nisip și de soarele care albește locurile, Anghel clipește des, iar la trecerea vadului secat, duce mîna streașină la frunte, să poată privi coloniile de nuferi Zipangu. Cînd roțile căruței sînt aproape de succesiunea de verde și alb care odihnește ochii, Anghel strigă :

— Mai încet ! Nu te mai grăbi așa.

Lîngă gardul cel nou, pe iarba zebrată de umbre și soare, Staicu oprește caii. În picioare, privește curtea, casa și sare grăbit în căruță.

— Nu le povesti băieților ce-am pățit.

— Cum să le spun ? se miră Staicu. De fapt, văd că au plecat toți la piață și la lapte.

Și cu toată graba nu știe încă în ce direcție are să se îndrepte în pașii lui hotărîți. Anghel merge direct la cișmea. Staicu, în casă. După ce-și scoate bluza, Anghel o aruncă pe iarbă și începe să-și spele tăietura de pe braț, pînă cînd sîngele, sub presiunea apei, începe să curgă în fire lungi. Sînge, după atîta timp?

Undeva, în casă, răsună un pocnet de lemn pe lemn.

Acum Anghel se spală pe față, pe cap, duce din nou pumni cu apă la ochi și, pentru ultima oară, revede tăietura de pe braț. Închide cișmeaua își ia bluza din iarbă și în drum spre casă i se pare că vede în șosea strălucirile unui bidon din aluminiu, învîrtit pe sus, în stilul în care îl poartă copiii familiei Staicu... În trecere prin camera copiilor, urcă scara la pod, citește anunțul PSSST, BOYS și ia din cale un scaun de bucătărie răsturnat, care, așezat pe scîndură, produce același pocnet de lemn pe lemn.

La următorul pas spre salteaua lui, Anghel se întîlnește cu Staicu, care stă nemișcat. Spînzurat... Are cămașa ieșită din pantalonii scurți și o expresie a frunții încruntată, de om care se concentrează : poate că și acum face un efort de gîndire. Cu brațele întinse, Anghel îl prinde de mijloc, îl urcă pe umăr, dar după ce se rotește o dată cu el, îl lasă mai departe suspendat și pleacă.

În curte, îmbracă bluza, se uită în jur și fuge spre căruță. Pe deasupra lui, un stol de porumbei albi fîlfîie tot mai jos. Anghel își domolește fuga. Se oprește... Se lasă în genunchi și se apleacă, ferindu-se, pînă cînd trec porumbeii. Apoi își reia poziția normală, se uită după stolul alb și fuge din nou spre căruță.

Urcat pe capră, trage de hățuri și strigă :

— Dii, Stavarache...

Dar cînd vede că porumbeii se întorc, nu mai strigă, aplecat din nou, cu spaimă, la trecerea lor.

PATRUSPREZECE

Pe culoarul clinicii, doctorul Voronca vede pe una dintre surori cum iese din salon, fără foaia de observaţie pe care i-a cerut-o.

— A luat-o bolnavul, dom' doctor, spune sora.

La o distanţă atît de mică şi în penumbra culoarului, doctorului Voronca i se pare că femeia slabă şi înaltă e închisă în aceeaşi cameră cu el. Se îndepărtează de ea mai la lumină.

— Bine. Pregătiţi-l pe Piperea de ieşire.

Dar rămas în lumină, Voronca nu pleacă mai departe... După raportul de gardă prelungit peste măsură, în cadrul căruia doctorul Roman a prezentat (după cele cîteva date telefonice) moartea din „Casa soarelui", simte mereu nevoia să zăbovească undeva, să se reculeagă. Face cîţiva paşi. Se opreşte din nou. Da, acum ştie ce anume îl reţine. Se gîndeşte la evoluţia bolii lui Anghel. Pleacă şi nu se mai opreşte decît pe scara care duce la cabinetul profesorului. E reţinut de o colegă, psiholog, care-i spune că profesorul lipseşte.

— Nu-i sus ?

— Nu... Credeţi-mă, dom' doctor. Căutaţi-l alături, la cantină. Nu e niciodată acolo unde spune că este.

Doctorul Voronca murmură ceva, se întoarce din drum şi ocoleşte bucătăriile spitalului. În cantină, printre mese, profesorul doctor Necula stă de vorbă cu gestionarul. De îndată ce îl vede pe doctorul Voronca, profesorul se întrerupe :

— Stai, că mergem împreună sus, zice el. Continuă cu gestionarul : Nu puneţi şi nişte hîrtii colorate pe la lămpi, aşa cum se obişnuieşte la sărbători ?

— N-avem, dom' profesor... Altfel, cu dragă inimă.
— Ce gustare dați ?
Gestionarul duce mîna la buzunarul de la piept al halatului, la cele patru-cinci pixuri prinse, îl alege pe cel necesar și scrie pe un carnet.
— Măsline, cașcaval, chiftele și coniac.
— Vin, pateuri, nu ?
— N-avem, dom' profesor. Ăștia au fost banii adunați... Eu, cu dragă inimă aș pune și vin și pateuri.
Așezat la o masă, Voronca își aprinde o țigară. Din cele ce se vorbesc, înțelege că, după programul zilei, va sta poate la aceeași masă din cantină, la aniversarea a patruzeci de ani de muncă ai infirmierului Tănase Marin, care iese la pensie. Amestecat printre atîtea alte fapte, evenimentul îl face să vorbească :
— Cine ține toastul, dom' profesor ?
— Eu ! răspunde Necula.
După o pauză, doctorul Voronca se apropie de profesor și gestionar. Pentru mai multe minute activitatea unui psihiatru și a unui profesor de psihiatrie se rezumă la infirmier.
— Cu mulți ani în urmă, pe tovarășul Marin l-am avut secretar de partid. Îmi amintesc, dar nu mai știu pentru care greșeală, într-o ședință a biroului instructorul raional a cerut schimbarea din muncă a lui Marin... La vot, ăla Nu, ăla Nu, eu Nu, toți Nu. Cine a ridicat mîna ? Tănase Marin.
Profesorul Necula aruncă o ultimă privire prin cantină.
— Atunci, doctore, toastul îți aparține. Să mergem.
La apariția celor doi medici, de pe o bancă așezată pe culoarul cabinetului profesorului, Anghel, în pijama azurie, cu o mapă verde în mîini, se ridică în picioare. Cu capul ras, bronzat și cu cearcăne albastre sub ochi, vrea să se reașeze, însă doctorul Voronca îl

pofteşte înăuntru. Intrigat de cele ce ştie de la Voronca despre o anumită epocă traversată de cei doi, profesorul îi spune încet doctorului :

— N-are aerul unui erou. Pare mai degrabă un intelectual.

Profesorul Necula merge la chiuvetă şi se spală pe mîini. Voronca îşi ia o scrumieră de pe birou şi reflectează la cele auzite. Anghel se aşază pe patul de consultaţii.

— De ce te-ai tuns aşa ? întreabă profesorul. Avem noi destui excentrici. Suferi de vreo boală de piele ?

Anghel înghite, apoi spune cam încîlcit :

— Sînt şi unii oameni care nu învaţă decît dacă se ascultă pe ei înşişi, sau care nu ştiu să înveţe cînd ascultă pe alţii.

În trecere spre birou, profesorul ia bolnavului foaia de observaţie, îi vede braţul pansat. Reţine, însă, doar faţa emoţionată şi vocea care, dacă nu reflectă nici un sentiment, oglindeşte, în schimb, starea unui întreg sistem nervos şi de aceea e adevărată şi sinceră. Apoi deschide mapa verde, citeşte în ea şi întreabă :

— Care e momentul cînd ai simţit prima dată nevoia să te fereşti ?

— Fugeam dintr-o curte spre o căruţă cu cai, explică Anghel. Pe deasupra zburau nişte porumbei... Fîlfîitul lor m-a oprit în loc şi, împotriva voinţei mele, m-am aplecat să mă păzesc de ceva...

— Acum, cînd revezi porumbeii, încerci aceeaşi stare ?

— Nu, spune Anghel.

Profesorul Necula ridică foaia de observaţie în aer şi o face să fluture şi să fîşîie.

— Nici aşa... Aşa, doar mă irită.

Dintr-un fotoliu unde îşi termină ţigara, doctorul Voronca aminteşte :

— Nu uitaţi cariera de nisip, domnule Anghel.

— Da, continuă el. Staicu, arhitectul care... la care am stat, a lovit cu lopata un fel de stîncă din nisip, și ea s-a prăbușit. Pe el, surparea l-a aruncat departe, pe mine m-a acoperit... Ușor, nu... Ușor.

Profesorul închide mapa cu foaia de observație și Anghel o primește recunoscător, fără să știe că e un semn de respect.

— Ce-ai făcut după șocul surpării ?

— Nimic special... Vă referiți la senzația aceea ? Nevoia de a mă feri a apărut în curtea casei, v-am spus.

— Cum arăta prietenul dumitale imediat după surpare ?

— Bine... S-a întins pe nisip și a comparat viața cu ceva chior... răspunde Anghel.

Și tace imediat, în timp ce profesorul Necula și doctorul Voronca așteaptă.

— Mai departe, insistă profesorul.

Doctorul Voronca mai face și el o încercare :

— Domnule Anghel, sînt șocuri care se deschid ca niște parașute. Ajutați-ne să vedem unde s-au deschis... Sinuciderea lui Staicu cum ați primit-o ?

Bolnavul se ridică de pe patul de consultații și duce mapa la spate.

— Tot bine... De ce altfel ? se întreabă el. În general ajungem întotdeauna la același rezultat... E surprinzător să poți constata o dată mai mult că un om pentru care ai face mult e atît de puțin important... Nu sînt clar, dați-mi voie să plec.

La o jumătate de oră după plecarea bolnavului, iese și doctorul Voronca. În vreme ce se instalează la telefonul din secretariat, profesorul îi spune din prag:

— Ține-mă la curent, doctore. Cu el n-o să te poți plictisi niciodată.

Voronca scoate din buzunarul de la halat un ziar și revede un anunț publicitar. Formează numărul și totodată vorbește cu secretara profesorului :

— Ați aflat că în tinerețe am fost ziarist ? Un an, dar am fost.

— Nu, dom' doctor, n-am auzit.

— Nu se poate să vă scape așa ceva, spune el. Apoi continuă : Alo... În ziarul de astăzi căutați un asociat pentru construirea a două apartamente pe terenul dumneavoastră... Care sînt condițiile ? Așezarea e frumoasă. Întinde mîna tot mai mult și o bate pe umăr pe secretară, care se înclină spre receptor. Repetați condițiile, ce anume ați dori să fiu ?... Nu sînt... Nu sînt... Nici... Nici. Tovarășe, veniți de urgență la un consult *sine pecunia* la doctorul Voronca, Clinica B psihiatrie !

Secretara rîde cu poftă, iar Voronca trîntește receptorul.

— Paștele... Apoi se uită la secretară : Mă faci să roșesc... De mult nu mi-a mai fost rușine.

Din nou afară, doctorul Voronca umblă prin căldura dimineții. Copacii de pe aleea centrală îl feresc de razele soarelui, dar nu lasă să pătrundă nici o adiere, luminișurile prin care trece sînt mai răcoroase decît umbra, pentru că în ele e ceva mai mult aer. La Clinica A, la același parter ca la B, trece prin salonul cu femei bolnave și intră în hexagonul improvizat în sală de prezentări de cazuri. Pe scaune, pe unicul pat existent, pe colțuri de mese și în picioare pe lîngă pereți, mulțimea de medici prezenți fac ca atmosfera să pară încordată.

Voronca salută pe tinerele femei și bărbați medici pe care nu-i cunoaște, toți veniți la specializare, toți vorbăreți din nevoia de-a fi în permanență activi. Ca și altădată, cînd găsește puțin timp, se așază pe un colț de masă și acceptă să fie auditor la prezentările de cazuri.

— Dom' doctor Voronca ! Aveți un loc aici, spune cineva.

La o fereastră a salonului hexagonal, cel care îl aşteaptă e doctorul Roman, deprimat cum nu l-a mai văzut. Voronca se strecoară spre el, în vreme ce în sală intră conferenţiarul doctor Iliescu şi asistentul doctor Stere, conducătorii ştiinţifici ai prezentărilor.

— Vin de la înmormîntarea lui Staicu, spune Roman.

— Văd... Nici nu pot să întreb.

— M-a păcălit... Groaznic.

— Nu-i adevărat, încearcă să-l calmeze Voronca. Ceea ce nouă, uneori, ni se pare o transformare în bine, poate avea cu totul alt sens. Un sens ascuns...

De la masa rezervată conducătorilor ştiinţifici, Iliescu cere linişte tuturor, fără să se preocupe cîtuşi de puţin de convorbirea Roman-Voronca. O femeie, medic specialist al Clinicii A, aduce de braţ o bolnavă în vîrstă — cazul de prezentat.

Mai multe minute, doctoriţa citeşte foaia de observaţie a bolnavei, document întocmit exemplar, cum nu se face în cazurile obişnuite. Apoi o prezintă pe internată. Voronca şi Roman continuă să stea de vorbă. Din zestrea maladivă a cazului, simptomele unei scleroze prea grăbite pentru cei şaizeci de ani ai bolnavei îşi fac drum repede pînă la cei doi medici versaţi.

— S-a vorbit de un caz regal ? întreabă intrigat Voronca.

Din apropierea lor, un medic tînăr prinde cuvîntul *regal* şi îl transimte mai departe în sală, îmbogăţit de sensurile pe care le crede necesare. Roman stinge ţigara în cutia de chibrituri folosită drept scrumieră şi i-o întinde lui Voronca.

— Celălalt caz, da, e într-adevăr *regal*... Ce s-a întîmplat acolo la Breaza, afară de prăbuşirea aceea? La plecare, vă conduc, dom'doctor : merg să vorbesc cu bolnavul dumneavoastră.. N-a fost la cimitir.

— Cu Anghel ? Slabe speranţe să aflaţi ceva...

Scaunele mişcate repetat pe gresia sălii produc zgomote, dar bolnava nu le ia în seamă. Ajutată de medicul ei, se deprinde repede cu publicul. Uneori, la precizările cerute de conferenţiar, îşi roteşte ochii pe sus, umflă obrajii şi pufneşte, astfel că portretul ei fizic şi tabloul maladiv se conturează tot mai apăsat. Dar cînd tace şi nu exagerează în mimică, tinerii specialişti nu mai văd în ea decît o femeie. O femeie îngrijit îmbrăcată, cu părul castaniu abia albit, soţie, mamă şi bunică.

— Greu, dar înaintăm, doamna Răducanu, spune doctorul Iliescu. Am stabilit care este oraşul unde vă găsiţi... Zîmbeşte. Că toţi cei prezenţi nu sînt oameni zdruncinaţi, ci medici. Da ? Că aveţi o fiică, Andriana, şi un soţ pensionar. De ce îl numiţi, doamnă, Răducanu pe soţul dumneavoastră ?

Bolnava se încordează. Se întoarce în ea.

— Răducanu, cum să-i zic ? Are falsuri multe.

— Are falsuri multe, repetă Iliescu. Apărută de cinci, şase ori pînă acum, expresia aceasta fără rost ne poate da de gîndit. Şi continuă tot cu sala, aproape intim : Numirea unui om extrem de apropiat pe numele de familie poate fi o interpretare patologică de antipatie. Reţineţi.

La un moment dat, Voronca se lasă şi el atras de examinarea bolnavei. Roman, absorbit de Staicu, e nevoit să-şi repete frazele de mai multe ori, pentru că de obicei repeţi prost, pînă cînd, silit de împrejurări, se uită şi el la femeie. Arată relativ tînără. Astfel, încă doi medici experimentaţi urmăresc o veche dilemă : bolnavul închis în lumea lui rămîne — sau nu — sub raport fizic mai conservat ?

Voronca îi întinde lui Roman o cutie de chibrituri transformată în scrumieră.

— ...Andriana e funcţionară, răspunde bolnava. Brusc, ridică mîinile în aer spre a-şi ocroti fiica de

o apariţie şi strigă la conferenţiar : Ce te uiţi, îţi place că o vezi goală ? Intră în baie, Andriana !

Iliescu se colorează în obraji, dar nu se pierde.

— V-am întrebat altceva. Repet. Cine v-a adus la spital ?

— Eu ce-am zis ? Andriana. M-a luat de la palatul cu cîini şi m-a adus într-un oraş în care nişte bărbaţi, cu scări, luau numerele de la case şi puneau altele, să mă încurce pe mine.

În sală e linişte. Pe la ferestrele deschise cineva trece cu un tranzistor. De la masa lui, Iliescu se apropie mai mult de bolnavă, un bărbat în halat alb care face apel la toate resursele sale de răbdare.

O revistă foşneşte în spatele doctorilor Voronca şi Roman.

— Fii atent aici, şopteşte cineva. La Niagara Fals, în Canada, s-au vîndut treizeci şi patru de automobile de prestigiu : un „Horsch" tip '39 al mareşalului Rommel, cu 12.500 de dolari, un „Lancia" '27 al lui Mussolini, cu 17.200... Recordul l-a bătut „Cadillac"-ul lui Capone, 37.000...

Roman, cu figura lui abătută, se răsuceşte la spate, şi glasul tînărului medic nu se mai aude. Voronca îşi slăbeşte cravata şi se uită la ceas. În faţa auditoriului, asistentul Stere preia el investigarea cazului, în locul conferenţiarului, care îşi aprinde o ţigară.

— ...Are o motocicletă falsă vecinul nostru şi îmi vorbeşte din perete.

— Vă transmite mereu altceva sau mereu acelaşi lucru ? întreabă Stere.

Ochii bolnavei se umplu de vid la trecerea în prezent. Se preocupă de publicul din sală, rîde de ceva caraghios, se refugiază lîngă doctoriţa care a adus-o. Iliescu o urmăreşte cu interes, aruncă ţigara pe fereastră şi revine lîngă ea. Femeia îl priveşte şi el încearcă :

— Doamna Răducanu, spuneaţi că aţi învăţat la maici ? În ce limbă se predau orele, vă mai amintiţi ?

— În germană ! exclamă bolnava. Veniţi din partea lui *pater* Otto de mă cunoaşteţi ? Conferenţiarul nu o întrerupe, şi fascinaţia ei creşte. Vorbeşte repede şi exact : Tatăl meu şi *pater* Otto s-au născut în Bavaria. De aceea am rămas prieteni de familie pînă tîrziu. Răducanu ţinea mult la el.

— *War er Deutschlehrer ?*[1] întreabă Iliescu.

— *Nein... Auch Lateinlehrer. Das zu der Zeit, wo die Lehrer mehrere Schulfächer vortrugen, nicht wie heute*[2], şi rîde firesc, chiar frumos. *Ich habe die schőnsten Erinnerungen an die Nonnen. Ich habe auch den kleinen schwarzen Hut noch auf, mit den blauen Rändern, den die Abiturschüler aus Brăila mir auf der Strasse wegnahmen, und nicht zurűckgaben, bis ich sie nicht kűsste*[3].

Iliescu traduce. În sala albastră de fumul ţigărilor e o atmosferă nedefinită. Femei şi bărbaţi, psihiatrii ascultă atenţi la revelaţiile bolnavei. Şi ea e inepuizabilă.

Roman a uitat de moartea lui Staicu, iar Voronca se încordează să prindă punctul ridicării bolnavei aproape de normal.

— Frumos lucrează Iliescu, remarcă el într-o pauză. E un psihiatru înnăscut.

Roman caută să nu fie auzit. Murmură :

— N-aş dori să fiu în locul lui.

---

[1] Era profesor de germană ?

[2] Nu... Şi de latină. Pe vremea aceea profesorii predau mai multe cursuri, nu ca astăzi.

[3] Am cele mai frumoase amintiri de la maici. Păstrez şi pălărioara neagră, cu borurile albastre, pe care bacalaureaţii liceului din Brăila mi-au luat-o pe stradă... Şi nu mi-au dat-o decît după ce i-am sărutat.

— Bîrfă de spital. Credeţi şi dumneavoastră că e şi el psihastenic ? Împărtăşiţi ideea că psihiatrii aleşi de boală au acces mai uşor la bolnavii psihici ?

Pentru a lichida o discuţie improprie despre Iliescu în faţa lui Iliescu, Roman tace, cu privirile la conducătorii ştiinţifici.

La masă, investigaţiile lui Iliescu, reluate în limba română şi cu legături în prezent, confirmă iluzoriul comunicării dintr-o etapă în alta. Bolnava se poticneşte, orizontul întors în trecut dispare, îşi recapătă bizareria şi începe să joace în faţa publicului. Iliescu o pregăteşte pentru despărţire.

— Mîine, la vizită, doamna Răducanu, vom vorbi din nou despre *pater* Otto. Vă mulţumesc pentru ajutorul dat.

Mai multe clipe bolnava nu spune nimic. Pierde contactul cu prezentul. Doctoriţa care a prezentat-o îi cere să meargă cu ea, în salon. Şi cea dintîi trădare, care deschide calea altor trădări, nu se lasă aşteptată:

— *Frau...* Cînd au murit... maimuţe ? întreabă ea.

În sală comentariile pornesc din toate părţile. Dintre tinerii medici, cineva încearcă să producă o discuţie asupra cazului prezentat, dar Stere anunţă că aceasta se va deschide numai la urmă. Voronca se apropie de masa lui Iliescu şi vorbeşte cu el. Roman, aşezat picior peste picior, cu mîinile înfundate în buzunarele halatului, rămîne la locul lui, de unde priveşte şi ascultă.

Următorul caz e introdus în sală. Un bolnav trecut de douăzeci de ani, slab, nervos, în pijama azurie, merge cu medicul care urmează să-l prezinte.

Voronca îl părăseşte pe Iliescu. Îşi reia locul lîngă Roman.

— Dom' doctor, zice Voronca. Aţi spus că nu doriţi să fiţi în pielea lui Iliescu. Nici eu, dar pentru un alt motiv : În meseria lui nu-i bine să ai discipoli. Nici măcar unul singur.

— Dar şi dumneavoastră aţi avut discipoli.

— Am avut, îşi aminteşte el. Se amuză : Dacă virtutea nu mă plictisea, rămîneam un om cinstit.

Noul medic îşi prezintă *cazul regal*. Din foaia de observaţie, întocmită la fel de exemplar, rezultă că tînărul Ezaru Dumitru, de douăzeci şi trei de ani, necăsătorit, de meserie forjor, cu antecedente familiale şi personale normale, cu examenele de laborator normale, prezintă... Medicul specialist se abate de la lectură.

— Menţionez că diagnosticul meu trebuie privit ca o posibilitate şi nu definitiv.

— Stabilim cu toţii la urmă, hotărăşte conferenţiarul.

Prezentarea bolnavului continuă. Cu toată această stare normală a tînărului, aproape de aceea a unui pom care înfloreşte primăvară de primăvară, în iarnă, Ezaru Dumitru devine *alţii*, fără o cauză evidentă. Se pregătea să mănînce în pauza uzinei. Un meşter mai dificil, unul dintre aceia ce cheltuiesc mai puţin pe mîncare şi mai mult pe băutură i-a cerut servieta lui Ezaru, cu mîncarea pe o zi a unui navetist. Ezaru i-a dat-o... A doua zi la fel, a treia zi la fel. Tînărului nu i-a mai rămas decît să se uite cum mănîncă meşterul.

Într-o altă seară, pe drumul navetiştilor spre comună, meşterul, beat, i-a cerut lui Ezaru să sară de pe podul de la intrarea în comună în rîul îngheţat. Ezaru a sărit. A ieşit din apă îngheţat şi el, dar mîndru, încît pînă şi meşterul s-a trezit din băutură, înfricoşat de felul în care omul lui îl ascultase. Zilele treceau tot mai bogate în imbolduri primite de la meşter : Ezaru mînca şpan de la strunguri, rezolva inimiciţiile meşterului. Poate că lucrurile ar fi mers şi mai departe la fel dacă, la o comandă a meşterului, Ezaru nu s-ar fi repezit la inginerul-şef al uzinei, pe

care l-a muşcat de mînă, de piept... Acest fapt a impus internarea tînărului.

Medicul lui Ezaru introduce foaia de observaţie în mapa maro din plastic, însă conferenţiarul Iliescu i-o cere înapoi. În sală încep să vorbească toţi. *Cazul regal* tinde să fie sacrificat pripei. Se rostesc mai multe diagnostice apropiate şi mai multe periferice.

Cei din spatele lui Voronca şi Roman, care citeau despre bursa maşinilor celebre, vor acum confruntări pe loc.

— Părerea dumneavoastră, dom' doctor ?

— Tip extrem de sugestionabil, dom' doctor, răspunde Roman.

Voronca nu doreşte să răspundă. Totuşi, situaţia i-o cere.

— O anchetă socială solidă nu strică... Automatism, desigur.

Conferenţiarul dă deoparte pe masă foaia de observaţie şi vine lîngă bolnav. Ezaru şi Iliescu iau act pentru prima oară în viaţa lor unul de prezenţa celuilalt. Unul, înalt şi atent la cele mai elementare detalii ; celălalt, potrivit de statură şi semeţ în pijama, aşteaptă, la pîndă. În sala hexagonală se face linişte, pînă cînd conferenţiarul scoate din buzunar o tabletă cu gumă de mestecat. Cineva rîde... Iliescu se uită la medicul care a rîs, mai mult decît jenat de indiscreţia făptuită.

— Te rog să o mesteci cu hîrtie cu tot, se adresează el bolnavului. Ţine mîna întinsă cu tableta de gumă. Insistă : Cunoşti aceste dulciuri.

Tînărul se uită la medic ca şi cum aşteaptă această invitaţie.

— Am mai mîncat prostii d-astea.

— Foarte bine. Mai mănînci o tabletă, dar cu hîrtie.

Îndoiala îl tulbură pe Ezaru tocmai cînd nu trebuie.

— Aşa mănînci dumneata, cu hîrtie ?

Iliescu rămîne însă cu mîna întinsă. Ezaru se uită la cei din sală, se uită compătimitor la medic şi îi dă peste mînă. Tableta de gumă zboară în aer, cade pe masă şi se rostogoleşte lîngă Stere. Acesta o culege de pe jos şi, după ce îl priveşte pe Ezaru, aruncă tableta pe fereastra deschisă.

Stere comandă în felul său degajat :

— Adu-mi guma.

Ezaru îşi concentrează atenţia asupra asistentului care se află şi el în plin efort de atenţie. Secundele trec, auditoriul aşteaptă, iar bolnavul în pijama trece de partea comenzii primite. Pleacă de lîngă masă, se prinde de pervazul ferestrei, aruncă pantofii din picioare şi, în ciorapi, se caţără pe peretele înalt. Pijamaua ridicată la spate îi arată coastele cu zvîcniri, ciorapii lasă urme umede pe pereţii albi, dar el se caţără pînă la fereastră şi dispare în parc.

Apare de îndată, în golul însorit al ferestrei, cu toată viaţa prinsă în efort, o viaţă autonomă de a lui. Sare în sală şi întinde mîna cu tableta cu gumă de mestecat asistentului Stere.

— Mulţumesc, spune Stere. Mănînc-o cu hîrtie.

Ezaru bagă tableta în gură şi o mestecă. Are ochii plini de încredere faţă de cel ce-i comandă.

Voronca îi face un semn amical lui Stere şi lui Iliescu. Pe scaunul pe care a stat depune cutia de chibrituri cu ţigări stinse şi scrum în ea. După o privire interogativă, Roman îl urmează şi el.

— Vedeţi, dom' doctor ? spune Roman, cu gîndurile numai la Staicu. Moartea a fost reprodusă în diferite maniere. Are o înfăţişare precisă, ca şi maternitatea. Alienarea, nu. Cu fiecare nou caz, forma ei pare să se modifice.

Afară e cald. Cei doi medici merg printre florile crescute cărnos, ocolesc Clinica B, bătută de soarele care arde cu toată puterea. În holul clinicii, Roman,

în loc să urce la saloanele de la etaj, merge cu Voronca.

— Nu puteţi amîna întîlnirea cu Anghel ? îl întreabă Voronca.

— Ba da... Mi-e teamă, totuşi, să nu se înăbuşe ceva, să nu se piardă, cu timpul, printr-o nouă atitudine a lui Anghel faţă de Staicu.

Din cabinetul medicului-şef iese şi doctorul Craina. La vederea celor doi, Craina îşi întîrzie graba : aşteaptă, bineînţeles, noutăţi, care nu mai vin. Apoi urcă la etaj, iarăşi grăbit.

În ultimul salon, în toate cele patru paturi, cei şase bolnavi sînt la locurile lor. Odată cu plecările în concedii, familiile îşi abandonează bolnavii în supravegherea spitalelor. Atît Mirea, cît şi bărbatul vindecat de insomnii sînt dintre cei care puteau pleca... Sub fereastra deschisă, ars de soare de la frunte pînă la tălpi, în chiloţi, Anghel ocupă întreg patul. Ţine ochii închişi, mîinile sub ceafă şi lasă impresia că ascultă cearta dintre Mirea şi Petcu.

— Ciorba de ieri a fost foarte acră ! strigă Mirea.

— Era tocmai bună...

— Pentru maţele dumitale !

Condus la patul lui Anghel, Roman se miră :

— El e ?

Anghel deschide ochii albaştri. Se uită de jos în sus.

— Ce doriţi, domnule doctor ? întreabă el. Vreţi să aflaţi cum s-a spînzurat Staicu ? Şapte minute de destin între el şi familie, între el şi noi. Am auzit căderea scaunului, de la cişmea... Eram departe !

Voronca se lasă pe patul bolnavului, dar acesta se ridică şi începe să-şi netezească cearceaful, cu mişcări scurte şi precise.

— Dă-mi cîteva relaţii, îl roagă Roman. După un lung moment de aşteptare, se enervează : Înţelege situaţia şi nu mă face să-mi pierd dimineaţa pe lîngă dumneata.

— Relaţii ? Declar că la Breaza, Staicu n-a făcut nici un fel de tentativă de omucidere. De asemenea, mai pot declara că sus-numitul nu a lăsat lumii nici un mesaj special în afară de viguroasele cuvinte : *Ce chioară de viaţă !*

Doctorul Roman se uită neîncetat la Anghel, în timp ce acesta îşi îmbracă pijamaua azurie. O muncă masivă de fertilizare, pe care i-a consacrat-o lui Staicu, a basculat în întregime în afara vieţii. Roman are o mare afecţiune pentru ceea ce a făcut : dar aceasta îl lasă nesatisfăcut. În clipele care trec şi-i bat tare în tîmple, el apelează în minte la strălucite nume ale reuşitei : la cel ce şi-a inoculat agentul febrei recurente, la cei ce au încercat pe ei bolile venerice, la alţii care s-au autoinfectat, la cel ce nu s-a dat în lături de la autoexperienţe legate de moartea prin spînzurătoare. Dacă ar putea pătrunde în locul unde a început hărţuiala lui Staicu şi ar afla... Următorul nume ar fi Roman : un cobai.

Doctorul Voronca se îndepărtează puţin de patul lui Anghel şi, împreună cu Roman, îl observă mai departe. Din uniformitatea îmbrăcăminţii austere, răsare expresia altui om.

Cei doi certaţi din cauză de gusturi diferite, Mirea şi Petcu, vin tot mai aproape de medici, cu intenţia de a se reclama reciproc. Doctorul Voronca le promite pace.

— La vizită, vedem ce-i şi cu ciorba aceea.

— Gustăm, nu vedem, dom' doctor, îl corectează Mirea.

Prima decizie. Doctorul Voronca trece în salonul mare. Răscoleşte mapele de pe masă şi aduce una verde, pe cea a lui Anghel. Apoi scrie nervos în foaia clinică.

— De astăzi luaţi şi aceste comprimate. Şase pe zi.

Gata de plecare, Anghel întreabă :

— În doze de cal ?

— Mă obligaţi să fac hipiatrie.

Bolnavul, cu o expresie austeră, mereu un altul, se schimbă la faţă. Are nările strînse, pupilele două găuri ivite în ochi, prin care se zăreşte roşul retinei. Pleacă din salon.

În urma lui ies şi medicii. Roman vorbeşte şi îşi punctează spusele cu gesturi de scuză, fără să mai fie ascultat, deoarece Voronca îl caută pe Anghel pînă îl zăreşte... Traversează o alee. În vîrtejul de frunze veştejite, pus în mişcare de căldura amiezii, Anghel se apleacă. Merge şi se fereşte de căderea frunzelor.

— Priviţi !

Tac amîndoi şi nici unul nu mai e sigur de nimic, pînă cînd Roman îi întinde mîna lui Voronca. Acesta i-o strînge cu ochii după bolnav.

Ajuns pe aleea principală, Anghel se fereşte din calea lui Copoiu, *secretarul* doctorului Voronca. După alţi cîţiva metri, la trecerea doctorului Rozenkrantz, intră în careul cu iarbă de lîngă spălătoriile spitalului şi se ascunde după o frînghie cu rufe întinse la uscat. Rozenkrantz trece...

În acest timp Anghel se uită la şirul de rufe care prin culoarea lor azurie şi contrastul ierbii îi amintesc de hărţile Ţării sfinte şi îi produc sete. Îşi udă buzele uscate... Şi, deodată, cînd pijamalele încep să dea din mîini şi din picioare, fluturate de căldură, se pleacă tot mai mult de spate.

Dintre rufele azurii, el în azur, iese iarăşi în alee. După cîţiva paşi de derută, se îndreaptă spre unul din serviciile de psihiatrie-femei şi se trezeşte în mijlocul unei linişti de ţară, despre care nici nu se poate spune măcar că e întreruptă de foşnetul ierburilor mişcate de căldură. Pe o bancă, la umbră, Didona Cerchia îşi curăţă unghiile.

Anghel se apropie. Ea îi vede umbra.

— Te-ai întors, străine ?

— Am alergat...

Se privesc, iar Didona, cu feminitatea ei, acționează asupra lui astfel încît răul inițial se mistuie. Îi întinde mîna cu o neliniște care face să crească propria lui tulburare, apoi se ridică.

— Putem bea ceva ? Nu „Pepsi", nici cafea, spune el.

Femeia își aruncă părul pe spate, semn că multă vreme l-a purtat lung, sau poate un obicei oarecare.

— Ai aflat ? Ți-au spus mizerabilii ! zice ea.

Și principala preocupare rămîne să-și analizezè fiecare cuvînt înainte de a-l rosti. Internarea mea ține și de dezintoxicare... fără alcool.

— La Breaza am aflat doar că frumusețea dumneavoastră a fost multiplicată pe zidurile Parisului și pe coperțile revistelor...

Bolnava își așază mîinile în șolduri peste pijamaua roz, de unde le coboară cu grație în buzunarele pantalonilor. Modestia îmbrăcămintii se pierde...

— Și tu vrei să trăiești contra vieții ?

— Nu sînt sigur, răspunde Anghel. Vreau doar să beau.

În jurul lor, femei care stau pe bănci îi urmăresc curioase. Mai la dreapta, cîțiva bărbați, în luptă să cucerească femeile, încearcă să-și pună în valoare calitățile. Didona și Anghel se uită în direcția porților, apoi la felul cum sînt îmbrăcați. Ea spune :

— Imposibil. Dacă ieșim afară, afară rămînem.

— Cunoști fabula... O pasăre a băgat de seamă că ușa coliviei a rămas deschisă și s-a gîndit să profite, să zboare. La urmă a renunțat... I-a fost teamă că, dacă în lipsa ei ușa se închide, își pierde libertatea.

Didona nu spune nimic, fiindcă nu este atentă. Ochii ei marchează o altă direcție a gîndurilor. Merge să-și ia forfecuța de pe bancă și fuge spre pavilionul în care este internată. Anghel își aprinde o țigară și

se mişcă în loc. După un timp, ea revine în fugă, cu o mînă lipită de trup.

— Să mergem de-aici, spune ea.

Unul, îndemnat de celălalt, renunţă la o alee pentru alta. Privesc în urma lor, pînă cînd Anghel alege un loc cu o bancă, mereu aceeaşi lume neştiută. De sub bluza roz de pijama, ea scoate o sticlă cu o băutură străină.

— Nu încerca să dai de firele care duc spre această sticlă ! Promiţi ?

Anghel nu doreşte astăzi subtilităţi şi nici nu vrea să priceapă. Desface capsula metalică, dar o rupe prost. Didona îi ia sticla din mîini şi o duce la gură : trage cu dinţii dopul din plastic care scîrţîie şi la urmă pocneşte. Bea prima.

— Incendiar ! exclamă ea.

Pe bancă, sub copacul cu frunzele albe de praf, Didona îi întinde sticla. El bea cu ochii strînşi, cu poftă, şi ea îi vorbeşte.

— Ţie să nu-ţi facă rău... Eu mă descurc cu contraindicaţiile. Cînd Catherine Harlé m-a scos de bătrînă, amestecam barbiturice cu alcool, cu şampanie, să-mi dea forţa să trăiesc şi să dorm la nesfîrşit.

Anghel o ascultă şi îi oferă sticla.

— Arăţi bine aşa ras, observă ea. Bărbatul anului două mii. Eu însă am căzut la această probă, organizată de agenţia „Christa Models", care funcţionează cu ordinatoare.

Muzica unui difuzor, slabă şi în cuvinte purtate de vînt, ajunge pînă la ei. Anghel bea şi iarăşi îi trece sticla ei.

— Arhitectul Staicu ce mai face ?

— Mai bine ca oricînd, spune el. Se ridică de pe bancă fără papuci în picioare, gata de plimbare ori de fugă, însă ea îi întinde mîna. Continuă : Dansăm, *cover-girl ?*

Didona Cerchia rîde. Apoi bea din sticlă, îşi scoate sandalele indiene şi îşi trece braţele pe după gîtul lui. În roz şi azuriu, se rotesc pe iarba arsă. Muzica difuzorului abia se mai aude, dar glasul ei răguşit şi bine timbrat regăseşte melodia :

— *Si tu vas à Paris, dis bonjour aux amis...*

Anghel se face ecoul ei :

— *Et dis-leur que mon cosur est triste...*

— Ai un umor, străine !

— Vorbiţi, mai spuneţi-mi ceva. Eu vorbesc mult mai prost decît gîndesc.

— Ce să-ţi mai zic ? protestează ea neconvinsă. M-am născut, străine, cînd o sută de suprafortăreţe zburătoare aruncau bombe peste acest oraş. Tu pe unde erai ?... Sirenele urlau, mama urla, eu urlam. Şi mi-au dat numele de Didona, care înseamnă şi Fugara. Tremură şi începe să se bîlbîie : Circumstanţele naşterii la-lasă urme în-în oameni ?

CINCISPREZECE

Luminile aprinse pe străzi şi în vitrinele magazinelor abolesc ziua. Şi mai e atîta timp pînă să se întunece ! (La familia Jipa, în faţa ruletei, unul dintre invitaţi vorbea de o lumină specială, cum cred că e aceasta, şi care se foloseşte în cazinouri, astfel ca jucătorii să nu ştie niciodată dacă este 6 seara sau di-

mineaţa.) E numai 6 şi cîteva minute, dar peste această seară, în care oraşul şi atmosfera par plăsmuite din aceeaşi materie misterioasă, un vînt puternic, îmbîcsit de nisip, suflă ca pe o vastă întindere.

Din stînga mea, doctorul Voronca strigă :

— Alunec ca o pînză împinsă de un vînt bun !

— Dacă ar ploua, s-ar linişti !

Un nou vîrtej de praf explodează la capătul bulevardului pe care înaintăm. Reprezentat cu forţa aceasta, momentul deschiderii expoziţiei Didona Cerchia în nici un caz nu te poate face să rîzi.

Doctorul Voronca se ascunde după un chioşc de loterie închis. Îl urmez şi imediat privim fascinaţi la exaltarea vîntului şi la viaţa inepuizabilă a prafului roşcat peste care, la apus, ultimul soare stă fixat ca într-o masă sticloasă. Pe întreg bulevardul, maşinile circulă cu farurile aprinse, cu lumea suptă ori umflată de vijelie şi în fugă.

— Vernisajul e la şase treizeci, nu la şapte ? întreabă doctorul cu ochii pe ceas. După care strînge din ochi şi continuă : Interesantă femeie Didona Cerchia, chiar prea interesantă.

Cîte gînduri într-o singură clipă ! În timp ce descopeream că nu este adevărat că nu l-aş mai putea scuza pe doctorul Voronca (după ce a recurs la mijloace drastice şi ulterior la caşete pentru a-mi înfrînge rezistenţa cu care m-am întors de la Breaza), acum dintr-odată văd că una dintre marile greutăţi ale vieţii e să ghiceşti ce vrea un psihiatru. Privesc în uşa de sticlă a chioşcului care ne reflectă palid pe amîndoi : un bărbat în haine de culoare deschisă, cu basc pe cap, alături de un altul în costum bleumarin şi cu ţeasta arămie.

— Prea interesant, spuneţi. E un defect ?

— Uneori, da, avertizează el. Cred însă că mă gîndeam la arhetipuri. Exemplu : cunoşti o femeie şi, cum se mai zice, de la prima privire te îndrăgos-

teşti de ea. Jung afirmă că bărbatul cedează arhetipului femeii sale dorite, acel *anima* ce se află feminin într-un bărbat. Cînd aceasta se întîmplă cu o femeie, arhetipul se numeşte *animus* şi reprezintă acel ceva masculin dintr-o femeie.

O reclamă luminoasă despre anvelopele auto „Danubiana", situată pe un bloc vecin, se zgîlţîie sub intensitatea vijeliei şi se stinge subit. Gata să preîntîmpin o prăvălire, încep să mă aplec... Cît despre medic, n-are nici un rost să-l previn că mi-e rău. Vorbim despre dragoste, iar eu nu pot sta drept în picioare ! Continui să mă aplec, fără nici o şansă de împotrivire, răgaz în care îmi scutur ba o manşetă de la pantaloni, ba alta şi mai şi răspund :

— La naiba ! *Anima* bărbătesc păstrat într-o femeie şi, invers, *animus* feminin într-un bărbat ! Impresia mea e că psihiatrii psihiatrizează viaţa şi că psihologii o psihologizează.

La protestul meu, doctorul Voronca rămîne indiferent, semn că părerea mea nu păcătuieşte prin originalitate, şi, de îndată ce vede că stau iarăşi lîngă el, mă recheamă la ordin.

— Sînteţi atent ? Arhetipurile sînt sădite în oameni din timpuri imemorabile, din preistorie. Ele vin din subconştientul nostru colectiv, o memorie universală care se pune în mişcare cu prudenţa trecutului. Sînt lucruri ştiute.

Este indiscutabil că doctorul Voronca se oferă altfel în afara clinicii, dar nu sînt pe deplin convins că intenţiile lui s-au limitat doar la aprecieri faţă de Cerchia şi faţă de... Jung. A vrut să mă prevină ? Părăsesc adăpostul şi ies în vîrtejul de praf, iar el mă urmează. Pe cerul îngust al bulevardului, lumina zilei se stinge în chiaguri.

La prima intersecţie cu semafoarele aprinse în verde, doctorul Voronca rămîne pe bordură.

— Trec s-o iau şi pe Licitra... A venit din tabără.

— Nu mai aveţi timp, spun alarmat.

— E pe aproape. Sper că nu doriţi să aud cuvîntul acela al generaţiei lor. Babacu, aşa şi pe dincolo...

Traversez pe roşu şi, de îndată ce ne despărţim, strecor mîna în buzunarul hainei, pînă la cheia de la hotelul unde am închiriat o cameră frumoasă. Cheia există, agăţată de eticheta grea din bronz, un mic semn de prosperitate, pentru urmarea serii de după vernisaj. Lumea se împuţinează, iar pe măsură ce ating extrema bulevardului, devine rară. Încă o explozie de vînt şi de praf care mă prinde ca o mocirlă albă, după care, ieşit din ea, sînt în faţa expoziţiei, cu o vitrină foarte bine luminată şi un afiş :

DIDONA CERCHIA — STUDII ÎN TROPICANA

Intru. Lîngă o masă, cu obişnuitul vas cu flori, Didona stă încordată pe un scaun metalic, cu picioarele încolăcite în jurul lui, încît şi ea pare din oţel. Mă priveşte încruntată şi suptă la chip, ca în zilele grele din spital. Pe o banchetă, o doamnă şi un domn în vîrstă, trişti amîndoi, se uită puţin cam dezorientaţi cînd la mine, cînd la praful pe care îl aduc pe haine.

— Anghel, mă prezint eu. Presupun că dumneavoastră sînteţi părinţii temutei Didona Cerchia ?

Gluma mea, sortită să alunge teama şi singurătatea celor trei din sală, trezeşte în părinţii Didonei foarte multe susceptibilităţi : mama mă priveşte plină de nelinişte, tatăl aspru. Totuşi, în mamă recunosc fiinţa care a urlat deodată cu sirenele, cînd treceau suprafortăreţele zburătoare, la naşterea fiicei.

Didona îşi părăseşte scaunul şi vine lîngă mine.

— Străine, spune ea, maşina de spintecat oamenii, care funcţionează cu viteza rachetelor balistice, s-a pus în mişcare ! Se prinde de braţul meu şi mă introduce într-o cămăruţă învecinată, unde îmi arată

aparatul telefonic, cu receptorul așezat alături, pe care ea îl reașază în poziție normală. Telefonul de acasă și acum cel de aici sună fără întrerupere. Ascultă și tu... La primul apel ridic telefonul : *Te-au trezit ? Tropicana se bea ?... Îți urez talent, că nebunie ai !* Apoi, ia receptorul, îl așază lîngă aparat și continuă pe de rost : *N-ai crăpat la Paris, nici la balamuc ?* Ce fac, străine ?

— Nimic... E cineva iritat...

— Da' de unde ! strigă ea. Nu vine nimeni, privește !

Părăsim încăperea. În expoziție mai văd pe cineva (da, l-am zărit și la intrare) deosebit de atent și de aceea îi fac un semn Didonei. Dar mă lămurește pe loc.

— E criticul de artă care mă va prezenta.

Din preajma noastră tatăl o roagă :

— Nu te mai frămînta. Ai două săptămîni în față.

În intervalul următor, Didona își schimbă poziția în sală și față de lumini de mai multe ori. Din cele ce am auzit de la ea în legătură cu prezentarea în public a *cover-girl*-urilor, astăzi este foarte discret machiată, cu acel ten alb-trandafiriu pe care destul de puține femei par să-l aibă în dar de la natură. Dar mai evidente sînt scurtele ei treceri pe lîngă pereții cu tablouri, treceri niciodată duse pînă la capăt, în care se fac simțite adieri ascunse, care nu știi dacă emană din ea sau din producțiile etalate. (Cît timp, dimineață, am ajutat-o să-și așeze pînzele, după selecția pe care a făcut-o cu doctorul Roman, nu am simțit aceste adieri.)

La rîndul meu, prins de toate aceste semne proaste, revizuiesc mental lista invitaților de nădejde ai serii și, dintre toți care urmau să fie prezenți la această oră, doi îmi fac griji deosebite : șeful meu contabil și doamna Jipa. În aceștia doi mi-am pus speranțele.

Din cămăruța învecinată, unde se află telefonul, mama Didonei iese cu o tavă de carton și mai multe pahare de cafea, din hîrtie cerată. După ce îi oferă criticului de artă, vine la noi.

— Bea, Didona, și dumneavoastră, domnule. Sînt foarte slabe, șoptește ea, și cartonul îi tremură în mînă.

Didona ia paharul cu cafea și merge la masa cu flori, de unde își ia o țigară „Snagov", bănuiesc că din pachetul tatălui ei. Același lucru fac și eu.

— Mai aștept cinci minute, anunță ea.

Din mijlocul salonului, criticul spune cu un glas plăcut :

— Nu ne grăbește nimic.

— Vor veni, zic și eu. Doctorul Voronca e pe drum. Știți, vîntul e teribil... S-or fi speriat. Și mă uit afară, prin vitrinele salonului, după șeful meu și doamna Jipa.

După o nouă examinare mult mai binevoitoare, tatăl Didonei se apropie de mine. E în tensiune și cred că încearcă să se elibereze de ea.

— Sînteți arheolog... Am avut și eu o rudă, un eminent cercetător, pe Dinu Florescu. L-ați cunoscut ?

Îmi reamintesc ușor și cu plăcere de Dinu, numai că programul meu defensiv mă atrage infinit mai mult.

— Nu, domnule Cerchia. Lipsesc de mult din arheologie. Dacă fiica dumneavoastră v-a spus ce v-a spus, asta înseamnă că rareori mă întorc la arheologie...

Datorită elanului spontan pe care Didona îl manifestă, mai întîi, eu, pe urmă tatăl ei o urmărim involuntar. Merge la comutatorul de lumină și-l răsucește ; toate becurile din sală o luminează din plin. Apoi, pentru ultima dată cînd o mai văd frumoasă,

ia vasul cu flori de pe masă și îl zdrobește de pardoseala sălii. Strigă :

— Atunci, dacă nu vine nimeni, declar expoziția deschisă !

Stropit de apă și printre cioburile de sticlă, mai departe nu pot spune cum decurg lucrurile. Domnul Cerchia își conduce soția pe banchetă... Eu adun cu piciorul cioburile și le împing sub masă, criticul de artă adună florile... Cu un efort de voință îmi reamintesc promisiunea pe care mi-am făcut-o acasă : să fac abstracție de orice și, la „salonul" ei, să trăiesc doar prin ochi.

Ușa salonului e deschisă larg. Un tînăr și o tînără, răvășiți de vîntul de afară, intră și, după ce el se freacă la ochi, merge cu fata lui direct la pînzele de pe pereți. După ei, un taxi debarcă patru persoane pe care, de îndată ce intră în salon, îi recunosc : doctorița Samureanu, medicul-șef al Serviciului de psihiatrie de care aparține Cerchia, doctorul Roman, inițiatorul, conferențiarul doctor Iliescu și asistentul doctor Craina. Puțin mai încrezător, șoptesc :

— Se va schimba situația. Mult noroc !

— Nu se schimbă nimic, răspunde Didona. Și își întîmpină invitații.

Mă retrag spre primul perete cu pînze, în discuțiile amabile care prind viață imediat. Revăd ciclul *capete ovale* și *capete pătrate*, dar indispoziția Didonei mă ține în afara imaginilor. O mulțumire șubredă în convalescența Didonei ? Tocmai la ieșirea ei ca dintr-un îngheț ce face să plesnească și inima lemnului într-un copac ? Curînd ajung în spatele celor doi tineri împinși în salon de furtuna de afară. Bănuiesc că sînt studenți, deoarece interpretează exagerat de bogat intențiile artistei, dar o fac frumos. Ea, mai cu seamă (conturează cu degetul la oarecare distanță de pînză), numărul 5 din seria 1—9, tratate

de o manieră cu adevărat neliniştitoare. Poţi spune că numerele Didonei Cerchia sînt angajate şi ele în cursa căutării secretelor vieţii şi puterii.

— Nu ştie matematici, ţi-o garantez... Altfel se ocupa neapărat de numărul zece. Un număr triunghiular ca zece, considerat drept suma tuturor numerelor triunghiulare conţinute de el, merita speculat în valoarea mistică. Eu storceam totul.

— Pe tablă, dar nu pe pînză... Uite colo un pătrat magic.

Un curent rece dă de veste că uşa salonului s-a deschis. Mă răsucesc în loc şi sînt gata să strig de bucurie. A venit şeful meu. Mai mult decît l-am rugat (în biroul nostru de la „Cromatica", cu colegi dornici să afle cînd revin la postcalcul şi dacă o nebunie e chiar atît de lungă), el nici nu mă ia în seamă. Şeful meu se transformă de îndată într-un vizitator al expoziţiei, un bărbat cu servieta doldora de tîrguieli, puţin cam prea frămîntat de faptul de a avea în faţă cîteva curiozităţi ale naturii umane.

Într-o rotire înceată prin salon, grupul de medici, însoţit de Didona, mă cuprinde şi pe mine. Doctorul Roman mă recunoaşte imediat şi îmi întinde mîna, obişnuit cu neînţelegerile de spital care se nasc fără cauze aparente şi dispar în urma vreunui cuvînt ori odată cu trecerea altei zile. Îmi atrage atenţia asupra unuia dintre cele mai încifrate tablouri : un pătrat cu două laturi de un roşu imposibil, continuat în interior pe alt roşu şi mai imposibil, ca deodată să facă loc unei fisuri în aceeaşi culoare ridicată la forţa maximă a imposibilului, ca şi ciocnirea a două pahare din sticlă proastă.

— *Tropicana,* culoarea ei.

— Etapa cea mai convulsionată, adaugă doctorul Roman, la adăpostul glasului puternic al doctoriţei Samureanu. Mi s-a părut atît de pronunţată aici conştiinţa morţii... Mereu mă gîndesc, animalele, cu in-

stinctul lor de conservare şi poate cu un presentiment vag, fără această conştiinţă, se convulsionează la fel ? Una este să ştii că poţi muri şi alta e să ştii că trebuie să mori.

Aproape de noi, Didona fumează mult şi stîngaci şi se plimbă fără astîmpăr printre invitaţi. Singura ei delăsare în aceste minute este o privire rugătoare pe care mi-o trimite printre toţi medicii.

— Doamna doctor, întreabă conferenţiarul Iliescu. Cînd va avea spitalul nostru regretul de a se despărţi de Didona Cerchia ?

Venerabila doctoriţă Samureanu o cuprinde pe Didona pe după umeri şi, după un lung răgaz de gîndire (care deşteaptă o neobosită atenţie în părinţii artistei, dar şi a celorlalţi), anunţă banal, cu glasul ei tabagic :

— E timpul... Arta trebuie să fie o creaţie continuă, cum spune Raymond Toretti... L-ai cunoscut în Franţa, cine nu-l cunoaşte acolo !

Didona scutură din cap, ca şi cum nici nu vrea să audă.

— Odată, într-o călătorie cu avionul, mi s-a spus că la bord se află şi Toretti... Tînăr, frumos, bogat, celebru, dar cînd omul acesta i-a cerut stewardesei o pătură şi *Sfînta scriptură*, n-am mai admis că poate fi el.

Toţi rîdem, afară de Didona şi doctoriţa Samureanu, care se ascultă cu aceeaşi seriozitate reciprocă.

— Ce întîmplare! regretă doctoriţa. Artistul acesta, cînd l-am văzut eu, se lansase într-o operă fără sfîrşit. Avea vreo douăzeci de tone opera. Fier, lemn, hîrtie, peliculă foto, o sinteză de pictură, sculptură, arhitectură, cinema, dans. Anunţa catedrala secolului XXI. După o pauză, continuă : Consacrată celebrării omului şi nu cultului lui Dumnezeu.

Cineva din stînga mă atinge ușor. E șeful meu, care îmi dă astfel de ştire că vrea să stăm de vorbă. Figura lui necăjită, alta decît cea cu care s-a prezentat la salon, mă neliniștește. (Altfel am decis noi să ne purtăm şi altfel văd că procedează !) Îmi fac loc printre invitați, și așa destul de puțini, și îl întreb din mers :

— A apărut vreo neînțelegere ?

Pe ușă intră doctorul Voronca cu fiica lui, care aduce un braț de flori de grădină. Dar mă comport cît mai firesc, ca în compania oricărei cunoştinţe întîlnite într-o expoziție.

— Te rog să nu te superi, începe şeful meu. Mă mir şi eu că mă amestec cînd banii sînt ai dumitale. Din nişte economii amărîte, mi-ai dat patru mii să cumpăr unu sau două tablouri d-astea. Ia mai gîndește-te...

Cuvîntul *amărîte* mă supără, deoarece ştiu că ţine de cu totul altceva decît de o judecată critică.

— M-am gîndit.

Fața șefului contabil se contractă. Pe pielea roză, două linii aspre de şef contrariat coboară de la nări spre colțurile gurii. Mă simt abătut, apoi deodată un val de protest se urcă în mine şi mă înviorează.

— Pătratul roșu și capul oval, şoptesc eu.

În timp ce ne măsurăm, neînțelegîndu-ne ca întotdeauna, el se îndepărtează cu paşi mici şi rari, dar sigur, spre Cerchia.

De la distanța la care mă situez, urmăresc discret începutul tratativelor dintre cei doi. Apoi Didona îl conduce pe amator la *tropicana,* şi mai multe clipe ea rămîne, învingătoare, o femeie care absoarbe lumina din jurul ei, lîngă un bărbat tăcut, ce nu se gîndeşte la pictură ; după cîte îl cunosc, un alt gînd îl apasă.

Cealaltă speranță a serii apare şi ea. E doamna Jipa, fără soțul ei Lică, însoțită doar de prietena lor, fe-

meia cu părul întins, despărţit de o cărare, şi ochi de iluzionistă. Le întîmpin, şi soţia lui Lică îmi întinde mîna în stil bărbătesc.

— M-am gîndit că în colecţia Jipa poate mai lipseşte ceva, zic pripit, ca şi în ziua în care m-am adresat prin telefon lui Lică.

— O colecţie abundă în ocazii pierdute.

Facem cîţiva paşi prin salon. Într-o nouă mişcare de ierarhie şi mecanică spitalicească, medicii se retrag tot mai mult spre uşă. Doctorul Roman mai întîrzie puţin cu Didona (a întrezărit oare posibilitatea unor neplăceri în programul remontării ei psihice ?), după care pleacă împreună cu ceilalţi. Pe uşa rămasă întredeschisă, autenticii vizitatori ai expoziţiei, cei doi tineri, ţîşnesc şi ei în noapte.

Prietena doamnei Jipa, cu ochi de iluzionistă, întreabă :

— Ce trebuie văzut în *tropicana* ? Anunţă ceva cald, greu de suportat ?

— În mod sigur, răspund eu. Autoarea vă poate spune mai mult.

— Vai, ce ochi ai, Nela ! exclamă doamna Jipa.

Tocmai cînd mă gîndesc să sondez mai bine intenţiile de cumpărare ale doamnei Jipa, doctorul Voronca ne iese în cale. Dar pe acelaşi fundal, în spatele doctorului, şeful contabil şi Didona, urmaţi de tatăl ei, aşază pe rama unui tablou *tropicana* cunoscutul bileţel cu iniţiala R. Aşadar, prima din dorinţele mele s-a materializat.

Întîlnirea soţiei lui Lică Jipa cu doctorul Voronca (după seara aceea în care totul era nemăsurat) decurge normal. Un timp am impresia că firescul întîlnirii lor ţine de tactul de curteni pe care îl desfăşoară amîndoi, apoi îmi dau seama că doctorul Voronca, după acea clarificare, priveşte totul, cum era şi cazul, ca un fapt lipsit de importanţă.

— Consilierul nostru ce face ? întreabă el.

— A plecat de urgență în Deltă, dar la telefon mi-a spus că își va prelungi cura de singurătate.

— Acolo se poate face o terapie de Eden : liniște, lumină și flori, replică doctorul Voronca.

Scot o țigară, dar știu bine că ceea ce doresc nu poate fi înlocuit cu o țigară. Încerc să schimb discuția și reușesc destul de abil să-i conduc pe toți la Didona. Îmi aprind țigara în salon și, cum cred că e mai bine să lipsesc la o nouă aluzie legată de familia Jipa, astăzi cînd am mare nevoie de ei, ies să fumez la aer.

Afară, vîntul îmi zboară jarul țigării în puncte roșii. Un trecător, îmbrăcat în plastic și umflat ca un balon, îmi strigă și arată ceva cu mîna în spate. Cuvintele lui se aud cu întîrziere.

— Bate din Africa ! Cu nisip roșu !

Fac cîțiva pași mai întîi la stînga, pe urmă la dreapta, înaintez pe bulevard pînă la un șanț tăiat în asfalt (pe care nu l-am zărit la venire, poate din grabă, poate din tensiune), acum acoperit cu scînduri și prevăzut cu o lumină aprinsă spre avertizarea trecătorilor. Mă opresc și fumez în bătaia vîntului călduț și usturător.

Pe neobservate, piciorul drept începe să-mi alunece de pe un bulgăre de pămînt, apoi deodată simt talpa cum fuge spre șanț, repede și dur, de parcă am așezat-o pe rulmenți. Mă proptesc cu mîinile de pereții blocului, să nu cad, și cînd ridic pantoful, observ în lumina gălbuie a felinarului un cartuș de război, tubul pe care alunecam. Un cartuș de un calibru neobișnuit de mare, folosit în ultimul război la armamentul avioanelor, în nici un caz la cel întrebuințat de armele infanteriei, pe care le cunosc. Îl ridic de jos, curăț pămîntul de pe el pînă la rugină, cercetez capsa care este nepercutată, apoi îl cîntăresc în palmă. Cartușul prinde noi proporții : se lungește și

se îngroașă în propria-i umbră, rămîne în valoare absolută în luminile care mi se plimbă printre degete, luminile unei mașini.

Arunc țigara în rigolă și, fără nici un fel de senzație specială, mă aplec de spate cu mîna retrasă pe lîngă mine, plină și grea de ceea ce am scos din pămînt, cu ochii la doctorul Voronca și la fiica lui care fug de braț pe bulevard, cu capetele în piept, împotriva vîntului. Dau drumul cartușului în buzunar peste eticheta cu cheia hotelului de lux și mă aplec mai mult, umilit fără încetare, de parcă în acest răgaz s-a întîmplat ceva cumplit. Numai sufletul unui vînat prins în cursă s-ar zbate ca al meu în așteptarea inevitabilului care îl va ușura. Care inevitabil? Încerc primul act de împotrivire și rămîn cu toată ființa în prezent. Mai mult nu știu ce fac, știam doar acum o clipă, dar am și uitat. De aplecat însă nu mă mai aplec.

Am cîștigat ? Pe jumătate... Totuși, un sentiment necunoscut se lasă în mine, fără a schimba nici o nuanță a serii, nici o linie, nici un gînd. Liniștitor și imobil. O cucerire.

Merg înapoi spre salon mai ușor, împins din spate de vînt, dar găsesc că dacă viața a fost cîndva nedreaptă cu cineva, aceasta s-a întîmplat cu puțin în urmă, cînd i-a scos în cale un cartuș. De ce tocmai un cartuș ascuns zeci de ani într-un bulgăre de pămînt ?

Din ușa salonului, Didona Cerchia mă privește prin sticla prăfuită. Îmi dau seama că mă privește ca după o veșnicie, dar îndată ce își amintește că exist deschide ușa.

— Pe unde umbli ? Mă gîndeam că ai plecat sătul de nimicurile astea...

În salon, atît doamnele pe care le-am lăsat aici, cît și șeful meu au plecat ; în schimb, pe trei din tablouri se poate vedea biletul cu litera R. Minunat. Două victorii au garantat-o pe cea de-a treia.

Tatăl Didonei își părăsește bancheta și vine lîngă ea.

— Cum ai spus ? Nimicuri ? se supără el. O vizită de zece persoane și trei tablouri reținute ! Nu știi ce vorbești, Didona. Apoi mi se adresează : Așa-i, domnule, sau nu-i așa ?

— Desigur. Abia aștept să mai treacă cîteva zile.

— Și eu, replică Cerchia, moale. Îi caută pe toți pe rînd, extrem de nedumerită. Bărbatul acela cu servietă, care mi-a cumpărat *tropicana,* nici nu știu de ce a luat-o... Parcă era trimisul Inchiziției, să cerceteze o pictură necuviincioasă ori vreo mitologie din cale-afară de profană. Dar mai bine să mergem, străine.

Sînt dispus să o contrazic, dar mi-e teamă să nu mă trădez, ca toți mincinoșii care nu știu să se oprească doar la minciunile necesare. Tac și e o hotărîre înțeleaptă, lipsită de orice fel de urmare din ambele părți ale familiei Cerchia. Didona își aduce mica poșetă și un șal din camera învecinată de salon și culege țigările de pe măsuța de lîngă banchetă.

— La plecare puneți telefonul în ordine, recomandă ea părinților.

Conduși de părinții ei pînă în stradă, ieșim în vîntul și praful nopții, unde, în vastitatea tulbure a spațiului, eșecul ei (real ?) și îngrijorarea mea apar descumpănitoare și pipernicite, sentiment pe care mai devreme, singur, nu l-am încercat. Trecem grăbiți pe lîngă șanțul marcat de lumina gălbuie și duc mîna la buzunarul hainei.

— Bate din Africa, spun. Cu nisip roșu.

— Cine ?

— Vîntul.

Înaintăm cu praful în față spre lumini tot mai numeroase. Deodată, Didona se întoarce spre mine. În întuneric, ochii ei mari sînt extraordinari.

— Unde mergem ?

— Prea bine nu știu...

— Tot acolo merg și eu, răspunde ea. Mă ia de braț și îmi șopteşte ceva la ureche.

— M-am gîndit, zic eu. De aceea am luat o cameră la hotel.

Simt mîna ei cum mi se strînge puternic de braț.

— Ce-ai spus la hotel ? Soț-soție, da ?

— Nu, îndrăgostiți.

— Frumos răspuns, da' la hotel nu merg, străine ! exclamă ea. Să n-aud... Am trăit cîțiva ani în hoteluri. Mergem la mine. Și iarăși se lipeşte de mine și îmi şopteşte la ureche secretul ei : să bem ceva.

După cîteva zile de pregătiri, telefoane, alergături (unele nici măcar avizate de doctorul Voronca), iată că încheierea acestei seri nu mi se mai profilează atît de limpede. Merg tăcut în compania ei, pe lîngă zidurile oraşului în care mişcarea este aproape pe deplin potolită. Poate dintr-o nevoie de alintare, Didona îşi strecoară mîna în buzunarul meu de la haină şi o clipă sînt convins că a dat de cartuş şi de cheia de la hotel... Îi prind mîna şi i-o ţin destul de puternic.

Ne oprim la prima staţie de autobuze. Continui să gîndesc că o voi conduce pînă acasă şi voi pleca, aceasta pînă cînd îşi dă seama şi ea de indispoziţia mea ; simt deodată cum mă înfruntă cu trufie de la aproape un metru şaptezeci cît are pe tocurile ei, cu părul încurcat de vînt, cu ochii sticloşi şi plină de o senzualitate întîlnită doar în zilele toride de la spital.

În autobuzul iluminat bine ne măsurăm de cîteva ori. De pe un scaun dublu, doi inşi cutreieră în voie cu ochii pe ea. O iau de la glezne ; pe urmă, la fel de metodic, îşi înalţă privirile spre şoldurile şi pieptul ei. Altul şi alte femei plasate în unghiuri diferite o contemplă şi ei, încît în autobuz se naşte un soi de atracţie care absoarbe izvorul opiniilor noastre contrarii, astfel că într-o nouă întîlnire a ochilor, eu şi

ea alunecăm cu mîinile pe bara de susţinere, unul către altul. Ca şi cum ne-am apăra.

Coborîm într-o staţie ameţiţi de-a binelea unul de celălalt şi foarte repede sîntem într-un ascensor. De îndată ce apasă pe butonul de pornire, o cuprind în braţe şi o sărut. La oprirea ascensorului, apăs la întîmplare pe un alt buton şi o sărut din nou într-o glisare înceată, două corpuri care coboară şi sînt gata să se sfîşie, foarte înstrăinate de gîndul că se pot lansa într-o aventură cu un astfel de început.

— Mă striveşti ! Mai vreau...

La capătul altei curse, Didona fuge din ascensor. Cît timp deschide unul dintre apartamentele de pe palier, fac un zgomot îngrozitor cu uşile ascensorului, după care o însoţesc în interior, readus cu bruscheţe la prezent. Din cameră în cameră, ajutaţi doar de o cărare de lumină din vestiar, mă opresc în întuneric în timp ce ea rîde, un rîs care se imprimă în creier şi în carne.

— Trăieşti fără lumină ?

— Bate din palme o dată.

Pocnesc din palme, şi o lumină blîndă se aprinde într-un glob uriaş, un lampadar deosebit de reuşit plasat deasupra patului. Mai bat o dată din palme şi, într-adevăr, lumina se stinge. Din întuneric, Didona o reaprinde din nou, cu un alt pocnet al palmelor.

— Ţi-a plăcut ?

— Lumină de *cover-girl* ?

— Nu-mi ierţi nici capriciile ? se supără ea.

— Nu, scuză-mi uimirea. Ceva asemănător n-am mai văzut.

Ocrotită de penumbra globului, ca umbra unei eclipse, Didona mă caută cu ochii zebraţi, timp în care cu o voluptate înceată îşi scoate pantofii şi rămîne în ciorapi.

— Uite, în legătură cu tine, s-a spus o mare prostie, observă ea. Se concentrează mai bine la cele ce vrea

să transmită. Continuă : În seara asta nu mai eşti un învins, dimpotrivă... Dacă mai adun şi nişte atitudini, mă-ntreb dacă nu cumva eşti omul care nu se socoteşte inferior nimănui. Ceva în genul ăsta, străine...

— Mă faci să întineresc primejdios.

— Te priveşte ! Eu aduc de băut. Vodcă ?

Accept. În plus, mă simt tot mai bine în frumoasa cameră cu fololii, o poliţă olandeză şi trei cărţi în ediţii străine fastuoase : *Don Quijote, Idiotul* şi *Robinson Crusoe*. (Părerea ei este că cele trei mari romane ale lumii le-au scris oameni care au fost distruşi de lume : unul fost sclav, altul fost deportat, ultimul condamnat la stîlpul infamiei.) Toate aceste volume sprijină şi un album de fotografii, de proporţia celor mai cuprinzătoare dicţionare. Un pat jos, ţărănesc, îmbrăcat într-o cuvertură făcută din petice, *patchwork*, sporeşte impresia de încîntare din cameră.

Didona soseşte cu o tavă cu pahare, o sticlă de vodcă şi un sifon, pe care le aşază pe masă. În timp ce toarnă în pahare, mă apropii de ea şi, pentru foarte multe gînduri precise, legate de interiorul feminin şi echilibrat al camerei, o sărut pe obraz, aproape de gură. Cînd mă retrag spre fotoliul cel mai apropiat, duc în nări un miros proaspăt de băutură, indiciu că de acolo de unde a venit cu tava a şi băut.

Ridic paharul şi mă surprind că o fac cu iritare.

— Pentru cealaltă expoziţie.

— Nu ! strigă ea, cu buzele pe pahar. Apoi se aşază calmă în celălalt fotoliu cu paharul pe genunchi. Am riscat o dată, ajunge.

— E păcat să renunţi de-acum încolo. De fapt, singură vei hotărî că merită să-ţi găseşti locul tău în lume. Şi nu vei decide într-o zi atît de zbuciumată.

Goleşte paharul, îl umple din nou şi mă întreabă :

— Crezi tu ? Eu, nu... Mi-au mai rămas puţine zile de trăit şi mă întreb ce adevăruri mi-a oferit viaţa. Pînă acum n-am aflat decît că sînt o biată fiinţă şu-

brezită, în aşteptare. O femeie în căutarea unui strop de împăcare. Ascultă... Şi arată telefonul alb, aşezat pe parchet, care sună încet.

Ascultăm împreună sunetul de furie venit dinafară. De trei ori... De patru ori... Nu ştiu de ce, gîndurile îmi fug la Spătărelu, tocmai la el, cel cu un mare randament al mîinilor.

— Lucrurile se vor schimba, spun fără să-mi pot lua ochii de la telefon.

Un plus de expresivitate pîlpîie pe faţa ei, pe cînd trupul ei lung şi armonios stă mai departe în repaos.

— Continui să mă contrazici. Bine...

— Credeam că dialogul nostru continuă.

Didona bea tot ce mai are în pahar şi se aşază pe genunchii mei. O strîng la piept şi o sărut, apoi îi ridic picioarele pe braţele fotoliului. O sărut din nou, şi ea se lasă, într-o satisfacţie misterioasă, dar imediat se întinde pe spate aproape acrobatic, îşi toarnă în pahar şi bea. Istovită de efort, revine în braţele mele, dar priveşte în altă parte, întocmai insectelor care caută să scape de urmărire cînd rămîn nemişcate şi simulează moartea.

Îi smulg paharul din mînă şi o duc în braţe pînă la pat. Rămîn lîngă ea, îi ascult respiraţia scurtă şi uşoară, spulberată uneori parcă de vîntul nopţii. Încep să am sentimentul unei ingrate fericiri lîngă o femeie imposibil de ignorat. Renunţ să-i mai mîngîi faţa fără obraji şi buzele şi o dezbrac pe cuvertura din petice, călăuzit de ceea ce speram, o binefăcătoare căldură.

— Să nu ne grăbim, mă roagă ea.

Nu ştiu dacă mai pot rămîne duios. În pragul marii îmbrăţişări ea se zbate puternic şi mă îndepărtează... Eliberată, braţele ei bat întunericul şi lumina spre sticla de pe masă, pe care o ia în pat.

— Mă iubeşti într-atît, încît să poţi încrusta două inimi în coaja copacilor de la spital ? întreabă ea cu

sticla la gură. Atunci, mai lasă-mă să beau puţin. Şi, drept mulţumire, face să-i cadă prima bretea de la combinezon şi imediat a doua.

Didona Cerchia e complet beată. Îi iau sticla şi beau, apoi o restitui mîinilor tremurătoare care mi-o cer, cu toate că băutura se clatină în lumină cam de un deget. Mă ridic din pat năucit... Ea însă mă prinde de mînă şi, ţinut aşa, izbutesc totuşi să-mi scot haina de pe mine, ca să recad din nou lîngă trupul ei.

— Ai... Ai-ochii-cei-mai-albaştri, se bîlbîie ea.

— Să mergem la aer.

— Nu... Mi-e-bine-doar-că-mă-mă-lasă-gura.

Sentimentul acut de fericire improbabilă coboară iarăşi ca peste două stridii închise într-o scoică transparentă şi luminoasă. Încerc întoarcerea la marea îmbrăţişare şi dorinţă... Pocnesc din palme şi lumina se stinge... Ca anumite animale, ea simte nevoia să se tînguie în dragoste, dar tot ea se smulge din încleştare. Distruge totul... Bate din palme...

— Să nu ne grăbim, repetă ea. Se zvîrcoleşte pe cuvertură, clatină capul în toate direcţiile, iritată de lumină, şi arată cu mîna un dulap de haine. Roagă : Acolo, într-o cizmă-ai-să-găseşti-o-sticlă. Dă-mi-o, hai, dă-mi-o.

Caut în dulap în multele cizme, verzi, albe, roşii, galbene, argintii şi scot pe rînd cîteva sticle goale, apoi una începută. Torn în paharul meu un vin roşu care, vărsat pe tavă, fuge în multe direcţii deodată. Îi dau paharul şi bea.

— Eşti-bun, străine. Eşti-bun-aşa-fără-să-vrei. Laşi-lucrurile-în-voia-lor.

Aprind o ţigară şi mă aşez în fotoliul meu. Pe parchet, telefonul sună insistent şi ea tremură la fiecare apel.

— Străine... Cînd-ieşi-de-unde-venim-noi-îţi-mai-arde-de-pictură ? Pe naiba, chef-să-bei, da asta-mai-merge.

Inutil să mai spun ceva. La intervale egale îi strîng cu putere tîmplele între degete şi ea primeşte. Sînt deprimat, împins într-o stare de toropeală care nu mai facilitează iluzia, ci doar îmbinarea unui mare efort cu o mare inerţie, fără iritare sau emoţie. De timpul trecut, de călătoria în autobuz, de plimbarea cu ascensorul şi de îmbrăţişările ei, îmi amintesc cum îţi aminteşti de o întîmplare povestită de cineva care nu a fost de faţă.

Cînd încetez de a mă mai ocupa de ea, Didona scoate de sub multele perne mici un obiect de o formă aparte, pe care încearcă să-l ţină în palmă, în poziţie dreaptă. E un minunat obiect sticlos, ce aduce mult cu litera X, în care o bilă verde coboară lin într-un lichid incolor spre una din cele două părţi ale triunghiului magic, notate cu NO şi YES.

Inversarea obiectului în mîinile ei agitate face bila să coboare spre unul dintre cele două răspunsuri decisive.

— De două ori *nu !* anunţă ea, cu faţa transfigurată. Şi agită obiectul, îndelung, în felul superstiţios şi disperat al jucătorilor de zaruri. Ţipă : A treia oară!

Înţeleg rostul de oracol al obiectului, făcut să evite ezitarea, şi rămîn privind coborîrea bilei verzi, care, datorită tremurului palmei, oscilează între *da* şi *nu*.

— Nu şi nu ! Nu voi mai oferi lumii... Pînzele unei-fiinţe-răscumpărate-de-lumină.

Mai mult decît oricare alt lucru neprevăzut din seara aceasta (cine ştie ce îmi mai poate rezerva ?), dincolo de glasul ei, deodată, mă alarmează modul gîndirii : clar şi riguros exprimat. Sau poate că aşa mi se pare mie...

— Glumeşti, zic eu. Aşa se iau deciziile ?

Didona nu îmi răspunde. Îşi ascunde imediat, sub perne, cutia de luat decizii, după care îşi îngroapă capul în cuvertură.

La rîndul meu, nu ştiu ce să mai fac. Ţigara mi s-a stins în scrumieră, pofta de băut s-a dus. Îmi pun haina, mai grea pe partea dreaptă, şi totuşi de plecat nu pot pleca. Mă plimb prin cameră, privesc pe fereastră şi fac descoperirea că această femeie îmi oferă o lipsă de libertate pe care n-am mai cunoscut-o... Trag perdeaua de la fereastră. O deschid larg. Iau şalul pe care l-a purtat seara şi o învelesc, deoarece pare că vrea să doarmă. Merg din nou la fereastră şi privesc în jos, unde vîntul amestecă luminile şi praful în jurul becurilor, un praf ca din carne roz. (Nu mi se pare ! Acel roz pe care l-am purtat pînă la Breaza n-a mai apărut, de atunci nu mai e loc pentru fantasme.) O maşină-stropitoare udă strada şi primii trecători se mişcă pe luciul asfaltului, trec cu capetele răsturnate în apă.

Telefonul sună. Didona tresare, se ridică cu pumnii strînşi şi pe jumătate goală. Clănţăne din dinţi şi spune rar, de parcă dictează.

— Dacă sănătatea celorlalţi este atît de solidă... atunci de ce nu poate asimila totul... totul... şi pînzele mele ?

Plec de la fereastră şi mă aşez pe patul ei. Clănţăne din dinţi şi tremură toată. O învelesc cît mai bine cu şalul, peste umeri şi piept, şi îi iau mîinile reci şi agitate între palmele mele.

— Dormi, eşti doar în prima zi de expoziţie. Unde ai pijamaua ?

— Port cămaşă. Doar la spital am pijama *de scarlat,* vorba arhitectului... Străine, pune vin şi povesteşte-mi cum s-a spînzurat Staicu.

Nu-mi dau seama de ce simt nevoia să mi-o imaginez pe Didona Cerchia, *cover-girl,* femeia care, cu plăceri blînde, dar şi agresive, îşi manipula victimele. Apoi, umplu amîndouă paharele cu ultimul vin roşu.

ŞAISPREZECE

În geometria complexă a spitalului, două linii de praf roşu se impun cu permanenţă : acoperişurile pavilioanelor şi pajiştile cu iarbă, colorate de nisipul adus de vijelia din ajun.

Spitalul nu şi-a început încă ziua, cu cerul senin şi cu un punct ideal, soarele. Cele mai multe servicii de psihiatrie îşi ţin zăvoarele trase la uşile închise de la căderea nopţii. Doar la Clinica B, obişnuinţa dimineţilor e pusă la îndoială, odată cu plecarea în concediu a medicului-şef, Pandelescu. Întreg personalul auxiliar, mediu şi doar cîţiva medici ai clinicii se mişcă grăbiţi printre bolnavi, ajutaţi de doctorul Voronca, rămas medic-şef timp de o lună de zile.

Minut după minut, numărul bolnavilor în pijamale azurii, cu halate zmeurii şi în papuci, descreşte. În locul lor, aceiaşi bărbaţi circulă neîncrezători, îmbrăcaţi în hainele personale, dintre care mai mulţi poartă şi cravate.

Vorbele de duh ale medicului Voronca sînt astăzi ecoul cuvintelor socotite de alţii rămase secrete pentru că n-au ştiut să le asculte.

În clinică se vorbeşte puţin sau în salve.

— Tovarăşă *garderopieră*, întreabă un bolnav. Îmbrăcat mai fac şi injecţii ?

— Păi, mata ce crezi ? răspunde garderobiera.

— Tovarăşă asistentă, se aude şi Voronca. Tovarăşului lasă-i pijamaua, nu are îmbrăcămintea cea mai potrivită.

De la etajul clinicii coboară doctorul Rozenkrantz. De obicei indiferent la cele ce nu-l implică direct în viața clinicii, Rozenkrantz aduce cu el astăzi întreaga sa participare. Fără halat, doar în costum, își face loc, printre bolnavii îmbrăcați ca și el, pînă la Voronca. Spune :

— Sus, la Roman, s-a terminat, dom' doctor. Trec la masă. La unii dintre ei a trebuit să mă uit atent să-i mai recunosc... De asemenea, la Stere, merită să-l vedeți pe piticul Niculiță.

Voronca ascultă, își aprinde o țigară și urmărește mai departe reacțiile bolnavilor în ținuta lor personală. De undeva de pe culoar, sora-șefă strigă, de îndată ce simte mirosul de țigară.

— Hei ! Dacă v-ați văzut în alte haine, îmi și fumați ?

— Fumează dom' doctor ! se aude Copoiu, *secretarul*.

Dar Voronca aruncă țigara în prima scuipătoare. Împreună cu el face cîțiva pași și Rozenkrantz, atent la tăcerea acestuia.

— Îngrijorat ? întreabă Rozenkrantz.

— Nu, sînt fără emoții la ora asta.

— Probabil că așa arătau și medicii timpului cînd psihiatria a fost scoasă din lanțuri și bătăi și s-a trecut la *uși deschise*.

Voronca rămîne neutru. Doar în ultimul moment pe fața lui se întipărește nervozitatea.

— Colega, atenție, roagă el. Nu sînt un reformator... Nu cumva să vorbiți în modul acesta. Arată cu mîna spre unul dintre bolnavi, care trece sfios prin hol. Dorința oricărui psihiatru este să-l scoată pe bolnavul psihic din această stare de inferioritate. Se întrerupe și se uită după bolnavul care iese afară. Continuă : Mergeți dumneavoastră la poartă și amintiți-le de experimentul nostru. Acolo e punctul cel mai slab.

Vine sora-şefă. În mers energic şi foşnet de apret, întreabă dur :

— Dom' doctor, ne schimbăm şi noi ?

— Da, şi dumneata. Fetele de la tratament îşi vor păstra halatele... Vezi dacă sus au terminat de mîncat; anunţă-mă să vedem care dintre bolnavi vrea să lucreze în spital.

Iarăşi la drum, sora-şefă strigă pe culoar cîteva nume de surori. Doctorul Voronca vede cum bolnavii întîlniţi de sora-şefă se crispează la strigătele ei. Actorul Cruceanu, destul de agresiv şi antipatic, se ascunde pe după tehnicianul Oancea, pentru a putea trece neobservat la masă. În ultimul salon, trei din cei cinci bolnavi rămaşi sînt îmbrăcaţi, dar întîrzie pe lîngă paturi. Petcu îşi acordează vioara, în timp ce pe faţa sa străluceşte convingerea că ascultă ceva melodios. Noul bolnav, internat în locul lui Mirea, fără haină, doar în pantalonii de la costum, cu bretele peste cămaşă, face gimnastică. La fereastra hexagonului, Anghel pare că îşi freacă mîinile murdare. Alţi doi în pijamale, dintre care unul venit în locul fostului bolnav cu insomnii, citesc ziarul.

— Bună dimineaţa, salută doctorul Voronca.

Anghel se întoarce printre primii spre medic, dar îşi ascunde la spate mîinile pătate. Petcu îşi lasă vioara pe pat şi strigă la cel ce face gimnastică :

— Ajunge ! Ţi-ai cîştigat mîncarea pe ziua de azi ! A venit vizita !

Doctorul Voronca îi întinde mîna celui bruscat de Petcu, dar acesta, în loc să arate supărat, îşi vede de surîsul său, mereu netulburat din ziua internării. Şi bolnavul Petcu se înfurie :

— Dumneata, Dragomire, nu mai rînji, ţi-am mai zis-o azi. Ia-ţi zîmbetul de pe buze, n-auzi ?

Pe bolnav nu-l cheamă Dragomir, dar acest lucru n-are importanţă. Omul se uită la Voronca şi zîmbeşte, se uită la Petcu şi zîmbeşte.

— Da' nu fac nimic, se apără el. La mine-i natural.

— O fi natural, da' eu dacă te mai prind cu moaca aia, dai de dracu !

Conflictul are darul să-l supere pe doctorul Voronca, dar simte că relaţiile dintre cei doi pot fi modificate. Ajuns la patul lui Petcu, îi ia vioara şi o studiază cu interes.

— Ca muzician, este de neînţeles cum nu vă place zîmbetul unui om. Ca între doi medici, de asemenea nu-mi explic...

Sinusoida gîndirii bolnavului merge în sus, dar şi în jos. După o expresie care trece în uitarea sa, o alta se relevă calmă şi îngîndurată ; dar nu e ultima. Îşi trece degetele subţiri, cu unghiile mîncate, peste buze. Şi Voronca îi călăuzeşte conduita sinuoasă în sus.

— Ce anume vă pregătiţi să repetaţi ?

— O piesă... De François Couperin, spune el, mulţumit.

Aproape de Voronca şi Petcu, Anghel se mişcă fără astîmpăr în spaţiul îngust dintre paturi, pregătit parcă să-i vorbească medicului. De îndată ce îi cedează vioara lui Petcu, Voronca se uită la Anghel. Îi atrag atenţia palmele pătate cu cocleală verde, nervozitatea bolnavului cu ochii strălucitori în soarele care a pornit în cursă, toate acestea dăruite cu un farmec difuz.

— Dumneavoastră ? Aţi încheiat ziua de învoire cu bine ?

— Bine, pînă la urmă, răspunde Anghel.

— Mai tîrziu vom vorbi, ca de obicei. Sînt doar în trecere, să văd dacă cunoaşteţi programul acestei zile.

Unul dintre cei rămaşi în pijama aprobă imediat :

— Ne-a fost anunţat de două zile !

— Asta nu mă mai interesează. Îmbrăcaţi-vă repede. Aveţi cinci minute.

Doctorul Voronca părăseşte salonul hexagonal.

În salonul cel mare, o asistentă îi anunţă alteia primele veşti ale dimineţii : maşina doctorului Craina a fost lovită la o aripă de o motocicletă, sora Mica de

la etaj lipseşte, seringa cea mai bună a felcerului s-a spart... Apoi, Voronca îl vede pe Anghel care trece încet pe lîngă el şi astfel ştie ce modificare s-a produs în bolnav. După distanţa dintre ei, acum, ataşamentul bolnavului faţă de medic anunţă altceva ?

Într-o ultimă oprire, Voronca se adresează felcerului :

— Dă-mi de veste dacă Petcu se mai ceartă cu vecinul, cu bolnavul care zîmbeşte mereu.

Sus, la etaj, doctorul Voronca nu are nimic special de făcut. Cei cîţiva medici asistenţi universitari de la aceste saloane au şi trecut la convorbiri cu bolnavii în vederea cunoaşterii dorinţelor lor, în cadrul noului program. Trecerea lui se termină într-o strîngere de mînă pe care i-o acordă lui La, studentul tahitian, rămas definitiv la etaj. Apoi, coboară în cabinetul lui, scotoceşte în dulapul metalic, aprinde spirtiera, toarnă apă în ceaunul de alamă şi se aşază pe scaun. Cu linguriţa lungă şi strălucitoare, vîntură cafeaua fierbinte. De pe culoar, cuvintele unei doctoriţe venite la specializare parvin pînă în cabinet. Alţi doi bărbaţi, cu glasuri joase de fumători, comentează schimbările dimineţii, şi Voronca le atribuie unor tineri preparatori. Voronca îşi toarnă cafeaua în ceaşca lui veche, cu buza ciobită şi o priveşte. Ca şi altădată, îşi promite s-o schimbe. Dar pînă la urmă iese pe culoar şi strigă :

— Domnu' Copoiu !

În mai multe direcţii ale clinicii, numele *secretarului* se răspîndeşte cu întîrziere. Copoiu însă nu vine. Voronca intră în cabinet şi se aşază la locul său. Soarbe din cafea cu privirile uitate la flacăra albastră a spirtierei, care abia mai pîlpîie... Din bolnav în bolnav, ajunge cu gîndurile la Anghel, la cel intrat în cuplul atît de greu de desfăcut : bolnav-medic. Acum răul adus de Anghel la internare îi apare atît de frumos...

La condica din hol se aude o discuţie. Cineva abia vorbeşte, iar celălalt ştie să se impună. Nu poate fi vorba decît despre asistentul doctor Craina.

— A avizat cineva ? Ştiu că i s-a acordat atenţie, dar a fost şi neglijat... La naiba cu toată harababura asta...

Amănunte confuze îl indică tot mai mult pe Craina. Dar parcă nu e glasul lui. La fel de neprevăzut, vocile din holul clinicii devin mişcătoare şi apoi sînt întrerupte de suflul uşilor trîntite. De teamă să nu se compromită în propriii săi ochi, Voronca suflă în flacăra spirtierei şi strînge cu zgomot toate cele cîte le-a scos pentru prepararea cafelei, astfel ca să nu mai audă nimic.

Pe uşă intră Copoiu, *secretarul.*

— Am venit, dom' doctor. Am fost să-mi calc pantalonii.

Voronca priveşte pantalonii maro ai lui Copoiu, sandalele lustruite, cămaşa galbenă şi figura lui serioasă.

— Dacă te mai şi rădeai... spune doctorul. Adu-mi doi cîte doi bolnavii care au terminat de mîncat.

Numai după cîteva secunde, Copoiu deschide iarăşi uşa cabinetului, şi actorul Cruceanu, pletos şi sumbru, intră, urmat de tehnicianul Oancea, ultimul cu un radio-tranzistor.

— Luaţi loc, începe Voronca. Apoi îi repetă *secretarului :* Cînd pleacă dumnealor, aduci alţi doi.

Tehnicianul se aşază pe pat, actorul rămîne în picioare lîngă uşă, iar medicul, la birou, cercetează o listă. Spune :

— De astăzi, ajutat de dumneavoastră, vom înlătura rezerva faţă de nevoile naturale ale omului. În spitalul nostru, la Ergoterapie, un număr important de oameni pot lucra la confecţionarea de împletituri, de rogojini, de perii. Sînt şi alte activităţi... Indife-

rent de vocaţii, vă recomand stăruitor cîteva ore de lucru pe zi. Fără muncă nu se poate vorbi de sănătate.

Bătuţi de lumina zilei, cei doi bolnavi reflectă lumină şi o transparenţă sterilă. La început ei se interoghează reciproc din priviri, iar la urmă fiecare singur.

— Dom' doctor, eu lucram la pompele de injecţie de la tractoare, însă dorinţa mea e să fac germană. Aş dori, ca şi doamna aceea care picta, Cerchia, să dau... spune Oancea şi tace brusc.

— *In ordnung*, în regulă ! vorba neamţului. Numai că dumneavoastră, angajat cu întreruperi în acţiuni de scurtă durată, nu vă respectaţi dorinţa. Trebuie să încercăm altfel.

Oancea îşi strînge fruntea cu degetele subţiri şi verzi.

— Bine... Merg la Ergo. Să vedem.

— Straşnic ! Pentru orice îngrijorare, sînt umbra dumneavoastră.

Cu o mişcare a mîinii, Oancea îşi potriveşte aparatul de radio portativ pe spate şi părăseşte patul de consultaţie. Nu pleacă. Doctorul Voronca face cu stiloul un semn pe lista de pe birou.

— Dumneavoastră ce aţi decis ?

Întrebarea medicului îl ia prin surprindere pe actor.

— Decis... Decis ? repetă el. Eu nu vreau nimic. Şi deschide uşa cabinetului.

Voronca face un pas spre uşă, şi Cruceanu rămîne cu mîna pe clanţă. Primul e pe cale să ceară o explicaţie, avansată spre a fi respinsă ori nu, celălalt mîngîie clanţa : de fapt îşi mîngîie propria-i neparticipare.

— Aveţi vreo dorinţă pentru ceva? insistă doctorul.

— Dorinţă ?

— După spectacole, după repetiţii, ce făceaţi altădată ?

— Mergeam la fratele meu... Are oi, cîini, iepuri...

Atent la faptul că bolnavul nu respinge ideea şi nici nu pleacă, Voronca se pregăteşte să înfrunte absolutul lui Cruceanu cu un nou absolut — propria sa voinţă :

— O şi văd gospodăria aceea, spune el. O lume nouă pentru oricare. Ce-ar fi dacă în atelierele noastre aţi înjgheba cîteva cabane mici pentru iepuri? Bolnavul îşi amînă reacţiile ; îl caută din ochi pe Oancea. Cuşti una şi una, să se minuneze oile, cîinii...

— Cu iniţiale...

Din această linişte, din acest abandon, numele iepurilor imaginaţi, cu iniţialele lor pe cuşti, lasă liber în medic un strigăt.

— Pornim de la iniţiale ! Vin şi eu la atelier.

Cruceanu deschide larg uşa. Pleacă împreună cu Oancea.

Tot în acest moment, cînd boala pare a fi foarte departe, Anghel, care aşteaptă pe culoar cu alţii, priveşte spre cabinet şi caută. Ceva se mişcă în pupilele lui, ceva schimbă neîncetat intensitatea şi direcţia lumii. Ochii lui *foşnesc*.

Următorii doi introduşi în cabinet sînt nişte bolnavi de durată obişnuită, cu deosebire că unul dintre ei a mai fost o dată în tratamentul clinicii. Ei primesc fără obiecţii propunerea medicului. În numele amîndurora, cel mai vorbăreţ se angajează exigent :

— Mergem... Decît să stai în pat, în locul altuia care a înnebunit, mai bine împleteşti un coş. Pe cuvînt !

Doctorul le întinde mîna. Doar în ultima clipă îi mai pune o întrebare celui cu angajamentul :

— Dumneavoastră, mi se pare, aveţi o reclamaţie? Depusă justiţiei...

— Da, recunoaşte bolnavul. Am dat în judecată preşedintele unui stat insular pentru crime comise împotriva umanităţii.

Stiloul medicului ezită între degete şi numai după o pauză face un semn pe listă. Încheie cu indiferenţă simulată :

— Prin urmare, asta era.

Alţi doi bolnavi aşteaptă la intrare, dar pe uşa deschisă intră doar Copoiu, odată cu sunetul dulce-dezgustător al ambulanţei care traversează curtea. Cu uşa închisă, *secretarul* şopteşte :

— Dom' doctor, a venit de la Comitetul de partid. Vă cheamă acolo, imediat.

Voronca surîde. Umerii împovăraţi i se îndreaptă. Scoate cheile de la dulapul metalic şi iese cu Copoiu. După mişcările pe care le face, nu pare decis să treacă — precaut — departe atît de primejdii, cît şi de bucurii. Între pereţii culoarului placat cu faianţă, pe care aşteaptă bolnavii şi undeva Anghel, se scuză.

— Începeţi tratamentele. Vă chem eu.

Ziua e caldă şi cu vizibilitate incertă. Iarba s-a mai scuturat de praful roşcat, dar acoperişurile, marginile de la ferestre şi toate liniile orizontale sînt de un roşu stins. De la un serviciu de psihiatrie la altul, îmbrăcămintea albă a personalului medico-sanitar, cît şi celelalte două culori, azur şi roz, îi oferă psihiatrului tabloul primelor schimbări din Clinica B. Pe o ultimă alee şi apoi în trecere printr-un serviciu de psihiatrie, spre Comitetul de partid, senzaţia încercată de Voronca se transformă într-un complex al frigului. Sînt reci faianţele culoarelor, obiectele nichelate, lumina de neon, halatele... Albul este culoarea frigului, nu numai pentru că zăpada e albă, dar mai ales fiindcă absenţa de culoare e o dovadă a nefecundităţii şi a virginităţii.

În secretariatul Comitetului de partid nu se vede nimeni. Ca totdeauna înaintea unei şedinţe, din încăperea alăturată se aud şoapte, într-un sîsîit permanent. Şi, deodată, glasul profesorului Necula răsună mai tare. Voronca deschide uşa. Primul pe care îl

întîlnește e colegul său, Craina, alături de Cuzum, directorul spitalului. Tot în picioare, cu mîinile așezate pe spătarele scaunelor, așteaptă profesorul Necula și secretarul comitetului, Dedulescu.

O tînără, îmbrăcată și ea în alb, încetează de a mai copia niște date dintr-un dosar și părăsește sediul.

Doctorul Dedulescu, un bărbat mai înalt decît Voronca, îi aruncă un zîmbet acru, dar îi întinde mîna cu prietenie.

— Să stăm, totuși, spune Dedulescu. Și dumneavoastră, tovarășe doctor Voronca... Sînt de părere că, prin intermediul unei discuții neoficiale, putem ajunge la un acord substanțial. Știți, programul de astăzi al Clinicii B pune cîteva întrebări... Se poate naște un curent de opinii contrare.

Unul după altul, în ordine ierarhică, cei prezenți ocupă cîteva scaune din multele existente în jurul unei mese. Voronca rămîne însă mai departe în picioare, singurul fără halat. Alături de el, Craina citește o notiță.

— Deschiderea îmi aparține, spune Voronca. Primul căruia i-am arătat că avem nevoie de o schimbare a fost șeful meu. A urmat secretarul de partid, profesorul, directorul sau invers. Motivele sînt aceleași...

Cuzum intervine :

— Am discutat teoretic ! Nu s-a stabilit o dată anume !

— Încotro s-o iau ? suspină profesorul. Am zis da, și iată că acum îmi sar toți în cap.

Voronca rămîne neclintit în picioare, dar își încleștează mîinile în spătarul scaunului, pe care nu vrea să stea. Spune :

— Mai departe... Dar se oprește. Văd că în această încăpere s-a adunat un adevărat tribunal.

— Dumneata ai vrut-o, spune Cuzum.

— Da ? Atunci e bine să se afle că unul ca mine mai vrea ceva şi cînd este cu un picior în groapă, tovarăşe director.

Secretarul de partid, Dedulescu, surîde pentru prima oară. Profesorul se întinde peste masa lucioasă după scrumieră. Craina înalţă un deget, la care Cuzum răspunde printr-un alt gest tot atît de neclar.

— Continuaţi... Dar mai liniştiţi. La ce bun să ne ştirbim fericirea prin certuri ? glumeşte Dedulescu.

— Într-adevăr, acceptă şi Voronca. Conduita medicală umanizată faţă de bolnav diferă astăzi simţitor de cea a personalului sanitar. Pe de altă parte, noi, împreună cu cei dinafară, manifestăm aceeaşi eternă superioritate faţă de bolnavul mintal. *E nebun*... Umanizăm şi în acelaşi timp dezumanizăm prin atitudinea noastră sceptică. Aristocratică... Riscul unei egalizări nu ne atinge ! Doresc cît mai mulţi bolnavi în haine normale, cu preocupări cît mai normale, să pot să le dau încredere, nu să-i iscodesc, nici să-i umilesc. Altfel, pierdem timpul, odată cu slăbirea legăturilor afective cu bolnavii noştri. Sîntem psihiatri, nu teologi, nu chirurgi.

De pe scaunul său, profesorul Necula se uită pe rînd la toţi cei patru îmbrăcaţi în alb.

— Pot să zic ceva ? Nu.

— Dovezi, cere Cuzum. Şi repetă cuvîntul, cu vocale largi, refuzul însuşi devenit sunet : Dovezi.

— Ce dovezi doriţi, cînd atîta suferinţă aşteaptă oricît de puţin de la noi ? întreabă Voronca.

Faţă cu extremismul lui Voronca, doctorul Craina se arată cu atît mai conformist cu cît se ştie mai puţin ireproşabil.

— Tovarăşe secretar, tovarăşe profesor, spune el. O asemenea schimbare trebuie să o pregătim. Nu se poate aşa... Se face, după cum ştiţi, în multe alte clinici din străinătate : am văzut la nemţi, la americani, la nordici... O greşeală individuală trece, dar...

— Dar o greșeală colectivă — să nu facem nimic — e și mai gravă, avertizează Dedulescu.

Voronca își ia mîinile de pe spătarul scaunului și, cu ele la spate, se răsucește spre Craina. E palid, dar calm.

— Am marcat un punct de plecare cu gîndul că alții și alte servicii vor proceda și mai bine. Că au făcut-o străinii, am aflat-o și eu, dar știi, colega, că în viață duc douăzeci și șase de mutații de domicilii și nici o călătorie la acele clinici... Vara trecută erai alarmat că nu găsești să-ți împerechezi cîinele de rasă cu un altul tot de rasă. De mersul muncii în clinică erai perfect mulțumit.

Dedulescu se ridică de pe scaun și merge pînă la biroul său. Ia o țigară, o aprinde și aruncă pachetul pe birou. Zice :

— Depășim cadrul discuției...

— Maniera polemică a doctorului Voronca... începe Craina.

Dar Cuzum îl întrerupe :

— În ceea ce mă privește, dacă mi se va cere avizul, răspunsul meu va fi *nu*. Avizez pentru un spital de bolnavi mintali, nu pentru o cultură de dezordine.

Din camera alăturată se aude un glas de femeie care vorbește la telefon. Voronca se întoarce la scaunul de care s-a încleștat și se așază. Se uită pe rînd la toți cei din birou.

— Pot să știu cum rămîne ? întreabă el.

— Cer o amînare, răspunde Dedulescu.

Craina părăsește și el scaunul, rupe fîșuica de hîrtie în bucăți mici și le pune în scrumieră.

— Amînare ? se miră el. E chiar atîta grabă ?

— Nu prea. Puteți să amînați cît doriți, în următoarele ore ale zilei, zice Voronca. Și se ridică și el de pe scaun.

Într-o ultimă privire, profesorul îl caută pe Voronca. Cu greu se abține, dar se vede că îi plac ori-

ginalii, precursorii, cei care au dreptate înaintea celorlalți și în pofida celorlalți.

În curte, Doctorul Voronca se îndreaptă spre cel mai apropiat serviciu de psihiatrie : psihiatria judiciară. După ce și-a dăruit parte din liniște, pare mai puțin sigur. Lîngă treptele intrării, o femeie tînără, mama care și-a ucis copiii, croșetează flori și păuni. Pe măsură ce se apropie decizia asupra stării sănătății ei, se face tot mai frumoasă ?

Voronca deschide ușa la cabinetul medicului-șef, dar rămîne în prag. Doctorul Agatstein, cu figura lui de om în persoana căruia timpurile au pierdut un virtual comandant, se scuză :

— Treci mai tîrziu, uite cît de ocupat sînt, zice el. Cei prezenți, cunoscuți anchetatori, se uită enervați la inoportunul din ușă. Acum li se adresează lor : Știm puțin, mult prea puțin despre delincventul bolnav. Voi cît știți ?

Din nou în hol, Voronca merge spre o vitrină cu cărți pe care se află un televizor. Cîteva cărți sînt uzate și murdare, semn bun. Dar cine le-a citit ? Un om care a ucis un om și care a sperat că această eliminare îi va aduce o putere imensă ; în loc de putere, a descoperit că nu i-a procurat altceva decît singurătatea. Nici un fel de logică...

Pași repezi și alții greoi se succed în contratimp pe hol.

— Cartea pe care o căutați nu s-a scris. Mare lipsă, spune un glas de femeie. Cartea *Ordinului nopții !* N-o scrie nimeni ?

Voronca rîde. Lîngă el, doctorița Serafim rupe petalele unui trandafir roșu și le mestecă. Persoana de lîngă doctoriță e un bolnav în pijama azurie, de o constituție deosebită, care, cînd se convinge că și bărbatul în haine de stradă e medic, se dă mai la o parte.

— E *îngerul* dumneavoastră ? întreabă Voronca, preocupat de atitudinea bolnavului în pijama.

— Aţi ghicit. O sută patru kilograme de protecţie, răspunde doctoriţa Serafim, mîndră.

— Şi el ?...

— Da, şi el...

Fiecare din ei simte că se află într-una din acele zile cînd, obosiţi după atîtea schimburi de opinii contradictorii, doi psihiatri de formaţii diferite preferă să se intereseze simplu unul de munca celuilalt.

— Ce vă mai face colecţia de criminali ?

— Se măreşte, spune ea. Voronca îşi manifestă dorinţa de a merge spre cabinetul doctoriţei, dar ea îl reţine : N-o mai ţin aici, am luat fotografiile acasă, să le clasez : criminalitatea buneistări, a gulerelor albe, crima de supraevaluare, de subevaluare, psihopaţi şi oligofreni cu cuţitul în mînă... Am şi o fotografie rarisimă, dom' doctor... Pe Richard Speck, cel care a omorît opt eleve infirmiere într-un internat din Chicago !

— De acest Richard n-am auzit.

— Nu-i cu putinţă ! A fost o crimă de-o productivitate tayloristă ! se indignează ea. Şi continuă curioasă : Vă mai pot oferi şi alte noutăţi dacă îmi povestiţi cum s-a desfăşurat întîlnirea de la Comitetul de partid.

Voronca se află în încurcătură.

— S-a şi aflat ? ! Aveţi microfoane în pereţii de acolo ?

— Mai rău. Vă prefer însă pe dumneavoastră.

Cei doi medici se plimbă pe culoar. Doctoriţa Serafim răsuceşte trandafirul în mînă şi smulge petale pe care le mănîncă. Omul de o sută patru kilograme, în pijama azurie, se ţine după ei.

— Ce să vă spun ? Aceleaşi ciocniri cu acelaşi personaj. Cei ca el socotesc orice îndepărtare de model un delict.

Pașii lor pe culoar subliniază și mai bine tăcerea.

— Văd că v-ați distrat, spune ea. Dar nu v-ați distrat bine. S-a soldat cu un refuz, da ?

Și doctorița așteaptă mai departe.

— Nu. Programul propus s-a amînat. Pe cuvînt.

— Ah, da, înțeleg, murmură ea.

Astfel, și unul și celălalt se duc cu gîndul la trecut.

— E doar o amînare, repetă Voronca. S-a dus vremea cînd psihiatrul credea doar în prudență și așteptare... Cred că știu la ce vă gîndiți : la serile cînd citeam la centrul de documentare, pentru a nu da loc la „interpretări"... O revistă care venea de la New York sau de la Bonn indica un om cu influențe cosmopolite. O carte de la Geneva sau Belgrad arăta altceva ; un abonament putea să ducă la o caracterizare periculoasă.

La capătul culoarului cei doi se întorc, și decorul curat, funcțional, se dezvăluie întreg. Bărbatul din spatele lor așteaptă deoparte, să poată rămîne iarăși în spate.

— Gata cu veștile, dom' doctor ? Slab... Tîrg slab.

— Puține, însă spuse pe cuvînt.

Doctorița Serafim își trece trandafirul în buzunarul de la halat și deschide ușa primei rezerve. Trei bărbați cu fizionomii dintre cele mai diferite își încetează preocupările și privesc la doctoriță și la străinul de lîngă ea.

— Peste cinci minute începem vizita, anunță ea. După ce închide ușa la loc continuă: Puștiul din stînga era militar și și-a ucis fratele în condițiuni încă neclare... Moșneagul pansat la mîini și-a strangulat iubita, o femeie din generația lui care l-a înșelat toată viața ; la urmă a încercat și el să-și taie venele. Cel de lîngă ușă e cel mai interesant... Păștea oile pe un vîrf de munte, cînd a trecut un avion de școală. A aruncat cu bîta în elice și l-a doborît. La urmă i-a ucis și pe cei doi piloți, instructorul și elevul. De

frică ?... Sînteți convins că tîrgul cu dumneavoastră mă dezavantajează ?

Există o elocință a tăcerii. Voronca privește concentrat la ușa albă a rezervei și ușoarele mișcări de dincolo capătă noi contururi. O dată mai mult, reflectează și colega sa. Tot cu ocazia unei vizite de lucru, făcută aici (era cu mult mai tînără, cu mult mai inocentă) a admis să se dedice deopotrivă îngrijirii bolnavului-asasin, cît și siguranței bolților peste care apasă misterul lumii.

Doctorița Serafim continuă în șoaptă :

— Iar îngerul meu păzitor s-a oferit să mă ocrotească la vizitele din cîteva rezerve. Am vrut să-l refuz, dar cînd mi-a explicat că a făptuit două crime, n-am mai îndrăznit. Putem intra ?

— Lăsăm pe altădată, o roagă Voronca.

Doctorița Serafim îi întinde mîna, apoi aceeași mînă o strecoară în buzunarul de la halat și mai scoate o petală de trandafir.

— Vă aștept. Sînt atîția ani de cînd nu mi-ați mai făcut curte.

— E drept...

Voronca pleacă. Într-o rezervă cu ușa deschisă îl vede pe un bolnav cum mănîncă și pe altul cum doarme. La ieșirea de pe hol, un alt bolnav îl atrage prin pofta cu care bea apă de la chiuvetă. Sînt cele trei elemente esențiale din schema vieții, pe care le întîlnește mai zilnic, de data aceasta unite cu un altul, uciderea de către om a semenului său, ca urmare a unei fatalități.

Pe alei, o mulțime de bolnavi își fac plimbarea în cercuri largi, iar personalul sanitar caută drumurile în diagonală. De la cabinetul profesorului Necula, doctorul Băltărețu trece în grabă spre clinică, dar, de îndată ce îl zărește pe Voronca, așteaptă. Știe și el.

— Ce s-a întîmplat, dom' doctor ?

— Nimic special, dom' doctor. Credeți-mă.

După un moment de tăcere, asistentul oftează.

— La noi nu se întîmplă nimic. Cel mult primești o pernă în cap.

De pe o alee din dreapta, doctorii Porojan și Moisei se apropie și ei. Voronca îi zărește. Îi cere scuze lui Băltărețu și pleacă într-o direcție în care nu are ce căuta, decît ca să citească un anunț : *Uniunea Societăților de Științe Medicale... Secția de Psihiatrie... Joi... În amfiteatrul mic al spitalului... Procedeul dublu-orb în studiul preparatului W Y 3499.* La terminarea lecturii, vrea să-și urmeze drumul, însă colegii săi, acum adunați toți trei, sînt pe aleea centrală. Voronca aprinde o țigară și merge prin colțuri tăcute, pînă la o bancă, față în față cu serviciul de genetică.

Dintr-un corcoduș situat în spatele băncii, cad frunze fără sevă. Voronca ia o frunză în palmă și se uită spre mansarda clinicii, cu o fereastră întredeschisă și geamul acoperit de un ziar, pe care se poate citi un titlu răsturnat : „ANTICIPIND CANCUL A"

De cînd nu a mai urcat la mansardă ? Tocmai el, apărătorul lui Jacques Monod, savantul de un pesimism semeț, tocmai apărătorul lipsește de la controversele biologiei celulare... *Omul nu a putut fi decît un accident de parcurs, normal, ceea ce i se datorează întîmplării, și nicidecum un ratat al Creației.* Ultima dată, sus la geneticieni, a văzut cea mai frumoasă imagine a vieții : un șarpe-torpilă, așa părea la microscop, spermatozoidul uman purtător de ereditate.

O sirenă de ambulanță, cu un refren cunoscut, se strecoară pe undeva pe o alee și se încheie cu scîrțîitul ferestrei de la mansardă. Două mîini de femeie scutură niște firimituri dintr-un șervețel de hîrtie... Voronca rămîne neclintit. Odată cu cele cincizeci de milioane de celule care se nasc și mor în fiecare secundă, în timp ce biologii îl fac pe om să-și piardă

locul său privilegiat în lume, cojile de salam aruncate în sus cad mai încet decît resturile de pîine.

Aruncă ţigara, dar nu şi frunza, şi pleacă. La numai cîţiva paşi, ascuns pe jumătate de tufele sălbatice ale parcului, Anghel îi iese înainte cu paşi rari.

— Pe mine mă căutaţi ? Sînt noutăţi la clinică ?

— Nu vin de la clinică, domnule doctor, zice Anghel rămas la oarecare distanţă. Mă credeţi ? Adeseori stau şi eu pe această bancă, e un refugiu... din linişte. Numai cînd se deschide fereastra de la mansardă simţi... Un preludiu, un început...

În lumina soarelui, Voronca îl găseşte pe Anghel altfel decît la întîlnirea de la prima oră. Arată mai slab şi măiestrit turmentat. Îl ia cu el.

— Să mergem. E vremea de vizită.

După cîţiva paşi, bolnavul întoarce capul spre fereastra de la mansardă. Ochii albaştri *îi foşnesc* la fel ca şi dimineaţă. Cînd fereastra mansardei dispare din raza lui, vorbeşte grăbit :

— Ce faceţi pentru a-l potoli pe omul neliniştit de Noul Testament al biologiei ?

Veronca se uită surprins la bolnav.

— Nimic, răspunde el. Apoi remarcă brutal : Multă imaginaţie şi puţină cumpătare ! Vorbiţi-mi de doamna Cerchia după întîlnirea cu lumea.

Mîinile lui Anghel se împreunează, se strîng iar. Spre deosebire de alte zile, cînd intuieşte fazele prin care trece boala, cît şi posibilele îndeletniciri ale unui bolnav, de data aceasta, pentru prima oară, medicul greşeşte. Anghel îşi pipăie în treacă buzunarul pijamalei şi îşi ascunde mîinile.

— Nu ştiu ce să cred... La Didona Cerchia mă refer. A dat un telefon, cum, vai de el ! Să mă anunţe că vine... A telefonat din nou că întîrzie... La al treilea m-a anunţat că nu mai vine... Iar mai apoi, că pleacă din oraş. Ar fi multe lucruri de spus despre ea şi itinerarul ei.

Pe aleea centrală, un grup de vizitatori, cu bolnavii lor, îl separă pe bolnav de medic, dar ei se apropie din nou. Apoi, venind din spate, un cărucior încărcat cu hîrtie pentru electroencefalograme îi desparte iarăşi. Unul după altul, merg pe sub copaci. Ajunşi lîngă clinică, Voronca prelungeşte întîlnirea. Pare a se lua el după bolnavul care îşi sună mărunţişul din buzunare, tulburat la vuietul străzii. Pînă la apropierea de gardul spitalului, medicul, gata de noi lămuriri şi rămas în urmă, cu mîinile la reverele vestonului, simte cum tumultul oraşului trezeşte participarea bolnavului. Un autocamion argintiu, neobişnuit de lung, cu indicativul TIR, discuţia a doi muncitori-săpători care se contrazic în gura mare, deschid căi spre realitate, dar cine ştie pe ce durată. În clipele cînd se simte singur, Anghel îşi aţinteşte privirile undeva, incontrolabil, în lumi imaginare, bogate faţade fără interioare îndărătul lor.

— O precizare, spune Voronca. Ar fi lipsit de sens să vă preocupe şi problemele pe care le întîlniţi pe la noi. Sînt convins că aţi reflectat îndeajuns de mult asupra unora...

Peste glasul calm şi impunător, zgomotul oraşului se abate cu indiferenţă. Pînă şi întîlnirea celor doi este scoasă din mişcarea exterioară. Ei, însă, privesc oraşul.

— Domnule Anghel... În zilele rele, la fiecare *da* de nădejde răspunde ca un ecou un *nu*.

Bolnavul urmăreşte sosirea în roşu-galben, roşu-galben, a unor tramvaie, apoi se înfăţişează medicului.

— Ecou ? Vă asigur că...

Vocea lui Anghel nu izbuteşte să vestească nimic durabil şi Voronca spune :

— Nu neglijaţi scopul nostru, cînd traversaţi momente de impas.

— Aveţi dreptate. Aceste abateri mă fac să mă urăsc.

— Neapărat pe dumneavoastră ? Găsiți altceva.

Voronca se răsucește în loc și Anghel îl urmează înapoi spre clinică. De reținut rămîne privirea întrebătoare și cea *foșnitoare* a bolnavului, a cărui față se întunecă și se luminează într-o expresie de curiozitate nelimitată.

Îmbrăcați în pijamale azurii, conform programului obișnuit, bolnavii stau pe bănci, străini de mersul lumii, oricare ar fi el.

În holul clinicii, doctorul Voronca își scoate și el haina, pregătit să-și îmbrace halatul.

— Domnule Anghel, pînă sînt gata, dumneavoastră îmi spuneți ce-ați hotărît cu casa, cu schimbarea de locuință... Spasmele de inteligență nu sînt suficiente...

Ședința de psihoterapie, spre a călăuzi un om pe inegala conformație a pămîntului, e în toi.

ȘAPTESPREZECE

Ceaiul e rece și mai are și gust de ceapă. Numai eu și piticul Niculiță îl mai bem, ceilalți s-au mulțumit cu pîine, unt și gem și au plecat. Pînă la urmă nici el nu mai bea ; înșiră cănile pe masă și le lovește cu linguriița, atent la diversitatea sunetelor.

Mă străduiesc să ating o desăvîrșită uitare de sine, dar mă trezesc tras, de la prima oră, ba într-o parte, ba într-alta, de forțe opuse. Vreau să citesc, vreau să

dorm și nu o fac, mă gîndesc la tratament, cu durata lui imprevizibilă, îmi amintesc de Didona, le amestec pe toate, pînă cînd gîndurile încep, ca într-un accelerator de particule, să se rotească.

O zi fără doctorul Voronca mă face să mă simt ca un nepriceput în artă, lipsit de gust propriu, care nu vede decît ceea ce îi este explicat și demonstrat.

Un internat vîrstnic, ca și mine, cu o revistă *Rebus* pe masă și un creion chimic în mînă, mă măsoară.

— Ai făcut armata la artilerie ? Regimentul 41 de la Huși ?

— Nu, la infanterie. Regimentul 41 artilerie se afla la Brașov, nicidecum la Huși.

Internatul se desfată cu răspunsul meu.

— Brașov ? Huși ? se miră el. Ca să-ți spun drept, nu scontam nici pe Huși, nici pe Brașov. Am vrut să te încerc... Eu, de fapt, te bănui un altul. Și cu o iuțeală neașteptată, răstoarnă solnița de pe masă în cana de ceai a piticului, după care se ocupă iarăși de *Rebus*.

Dau cana deoparte și internatul mă vede, dar nu spune nimic, apoi îmi mut scaunul în așa fel încît să nu mai pot avea de-a face cu el. Perspectiva lui Niculiță nu mă încîntă nici ea, de ce să mint. Cu brațele lui scurte și vînjoase, murdar pe la gură, înconjurat de felii de pîine adunate, căni și sunete, micul monstru se simte ca un melc cățărat pe o lăptucă.

— Scriitor francez cu Mau ! poruncește internatul cu publicația cea nesuferită.

— Maurois.

— Cum face ?

— Se mai poate și Mauriac. Și altfel...

La spatele meu se aude un fîșîit ; sînt sfîșiate hîrtii. Instinctiv, mă aplec, supus de răul care mă fură ca o absență din timp. Pînă cînd siguranța îmi revine, fără alte consecințe. Mă aflu tot lîngă pitic într-o fluturare de hîrtii, din revista ruptă în bucăți.

— Crezi că ai haz ? întreb.

— Am... Să te ia dracu ! îmi strigă celălalt. Apoi iese afară și blestemă. Oh, lume, lume, mînca-te-ar cîinii ! Opt cîini, lume ! Patru dintr-o parte, patru din altă parte.

Ce să fac și la ce bun ? Nici profesorul Necula, nici directorul Cuzum nu sînt cruțați de o duzină și mai bine de internați care, cu apucăturile lor permanent agresive, încearcă a se golăni cu desfătare și folos. De prisos să mai amintesc de noi, ceilalți, chiar și de unii vizitatori, care pierdem ușor conștiința propriei noastre vinovății, încît numai la urmă aflăm de ce sîntem în stare. Deci, n-am ajuns încă să nu mă mai uimească nimic.

Spre a nu lăsa gîndurile să alunece definitiv în alte regiuni, îmi îndrept atenția asupra lui Niculiță, părăsit de cîteva zile de cei mai importanți protectori ai săi, ieșiți din clinică. Da, au plecat pe la casele lor, hotărîți să nu mai lase lucrurile să meargă atît de departe.

— Spune-mi povestea cu *camilionul*. N-am auzit-o pînă la capăt niciodată.

Homunculul schimbă o cană cu alta și scoate cîteva interjecții bizare. De bună seamă că se vrea rugat. Cînd nu mai sper nimic, mă privește lingușitor.

— Ce dai ? Țigară ?

Scot o țigară și i-o așez dinainte. Abandonează cănile și sunetele, dar îmi și confirmă presupunerile, legate de cunoștințele lui : în loc de vreo trei sute de cuvinte pe care le cunoaște un copil normal, el, bărbat prin ani, se găsește sub limita acestui necesar.

— Începi povestea...

— *Începi* povestea, spune el, după mine. *Galbin-împărat* avea la curtea lui un *camilion*, mic, mic. Cum îl punea... Și... Pe covoarele *galbin* din palat, *camilionu* se făcea *galbin*. Se încurcă, trage bascul mai pe frunte și, cu alte interjecții îmi cere să-i aprind țigara.

Și... După ce și-a dat fata lui Negru-*împărat*, i-a dat și pe *camilion*. Și... Țara era *negru*, oamenii *negru*, iarba *negru*... Și *camilionu* mic, mic, a învățat să fie negru din *galbin*. Toți curtenii...

— Am înțeles... Pînă a ajuns la alt împărat, spun eu.

— Nu, nu. Taci ! mă contrazice el. Și... La *război*u cu Negru-*împarat* și Albastru-*împarat*, *camilionu*, mic, mic, s-a făcut albastru pe casca *împaratului* și a scăpat de la moarte. Și... *Baiatu* lui Albastru-*împarat*, cu ochi *albastru* și cu haine *albastru*, îl pune pe *camilion* să stea pe verde, pe alb, pe roșu... Și *camilionu* să făcea verde, alb, roșu.. Toți curtenii... Și, la *războiu* cu *Scoțez-împarat*, *camilionu prins*...

— Ecosez, risc eu.

— Taci ! Și... *Scoțez-împarat*, cînd l-a pus pe *camilionu* mic, mic, în palmă, *camilionu* n-a mai știut ce culoare să ia. Și... A crăpat, încheie piticul într-un nor de fum de la țigară.

O infirmieră vine în grabă. Era de prevăzut !

— Stați ca la cafenea, mama-mă-sii. Niculiță ! Tabla înmulțirii, nu țigară, strigă ea.

Piticul coboară de pe scaun, aruncă țigara, uită de proviziile de pîine și trece pe lîngă infirmieră prudent și cu cîntec, doi ori doi, patru, trei ori trei, nouă, patru ori patru, *șase*. La rîndul meu, am făcut o observație.

— Poate să fumeze, e bărbat. Să nu fumeze în salon.

După multă cugetare, infirmiera strigă și după mine :

— Bărbatu-meu nu fumează nici afară !

Îmi strîng halatul zmeuriu peste pijama, deoarece prin clinică se mișcă un aer viu, impregnat de cel al medicamentelor. Viguros ca un pilot din lemn de aloe, din cei ce susțin inalterabile bătrîne orașe portuare și diguri, piticul se plasează pretutindeni pe

lîngă mine şi în drumul meu, pînă cînd mă ia de mînă, semn clar. Mai mult, la un moment dat îmi şi zîmbeşte, un zîmbet prin care mă roagă să-l plac.

— *Dai* o poveste ?

— Asta era, interesatule !

Cuprins de o bruscă antipatie, de îndată ce ieşim pe peron, eliberez mîna mică şi puternică din mîna mea. Astăzi nu sînt plămădit numai din caritate. Ne aşezăm pe prima bancă şi observ, pentru amîndoi, că ziua a început cu o dimineaţă friguroasă cum nu a mai fost de cînd cel mai vîrstic din noi stă prin spital.

— Prietene Niculiţă, mă străduiesc eu. Povestea de astăzi s-a născut odată cu a ta. Îi urmăresc ochii şi cred că pot încerca să înţeleagă. Tu, eu şi ceilalţi... omenirea ducea lipsă de o mare poveste... Un copil care culegea scoici a găsit într-o zi o statuie... Un bărbat făcut din fier, aruncat la mal de furtună, după mii de ani. Pricepi ? Statuia era împodobită de scoici, de stelele mării, de ierburi... Chemat de copil, satul, în frunte cu înţelepţii lui, a crezut că a fost găsit stăpînul lumii, fiindcă aşa şi arăta : cu barba mare, cu haină albă, lungă... Cînd satul a început să-l cureţe de scoici şi ierburi...

Din zbor, o pasăre mică se lasă pe marginea arte-zienei şi Niculiţă o şterge de lîngă mine. După prima, vine alta şi în timp ce una pîndeşte, cealaltă se scaldă în scurte vibraţii de aripi. (Păsărilor le este frică de noi ?) Piticul se furişează cu dibăcie spre ele. Ştiu că nu le poate prinde, totuşi bat din palme şi păsările zboară.

— Vino înapoi, să-ţi spun cine era stăpînul lumii.

— Nu, nu ! răspunde el. Şi scoate cîteva sunete de neînţeles.

Cînd îl văd că pleacă supărat, cu ochii pe mine, încep să rîd. De fapt, nu cred că eram pe cale de a reuşi să-l îmbogăţesc cu o povestire venită de pe ţărmurile mării, unde doar oamenii locurilor mai pot

găsi acea puritate după care lumea e atît de avidă. Ca nu cumva să se răzgîndească, plec şi eu. Stabilitatea mea spitalicească nu înseamnă şi fidelitate. Ajuns în faţa serviciului vecin, uşile se deschid şi, unul cîte unul, psihiatrii spitalului ies de la raportul de gardă.

Rămîn la o răscruce şi îi privesc. Ceea ce nu pătrundeam la început îmi apare acum ca de la sine înţeles : experienţa anomaliilor îl răsplăteşte pe psihiatru cu o inteligenţă mai vie decît a oamenilor străini de ele. La trecerea doctorului Voronca îl însoţesc cu privirea pînă dispare. Simpla lui prezenţă iradiază în mine încredere ?

Merg mai departe pe alei spre „Taberna", să-mi cumpăr ţigări. Prima dimineaţă de toamnă îţi aminteşte de trecerea anotimpurilor mai mult decît oricare altă dimineaţă a anului. E timpul să-mi cumpăr lemnele şi cărbunii, economiile s-au împuţinat simţitor, iar recomandarea de a-mi schimba locuinţa mă împinge spre o veritabilă aventură !

Prin nu ştiu ce frămîntare a mîinilor, în buzunarele de la halat, constat că îmi lipseşte cartuşul. Rămîn în loc şi mă caut chiar şi în buzunarele de la pijama, deodată fără nici un gînd. Astăzi l-am luat cu mine ? (În ultimele zile, îl ascund de fiecare dată în altă parte.) Este sau nu în salteaua patului ? Îmi amintesc totuşi bine că spre ziuă i-am schimbat locul în pernă, dar răul din mine, stîrnit, îmi dă o lungă ameţeală ; mă aplec, din nou mă aplec.

Cînd totul trece cum a venit, îmi văd de drum pe aleea centrală, cu gîndul la zăpăceala mea. Nu există un lucru mai neplăcut decît să vezi cum se poate anula o idee pe care ai studiat-o cu răbdare şi care te costă multe ore de nesomn. Merg tot mai grăbit printre puţinii internaţi şi impresionantul personal sanitar pus în mişcare, cu un desăvîrşit gust de lehamite

pentru medicamentele care îmi procură stări atît de imprecise.

Un bărbat mărunțel, în halat bleumarin, mi se oprește în cale. Abia că îl recunosc pe Copoiu, *secretarul.*

— Unde umbli, domle ? mă ceartă el. Te-am strigat, te-am căutat... Vino cu mine. Și pe loc, din aleea centrală, mă silește să-l urmez spre clădirea unde lucrează profesorul doctor Necula.

Urc tot mai repede treptele clădirii. Iată-mă la etaj, aproape de ușile lustruite de la cabinetul profesorului (un moment întrezăresc un nou consult al doctorului Voronca, sub controlul profesorului), dar chemarea intempestivă mă trece mai departe, pe culoarele pe care Staicu m-a condus primul. Întreb enervat :

— Ce-i aiureala asta ?

— Hai, domle, după mine ! Vezi acușica... Dacă scoți lumea din papuci...

În întunericul culoarului, adus în fața unei uși verzi, încerc o stare de contracție neobișnuită. Uit să mai respir și, cînd ușa se deschide, trec în starea unei mașini de făcut cuvinte.

— Didona... Doamna Cerchia...

Copoiu mai spune ceva și pleacă în mare grabă.

De la fereastra deschisă (unde în vară stăteam eu și Staicu mă iniția), doctorul Roman, cu mîinile la piept, se uită discret cînd la mine, cînd la Didona, așezată pe un scaun în mijlocul atelierului. În nemișcarea noastră care se amînă, interiorul de magherniță, cu lumina piezișă și ricoșantă din albul îmbrăcămintii doctorului, reface atmosfera încărcată a unei pînze de Rembrandt.

Faptul că o zăresc cu o pensulă în mînă îmi dă impresia că în atelier nu se petrec lucruri grave, neprevăzute.

— Ce bine că ai și început lucrul, spun acum, în starea unei mașini de făcut propoziții.

Palidă, surmenată, Didona mă privește mereu, dar mai ales schimbă mereu înțelesul lucrurilor.

— O țigară, zice ea. Apoi, cu neîncredere : Străine.

Doctorul Roman îi oferă din pachetul său „Kent", în timp ce mi se adresează pe tonul cel mai banal posibil (din care răzbate siguranța profesională că bolnavul nu acordă nici o importanță discuției), deși supărarea îi stă pe față, ca o mască cenușie.

— ...Aseară am fost chemat de-acasă, au adus-o cu Salvarea.

— De-aseară ?

— Da, după vernisaj a dispărut trei zile, povestește el. Și iar două... A plecat să se răfuiască cu niște pictori, la Snagov. Au băut cu toții, s-au certat, i-a spart capul unei pictorițe la un bar. Nu știu dacă înțelegi...

— Era de așteptat, îmi amintesc eu. Într-una din zile și-a schimbat programul de nenumărate ori.

Cu pași mari, doctorul pleacă de la fereastră. Se oprește în peretele opus. Acum (după pierderea lui Staicu), imaginea Didonei îl reține cu înfrigurare, parcă o și îmbogățește cu calități pe care i-ar fi plăcut să le găsească la Staicu, iar cînd vede că și eu îi înțeleg această dorință, merge iar la fereastra însorită.

— Sper ca prietenia cu dumneavoastră să o ajute. N-a fost simplu să aflu cine e Străinul.

— Mulțumesc, spun eu.

Didona fumează cu coatele sprijinite pe genunchi, nepăsătoare. A plecat în lumea celorlalți, într-adevăr, dar s-a întors, deoarece nu a putut îndura izolarea. Cînd îi privesc spatele puțin răsucit, cu mijlocul strîns într-un cordon lat și alb, în contrast cu pielea roșcată de soare ce i se zărește de sub tricoul galben și moale, o regăsesc pe ea, dar cînd în tocurile transparente ale saboților din picioare observ mișcarea vie a doi pești portocalii care înoată aievea... Întreb doctorul :

— Aveţi vreun gînd ?

— Leafa de medic nu ţi se plăteşte ca să gîndeşti, răspunde el. Dacă vedeţi că doamna Cerchia a obosit, o conduceţi sau mă anunţaţi.

Alb şi neclintit, doctorul Roman se desprinde de la fereastră şi iese cu paşi tîrşiţi. La plecarea lui, lumina din atelier creşte şi impresia de aşezare în dramă se pierde. Mă apropii mai mult de Didona. Îi văd ţigara gata să-i ardă unghiile, mă uit obsedat la pantofii ei, în tocurile cărora cei doi peşti se răsfrîng în portocaliu. E de-ajuns cea mai slabă emoţie, cea mai mică stîngăcie ?...

— Ai vrea să ne plimbăm ? Sper să nu mai fie frig.

Didona strînge pensula într-o mînă şi aruncă din cealaltă ţigara, pe care o striveşte sub tocul cu peşti portocalii.

— Cum poţi să-ţi închipui ? se miră ea, cu un pronunţat gust al bizareriei. I-am spart eu capul, dar precis e ascunsă pe undeva pe aici.

Încerc să reconstitui lanţul celor întîmplate.

— Era nevoie să-i spargi capul ?

— Era. Cît m-a „săpat" ! A făcut totul pentru căderea expoziţiei ! La început, era ceramistă, pe urmă a trecut la pictură, mi-a modelat capul în lut şi mi l-a ars la o mie două sute de grade, spune încă liniştită. Apoi se îngrozeşte : Nimic n-a fost întîmplător la schingiuitoarea asta.

De unde mă aşteptam la manifestări de apatie, Didona revine zdrobită, dar guralivă şi neaşteptat de vulgară. Din nou asist la cunoscuta inversare : cel care pînă la îmbolnăvire s-a comportat mereu ca un ins bine crescut, în boală cade în trivial. Sau invers.

Avîntul cu care Didona pleacă de lîngă mine o duce direct la fereastră. Se uită prin curtea spitalului, priveşte atentă în jos. Cu pensula strînsă în mînă, îmi porunceşte :

— Dă-mi culorile.
— Care ? Şi de ce ?
— Mult albastru, tot ce găseşti.

Caut liniştit printre mucavalele în dezordine (folosite adeseori, dar niciodată bine aşezate de la moartea arhitectului) şi, pe o poliţă, dau de un capac de cutie, cu tuburi : vopsele — cred — destul de proaste. Rămîn cu ele în mînă, faţă în faţă cu imaginile Didonei, una reflectată de fereastra potrivită astfel să o oglindească şi care o restituie, cealaltă a ceea ce ar fi putut să fie dacă nu intervenea grăbita ei întoarcere.

Aşez culorile pe pervaz şi stau lîngă ea, în aerul rece, pătrunzător, de afară. Ia pasta albastră, o încearcă pe perete, după care, aşezată în faţa *oglinzii,* îşi trage o dungă pe frunte de la o tîmplă la alta, la limita părului. A doua oară pune din aceeaşi pastă albastră, amestecată puţin cu alb, şi, fără nici un fel de tremur, pe frunte îi apare următoarea dungă de un ton ceva mai deschis.

— Îţi dai seama ce fac ? Schingiuitoarea n-o să mă mai recunoască. Nimeni n-o să mă mai recunoască.

Dumnezeule ! Uite însă că Dumnezeu nu face nimic nici pentru mine, nici pentru ea, iar clipele zboară. Să rostesc acele cuvinte definitive, menite să dărîme bariera ce-i protejează mintea de gîndirea celorlalţi ? E bine ? Nu e bine ? Doar asta mai lipsea, să-şi maltrateze pielea şi să se bălţeze.

— Ajunge ! spun energic şi apuc pensula. Exhibiţionismul îmi face silă. Vino să te speli pînă nu-ţi intră vopseaua în piele.

La împotrivirea ei, coada pensulei trosneşte.

— Călăule, lasă-mă ! Pleacă ! strigă, cu pensula ascunsă la spate.

— Didona, aici eşti ocrotită.

— Minţi ! Toţi oamenii susţin că de moarte nu trebuie să te temi, da' se feresc, să n-avem vorbe. Pînă şi de întuneric le e teamă !

Nu ştiu ce alt gest fac, că se repede la mine şi mă calcă puternic pe amîndouă picioarele, anume peste degete. Nu uită să sară, spre a se feri de nişte lovituri asemănătoare. Cu saboţii ei albi, cu peşti portocalii !

Bat în retragere, cu impresia că efortul fizic o aţîţă, îi sporeşte dorul de răzvrătire. Mă aşez pe scaunul pe care a stat ea, în urechi cu un strigăt care se întoarce din amintire, strigătul ei de durere. Din nou la fereastră, ea se concentrează şi îşi trasează pe frunte cea de a treia dungă, de un albastru rău amestecat cu alb. Urmează o dungă de culoare galbenă.

Îmi aprind o ţigară.

— Vreau şi eu o ţigară. Aprinsă, cere ea.

Execut ordinul, şi trăiesc mai departe la datorie pînă la următorul galben de un ton mai deschis. Continuă :

— Dacă nu iese bine, plec.

— Unde ?

O nouă dungă albă, presupun ultima, trasă peste arcada ochilor, dă impresia că aproape de faţa Didonei s-a aprins un chibrit care o luminează. Se duce într-un colţ al atelierului şi rămîne aşa, foarte singură şi mai ferită de privirile mele ; caută, probabil, răgazul să urzească un plan de evadare din teroarea orei.

— Stai... N-ai ceva de băut prin buzunare ?

Clatin din cap şi regret ocaziile cînd am băut împreună.

— N-ai, ştiam, se supără ea. Sînt singura care bea în lumea asta de farisei. Se întoarce la fereastră şi trage o nouă dungă albastră şi precisă deasupra sprîncenelor. Reia : Plec să protestez, da' mă-ntorc, nu vreau să mă mai urc într-un tren de la o staţie de neomenie la altă staţie de neomenie. Te iau cu mine... O delegaţie în doi e mai tare.

Ascult cuvintele ce răzbat pînă la mine, vătuite şi furioase, chiar dacă Didona întruchipează în clipa aceasta un totem extrem de semeţ, gol şi ornamentat.

— Unde, doamnă, cu galon de *cover-girl* ?

— Lasă-te de glume ! Anarhia comemorează vreo sută, două de ani, de la Bakunin la Daniel Cohn-Bendit. Mergem la Carrara, la ei.

— Eşti sigură ? întreb foarte nedumerit.

— Vezi că m-au adus cu Salvarea să jucăm leapşa. Străine, ăsta-i momentul să ne prezentăm refuzul... Refuzul dogmelor, refuzul lui Dumnezeu, al lui Cezar, al picturii. La Carrara vor veni veteranii afacerii Sacco şi Vanzetti, italieni care au suferit sub Mussolini, germani persecutaţi de Hitler, un locotenent de-al lui Pancho Villa, Montesini, fost ministru în Spania republicană, vechi luptători.

Trist, cu mintea zăvorîtă la inepţiile ei, nu-i rezist totuşi total. Sînt şi date exacte. Actuale... Prin revărsarea de informaţii, Didona îmi creează senzaţia că mă învîrtesc singur în nemărginire, cu o precizie de stea.

— Posibil, de ce nu ? Eu însă rămîn pe loc. A lăsa după noi o lume mai bună decît am găsit-o e preferabil. Carrara e oraşul cu faimoasa marmoră ?

Şi mă mai întreb o dată dacă nu am pierdut o bună ocazie de a tăcea.

Pe sub arcadele ochilor şi peste nas, Didona şi-a lăsat o dungă în adevărata culoare a pielii, iar acum, din nou albastru, trasează linia a cîta ?

— Scoală-te, Spartacus, să-ţi vezi urmaşii ! strigă ea.

Aştept mai departe să surprind o undă de dezicere, să intervină simţul nostru comun, dar rămîn mai departe prostit în faţa unei construcţii lipsite de scop. Ce rotire anapoda s-a produs ? Nu o zeflemisesc, ar fi mult prea uşor. Îi explic confuz :

— Ce spui tu reprezintă o dialectică a distrugerii și a construcției. Am citit cartea *Proiect de revoluție la New York*...

— Apă de ploaie ! Străine, distrugere ca distrugere, așa să fie, dar anarhismul ține seamă de temperamentul fiecăruia și de circumstanțele lui particulare. Asta-i bomba !

Doresc să aprind o altă țigară (după prima o mai scot și pe a doua din pachet pentru ea), dar nu-mi finalizez intenția. Rămîn mai departe pe scaun, tras într-un gol de timp pe care, dacă ar trebui să-l justific, nu aș putea. Cînd ies din acest gol (a ținut un minut, două, mai puțin ? Mi-e frig ? Mi-e bine ?), am în mînă două țigări și pe față o expresie stupidă, asemănătoare cu a bătrînilor care au renunțat să tot cheme un eu ce nu răspunde la chemare.

Didona își vede de întinsul culorilor ca o somnambulă, cu o furie migăloasă : ultramarin, alb și verde primăvăratic.

— Nu cred în anarhie, spun cu încăpățînare. Dacă lupți împotriva tuturor e normal să pierzi. Ori, asta spune totul. Uită de Carrara... Am altă idee, termină tratamentul și te iau de nevastă... Dacă vrei și tu. Și mă ridic de pe scaun cu două țigări pe care le aprind deodată.

Cît trage din țigară, aștept să mă simt prizonierul privirilor ei, ceea ce pînă la urmă nu se întîmplă. Un surîs luminos ?... Nu mi se pare. Totuși, surîsul ei nu este altceva decît reflexul luminii de afară care se intensifică.

— O să regreți cînd o să mă vezi dimineața într-o pijama de bărbat.

— De ce să regret ?

Se răzgîndește definitiv, ca în fața unui număr necîștigător.

— Fără romanțe ! Omenirea posedă în permanență două colonii, femeile și copiii. Mergem la Carrara,

să-ţi schimbi gîndurile, străine... Tu vei sta la lojă între neoanarhişti, poftim, iar eu mă aşez la parter, între părinţii anarhiei.

Sînt şi eu prins pe deplin în aiureala ei ? Cel puţin lîngă Staicu (amintirea celor morţi le vine foarte la îndemînă celor vii), exact din aceeaşi perspectivă, în lipsa unui prezent reuşit, imaginam un viitor calmant. Acum... Îi cuprind mîinile ocupate cu pensula şi culorile şi caut să refac cît de puţin comunicarea noastră, înainte de-a o vedea cum trece de la anarhie la cine ştie ce altceva.

— Ajunge. Baremi să mai bem o cafea, la bufet, te mai trezeşte, îi spun deznădăjduit.

Rămîne încordată, gata de apărare, cu puritatea ovalului feţei tăiat de culori şi impasibil, cu spiritul spulberat.

— Două tuşe... Între ele, culoarea pielii.

O părăsesc, o las la fereastră şi circul prin cameră, printre rastelurile cu cartoane. Tremur uşor. O privesc în dublu, ea împreună cu restituirea ei în geam, fără imaginea a treia a ceea ce ar fi putut să fie...

La ultima dungă de albastru pe care şi-o fixează zic :

— Cel mai mult m-a atras la tine nuanţa de iresponsabilitate. Dar văd acum că iresponsabilitatea n-are limite.

Aud un rîs piţigăiat şi stingher, care apoi se preface într-altul ce nici el nu-i aparţine. Îmi strîng halatul bine pe lîngă mine şi deschid larg uşa atelierului. La rîndul ei, azvîrle culorile şi pensula, se şterge pe mîini cu o hîrtie, ceea ce mă uimeşte, şi iese pe culoar. Încui camera, iau cheia şi plec în urma ei, cu ochii aţintiţi la tocurile cu peşti vii, portocalii. În curte, cîţiva internaţi se uită cu un interes tăcut la ea, pregătiţi de judecăţi batjocoritoare.

— M-a recunoscut cineva dintre schingiuitori ? Au şi spioni, zice ea cît poate de tare.

— Eşti în siguranţă. Dar vorbeşte mai încet...

Ajungem pînă în aleea centrală, drumul obişnuit spre „Taberna“ noastră. E imposibil să mai văd ce se petrece pe faţa ei de icoană barbară, dar îmi dau seama că, odată cu încetinirea mersului, aşteaptă în tăcere apropierea unui chin mental. Prost sau bine inspirat, o cuprind de braţ şi o scot dintre oamenii de pe alee pe pajiştea din faţa clinicilor. În timp ce merge supusă, întreabă din nou tare :

— Eşti şi tu în banda celor care stau ascunşi ?

— Nu pricepi cu cine ai de-a face ?

Didona mi se aşază în cale şi îmi ia mîna dreaptă.

— Stai ! Am să te gîdil în palmă, să văd dacă ştii să păstrezi un secret, spune ea cu încredere copilărească.

Nu cred că a fost niciodată copil ; stau cu palma întinsă, fără măcar să clipesc, ceea ce pare să o convingă.

— Vezi ? Doar între noi doi va rămîne.

Mă aflu mai departe la datorie şi ea devine subit drăgăstoasă, mai drăgăstoasă ca oricînd. Îmi mîngîie umerii, îşi strecoară mîinile pe sub halatul meu, cu degete apucătoare din care se revarsă un val de tandreţe crudă. După atîtea altele, nervii încordaţi răspund prompt la atingerea ei. Tăiem în diagonală pajiştea, spre regretul indiscreţilor care nu ne slăbesc. O conduc spre serviciul în care s-a întors internată ; silit de comportamentul ei şi chiar al meu cînd i-am promis cafea, amîn invitaţia... Ziua e făcută din substanţe albe şi gri.

— Ce pace, şoptesc mai liniştit.

Deasupra noastră aud o pasăre care cîrîie de cinci ori, apoi un fîşîit ; ceva se ascunde prin tufe. Amîndoi sîntem nişte citadini, nu putem da nici un nume lucrurilor din preajma noastră. În zadar tufişurile şi copacii vestesc anumite prefaceri, pentru noi rămîn

anonimi, mai ales în astfel de ore. Arăt spre un pîlc de copaci, cu frunze pătate de brun.

— Or fi ulmi ? întreb eu. Sau altceva ?

Mai sînt doar cîţiva paşi şi peluza va lua sfîrşit. O apropii de mine, o ţin strîns cu unghiile şi o sărut. Dungile colorate joacă în faţa mea. Sărutul mă tulbură... Sînt în stare de actul cel mai nesăbuit, dar îmi dau seama, după buzele ei, că este mai puţin excitată decît îşi doreşte.

— Te iubesc, îi spun. Asta e...

Didona îmi pune mîna la gură ; în liniştea din jur nu mai aud decît respiraţia ce-mi trece printre degetele ei.

— N-ai vreo sticlă prin buzunare, cu dop care se deşurubează ? întreabă ea. N-ai un *cottage* pe aproape ?

— Eu, nu... Căsuţa aceea rustică era a lui Staicu.

Cu ea în mînă, intru la Serviciul de psihiatrie femei, în cunoscutul miros de lespezi ude şi linoleum. La apariţia Didonei, internatele care aşteaptă la consultaţie părăsesc holul. Trei din ele se refugiază încet la etaj, alta mai curajoasă vine la mine şi mă întreabă :

— E adevărată ? Parcă o cunosc...

Să fie de vină intensitatea dorinţei mele ? Nu ştiu. Dar doctoriţa Samureanu apare în uşa cabinetului şi în felul acesta ne scuteşte de comentariile internatelor. Ne cheamă înăuntru.

— Intraţi, intraţi odată, zice ea, autoritară. După un moment de uimire, se vaită : Vai, Didona, te-am dat doctorului Roman să pictezi, nu să te bagi cu capul în boiele. De ce n-a mai aşteptat. I-am spus eu...

Înaintez de mînă cu Didona spre biroul doctoriţei Samureanu, pe covorul gros care ne înghite paşii ca o plajă. Aproape neobservată, într-un colţ, o soră care ne priveşte cu o simpatie amuzantă, înregistrează aluzia şi zîmbeşte singură ; nu, şefa ei nu se arată

prea speriată de spectacolul nereuşitei doctorului Roman. Lîngă mine, Didona se întoarce în acalmia în care am găsit-o sus, la atelier, pare stăpînită de un vis imposibil de împărtăşit.

— Dacă-mi permiteţi...

— Imediat, mă amînă doctoriţa Samureanu. Of, pictorii şi scriitorii ! Muzicienii mai puţin... Sora, du-te cu noul model şi spală-i faţa cum te pricepi ; să n-apară mamă-sa ori tată-său, că mor aici. Adu-mi-o înainte de plecare. Contrariată de îmbrăcămintea mea bleu-vid şi zmeurie, apoi visătoare, ca şi cum şi-ar contura în minte figura la care se gîndeşte, mă întreabă : Te-am mai văzut ? Da, la expoziţia ei... În sfîrşit, nu ştiam că Didona are pe cineva...

— Asta contează ? răspund eu. Curentul şi fluturarea hîrtiilor de pe birou îmi dau de veste că în spatele meu uşa s-a deschis şi Didona e luată de soră. Nu vedeţi că pînă şi binele s-a ticăloşit... Nu mai inspiră nici un fel de încredere. Nu m-ar surprinde să mă aud cerîndu-vă socoteală... Trăieşte de-a valma orice.

Un fulger de ameninţare trece prin ochii doctoriţei.

— La ce serviciu eşti ?

— La doctorul Voronca.

Sînt pregătit să îndur mustrări şi rămîn dezamăgit cînd o văd pe doctoriţă din nou calmă. Aşadar, totul e calm în jurul meu, în afară de mine.

— Ai noroc că doctorul Voronca mi-e prieten.

— Doamnă... Chiar dacă mă daţi afară... Didona Cerchia s-a prăbuşit dintr-o greşeală făptuită cu consimţămîntul dumneavoastră.

— Greşeala întregului oraş. Şi o speranţă... A noastră.

— Atunci, două, replic eu. Şi simt că dacă aş pronunţa cuvinte duioase, aş putea plînge ca un copil.

Aproape neclintită, doctoriţa Samureanu întinde mîna după un ţigaret de lemn. În spatele ei, prin fe-

restre, cerul pregătește singur o altă zi, din aceleași substanțe.

Mă îndepărtez de birou. Ea însă mă reține, autoritară.

— Ai aruncat o vorbă și pleci ? Omule, medicului nu-i poți aplica legea constructorului, care trebuie să garanteze zece ani de soliditate edificiului pe care l-a ridicat sau reparat. Ba bine că nu, asta o vreți toți : sănătate — produs finit ! Cine n-ar vrea ?... Ia un calmant, și eu iau, și răscumpărăm noi binele.

Afară, rămîn în fața Serviciului de psihiatrie femei și îmi cer sprijin doar mie, pustiu interior cu oglinzi în care viața își oglindește fețele obscure.

OPTSPREZECE

Într-un colț al salonului, bolnavii din mai multe paturi stau de vorbă și, puțin cîte puțin, obiectul observațiilor lor îi absoarbe. Așezați în diverse poziții, înveliți cît mai bine în pături, vorbesc cînd în șoaptă, cînd mai tare. Prin mijlocul salonului, cu opriri la masa cu dosare verzi și maro, doctorul Voronca este într-o permanentă trecere. Surorile salonului mare sînt și ele în mișcare.

Cu mîinile la ceafă, trecute pe sub pernă, cu părul lung, răvășit și ochii în tavan, Cruceanu ascultă

șoaptele altuia. E palid, slăbit, întunecat, dar rămîne același bărbat frumos.

— Din acest punct de vedere să nu ne facem griji, îi liniștește el. Bărbații sînt ca maimuțele, n-au nici un anotimp special pentru dragoste.

Din patul vecin, Oancea, mult mai vioi decît în alte zile, aplaudă.

— Pe scenă ! Să te văd după luni și luni de zile, cînd și sudoarea o să-ți miroasă a medicamente, dacă mai îndrăznești să vorbești de anotimpuri și chestii d-astea.

— Da' nu despre femeia de pat vorbesc ! strigă cel așezat la perete. Problema e...

— Liniște, se aude și glasul medicului.

— ...Alta e problema, continuă în șoaptă inițiatorul. Ce-i oferi nevestei ? O viață de soră... Nu suport gălăgia, m-am supărat la fabrică și mă doare capul. Ori bei ceva și-ți vine să plîngi ori să spargi. Să vă aud...

Bolnavul Petcu, doctorul, în vizită prin salonul mare, se ridică de pe patul altuia și își strînge cordonul de la halat. Se uită în jur, ușor indiferent.

— Însurat e mai simplu. Te-ntorci acasă și... Vechile legături se pun în mișcare. Mai prost, mai bine... Copiii.

— Fugi, dom'doctor, de aici ! Poate vrei să spui că se pun în mișcare din milă. Află că a doua oară cînd am ajuns la spital, am ajuns din milă.

Cu stiloul între degete, Voronca îl caută cu privirea pe cel care a vorbit. Sora de lîngă el îi retrage foaia de observație și așteaptă.

— Domnule Negulescu, spune el. Bolnavul se înalță cît mai mult în pat. A treia oară nu o să vă mai internez din astfel de motive. E dăunător să suferi de sentimente inutile. Pînă cînd nu veți reveni, la viața dumneavoastră de dinainte de îmbolnăvire,

lăsaţi şi mila să existe în casă. Să nu uit : cînd primiţi vizita soţiei, să treacă şi pe la mine.

Negulescu se prinde de pat şi îşi lungeşte gîtul :

— Dom' doctor, să primesc mila ? Să-i aud cum se vaită : *E vai de el şi de noi, nu mai e bun de nimic !*

Astăzi, cei cîţiva bolnavi îi stîrnesc interesul altfel decît în alte zile. Vieţile lor uitate se întretaie în toate direcţiile, chiar dacă problemele lor fac parte dintr-un subiect cunoscut.

— Domnule Negulescu, răspunde medicul. Am recomandat ca mila să fie folosită ca şi lucrurile ajutătoare din casă : maşina de spălat rufe, acul de cusut, galoşii, oala de noapte. Afirmaţia cealaltă trebuie să vă dea cel mult de gîndit.

— Ce să faci cu atîtea gînduri ? suspină altul.

În colţul salonului e linişte. Doar în partea în care consultă Voronca se mai vorbeşte. Pînă la urmă Oancea îşi caută starea lui mai propice. Şopteşte :

— Ştiţi ce sîntem ? Eu în spital am aflat : nişte litere... B, bărbatul, F, femeia, iar M, pentru toţi, moartea.

Simbolurile aruncate de către bolnavul cel mai vechi din salon prind mai uşor. Negulescu se saltă în somieră, Petcu pleacă în salonul lui, actorul Cruceanu îşi trage mîinile în pătură. Tăcerea începe acum să dureze.

La alt pat, medicul ia pulsul unui nou internat şi se uită la ceas. Psihiatrul nu vrea să încalce delimitările specialităţii lui, el păstrează punctul de vedere al medicinii generale. Apoi, glasul i se face iarăşi auzit :

— Vă rog, linişte.

Sînt minutele cînd, printr-un medic aplecat peste un bolnav, psihiatria din acest mare spital îşi regăseşte locul. Nu este o uzanţă, este o restaurare : în munca lui, cîteva minute de vizită pot evita luni de boală.

Pe uşile batante ale salonului intră profesorul doctor Necula. În urma lui, în aceeaşi viteză, însă într-un pas mai degajat, vine şi asistentul doctor Craina.

— Dom' doctor, peste un sfert de oră va fi ora *Haş !*

Voronca se întoarce către inoportun. Eroare.

— Imediat, dom' profesor. Pînă termin cu noul bolnav, distraţi-vă puţin cu cartea de pe masă. Are voie să se uite şi doctorul Craina, spune el. Şi se înclină iarăşi peste bolnav.

— E absurd să-mi tocesc nervii în toate ocaziile, îi zice Craina profesorului.

Profesorul Necula se face că nu aude. Ajuns la masă, ia o voluminoasă carte străină, pe care o răsuceşte pe toate părţile.

— *Raport asupra comportamentului sexual al francezilor*, citeşte el. De unde-o are ? Ştii... Ăsta este raportul *Kinsey* al americanilor, pe care iată că l-au făcut şi francezii. Craina încearcă să atingă şi el cartea, însă nu izbuteşte. Continuă să frunzărească şi să traducă : *Comportamentul sexual al animalelor domestice este mai bine cunoscut decît al omului ! Francezii, poporul care, după cum se ştie, este mereu măgulit de competenţa sa în materie amoroasă... !* Oare noi, românii, nu ? *Unde ? Cînd ? De cîte ori ? Cu cine ? 30% din bărbaţi şi 22% din femeile măritate au relaţii extraconjugale, dar, curios, procentul este sensibil mai mic la bărbaţii între 20—29 de ani decît la femeile din aceeaşi grupă.* Îmi strică ziua doctorul Voronca... Dumitale, nervii. De unde-o are ?

Doctorul Craina se mută în partea cealaltă a profesorului Necula. Speră să atingă şi el cartea, dar profesorul o fereşte mereu.

— Cîte persoane au fost anchetate ? întreabă Craina.

— Să vedem... *Voilà*... 2.625. Destui, nu ? Să-ţi mai citesc una : *73% din bărbaţi recunosc că au avut în*

trecut satisfacții solitare, contra numai 18% la femei. Ce scor !

Cu halatul desfăcut și mototolit, morocănos, doctorul Voronca revine dintre bolnavi, preocupat să-și strîngă cravata slăbită. Răspunzînd celor cîteva cuvinte scăpate de bolnavii rămași nevizitați, ridică brațul.

— Ne întîlnim peste vreo două ore, astăzi am zi lungă, zice el. Apoi se adresează sorei : Pe tovarășul mi-l aduci mîine să-i facem un *fund de ochi.*

În mîini cu voluminoasa carte, profesorul Necula vine în întîmpinarea lui Voronca, gata să-și anexeze și ultimele sondaje.

— De unde-o ai și cît a costat ?

— Timpuri tot mai grele pentru epicurei, dom' profesor. Cere patru sute de lei pe ea.

— Și n-ai... Sigur nu-i ai !

La început Voronca, pe urmă Craina și în final Necula se pornesc pe rîs. E una din acele clipe în care profesorul Necula nu își colorează rîsul cu sentimentul superiorității, nici Craina cu cel standard, nici cel din urmă cu maliţiile lui.

— Fie, hotărăște Voronca. Mi-o dați la plecare.

— Atenție, vrea să vă anihileze curiozitatea, face Craina.

— S-ar putea, s-ar putea ! exclamă profesorul. Își strînge cartea la subsuoară și se ocupă de Voronca. În loc de mulțumesc, ce facem cu năpasta noastră ? Mare năpastă !... Doctore, lasă totul și începe scoaterea din inhibiție. S-a decis, la ora unsprezece. Bolnavul ăsta mă neliniștește serios, iar procurorul-șef îmi dă mereu telefoane să-i spunem ce am aflat.

Voronca își scoate o țigară, dar nu o aprinde.

— Eram gata, dom' profesor. Da', să vă spun drept, ezit.

— Iar eu sper să afli. Doctore, starea bolnavului ne obligă, nu-i de glumit ! Nu numai noi aşteptăm răspunsul. E Mihăilă omul implicat ? Sau nu este el ? Du-te în cabinetul meu, dosarul îl găseşti la secretară.

În mijlocul salonului, psihiatrii alcătuiesc un trio meditativ şi armonios, aceasta pînă cînd Craina îşi aminteşte :

— Şi dacă bolnavul prelungeşte scoaterea din inhibiţie ? La Agatstein i-a plimbat cu vorba trei zile. Crima aceea...

— Era la judiciar, la Agatstein ! Doctorul Voronca îi va explica omului nostru că noi n-avem vreme de ascultat trilogii.

Şi profesorul Necula, urmat de asistent, pleacă grăbit, colorat deodată pe faţă de reflexele copertei, cînd scoate cartea de la subsuoară.

Voronca îşi aprinde ţigara în salon. Surorile zîmbesc, bolnavii îşi fac semne. Pas cu pas el îşi începe călătoria de zece metri pînă la o fereastră cu gratiile vopsite în alb şi priveşte cum, în parcul spitalului, bolnavi de la serviciile învecinate, sătui de semnele de egalitate dintre zile, cară frunzele copacilor cu coşurile. Se află în prag de decizie. Cealaltă călătorie o face pînă la salonul hexagonal, pînă la patul lui Anghel. Spune :

— Domnule Anghel, am venit să vă cer un serviciu.

Toropit de gînduri, dar nu inert, bolnavul se ridică din diagonala patului şi îndepărtează discret ziarul împăturit la rubricile de „Închirieri“ şi „Schimburi“. Cu mîinile albe şi transparente, schiţează un gest vag, plin de bune intenţii.

— Vă pot face şi eu un serviciu ?

— Oh, şi ce serviciu ! exclamă medicul. Şi trece la detalii : Vă îmbrăcaţi de oraş, cu cravată, şi pe deasupra puneţi halatul pe care-l veţi primi de la lenje-

reasă. Da ? Şi veniţi la cabinetul profesorului, unde mă găsiţi pe mine. Atît deocamdată.

În ochii albaştri ai lui Anghel se aprinde neliniştea. Se ridică de pe pat tot mai drept, dar în final rămîne gîrbovit.

— Cînd urmează să se petreacă toate acestea ?

— Urmau să se petreacă de un sfert de oră. Vă aştept acolo.

Doctorul Voronca traversează saloanele.

— Sora, ascultă-mă... Ceri un halat pentru prietenul Anghel, un halat frumos, nu ca al meu, şi pui bine serurile adevărului. Dacă vrei, poţi să închiriezi şi cabinetul nostru. Sînt la profesor.

Sora trage pătura peste un bolnav şi îl caută pe doctor.

— Care seruri ale adevărului ?

— „Penthotal“ şi „Amital sodic“. La revedere.

Afară, prin parcul spitalului, ziua se tîrăşte frumoasă sub cerul de toamnă cu o lumină de sare. Bolnavii în halate de două culori şi cîţiva în pijamale azurii cară vara cu coşurile.

Voronca revede figura bolnavului cu care se va întîlni şi, conform stilului său de lucru, rememorează principalele direcţii ale problemei discutate cu profesorul şi cu alţi cîţiva medici : un bărbat în vîrstă, pensionat de cîteva luni, după ce a fost portar la un hotel, s-a internat la serviciul de nevroze imediat după moartea unui frate. Într-una din zilele de după internare, la ora de vizite, familia altui bolnav din salon, care vorbea în şoaptă, l-a auzit pe fostul portar cum rîdea în somn şi rostea clar cuvinte într-o limbă ciudată. Cuvinte rare, dar care aminteau parcă de notiţa apărută în ziar în legătură cu tentativa de furt din Muzeul Municipal al unui vas de o deosebită valoare, pe care se afla săpată în rune o inscripţie... Inscripţia rostită în somn de bolnav. Mai mult, în aju-

nul tentativei, bolnavul a fost identificat într-o galerie a muzeului, de către unul dintre paznici, drept un suspect. La rîndul lui, bolnavul susţine că se afla în căutarea unei persoane, un cunoscut al fratelui său, pe care ţinea să îl cheme la înmormîntare. Un salariat al muzeului. Verificate şi aceste date, s-a stabilit că Mihăilă şi salariatul muzeului nu s-au văzut, deoarece ultimul era plecat la ora aceea... Astfel, întreaga încurcătură, s-a mutat la spital : procuror, epigrafişti, dispute cu profesorul Necula, cu toţii prinşi într-o frînare nervoasă a bolnavului.

Doctorul socoteşte că participarea lui Anghel la o experienţă reuşită — dar va fi reuşită ? — îl va determina şi pe el să se dezvăluie, după o lungă tăcere. Dacă va apărea şi comunicarea dintre el şi bolnavul bănuit de furt, poate... Dar marile intenţii şi posibilul nu se însoţesc obligatoriu.

Doctorul Voronca aruncă ţigara. Ajuns la clădirea unde îşi are cabinetul profesorul Necula, se întîlneşte cu alţi colegi, doctorii Stelatos, Rozenkrantz şi Porojan. Medicul-şef Stelatos îl opreşte :

— Nu demult, dom' doctor, eraţi devorat de propriul dumneavoastră vis : noua terapie. Astăzi văd că mizaţi pe eşecuri ca adjuvante.

O opinie atît de directă îl face pe Voronca să şovăie.

— Găsesc normală compensaţia, intervine Rozenkrantz.

— Îmi dau seama că e nevoie de o conferinţă de presă, observă Voronca. Sper, cu ocazia ei, să vă învăţ că o experienţă negativă poate da uneori rezultate pozitive.

Şi urcă treptele etajului două cîte două.

Pe culoarul întunecos, bolnavul Mihăilă, însoţit de un infirmier voinic, stă rezemat de calorifer şi aşteaptă. Aşa, în picioare, bolnavul capătă pentru me-

dic alt volum şi altă formă în halatul zmeuriu, faţă de prima lor întîlnire.

În secretariatul profesorului, secretara desface nişte plicuri cu publicaţii străine şi se adresează doctorului, dar Voronca, în trecere pe lîngă fereastră, îl zăreşte pe Anghel. Jos, în parc, bărbatul, cu capul ras şi descoperit, cu halatul alb pe braţ, trece pe lîngă un grup de bolnavi şi îi salută, se întîlneşte cu cei trei medici şi îi salută.. A ajuns să cunoască destulă lume, în timp ce pe el nu-l cunoaşte nimeni cu adevărat.

— Întocmai, domnişoară... Vedeţi că primul care va intra mă caută pe mine.

Cabinetul profesorului este o încăpere mare, echipată după tipic : masă modernă, fotolii moderne, radio, un pat de consultaţii, o oglindă şi o chiuvetă, un dulap de haine, cîteva tablouri provenite din atelierul de artă psihopatologică, scrumiere făcute în dar de firmele de medicamente ; două ceasornice, fiecare cu istoria lui, îi dăruie încăperii tic-tacurile vitale. Doctorul Voronca ia de pe masă foaia de observaţie a lui Mihăilă Florea, o deschide şi se aşază în fotoliu. Frunzăreşte antecedentele bolnavului, trece peste rezultatele analizelor, citeşte tratamentele prescrise şi se opreşte la o copie după declaraţia dată de acesta în legătură cu activitatea din zilele premergătoare şi după tentativa de furt de la muzeu. Deocamdată, ştie că are în faţă reperele unui roman... Dar unui psihiatru nu-i este de-ajuns să spună că tot omul duce un roman ; trebuie citit acest roman, pentru a întîlni boala.

Secretara îl introduce pe Anghel. Calm şi stăpîn pe expresia propriei feţe, el încearcă să recunoască un interior în care a mai intrat.

— S-a făcut, spune Voronca şi pune dosarul pe masă. Îmbrăcaţi halatul şi luaţi loc. Bolnavul îmbracă halatul şi se aşază uşor amuzat. Continuă rar şi ri-

dică mîna ori de cîte ori celălalt pare să-l întrerupă : Pentru mine veţi fi un consultant, la nevoie ; pentru bolnavul dinafară, medic sau psiholog. De două nopţi mă gîndesc, însă cazul de pe culoar mă exasperează. O să vedeţi... Soluţia aleasă de profesor şi de alţi medici este aceasta : să-i administrăm bolnavului un hipnotic pentru o comunicare mai largă, în folosul lui.

Anghel se desprinde mult de spătarul fotoliului.

— Medicina modernă cunoaşte şi altfel de mijloace ? întreabă el. Şi recade pe spătar, din nou pasiv, forma de nesupunere de care se serveşte.

— La nevoie, provocăm şi isterii.

Doctorul Voronca bîjbîie după sonerie. Secretara îi aduce bolnavul de afară, un bărbat cu obrazul cenuşiu, ochii uscaţi şi maxilarele puternice. După primele cuvinte de recunoaştere, Mihăilă lasă privirile în pămînt, ia loc şi îşi aşază mîinile pe genunchi. Două mîini pline de vine, de noduri de viaţă, cu degetele puternice, din care, cel mai mic, împodobit cu un inel de aur.

— Domnule Mihăilă, sănătatea dumneavoastră îmi cere să stăm de vorbă cît mai deschis. Este esenţial pentru amîndoi, credeţi-mă. Vă vorbesc ca medic. Odată, la Slănic, mă plimbam cu fiica mea, cînd...

— ...Din Slănic ? ! tresare bolnavul. Păi, dom' doctor... Eu sînt de lîngă Slănic. Scoate din buzunarul halatului un pachet de ţigări „Muratti" şi le oferă celor doi. Mai luaţi, mai luaţi cîte una, eu nu fumez, da' am ţigări la mine.

Întrerupt, doctorul îi aprinde o „Muratti" lui Anghel, apoi şi lui.

— Slănic ? Se mai face mămăliga ca şi altădată ?

— La fel, dom' doctor. Cum aţi apucat-o.

— Cum ? Explică-mi...

— Apă în ceaun, sare şi mălai. Altceva ce ?

Anghel se uită nedumerit la Voronca, pe cînd bolnavul aşteaptă cu gura deschisă, din care i se văd dinţii albi şi puternici.

— Domnule Mihăilă, răspunde doctorul. M-aţi minţit. Voi reciti foaia de observaţie... Localnicii de pe lîngă saline ţineau acasă în butoaie apă sărată, *potroacă*, nu foloseau sare... Nu sînteţi din părţile acelea şi nici eu din Slănic.

Bolnavul se ridică în picioare, cu mîinile la spate.

— Sînt prahovean, dom' doctor, da' mai de jos, de lîngă Ilfov. Al doilea *asfalt* pe stînga...

— Mă uimiţi !

— Am vrut şi eu să vă am de partea mea, răspunde el. Prea au tăbărît toţi pe mine... Asmuţiţi, dom' doctor ! Cum s-o mai dau, ce să mai zic, dacă nu am intrat la muzeu să fur ? ! Şi începe să plîngă, grăbit parcă să termine repede.

Îngîndurat, medicul îl reaşază pe Mihăilă la locul lui, şi Anghel îl ajută, după care trec la masă, taie o fiolă şi trage serul în seringă.

— Ridicaţi o mînecă. După această injecţie o să vă simţiţi mai bine. Sperăm că, după cîteva zile, şi mai bine.

— Ar cam trebui, că abia am ieşit şi eu la pensie.

Cu braţul întins peste fotoliu, cu mîna cealaltă la ochi, bolnavul se uită printre degete la cei doi în alb. Alături, Anghel face eforturi spre a se împiedica de a mai gîndi : striveşte ţigara „Muratti", preia cîntecul unei ţevi de apă spre a-i ţine tovărăşie. Între ei, medicul îşi prepară atacurile contra frînărilor nervoase din amîndoi bolnavii.

— Un ginecolog englez a devenit psihiatru, îi spune el lui Anghel. Cum ? După ce a injectat cu „Evipan" lăuzele, ele mărturiseau adevărata paternitate a copiilor. A fost scandal pe insula aceea. Apoi se ocupă de celălalt : A suferit de ceva fratele, domnule Mihăilă ?

— Fratele ? se miră el cu ochii în pămînt. Nu, dom' doctor, s-a dus la pescuit, şi cînd s-a aplecat să tragă de o barcă, gata, l-a prins *emoragia* la creier. În două zile s-a dus... Cel mai mic dintre fraţi şi cel mai bun.

Doctorul îşi ia ţigara „Muratti" care fumegă în scrumieră şi de la ea îşi aprinde alta de-a lui. Mihăilă duce mîna la buzunarul halatului, dar la un semn al lui Voronca, renunţă să le mai ofere ţigări. Îşi trage mîneca de la halat şi îşi aşază mîinile pe genunchi.

— Continuaţi... Ce meserie avea fratele ?

— Mă bucur că mă întrebaţi de Titi, ceilalţi... La toate le mergea mintea, numai de el... Ceasul rău din ziua cu... Dom' doctor, frati-meu era mecanic la o moară, da' mai înainte a fost mecanic de avioane. Numai ca să vă faceţi o impresie, dumneavoastră singur... Era un mecanic, ce mai ! În războiul care-a trecut, nemţii, aliaţi cu noi, l-au permutat de la români la ei şi l-au trecut să zboare cînd în Franţa, cînd în Italia. Zbura noaptea... Întuneric în Balcani, în Austria, în Franţa, în Italia. Doar Elveţia era luminată noaptea, ca aviaţia să ştie că e neutră.

Dintr-o privire, doctorul îl caută pe Anghel şi observă că fostul său comandant nu cheamă nici o imagine din acele vremuri. În mod definitiv, *Patronul* îşi continuă exilul. În schimb, Mihăilă pare să-i acorde încredere.

— Frumos, face Voronca. Titi a manifestat preferinţe speciale pentru vreo ţară ? Pentru oameni de acolo, specializaţi în lucrări aparte ?

— Daa, pentru motoarele de avioane.

— Altceva ?

— Motoarele, ce altceva ? Fiecare om cu ideea lui. Mai vorbea nemţeşte şi italieneşte, da' care român nu vorbeşte italieneşte ?

— Dar dumneavoastră ? Aţi lucrat la un mare hotel.

— Ştiu la ce vă gîndiţi... Nu-i cazul, dom' doctor, m-au întrebat, m-au descusut ! Eu pigulesc cîte un cuvînt, două din toate limbile. Mai mult nici nu era nevoie. Le luam valizele de la maşină şi le duceam la lift şi viceversa. Pe chestia asta cu străinii, ceilalţi tovarăşi m-au întrebat tot ce-am făcut, în douăzeci de ani, la hotel. Mi-am plătit şi bacşişurile de la clienţi şi ţigările primite şi vîndute. *Furtul* e o vorbă... Nu-i boală să te vindeci.

Doctorul se ridică din fotoliu şi merge la geamurile cabinetului. Se încurcă în perdele, deschide o fereastră. Acum Mihăilă îi vorbeşte lui Anghel despre viaţa la hotel, ceea ce denotă, justificat, că se transportă în straturile tot mai adînci ale memoriei sale puternice. De la fereastră, Voronca revine la locul lui cu privirile aţintite spre cele două mîini, cu inel, pline de personalitate. Dacă afacerea ar trebui privită şi dincolo de jumătatea acestei biografii, ultima bine controlată şi de alţii ?

— Aţi spus, douăzeci de ani de lucru la hotel... Mai înainte cu ce vă ocupaţi ?

Pe faţa bolnavului joacă umbre. Strînge din dinţi.

— Plugar. Munceam la cîmp, paznic de noapte. Nu m-au dat la meserie, că eu eram cel mai mare din casă. Pînă cînd s-a prăpădit şi bătrînul.

Nasturele de la halat pe care doctorul îl răsuceşte între degete se rupe. Pune nasturele în buzunarul de la piept.

— Plugar, hm ! După moartea tatălui ?

— D-ale vieţii, dom' doctor, răspunde Mihăilă fără plăcere. M-a luat boierul nostru din sat să-i fiu fecior în casă, valet, cum se mai zice. Boierul Filipoiu. Dat dracului om ! Se urca în turnul castelului şi cu un ochian se uita pe cîmp care cum munceşte.

Anghel se plictiseşte politicos.

— Fecior, îl întrerupe doctorul. Filipoiu se mai ocupa şi cu altceva ?

— Nu. Moşier.

Tăcere. Şi, totuşi, psihiatrul ţinteşte mai departe în sus. Acel fapt suspendat nu poate fi ascuns decît într-o bucată vie de trecut.

Cu mîinile la piept, Mihăilă ţîşneşte voluntar :

— ...Tot Filipoiu, uitam să vă povestesc, tot el m-a recomandat stăpînului care ţinea hotelul la care am lucrat. După aia a venit şi Naţionalizarea. Cam asta ar fi, dom' doctor.

— Avea copii ?

— N-avea.

— Călătorea ? Primea lume ?

— Cam, dom' doctor, răspunde bolnavul şi începe să-şi caute vorbele. Mergea... De la moşie la moşie... Chefuri... Cam.

Voronca se răsuceşte în fotoliu şi se întinde spre cana cu apă de pe masă. Umple un pahar şi îl bea pînă la fund. Zice :

— Doreşte cineva ?... Atunci, domnule Mihăilă, de unde apar cuvintele astea : *Guthani ocwi hailag ?*

După o secundă de atenţie, preschimbată în silă pentru celălalt, Anghel scapă :

— Le-am rostit şi eu studenţilor... O invocaţie în cuvinte vechi germanice. E scrisă în rune pe un vas din tezaur. *Pentru goţi, Sciţia este sacră.*

Bolnavul părăseşte fotoliul. Stă în picioare, fără papuci, doar în ciorapi, în timp ce cu mîna cu inel îşi strînge fruntea. Ochii uscaţi nu mai clipesc.

— Dom' doctor şi dom' doctor, iar o luăm de la capăt ? se tulbură el. Şi după o pauză continuă : N-am văzut şi n-am întîlnit în viaţa mea comoara cu care-mi scoateţi sufletul. Vă legaţi întruna de spusele mele, da' cîte nu zice omu în somn !

— Tocmai invocaţia ? Tocmai în zilele acelea ? Atît de corect ?

— Le-am citit în ziar în ziua aceea, şi în somn... Le-am citit de mai multe ori.

Doctorul Voronca tace. Tîrziu clatină din cap.

— A apărut şi ipoteza aceasta, dar a căzut. Aţi mai spus alte două cuvinte : primul, Odin, nume de zeu germanic ; următorul nu a fost înţeles.

Mihăilă îşi încalţă papucii şi recade în fotoliu, de data aceasta cu capul prins în ambele mîini.

— Ce nenorocit de vis ! În ziua aia primisem atîtea medicamente că eram într-o stare care semăna şi cu somnul şi cu moartea, că n-aveam vise şi nici nu-mi dădeam seama că dorm.

Dintr-o cutie de chibrituri, doctorul scoate mai multe beţe şi îl avertizează pe Anghel să nu intervină. Aşază chibriturile pe braţul fotoliului său în caractere rune şi scrie primul cuvînt al inscripţiei : XΛIFXI

— Domnule Mihăilă, mai ajută-mă puţin.

Mihăilă ridică ochii la medic, dar, la vederea runelor, le tratează drept un joc cu beţe de chibrituri. Prin amintirile bolnavului aceste semne nu trec.

Chibriturile aşezate în rune cad pe covor suflate de Voronca. Îşi pregăteşte altă ţigară, conştient de eşec şi atent la perspectiva unei noi întîlniri.

— Deci, un conac cu turnul înalt, încearcă el. Linişte, vară, căldură. Cu capul plecat, bolnavul aprobă ritmic. Dumneavoastră tînăr... Fecior, printre mobile vechi, taine, argintărie şi poate şi fleacuri frumoase : destupători de şampanie, cuţite pentru tăiat tutunul, linguriţe pentru scoaterea cerii din urechi...

Mihăilă dă capul pe spate cu ochii închişi. Pleoapele îi tremură.

— Chiar că era linişte în tot castelul. Nu era vară, era pe la sfîrşitul verii, dom' doctor, îşi aminteşte. Ieşeam tocmai din odaia doamnei Anişoara, o iubită de-a boierului de care vedeam bine că vrea să scape, cînd... Mă ia deoparte şi-mi spune că e timpul să-i

facem de ducă... Cînd am auzit ce m-aşteaptă din nou !

— S-a mai repetat, nu ?

— Cu încă una, da' poate că... Filipoiu şi dracu ! se înfurie Mihăilă. Îmi fac de lucru şi mă întorc iar la doamna Anişoara şi las şi uşa niţel crăpată. Ea, săraca, învăţa pe de rost... *Taciti... literarum secreta viri pariter ac feminae ignorant,*[1] *Guthani ocwi hailag, Odin... Ulf...* Toată vara a învăţat ; vîna un post la Universitate. De unde ea învăţa *Bokos, bokos... Barbara fraxineis pingatur runa tabelis,*[2] trec pe lîngă scaunul ei, o iau pe după gît şi o sărut. Asta era treaba mea... În uşă s-a ivit Filipoiu.

Anghel îşi părăseşte fotoliul. Trece prin cabinet spre fereastră şi parchetul scîrţîie, iar la un moment dat chiar vrea să plece. Voronca îşi aprinde ţigara şi îl opreşte cu un semn energic.

— Spuneţi... S-a dezlănţuit cearta, evident.

— Fie ce-o fi ! exclamă Mihăilă. N-a fost nici o ceartă, că Filipoiu, după ce *ne-a prins,* a ieşit. Atunci, doamna Anişoara a luat-o la fugă după el şi pe scara de stejar din faţă a alunecat... Din după-amiaza aia nu şi-a mai revenit, a rămas anchilozată cu piciorul drept de la şold. Ziua următoare, cînd m-am dus în odaia ei să-i strîng lucrurile şi să i le trimitem la spital, pe masă, pe lîngă cărţi, *era* o mulţime de cartonaşe scrise de ea şi aşezate după felul limbilor pe care le învăţa. Oftează puternic şi continuă epuizat : Nu credeam că n-am să le mai pot uita. *Alef, Beth, Gimel...*

Doctorul Voronca trage din ţigară, fum după fum, uitat în automatisme, şi ascultă respiraţia grea a lui Mihăilă. După ce îşi trece mîna peste faţă, merge la o masă şi taie o fiolă cu cofeină, pentru întreruperea tratamentului. Spune :

---

[1] Tainele literelor nici bărbaţii, nici femeile nu le cunosc.
[2] Barbarele rune sînt pictate pe tăbliţe de frasin.

— Mîneca sus.

De la fereastră, din fum, Anghel întreabă :

— De Anişoara desigur că nu mai ştiţi.

— Dom' doctor... Trăieşte şi azi. A fost profesoară la un liceu şi e pensionară.

Cu injecţia făcută, Mihăilă îşi trage mîneca, se scutură pe halatul zmeuriu şi îşi aşază mîinile pe genunchi. Aşteaptă. Voronca se mişcă prin cîmpul lui vizual şi nu spune nimic. Pînă la urmă, Mihăilă se ridică greoi şi se îndreaptă spre uşă : din trupul lui, din nou captiv, amintirile nu mai urcă.

— Pot să mă duc ? Să trăiţi, dom' doctor.

— Cu bine, domnule Mihăilă. Odihniţi-vă, vedeţi-vă mai departe de tratament şi domnul profesor o să vă cheme. Noi doi ne-am înţeles, dar profesorul va decide.

Din secretariat începe să se audă o discuţie între secretară, infirmierul însoţitor şi bolnav. Doctorul merge la chiuvetă, dă drumul la apă şi începe să se spele. Vorbăria din secretariat se pierde. Anghel îşi scoate halatul alb şi foşnetul pînzei apretate nu face decît să deschidă şi cea de a doua problemă.

— E rîndul meu, spune el brutal. Totul a fost prevăzut la această întîlnire... Tehnică de biliard. Totul, afară doar de minciuna cu mămăliga.

Prin oglindă, doctorul îl caută pe bolnav.

— În cazul Mihăilă aveam multe drepturi... În situaţia dumneavoastră îmi menţin curiozitatea. În majoritatea cazurilor, o afecţiune nu este un fapt limitat la o singură porţiune de timp : boala poartă în ea tot trecutul şi tot anturajul bolnavului.

În dreptunghiul de oglindă stropită cu apă, rămîne să se vadă numai doctorul. Anghel se lasă în primul fotoliu, cu halatul alb îndoit pe mînă. Tîrziu, spune :

— Sînt douăzeci şi ceva de ani de-atunci. Mai mult... Ce să revăd, coşmarul unui coşmar ? Cum am coborît din trenul 099, într-un elan bezmetic, şi am

mers prin zăpezi ca să-mi iasă în drum individul acela cu înfățișare feroce... Un individ cu o armă în mînă care a forțat un căpitan să-i umfle cauciucurile, toate opt cauciucurile de la autocamionul lui, încît acel Anghel nu s-a mai putut întoarce la timp, la trenul 099... Ce puteam declara la proces ? Nu martori, nu probe și atît de obosit de misiunea noastră comună... Despre ce era să vorbesc ? Ar fi sunat a născocire absurdă, născocirea unei vieți prea departe de aceasta... Și de orice viață, adusă în fața unei curți judecătorești.

Cu prosopul în mînă, doctorul se apropie de el.

— Acolo, în valea aceea liniștită ? La Malu cu Flori ?

Anghel tace. În cabinet nu se mai aude decît gîlgîitul apei care curge în chiuvetă. Cu buzele strînse și degetele împreunate pe piept, bolnavul se arată hotărît să nu mai vorbească.

Lîngă bolnav, psihiatrul are impresia că părăsește deceniul cinci al secolului.

NOUĂSPREZECE

Fenomenul psihic este unic și contravine des față de legile materiei.

Ca și în alte zile de joi, Uniunea Societăților de Științe Medicale — Secția Psihiatrie reunește mai toți

psihiatrii spitalului și cîțiva specialiști dinafară. Pînă la această oră s-au susținut trei referate. Primul : relațiile dintre oameni și prețul culturii, mînă calmă și sigură care introduce ordine în viață. Următorul : considerații chimice în mai multe cazuri de nevroză isterică. Ultimul referat : rezultatele obținute într-un examen cu numele savant compus. Toate la un loc, trei antene, printre atîtea altele, ce spionează, dincolo de orizont, marele refuz.

În pauză medicii rămași în băncile lor așteaptă referatul profesorului doctor docent Necula, care va fi susținut pe temeiul unui caz. Așezați după criterii personale, colegi rivali, dar colaboratori, prieteni, deoarece nu colaborează, independenți, medici cu discipoli, ermetici de la care se așteaptă salturi imprevizibile, toți la un loc însuflețesc amfiteatrul.

Dincolo de geamurile mate de praf, veacul nostru contemplă o lume fără taine : toate pămînturile au fost explorate, mările cele mai neînsemnate sînt trecute în atlasul școlar, oceanul aerian este investigat cu lăcomie. Ultimele taine le mai deține omul și în jurul său se învîrtesc cercetătorii.

În halate groase, bleumarin, instalați într-o bancă pe la mijlocul amfiteatrului, conferențiarul doctor Iliescu, asistentul doctor Băltărețu și o doctoriță venită la specializare vorbesc între ei. Destul de des, unele grupuri din sală se uită spre acest loc, doar pentru faptul că în bancă se află și Iliescu, adversarul prezumtiv al profesorului Necula.

Tînăra doctoriță cu ochelari și alură de studentă riscă :

— Afară de faptul că aici se anunță un program în ultima oră, auditoriul e cumplit. Ori moțăi, ori îngheți, ori te pun la frigare.

— Serios ?

— Mi-ar fi foarte teamă să susțin o comunicare. Ca să nu mai amintesc de brutalitatea intervențiilor.

Iliescu trage spre el cutia de chibrituri care e folosită ca scrumieră, apoi, în tăcere, conturează cu degetul o veche inițială scrijelită pe bancă. Din partea cealaltă a băncii, Băltărețu intervine invariabil :

— Perne în cap !

— Nu, nu, reprize de amatori, e de părere Iliescu.

Tînăra specialistă și Iliescu rîd. Băltărețu, nu.

— Vreau să văd dacă *prof* ne va prezenta cazul lui, reia asistentul. Aprinde o țigară, aruncă chibritul sub bancă și, pe neașteptate, comportarea i se schimbă. *Prof* putea să-mi scape toată viața dacă nu greșea să mă ia pe munte cu el. Mai era cineva din această sală, dar nu-i spun numele... Urcam *țara neagră* sau *țara corbilor*, în Vrancea...

— Nu sînt dovezi despre existența corbilor, *țara neagră* amintește de pădurile de brad pierdute, obiectează Iliescu.

— *Moșii*, dacă vă place... Sub o culme, în amurg, *prof* ne cere să nu mai înaintăm. A plecat de lîngă noi și a stat o jumătate de oră să privească singur necunoscutul... Minute pe care n-a vrut să le împartă cu nimeni.

Lentilele și ochii doctoriței sînt două cercuri concentrice.

— Și ne va prezenta un caz aparte ? întreabă ea.

— Numai dacă nu mai înseamnă nimic pentru el.

Plecat din această bancă, ca susținător al unuia dintre referate, asistentul doctor Stere se întoarce la locul său după o întîrziere pe la alte grupuri. Cu mîinile în buzunarele halatului alb, doldora de hîrtii dactilografiate, puțin îi pasă dacă cei de la care a plecat vorbesc acum despre el. Acesta e privilegiul lui Stere.

— Am primit și recunoașterea referatului din partea doctorului Moisei ! anunță el. Asta face cît o diplomă primită de la o țară. Și se așază în bancă lîngă Băltărețu.

— Patru țări + Moisei, cinci diplome, numără Iliescu.

Din șirul celor în halate bleumarin, o mînecă albă se agită tot mai sus în bancă. E mîna lui Stere. Zice :

— Da, nu-i rău. Le-am primit din partea tuturor institutelor de psihiatrie din țările civilizate, cu excepția Franței. Dar se știe că francezilor nu le place să recunoască meritele străinilor.

Prin așezarea liniară și înghesuiala din bancă, psihiatrii nu se prea văd între ei. De aceea, acum ridică mîna Băltărețu.

— Unde pui că a mai rămas timp pentru alte cîteva.

Mai sus cu două rînduri e instalată *loja infernală.* În bănci stă grupul cel mai numeros din amfiteatru, compus din tinerii medici preparatori și medicii veniți la specializare, mai toți inteligenți și nestatornici, toți pradă *modelelor* științifice.

În această pauză, cîțiva ascultă o posibilă teză despre erotism, improvizată de către unul dintre ei, în timp ce alții se instruiesc în pericolul *autocrobilor.*

— Trebuie creată o societate de protecție a drogastei, vorbește primul. Pornografia de masă care a invadat lumea se află la porțile noastre. În vreme ce erotismul este carne din carnea umanului, pornografia e carne de animal. Înțelegerea lumii este ceea de Beyruth este pentru libertatea fiscală, Hong-Kong pentru toleranța vamală, Katmandu pentru hașiș...

— E normal că după microbi, lumea modernă să se simtă primejduită de *autocrobi,* vorbește al doilea. *Boue saleté,* ei înfundă filtrul de ulei și frînează intrarea benzinei. *Dépot* sînt cei mai periculoși. Vîscoși, cărbunoși, ei adoră segmenții de pistoane și culbutorii. Gemenii, *Acid* și *Corosion,* atacă metalele moi din cuzineți.

Zgomotoşi şi în permanenţă teribili, susţin prin ei înşişi o demonstraţie a relativităţii morale.

Alte două bănci aşezate chiar în faţa catedrei, în imediata comunicare cu referenţii, sînt ocupate de invitaţii dinafară şi de către medicii şefi de servicii clinice şi servicii de psihiatrie. Invitaţii de astăzi sînt mai mulţi medici militari. După ei, urmează medicii-şefi : Pandelescu, Stelatos, Agatstein, Samureanu, Porojan, Schneider şi, după un interval de trecere, Cuzum, directorul. Cam tot atîţia medici-şefi lipsesc de la referatele zilei.

Acum, toţi aceşti bărbaţi vîrstnici, închişi în ei, în care impulsul profesional s-a transformat aproape cu totul într-o crustă a erudiţiei, se ascultă între ei din politeţe.

— Cunosc materialul profesorului, spune Pandelescu. Un flăcău tînăr şi zdravăn, spaima fetelor din sat, rîde, cum te apropii de el, pînă la epuizare.

Doctoriţa Samureanu se interesează prudentă :

— E prin fire exponent al ?...

Pandelescu o întrerupe :

— Nu... Recent, la culesul unei vii, trei femei înşelate de *Barbe bleu* l-au prins adormit şi au început să-l gîdile pînă la epuizare. La urmă, rînd pe rînd, femeile au făcut dragoste cu el. Acum, să ascultăm şi referatul.

Pe figurile reci din bancă nu se vede nici un joc de muşchi, nici o licărire. Încă din tinereţea lor, aceşti medici-şefi au aflat că reacţiile umanului nu sînt exemplare.

Abia după trecerea unui tramvai prin apropierea amfiteatrului, Porojan îşi spune părerea :

— În definitiv, dacă referatul n-o să-mi placă, mă mulţumesc să-l văd pe Necula la catedră. Indiferent ce citeşte, mie îmi sună a document oficial : *Eu, Petre Necula, cel de-al 4-lea profesor al spitalului.* Nu vi se pare ?

Situat dincolo de trecerea printre bănci, Cuzum ascultă, pînă cînd doctorița Serafim vine la el și rămîne în fața lui.

— Tovarășe director, vești ? Cu cele două surori...

— De unde ? se înfurie el. Pînă și la neurochirurgie am lipsă ! Cu intervențiile lor tot mai complicate, imaginează-ți o neglijență în asepsie.

— Eu mă imaginez pe mine, singură între bolnavi certați cu prietenia.

Dorința de a fi amabil îl pune pe Cuzum într-o încurcătură care îi răpește orice naturalețe. Așează o palmă mare pe bancă în semn de invitație pentru doctoriță. Spune :

— Surorile pleacă în uzine, preferă să dea cu mătura într-un cămin... Am cîteva demisii și nici o angajare.

Pe băncile de la intrarea în amfiteatru sînt prezenți psihologii : doi bărbați și vreo cinci femei, echipa cea mai puțin numeroasă. Obișnuiți să fie secunzi lîngă psihiatri, ei trec mai rar în prim plan. Cercetările lor, deocamdată, urcă lin în timp spre noile frontiere ale minții.

Șoaptele psihologilor în această pauză țin de jignirea suferită de cea mai bună colegă a lor, îndrăgostită de doctorul Moisei, jignire care i-a fost adusă între referatele dimineții. Împreună cu toți colegii, martori ai momentului și sfătuitori, femeia se cramponează de cele spuse și încearcă să le urmărească pînă la origini :

— Dar vorbele lui sînt... Ei bine, doamne : o presimțire. Nu văd nimic mai probabil...

În spatele psihologilor, mai sus, băncile scîrțîie, ocupate de trupuri care nu stau comod. Cineva se apleacă, un altul se lasă pe spate pentru a lua legătura cu primul. Mîini în mișcare, țigări stinse și înfipte în cutii de chibrituri și cornete de hîrtie, glasuri joase ori interogative se întretaie. Aceste rînduri din

amfiteatru sînt ocupate de *independenţi*. Între cei în halate bleumarin, vişinii şi maro, se vede şi doctorul Voronca. Este locul preferat al medicilor primari şi al medicilor doctori în ştiinţe.

După o bancă parţial ocupată, celelalte găzduiesc alţi medici specialişti, femei şi bărbaţi activi, dar care ocolesc în general astfel de întîlniri.

Din rîndul medicilor primari şi doctorilor în ştiinţe, un glas de bărbat se face auzit distinct :

— Noi mai avem nevoie de bani, spune doctorul Maniţiu. Profesorul mi-a promis, dar văd că...

Doctorul Maniţiu, şeful laboratorului de biologie, e un bărbat cu privirea vulturească şi dominatoare. Spre el caută acum cîţiva dintre ai săi : Moisei, cu faţa purpurie, Rozenkrantz, palid, Voronca, tăcut, dar cu imaginaţia trează, Roman, angajat în lectura unei reviste de artă plastică şi atent la cele ce pot surveni, Craina, în rezervă deocamdată, însă în căutarea satisfacerii instinctului său de afirmare fără riscuri.

Moisei strînge în pumn pachetul gol de ţigări şi se uită trist la Maniţiu. Zice :

— E îmbietor, Virgile, să te-asculte omul cînd vorbeşti despre bani, dar dacă aş fi în locul tău, nu aş pomeni prea des cuvîntul. Cineva dintre domnii aceştia în alb ar putea crede că eşti prea ambiţios.

— Ambiţios ? Poate. Dar în nici un caz nu sînt singurul.

— Splendid ! exclamă Moisei şi se ridică din bancă şi arată înspre Iliescu, Stere şi Băltăreţu. Mă duc pînă la indivizii potoliţi de-acolo să le iau nişte ţigări.

Şi locul celui care pleacă de pe bancă e ocupat pe neobservate de către ceilalţi, astfel că în următoarele clipe nu mai există.

— Natura face destule experienţe pentru noi, dom' doctor, spune Rozenkrantz, aproape serios.

— Nu-i nimic, experimentăm şi noi, replică Maniţiu.

Voronca se face auzit şi el :

— Cînd se vorbeşte de biologie, devin circumspect.

— Laboratorul nostru cunoaşte spaima dumneavoastră.

— Nu spaimă, dom' doctor. Circumspecţie.

Anticipările lui Moisei, legate de ambiţii, se împlinesc. Unul cîte unul, medicii se interesează care sînt temele de cercetare din laboratorul condus de Maniţiu. Dar cel mai riguros se arată Roman, care închide revista :

— Iar vă dă de furcă *mongolismul* ? Şi enunţă esenţialul despre această boală : Indivizi cu talia mică, figură specifică, fertilitate redusă, înapoiaţi psihic, bolnavi cu un cromozom mai mult în perechea 21. La ei, 2n = 47.

— Chiar dacă e cunoscut *mongolismul,* e bine să ne spunem şi noi cuvîntul. După tine nu rămîne decît să...

— După sindromul lui Down, pare-mi-se că aşa i se mai spune *mongolismului,* aveţi în program şi redescoperirea bolii lui Wilson ? Înjură-mă, dar nu înţeleg.

— Nu vrei ! exclamă Maniţiu. Şi asta e dăunător.

Cîndva Virgil Maniţiu întrezărise mari perspective şi chiar încercase gustul gîndurilor creatoare în biologie. Pe atunci era unul dintre puţinii teoreticieni care pînă la vîrsta de treizeci de ani apucaseră să publice două lucrări valoroase. După cîte se vorbea, îi luase înainte unuia dintre biologii care mai tîrziu avea să obţină recunoaşterea deplină. Dar Maniţiu s-a încurcat în propriile sale teorii, avansul obţinut s-a epuizat, apoi a părăsit laboratorul de cercetări teoretice pentru liniştea micului laborator al spitalului. Cu toate acestea, uneori, năpădit de nădejdi, cere fonduri suplimentare, ignorînd realitatea situaţiei sale.

Craina se uită la ceas, Roman aprinde o ţigară, Maniţiu priveşte în josul amfiteatrului. Voronca spune :

— Eu prefer recercetarea unor cîmpuri din genetică. Anii ce vin, dacă n-au şi venit, mă pun pe gînduri şi în contul oamenilor care nu ştiu ce se pregăteşte.

Roman se apleacă în bancă să-l vadă bine.

— Dumneavoastră, dom' doctor ?

— Eu, Aprilie Voronca, precizează el. Am nevoie să ştiu că absenţa caninilor pare a fi comandată de cromozomul 2, culoarea părului, de 8, asprimea lui, de 20. Stiloul cu capac de aur îi luceşte în mînă, ciocăne cu el în bancă : Nu pot admite ca... fie doctorul Maniţiu, pac !, fie doctorul Roman, pac !, fie el Voronca, pac ! să pregătească în anii următori un Eminescu, pac ! Un Vlaicu, pac ! După dorinţa lor, pac-pac !

În băncile din jur se face linişte. Mai departe, în amfiteatru, alţii încearcă să surprindă loviturile sincopate.

— Scuzaţi-mă, spune Roman. Vă gîndiţi la nişte limite.

La locul său, Maniţiu se răsuceşte cît mai bine spre Voronca. E nervos, dar surîzător :

— Nu mai e timp de abţineri la ora aceasta, iar de proteste, nici atît. Noul Testament al biologiei a fost scris.

— Şi ce-mi oferiţi ? întreabă Voronca, cu pumnul strîns pe stilou. Apoi, răspunde singur : Înmulţiţi-vă, înmulţiţi-vă ca specie şi ca indivizi... Sexualitatea şi moartea docilă vă aşteaptă...

Maniţiu trage de halatul prins sub Rozenkrantz şi se ridică încet, în halatul său maro ; e luminat de surîsul cercetătorului care nu poate iubi specia umană mai mult decît o iubeşte.

— Dom' doctor... Moartea este o necesitate prescrisă de ou prin însuşi programul lui. În viitorul doi al lucrurilor, putem cere mai mult.

— Atunci, despre ce știință vorbiți, nu mai deosebesc stînga de dreapta ! Aflați că nu permit ca viața și moartea să depindă de doctorul Maniţiu. Mie să-mi găsiţi Vocea Regală a ideilor... Domnilor, creşteţi in sălbatic, în îngrăşămînt de potasiu, fosfor şi azot, ce bucurie, o să-l vedeţi de două ori mai înalt, iar dacă nu greşiţi compoziţia îngrăşămîntului, menţineţi această caracteristică şi la descendenţii lui. Încercaţi cu mazăre, dimensiunile bobului sînt sporite prin modificarea timpului de iluminare... Ereditatea omului e un bun prea preţios pentru a fi lăsată biologilor şi politicienilor miopi. Aceasta e treaba tuturor !

Cu stiloul încleştat în mînă, Voronca se ridică şi el din bancă şi se uită prin amfiteatru. Mai toate grupurile de psihiatri comentează nestingherite şi îl privesc pe el şi pe Maniţiu. În planul de sus al sălii, *loja infernală* se amuză : cineva a încălcat flagrant teritorii înconjurate de indiferenţă. Încearcă să iasă din bancă, dar Craina nu îi face loc, întrucît vrea să acţioneze. Intervenţia lui asigură echilibrul grupului.

— Doctorul Voronca e foarte clar, spune el. O modificare poartă caracterul capricios al modificării. A reflecta condiţia reală a speciei umane cere şi o acţiune a mediului... Măcar cîteva mii de ani.

Pînă la urmă, Voronca iese din bancă, cu halatul bleumarin aşezat prost pe umeri. Cu capul în pămînt, coboară din amfiteatru, prin lumina cenuşie a sălii, înfierbîntată de căldura caloriferului şi conturată de fumul ţigărilor.

Afară bate un vînt rece care nu ţine nici de toamnă, nici de iarnă. Din lipsă de lumină a zilei, anatomia spitalului se profilează slab. Cîţiva *melancolici*, strînşi în ei, îl salută şi îl privesc compătimitor. Îl deplîng pe medic şi pe toţi cei ce nu iubesc moartea. Pe alei, prolifica natură care reproduce unul şi acelaşi model, aici în zeci şi zeci de exemplare, a intrat în inerţie.

Aproape de Clinica A, doi tineri în mantale lungi merg înaintea lui Voronca și, din cînd în cînd, printr-o înclinare unul spre celălalt, alcătuiesc o piramidă, prilej cu care se și sărută. Fata duce în mînă un sul, iar tînărul... Voronca își recunoaște fiica și încetinește pasul. O mare forță caldă și abundentă dă buzna peste el. Stimulată de concurența realității, fantezia lui capătă o mare libertate. Încă o înclinare a celor doi și un sărut fugar, și de la colțul Clinicii B, Licitra își vede singură de drum.

În trecere grăbită pe lîngă tînăr, Voronca nu observă altceva decît că părul lung al acestuia seamănă cu un hățiș și că mestecă gumă. Tatăl strigă :

— Licitra !...

La apariția tatălui, fata începe să țopăie veselă pe peronul clinicii, după care se uită cruciș, ceea ce întotdeauna îi distrage atenția lui Voronca.

— Bună. Ești supărat ?

— Nu, mă întreb de ce profanați lucruri pe care nu le înțelegeți ?

Licitra mestecă mai încet guma. Privirea îi devine normală.

— Care ? Ah... După părerea unui psihiatru, o plimbare nu poate fi despărțită de un anumit aer solemn.

— Da, poate, spune Voronca. Nu mai sînt sigur. Ca și știința... În explorarea ei, a minat universul nostru care putea... care putea să aibă puțină liniște...

Conversația trenează. Ușa clinicii se deschide, dar de ieșit nu iese nimeni. Pe Voronca îl interesează ce gîndește fiica lui, dar constată că Licitra este complet absorbită de reclama unui aparat electric de prăjit pîine, reclamă în care își ține înfășurat sulul din mînă. Pînă la urmă, ea murmură :

— Ți-am tulburat toate gîndurile. Am trecut să-mi dai o sută de lei, îmi trebuie la școală.

Tatăl duce mîna la spate şi scoate nişte bani. Numără optzeci de lei, iar el îşi opreşte zece. Apoi îşi priveşte fiica.

— E greu să tulburi ceea ce nu există, spune el, absent.

Din mîna Licitrei, banii sînt înghemuiţi într-o poşetă mică, după care ea desface sulul de hîrtie, parţial înfăşurat în reclama de prăjit pîine. Voronca se înclină după poziţia afişului şi citeşte :

Fraţilor ! Nu plecaţi,
Nu absentaţi,
Lîngă noi vă-alăturaţi
Şi veniţi doi cîte doi
La Balul Bobocilor. (Dans Tridimensional)

La o mişcare a mîinii, afişul rulează zgomotos.

— Îţi place concepţia ? se interesează ea. Strînge sulul şi îl ambalează, ajutată de Voronca. Banii sînt pentru orchestră.

— Tînărul, învăluit în urît, e din orchestră ?

Fata izbucneşte în rîs, după care îşi reia mestecatul gumei. Lîngă ea, tatăl îşi freacă mîinile, nu de frig.

— Ray, îl cheamă Radu, dar noi îi spunem Ray, e un foarte bun violonist şi compozitor. *Scoate-ţi inima mereu, Privitorii de stele din Venus* sînt bucăţile lui. Urît ? Nu-i urît deloc, e foarte bogat tatăl lui.

— Înţeleg. Scrie în limbaj atonal, doar pentru un grup de admiratori... Fata mestecă gumă şi îi face un semn, de departe, lui Ray că revine imediat. Iartă-mă, Licitra.. Sînt neobişnuit. Şi încheie atent : Bună. Bună...

În clinică, doctorul Voronca aprinde toate luminile din hol şi roşul banchetelor zvîcneşte, aprinde becul din camera sorei-şefe şi merge la telefon. Cum medicii sînt lipsă, surorile nu se văd nici ele, dar se aud

cum stau de vorbă pe undeva. După mai multe încercări de a obține legătura cu orașul, abandonează telefonul și așa, din senin, fluieră. Fluieră pe culoar și aprinde luminile, fluieră în cabinet și aprinde lumina.

La ora cînd ceilalți își dispută părerile și prestigiul, Aprilie Voronca, psihiatru și tată, e un om fericit.

În cabinet, *secretarul* său stă la birou și citește ziarele, fără a-l lua în seamă. La rîndul lui, medicul se lasă pe patul de consultații cu mîinile înfundate în buzunarele halatului, privește dosarele de pe birou și alte hîrtii depuse de Copoiu într-o avalanșă birocratică. La un moment dat întreabă :

— Ai auzit ceva despre dansul tridimensional la fetele dumitale ? Uneori, cînd pierzi, învingi ?

Doctorul speră într-o remarcă venită de la celălalt, dar își amintește că într-o clinică de psihiatrie nu mai poți epata pe nimeni cu astfel de frămîntări lăsate slobode. Totuși, bolnavul de la birou, în pijama și cu halat mai bun decît al lui, pocnește din degete.

— Gata, le-a rupt gura șeicilor și miliardarilor ! Cum nu i-a dat nimănui prin cap să folosească hidrogenul drept combustibil ? ! Și citește din ziar : *„În definitiv, supraviețuirea civilizației noastre este condiționată de utilizarea hidrogenului și nu a petrolului...* Apoi, se cufundă singur în lectură.

Reîntors la munca sa, doctorul Voronca devine atent la Copoiu, care îl șochează atît de des cu nevoia lui de protecție împotriva loviturilor societății. Elimină orice detaliu din Copoiu și păstrează doar imaginea unui creier... Materie mulată de un extraordinar geniu matematic, într-o etalare de păienjenișuri care îi fascinează pe anatomiști și pe geometri de-a lungul timpurilor. Arhitectura : aceeași pentru toți, în craniile ultimilor sălbatici din Noua Guinee, ca și sub frunțile cele mai auguste de la Sorbona. În

zadar Heinrich Himmler, în anii războiului, a livrat celor mai buni anatomiști din cel de al III-lea Reich capetele comisarilor politici ai Armatei Roșii. Ei au găsit ce s-a descoperit și la alții... În limbaj sever, 1 360 de grame de creier cu un volum de 1 420 de centimetri cubi. Probabil că Michelangelo n-a avut un gram în plus și nici Newton un centimetru cub mai mult, prilej de comparație cu oricare creier uman socotit cu un secol și jumătate în urmă un oraș, mai spre timpurile noastre o țară, apoi un continent, iar în ultimele zile o galaxie puțin cunoscută.

Încă o clipă de pătrundere dincolo și Voronca pierde aceste ecouri din ecouri. Baletul unei galaxii : creierul. Rămîne doar cu Copoiu, care citește ziarul, și cu el, care, la ridicarea de pe pat, scoate un geamăt.

— S-a întîmplat ceva, dom' doctor ? tresare Copoiu. Și imediat lasă ziarele.

— Nimic, coloana strîmbată în procesul muncii. Și... ușoare urme de albumină, la analize.

Voronca trece la biroul său și din scaun aruncă o privire mașinală prin fereastra cu gratii. În acest timp ușa se deschide încet și se închide încet. Doctorul spune :

— Îmi pare rău că nu putem vorbi despre dictatura petrolului și despre combustibilul soarelui, hidrogenul... Trimite-mi-l mai întîi pe domnul Anghel.

Copoiu deschide repede ușa.

— El era, anunță *secretarul* de pe culoar. Strigă după celălalt : Domnu Anghel, la dom' doctor ! Și încheie cu medicul : Mă duc să le spun să pregătească vizita, e tîrziu.

La un semn, bolnavul se așază pe al doilea scaun din cabinet, lîngă biroul lui Voronca. E îmbrăcat cu halatul gros de spital, dar pe dedesubt i se zărește un tricou kaki, care aduce aminte de vremurile lor dinainte de speranță. În mîini ține un pachet destul

de voluminos cu caiete, reviste şi hîrtii prinse într-o copertă-reclamă de automobil.

Doctorul orînduieşte puţin prin birou pînă găseşte un capac de tablă pe care îl aşază între el şi bolnav. Aprinde o ţigară.

— Uneori, în spital, mai uşor dai de un om decît de dosarul lui. Nu m-ar mira să piară-n dosare o bună parte din cîvilizaţia noastră.

Anghel zîmbeşte cu un efort de voinţă.

— Vă descurcaţi, totuşi ?

— E dezordine... Dar nu ştie nimeni ce bucurie simt cînd găsesc ceva.

Ţigara aprinsă de medic arde prost. Scrumul ei stă gata să cadă peste o mapă verde, dar bolnavul ia capacul de metal şi îl ţine sub ţigară. Spune liniştit :

— Mă gîndesc să plec. Mi-e de-ajuns perioada aceasta de spitalizare şi tratament. Acum ştiu mai multe despre mine.

— Promiţător. Vă ascult...

Mîna bolnavului stă pregătită să ia scrumiera la nevoie, însă Voronca îl opreşte, astfel că Anghel îşi cuprinde iarăşi coperta înţesată. În clipa următoare deschide gura să vorbească, dar nu scoate decît un suspin. Abia tîrziu spune :

— ...Plec. După ce am trăit poate o viaţă întreagă bolnav, nu pot să pretind mai mult.

Voronca se gîndeşte. Se întoarce în timp.

— Dacă cumva conduita mea prietenească, nu medicală, din ziua cu Mihăilă, portarul de la hotel, bănuit... v-a dat convingerea că aţi trăit bolnav o viaţă, greşiţi.

— Să nu mai vorbim... Din dimineaţa aceea am o senzaţie de lipsă, ca după extracţia unui dinte.

Într-o altă lumină, orarul normal de clinică, somn-tratament-odihnă, modificat de bolnav, iese în evi-

denţă pe faţa lui. Voronca dezbracă halatul bleumarin şi, rămas în cel alb, colţul lor cîştigă în demnitate.

— Domnule Anghel, vă întreb ceva : o iubiţi pe doamna Cerchia ? Puteţi să nu-mi răspundeţi.

— Da, vă spun... Dar ce ? Femeia pe care o iubesc e născocirea mea. Ea nu colaborează la această născocire şi nici nu mă lasă s-o împlinesc. La lumină se topeşte...

— Bănuiam... Trec să o văd şi eu. Îmi va folosi.

Din mîinile lui Anghel, coperta înţesată cu hîrtii cade pe jos şi el le adună. Voronca se uită la risipa de hîrtii, caiete şi reviste.

— Daţi-mi caietul acela, cere el.

Anghel aşază caietul pe birou. Voronca îl frunzăreşte şi, după multele încercări de pe la începutul internării, ajunge la nişte notaţii mai actuale. Citeşte: *Simescu se poartă mai mizerabil ca de obicei. Sîmbătă îmi iau bilet de voie şi, la ora cînd soseşte, îi voi CERE CONT în faţa soţiei, chiar pe HOL. Voi fi acasă pe la prînz mai devreme decît el tocmai pentru a-i cere CONT...* Caracterele majusculelor sînt folosite atît de decisiv, tocmai din teamă că nu îşi va realiza proiectul. Dar după acea sîmbătă, Anghel notează : *Mai bine că nu m-am dus sîmbătă, să mă confrunt cu Simescu. E mai chibzuit să aştept înainte de-a mă întîlni în acest fel.* Hotărîrea de sîmbătă persistă, dar a şi fost neutralizată, trecută la condiţional. Cîteva zile mai tîrziu, scrie, probabil în legătură cu aceeaşi situaţie : *Întîmplător, m-am sfătuit cu două persoane, venite în vizită la spital. Cunosc cazul... A compromite pe cineva înseamnă să te compromiţi şi pe tine. Ce să fac ?* Astfel, necesitatea de a acţiona i se pare bolnavului o întreprindere prea grea şi o anunţă ca pe o afacere închisă. Mai departe, doctorul Voronca nu mai găseşte nimic notat în legătură cu numele acela care

i se pare cunoscut. Anghel cade în tăcere. E tot ceea ce mai dorește.

— Simescu, Simescu ? întreabă Voronca. Da, vecinul...

Cu o înclinare a capului, Anghel răspunde scurt, după care se caută în buzunarul de la halat și scoate o țigară.

După alte pagini, medicul stabilește că acesta este ritmul acțiunii la bolnav : un jet exploziv în concepție, ca și cum acest exces ar fi necesar pentru a-i da forța de realizare, apoi dintr-odată luciditatea care pune stăpînire pe el : la ce bun ? Așază caietul pe birou ; edificarea e aproape generală. Boala, cu marginile ei largi și imprecise, cît și viața bolnavului înfățișează un traiect întretăiat, zguduit și în același timp monoton, o perpetuă reîncepere și o perpetuă înfrîngere pe un fundal de indiferență.

— Nu găsesc de cuviință să plecați.

Anghel ia caietul și îl trece între coperțile pe care le ține în mînă. Și o clipă, medicul îl vede aproape tolănit în scaun, cum savurează o împăcare ce provine din străfundurile conștientului.

— Nu mai cred în mai mult, spune Anghel. Într-o însănătoșire mai pronunțată. Mă caut pe mine, dar îi tulbur pe alții. Sînt zile în care sînt silit să pășesc cu mare grijă, ca nu cumva să cad de pe muchia lumii... Se apleacă peste birou spre scrumieră, mereu grijuliu. Continuă cu glas scăzut : Dimineață, cînd se lumina, mă uitam din pat pe pereții albi. Sînt foarte înalți pereții de aici... La un moment dat, cînd a venit ora să mă scol, să încep ziua, m-am simțit o furnică ce se încăpățînează să se cațăre pe perete și care de fiecare dată alunecă, apoi iar începe urcușul.

— Atît de inutile vă apar eforturile ?

Anghel tace. Întreaga lui ființă rămîne într-o agitație penibil atinsă de un corp străin. De partea cea-

laltă a biroului, Voronca simte acest ceva fără gust și fără miros, dar totuși aproape fizic. Scoate stiloul și începe să caute printre mape. Apoi renunță, așază stiloul în buzunar.

— Domnule Anghel, încăpățînarea furnicii dumneavoastră se identifică cu o credință la modă... Să ni-l imaginăm pe Sisif fericit. Dar eu, psihiatru, încalc mitul om-bolovan și vă asigur că această încălcare o resimt. Orice s-ar spune, e o soartă prea simplă ! Se ridică de pe scaun, dă o mapă pe jos și se răsucește, în spațiul îngust, spre perete, pe care așază palma dreaptă deschisă și întoarsă. Asta e Australia... Mai sus, cam atîta, Asia. De aici pînă aici, Europa. Mai jos, Africa... Cu ambele palme lipite la vîrfuri improvizează ultimul continent, Americile. La 25 mai 1955, un pescar japonez a prins o pasăre, ținută sub control de cercetători, plecată la 14 martie din insula australiană Babel. Pasărea poartă numele de *mutton-bird* și va permite reconstituirea incredibilului drum pe care-l urmează în fiecare an.

O soră deschide ușa. În mînă ține o tavă cromată cu tampoane de vată, imbibate în alcool. Spune :

— Dom' doctor, la telefon.

— Să revină, anunță el și începe să plimbe degetul pe perete. Pasărea pleacă de pe coasta australiană, se îndreaptă mai întîi spre răsăritul Pacificului, apoi se abate spre nord, zboară în lungul Japoniei pînă la Marea Bering. După un timp de repaos, pornește spre sud, în lungul coastei de apus a Americii pînă în California, și revine, în sfîrșit, zburînd peste tot Pacificul, pînă la punctul ei de plecare ; în total, 25 000 de kilometri. Atenție, domnule Anghel... Traseul urmat este întotdeauna același, iar traiectoria în formă de *8*. Durata constantă : șase luni. Datele plecării, aceleași. Se reașază la birou și, în locul țigării stinse, aprinde alta. După întoarcere, pasărea se îm-

perechează şi face un singur ou... La vîrsta de trei luni, puiul îşi vede părinţii cum pleacă în marea lor călătorie, fără ca el să aibă puterea să-i poată însoţi. Mai aşteaptă încă două săptămîni... Dar la mijlocul lui aprilie, puiul de pasăre zboară singur ; fără pregătiri prealabile, fără ghid, urmăreşte exact migraţia strămoşească de 25 000 de kilometri... Este evident că tînăra pasăre are în ea instinctele necesare, orientarea după soare, după stele, direcţia vînturilor, toată rigoarea geografică şi cronologică pentru a se lansa în acest 8.

Cu coperta grea strînsă la piept, Anghel observă în ce măsură munca şi gîndirea doctorului fac parte dintr-un sentiment pe care nu-l poate numi altfel decît carnal. Totuşi, cînd striveşte ţigara în scrumieră, îşi anunţă reprobarea :

— E foarte adevărat că e mai greu şi mai înalt să împlineşti acest 8 decît să împingi la o stîncă, dar omul nu a primit din naştere instinctul fără greş al unei păsări teribile.

— Bună, bună ! exclamă Voronca, în stilul fiicei sale. Aţi tradus magistral credinţa mea despre opt. Opt, nu optimism. Frumos.

— Mulţumesc, dar insist : omul nu cunoaşte secretul unei astfel de plecări şi întoarceri sau al acestui opt.

Doctorul Voronca mai atinge o mapă de pe birou, şi aceasta alunecă cu zgomot. Dar nici unul dintre ei nu o ridică.

— Ştiu... Există însă în fiecare om, cel mai neînsemnat cu putinţă, puterea unui Faust. Şi bîjbîie cu mîna murdară de praf pe peretele din spate. Iată cîteva direcţii în acest 8 în stare să-l descurajeze pe Mefisto. Sîntem plini de putere şi de fragilitate, omule !

Afară, pe culoar, se aud paşi. Medicul şi după el bolnavul se uită spre uşă şi aşteaptă să vadă cine va intra. Dar zgomotul paşilor se pierde. Anghel duce o mînă la gulerul tricoului kaki cu un scop ferm. Un mod de a hotărî.

— Atunci, să amîn gîndul plecării.

— Dacă ţineţi şi la părerea mea.

— Mai ales după o dezvăluire de importanţa aceasta, răspunde Anghel. Ia o pauză în care la un moment dat face cu degetul un 8 pe poala halatului zmeuriu. Continuă : Domnule doctor... Eu şi lumea de rînd ne temem de astfel de lămuriri. Dar cînd se ocupă de ele oameni ca dumneavoastră...

Doctorul îl examinează pe bolnav şi acesta îl priveşte intens, pînă cînd Voronca îşi vede mîinile murdare de praf. Le şterge cu grijă.

— Împrejurarea a făcut să vă vorbesc despre libertatea de a ne imagina soluţii noi într-o problemă veche de condiţionare. Ca psihiatru, nu-i de dorit să păstrezi un plus de cuprindere ? Desigur, e un concept personal. La pensie, pe bancă, în parc, cu doctorii Craina, Maniţiu, Porojan.

Anghel se ridică de pe scaun şi, fără nici un comentariu, îi strînge mîna medicului. Iese din cabinet.

Următorul care intră e casierul spitalului. O privire interogativă în genul tuturor celor cu vieţi subalterne, adresată celui care adună de pe jos mapele căzute, şi casierul îi numără bani pe birou. Exagerează în mod intenţionat încetineala operaţiunii sale, conştient de faptul că îndeplineşte o muncă plină de greutate.

— E bine, dom' doctor ? întreabă casierul.

— V-aţi descurcat ireproşabil. Să văd cum mă descurc eu.

Două ore mai tîrziu, doctorul Voronca stă la o masă în restaurantul „Germania". O picoliță îi toarnă bere în pahar ; într-un colț al sălii un grup de tineri, îmbrăcați după ultima modă, îl tiranizează cu pînda lor, să vadă pe cine așteaptă.

În pași siguri, sosește doctorița Elena Apostolescu. Ea încearcă să imprime întîlnirii calități de banalitate, dar nu reușesc. Tinerii o măsoară și discută amuzați între ei.

— Am avut o zi cîinească, spune ea. Trage de mănușile care nu alunecă, le trîntește pe masă și se așază. Te invidiez că nu lucrezi cu antibiotice. Timpul cînd ele făceau miracole s-a dus ! Bacteriile sînt blindate... E nevoie de un nou Fleming și de un nou Pasteur.

Voronca îi umple un pahar cu bere și ciocnește cu ea.

— Dacă a inventat antibioticele, omul și-a inventat și un nou adversar...

— La dracu ! Vreau să aud ceva frumos.

Mîinile lui Voronca se fac glob în jurul galbenului acidulat al berii. Doctorița așteaptă.

— Să nu-mi spui noutatea că nebunia are două capete în loc de unul. Sper în acest noroc.

— Nu, am să-ți vorbesc despre un tinichigiu și o lenjereasă... El are o fată, un scrin în stil toledan și a aflat, pe străzile pe unde umblă, că dacă anii nu protejează dragostea, dragostea trebuie ea să protejeze vîrstele.

Elena imită așezarea mîinilor pe pahar, dar dorința ei de certitudine e vie.

— Cam nelămurită povestea. Mai departe...

— Nu-i nici o poveste. Martor mi-e Licitra.

— Mai departe...

Buzele umede ale femeii ard fără alt stimulent decît presimțirea zilelor frumoase ce pot urma.

DOUĂZECI

Într-o luptă inutilă cu ceața dimineții, ștergătoarele de parbriz ale mașinii anunță parcă altceva, că timpul nu se mai întoarce și că o zi rămîne un tot în marele tot universal.

Ploaia a stat. La volan, Lică Amza poruncește automobilului și chiar întunericului care... Iar Amza ? Nu ! În semn de penitență, încerc un exercițiu : pînă la data aceea familia Jipa — tînăra femeie se numea Jipa — nu credea că Amza — tînărul bărbat se numea Amza — va primi să poarte numele de Jipa. Spun apăsat :

— Lică Jipa, conducerea de noapte diferă de cea de zi ?

— Hotărît. Omul nu e un animal nocturn. Și totuși... Dacă pe o ceață ca asta ai și faruri cu iod, totul merge parfum. Priviți...

— Parfum ?

Lică Jipa rîde, ocupat să stingă farurile și să le aprindă repetat ; mașina pătrunde în goluri instabile care alternează cu niște zori galbeni fără asfințit, pînă cînd ne statornicim într-o melancolie jilavă și luminoasă. Și cînd mă gîndesc cît de tare ploua la Breaza... Întreaga stațiune era un clipocit de apă, care picura din frunză în frunză.

(Ieri, la orele de vizită ale spitalului, m-am trezit cu consilierul Jipa în salon. A venit încărcat de țigări, fructe și romane polițiste, iar la plecare m-am văzut luat de el și plecat *undeva,* acolo unde sînt de găsit o masă și niște fete de care nici nu te îndrăgostești, cu care nici nu te căsătorești... Așa am trecut pe la Breaza, drum pe care mereu îl amînam.).

— Astă-vară, la Breaza, cînd stăteam cu picioarele în apă, vedeam două ceruri, spun eu, cu gîndurile în urmă.

— Cred. Aş trece mai des să vă scot la plimbare, dar mi-e teamă că mă evitaţi...

Pe un pod iluminat şi din stînga şi din dreapta, văd capul lui Jipa acoperit de pălărie ; faţa are trăsăturile pronunţate. Şi intrăm din nou în întuneric. Ca să preîntîmpin mereu întrebări de genul acesta, mă explic ferm :

— Dacă aş putea să dau o lămurire... Trăiesc destul de retras, lucru foarte sigur. Sînt foarte ocupat cu mine. Credeţi-mă că nu mă gîndesc la vremea cînd era nevoie de închisori şi catastrofe...

— Nevastă-mea a remarcat prima, după povestea cu tablourile, că trăiţi într-o stare de privaţiune sentimentală, spune el. Eu, cu firea mea, nu aş putea... Mă-sa pe gheaţă ! Nu vă destăinuiţi, în schimb vă *refulaţi,* cum se mai spune, ceea ce dovedeşte demnitate, dar e periculos.

Îngrijorările lui Jipa mă stingheresc. Îi ofer o ţigară, pe care o ia, dar o lipeşte de buze, neaprinsă. Aprind de la bricheta maşinii şi fumez singur. Traversăm un banc de ceaţă galbenă deasupra căruia disting nişte sîmburi luminoşi, semn că am intrat în oraş. Foarte departe se zăreşte puţină lumină. Se face ziuă.

— A înjura înseamnă o eliberare, una bărbătească ?

— Pentru mine, da.

— Dacă apelezi la o seamă de cuvinte ca pace, suflet, bunătate, nu reduci pericolul amintit ?

De la volan Jipa mă priveşte. Am deodată impresia că se uită dincolo de mine la o fiinţă abstractă.

— Aşa nu ştiu dacă mai ţine, rîde el. Un răspuns exact nu l-aş putea da decît dacă m-aş mai naşte o dată. Dacă aş mai pleca o dată de la alb la culori.

Un om ca el simte nevoia să se mai nască o dată ? La un viraj, în timp ce urmăresc aparatura fosforescentă de la bord (cîtă tehnică pe centimetru pătrat !), îmi dau din nou seama că mă privește. Ce vrea ? Să stau față în față cu acel eu adevărat pe care îl ucid încetul cu încetul...

— Unde vă las, acasă ?

— La spital... Știți doar cum am plecat !

Prin geamul portierei din partea lui caut să mă orientez în ceață. Trecem pe lîngă uzina de incinerare a orașului și urcăm dealul în mare viteză. Ținutul bolii, cu multele lui clădiri și copaci desfrunziți, trebuie să fie pe aproape.

— Ne-am descurcat parfum, cu tot timpul păcătos, constată el. Și rîde în mica oglindă de deasupra lui, în timp ce mîna mîngîie recunoscător bordajul negru al automobilului.

Mașina frînează pe lîngă gardul din fier al spitalului, înalt de peste doi metri și jumătate. Lică Jipa îmi deschide portiera (pe care de atîtea ori, la acest drum, nu am reușit să o deschid singur), se dă jos și merge la spate, la portbagaj. Cobor și eu și, de lîngă automobilul verde, distins ca o sărbătoare, imaginea spitalului e descurajantă.

Omul pus sub semn de întrebare.

Prin ceața albă se mișcă inși cu umbrele negre, primii însoțitori și bolnavi veniți la internare. La chioșcul de ziare, bătrîna doamnă afișează sumarele zilei.

Din mîinile lui Jipa îmi primesc bagajele : un bidon galben din plastic și o cutie din carton legată cu sfoară, din cea de pantofi. Rămîn cu ele în mîini.

— Ați primit în dar țuică ; țuică de Breaza, nu ? încearcă el să ghicească. În cutie, prune ? Plumb ?... Volum mic, greutate mare.

Vreau să spun ceva, însă mă simt copleșit brusc de acea îngrozitoare distanțare care, după o noapte, părea

că cedează. De fapt, la plecare eram foarte încrezător că voi întîlni, în singurătatea în doi a unui drum, un om pe care l-am iubit și mi-a prilejuit atît vii satisfacții, cît și necazuri. Dar îmi dau seama că noi doi nu mai avem aproape nimic să ne spunem. Ne-am cunoscut într-o calitate care a încetat să existe. Din sufletul bărbaților tineri de atunci nu a mai rămas nimic... Cum să-i mărturisesc ce duc în bidon și cutie ?

— Domnule Jipa, încep eu. Vă mulțumesc...

— Îmi pare rău că a fost atît de puțin...

Am reușit să-l fac să se simtă și el încurcat. Întîrzie cu țigara lipită de buze. Nu... Cu atît mai bine ! Ridică mîna în semn de salut și se urcă la volan.

Automobilul verde întoarce. De la radioul de la bord cuvintele unui cîntec trec pe lîngă mine *oh, yes*. Pe asfaltul umed, mîzgos, parcă uns cu o pastă împotriva zgomotelor, anvelopele lasă dîre de lumină și întuneric. Mă îndrept spre serviciul de internări și prin ochiul deschis al ferestrei aud glasul unui medic de gardă, un glas de femeie care se întinde ca o coardă, apoi deodată se rupe :

— ...Nu-mi vorbi așa, nu cunoști viața orașului, cu tot ce are dureros și frumos, dacă n-ai fost implicat în ea ca medic.

După cei cu umbrele și alte siluete care așteaptă într-o mișcare difuză, pe aleea pînă la intrarea în clinici și servicii nu se mai vede nimeni. Un felinar singur în ceață, unde am mai văzut asta ? Îl fixez cu atenție, asaltat de senzația învăluitoare că am rămas singurul supraviețuitor. Aproape de cabina iluminată a portarului (de îndată ce întîlnesc neliniștea dispariției mele de o noapte), ridic prețul întoarcerii ; dorința e precisă : spitalul trebuie să mă facă să iubesc ceea ce nu este un spital.

Un portar somnoros, apoi și al doilea se așază în ușă. Sînt gata să mă moralizeze, să mă dea pe listă,

să întrebe de bidon... Reușesc însă să închei totul în mare grabă.

— Parcă ai fi de cînd lumea la noi, spune somnorosul.

Din gang număr pașii, cei trei, și îmi stăpînesc toate gîndurile legate de al patrulea, un prag. La această oră, clădirile aduc cu unele gravuri romantice, în care dîre lungi și albe de ceață accentuează sumbra violență a umbrelor.

Aproape de arteziana fără umbrela ei de ape, o movilă mare de frunze jilave mă face să-mi schimb planul. Caut atent în jur și îngrop bidonul și cutia în frunzele movilei. E de mirare cît de eficace sînt uneori deciziile luate la fața locului. Apoi părăsesc peluza și trec pe lîngă bazinul artezienei în care apa e ușor vălurită, ca un lac trezit de o piatră.

Mai liniștit și cu mîinile libere, intru pe peronul clinicii și încerc să văd dacă pot să mă strecor neobservat în salon. În holul cu fotolii roșii nu stă nimeni, dar șanse de a-i face neplăceri doctorului Voronca sînt destule. În timp ce stau pe gînduri, îmi privesc impermeabilul negru care în lumina aprinsă de la intrare reflectă pe poale, pe mîneci și pe piept compoziții tulburi. Nu, mai bine plec... Voi aștepta să-l întîlnesc pe doctorul Voronca și îi voi spune în ce împrejurări am dispărut cu mașina verde, frumoasă ca o sărbătoare. Aprind o țigară și mă afund cît mai departe în parc. Astăzi, printre cele obișnuite ale dimineții, am oră la cabinetul de stomatologie.

În fața mea, aleile întunecoase sau luminate de cîte un felinar par a se răsuci pe loc ca o frînghie încurcată, căreia nu i se mai găsesc capetele. Glasuri răzlețe îmi dau de știre că primii salariați ai spitalului, oameni și ei alcătuiți din carbon, oxigen, fosfor și alți componenți sensibili, sosesc la serviciu. Printre copacii desfrunziți, în partea opusă spitalului, zăresc turnul unui hotel care plutește într-o zonă fără

ceață. Și deodată, fără nici o prevenire (cînd tocmai măsuram liniștea întoarcerii în locuri cunoscute) simt nevoia să mă aplec... Într-un efort susținut și prelungit, reușesc să mă așez pe o bancă, poziție acceptabilă în comparație cu un mers degradant.

Arunc țigara. Mizeria de-a avea parte de două enigme... Prima, care îmi colora imaginea în roz, deocamdată nu mă mai vizitează. (Tocmai cînd nu mai era nevoie, am aflat de existența unui tablou format din cercuri albastre, întretăiate de linii albe, pe care apar niște puncte gri, mișcătoare, la intersecții, lucru pe care, deopotrivă cu imaginea roz, anatomia retinei nu-l poate explica. Țin minte că la ora aceea, impasul mi-a reamintit de altceva și mai sugestiv, de taina care stă la baza frontonului din templele grecești : curba ușoară inventată de cei vechi pentru a evita impresia că templele lor sînt amenințate de prăbușire.) Cît privește a doua enigmă, făcută din aceste aplecări odioase, văd că în legătură cu întîrzierea ei doctorul Voronca păstrează o deplină tăcere.

Din cauza umezelii părăsesc banca și mă plimb prin parc cît mai aproape de drumul doctorului Voronca. Lumina vine acum spre pămînt prin mari goluri de ceață, ascuțită și sfredelitoare, goluri sub care am impresia că rătăcesc ca o tumoare mișcătoare. Din zona bucătăriilor, primele cărucioare cu coșuri cu pîine și găleți albastre iau drumul spre clinici și spre serviciile de psihiatrie. În aburul de ceai, recunosc pe un tînăr de la etajul nostru care trage entuziast de căruț, crudă imagine a puterii, frumuseții și elanului risipit.

Doctorii Rozenkrantz și Moisei, însoțiți de un alt medic animator pe care îl tot văd pe la sălile de electroșocuri, sosesc pe intrarea din spate a spitalului. Mă feresc din calea lor, dar împins astfel spre serviciul de psihiatrie femei, o văd pe Didona, care se plimbă pe peronul de la intrare.

În timp ce mă apropii de ea, îmi dau seama că sora care stă în ușă o supraveghează. Cu niște aluzii vagi, încerc față de soră una dintre manevrele cele mai obișnuite : să-mi asum eu corvoada de a o plimba pe bolnavă. Iluziile mele se asociază cu ale ei și se suprapun.

— Alo, da' să o aduci la vizită ! mă cheamă sora la ordine. Și dispare în interiorul serviciului.

Ajuns lîngă Didona, deslușesc ceva buimac în expresia feței ei... Apoi, mai multe clipe, șovăi înainte de a alege cuvîntul cel mai potrivit pentru o întîlnire neașteptată.

— Am venit... Eu, străinul...

Nu primesc nici un răspuns și asta mă face să nu mai fiu sigur de nimic. De un fapt îmi dau seama, că a mai slăbit, are pleoapele umflate și duce în ochii micșorați o strălucire tulbure, cețoasă. O iau de braț, nesigur. Prin halatul bleumarin simt că mai poartă și un tricou, amănunt care presupune că nu este neglijată. Mergem în direcția în care dorește ea, cu nici o țintă anume, în timp ce eu aspir amestecul de parfumuri.

— Dacă-ai ști de unde vin, spun eu pentru început.

Mă uit în jur să văd cine mă vede. Voi primi observații serioase la clinică.

— Am fost la Breaza, acolo unde am trăit mai multe zile alături de arhitectul Staicu... Ieri după-amiază a trecut cu mașina o veche cunoștință, cu el m-am dus și m-am întors. De mult mă întrebam ce pot să fac pentru Staicu... Cred că am găsit. I-am adus pămînt de la Breaza și apă din Prahova. Într-una din zile voi merge la cimitir...

Didona mă lipsește de orice comunicare și eu o strîng ușor de braț. După această strîngere, face un efort să-mi vorbească, cu aerul fals al omului între-

rupt dintr-o treabă suspectă şi care se preface a fi la largul lui. Zice repede :

— Plouă pe covor.

— Nu înţeleg ce vrei să-mi transmiţi. Mai încearcă.

— Eu... Am fost foarte bogată pe covor.

Scot ţigările şi îi ofer, timp în care mă gîndesc la posibila ei copilărie fericită, cu un cămin în care ardea un foc şi ea stătea culcată pe covor, cu o carte în mîini. Cum aprind chibritul, mîna ei imobilă cu ţigara în aşteptare începe să evite flacăra... O iau de braţ şi continuăm să mergem încet pe trotuarul îngust de-a lungul zidurilor.

— Ştii ceva ? Decît această tăcere, prefer să ne certăm, Didona, pentru variaţie.

— Te-ai văzut cu fraţii ei, schingiuitorii ?

— Nu, draga mea. Ei (care ei, mă întreb eu) nu erau la Breaza. Şi chiar dacă ar fi fost, ştiu să ezit în a întinde mîna.

Şi tac. Tăcerea noastră seamănă a complicitate, fiindcă exprimă o neînţelegere prea adîncă pentru a fi înlăturată de cuvintele pe care le folosim. Mă gîndesc la conflictul cu pictorii, locul de unde ea îşi începe rostogolirile, preocupat mereu să-i văd profilul în penumbră şi gura. Dar după cum nu slujeşte la nimic să o asculţi ce spune, tot aşa cu o privire poate anula o intenţie ori te poate îndruma spre labirinturi. Mai departe, trecem printr-un loc pe care nici eu nu-l cunosc. O altă lume... O cămăruţă situată la o mansardă joasă, cu perdea plisată după moda veche. Încerc :

— Cine locuieşte acolo ?

— Ai lor ! strigă Didona, ostilă. Cînd m-am întors în ţară şi mi s-au pierdut bagajele la aeroport, ai lor au făcut să se piardă. Mi le-au trimis la Berlin.

Ascult fascinat cum glasul îi creşte în momentele de logică şi trist cînd stagnează şi se prăbuşeşte în

prelogică, asemenea jocului unei scîntei care se înalţă, îşi încheie zborul şi cade peste jarul din vatră. Oricum, ceva este iremediabil otrăvit. Nu ştiu ce să mai zic.

Poate spre a cîştiga o direcţie, mă trezesc din ce în ce mai preocupat de lumina slabă a zilei care trece prin parc şi de funcţiile ei. Cert este că lumina uneşte şi separă. Cînd e naturală, uneşte oamenii. Artificială (albă sau colorată), înfăptuieşte şi una şi alta, dar la noi are principala menire să izoleze pe cei străini de spital în penumbră şi, dimpotrivă, îi scoate în evidenţă pe internaţi. În acest decor, cu şanţurile de la marginea aleilor principale umflate de frunze bune pentru împerecherea şerpilor şi cu lumea care tremură printre copaci, spun :

— Astăzi, mai nuanţat decît altă dată, viaţa unui internat mi se pare alcătuită după străvechi reguli de scenă : un prolog început cîndva, o tensiune dramatică ce creşte şi te aduce aici, un epilog... Lumini, costume, decoruri. Epilogul vine pe neaşteptate, din pricina unui gînd, a unui incident...

La gîndul că aş putea să o pierd, îi smulg ţigara stinsă dintre degete şi îi acopăr mîna rece cu a mea. Ca şi altădată, simt din nou că sînt cu ea... Mă uit prin parc şi o sărut cu o delicioasă senzaţie de primejdie, însoţită de un soi de bucurie. Mă priveşte cu nişte ochi în care imaginea mea are o strălucire de neînfruntat. Întîrzii cu mîinile prinse în căldura puloverului pufos şi în nodul fularului de copil pe care i-l scot din halat spre amintirea zilelor cînd prin apariţia ei distrugea programul gloriei menajere.

Din obişnuinţă, nu atît din prudenţă, întorc capul şi văd cum, de lîngă clădirea bibliotecii principale, sîntem spionaţi. Distanţa e apreciabilă, dar cu oarecare stăruinţă disting silueta unui bărbat, cu un corp

ca un *V*. Da, cuvîntul viril așa se desenează... Cu mari precauțiuni o iau pe Didona de umeri și plecăm mai departe, însă, îndată ce întorc iarăși capul, ceva îmi spune că bărbatul în halat, care nu se clintește de la postul lui, e tipul acela, agronomul care îți strînge feroce mîna, Spătărelu, pe care îl credeam plecat din spital.

Oh ! Un astfel de om, în alte situați, s-ar folosi de arme josnice, de capcane, de cuțitul încovoiat, de pumnal.

În secunda următoare, Didona, cu toate că își păstrează indiferența la cele din jur, se strînge din ce în ce mai mult la pieptul meu, dar am intuiția fulgerătoare că se apropie ceva... Sînt cît pe-aci să strig, de frică, pînă cînd îmi dau seama că spaima asta nu este a mea, e a ei.

— Nu-ți fie teamă. Ești cu mine. O mîngîi pe păr și încep să rîd. Am grupa de sînge O1, grupă universală, care poate da tuturor, însă nu poate primi decît de la o singură grupă.

Dar în timp ce înaintăm pe o alee pe care frunzele nu au fost adunate, aud cum în apropierea noastră cade înăbușit o piatră... Apoi alta... Mă desprind de ea și mă prefac că iau de jos o piatră și că o arunc. Bărbatul cu corpul ca un *V* se ascunde după clădirea bibliotecii. Didona urmărește duelul, în ciuda spaimei, cu o expresie distrată, ceea ce mă face să cred că nu înțelege ce se întîmplă. Mă uit la ceas și văd că e tîrziu, dar bucuria și amărăciunea care curg din clipele ce le petrec cu ea mă fac să mai amîn întîlnirea cu doctorul Voronca. Spun rar și cît mai clar :

— Doctorul îmi reproșează, mai mult ca alții, că rămîn în urmă, că nu trăiesc în deceniul acesta al

secolului meu... Află că prin tine, zilele vieţii mele încep să mă intereseze. Te pregătesc pentru ziua cînd vei auzi această declaraţie în stil roman : *Unge uşa mea cu grăsime de lup şi aşează-te la focul vetrei mele.* Va fi cererea mea de căsătorie, cum i se mai spune.

De la serviciul de psihiatrie judiciară, o doctoriţă vine spre noi, escortată de una din celebrităţile întunecate ale spitalului, un ucigaş. Cum doresc ca Didona să nu fie tulburată în nici un fel de vreo amintire neplăcută, ne întoarcem din drum. Afară de liniştea parcului şi foşnetul frunzelor, acum avem în spate un sfîrîit de uzină, de parcă undeva se răceşte un fier în apă, şi glasul bine marcat al ucigaşului. Ce straniu sună ! În clipa aceasta, un alt bărbat se foloseşte de aceleaşi cuvinte...

Gîndurile mi se întorc la Didona, pe care încep să o bombardez cu gînduri liniştitoare. Apoi spun :

— Tot pe aici, pe la psihologi, am auzit că bărbaţii rostesc cam treizeci şi şase de cuvinte pe minut, în timp ce femeile depăşesc cu mult dublul. După cum vezi, eu stric regula... Insist să te vestesc că voi intra în timpul meu şi pe urmă în timpul nostru.

Didona se uită la mine. Dar vorbeşte cu un glas al nimănui :

— Timpul nostru. Unde-i Vali, ai căutat-o sus ? Unde-i Vali ?

Tac. Presimt o idee mare, o incontestabilă străpungere. Pregătesc o frază în care, printre cuvintele ei atît de necesare, eu le prind pe ale noastre, aşa cum sînt montate pietrele preţioase în metale. Zic :

— Vali se va întoarce dacă doreşti, apoi mă voi ocupa de tine, de dragostea pe care ţi-o port.

Şi aştept răspunsul.

— Dragostea... Să mă iubească toţi, mult, şi eu pe toţi, mult, ca mieii, spune ea fericită. Continuă fără întrerupere : Cîntam cîntece gregoriene, şi Satto o să se roage pentru noi cu contrabasul pînă cînd schingiuitorii vor fugi.

Ce rost are să mai întreb o dată ?

Întîmplarea face ca numele lui Satto să-l fi întîlnit într-o revistă ; din cîte reţin, e un muzician la modă ; da, Satto, contrabasistul... Care, după ce a făcut uvertura tuturor pivniţelor pariziene, a introdus muzica ritmică în cîteva biserici catolice... Aşadar, printre atîtea salturi înainte şi înapoi, pot desluşi cîteva amintiri ale unei femei frumoase, amestecate cu dorinţele ei de acum. Gelos ? Poate. Nu cumva o determin eu la indiscreţie ?

— Noi nu avem nevoie de cîntece gregoriene. Nici de Satto... Lasă-l pe el, uită-l. Nişte eroi ai eşecurilor cu altceva trebuie să înceapă.

Abia i-am prins mîna, şi ea se şi eliberează. Întocmai copiilor care caută să apuce cu palmele lumina răsfrîntă din afara ochilor lor, desenează cu gesturi bizare forme necunoscute mie. Pînă la o slabă comunicare cu ea, încă un drum lung. E nevoie de a sîrguincioasă ucenicie...

— Ascultă-mă, spun cu răbdare. După ce ieşim de aici, plecăm... Luăm trenul şi ne oprim la o distanţă de cinci ore şi zece minute de acest oraş, la patru ore fără cîteva minute, dacă vrei... Nu vom şti dacă rămînem la Cozia sau la Făgăraş. E necesar.

Didonei îi sclipesc ochii. Strigă :

— Fusta lungă şi bluza *belle époque ? !*

— Sigur ! exclam eu. N-o să uităm nimic. O să vezi.

Observ, totuşi, că dacă îi repet propriile sale cuvinte, o liniştesc, în timp ce noutăţile mele, cele mai

multe, o enervează. Poate că detestă superioritatea nedreaptă pe care o are cineva ce știe un lucru față de altcineva care nu-l știe. Cît de puțin m-am apropiat...

— Te-am obosit, iubito ?

— Iubito ? cîntă ea cuvîntul.

— Da... Femeia cea mai înaltă dintre femei, spun eu. Și într-un elan o prind de talie și o ridic în soare — o desăvîrșită formă umană care întunecă lumina.

Odată cu revenirea ei pe pămînt, cade și o piatră undeva pe aproape. Următoarea piatră lovește un trunchi de copac. Încerc să-l zăresc pe *V*, dar nu-i chip. E foarte bine ascuns !

Merg tot mai grăbit cu Didona de mînă, pînă ieșim din raza pietrelor care cad. Prin mîinile noastre împreunate (întocmai ca la prima trecere pe lîngă Spătărelu), gîndurile se scurg mai repede decît le pot formula buzele în cuvinte. Urmăresc toate fazele tulburării ei, de la panica stîrnită de piatra care a izbit copacul pînă la ritmul spaimei ce are acum regularitatea unui puls. O previn :

— Sînt cu tine...

Dintr-o altă alee laterală, sora care mi-a încredințat-o ne iese în cale și Didona mă părăsește. Fuge în salturi, gata să se împiedice, cu brațele întinse spre soră, ca o cruce uriașă care se prăbușește.

— Vali, te-am căutat sus ! De ce-ai fugit jos ? !

— Gata, gata, ai stat la aer și te-ai plimbat cu domnu, îi vorbește sora și o mîngîie pe spate.

— Mulțumesc, doamnă soră, zic eu. O să vă mai caut.

— Gata, gata, mergem la vizită.

Din mijlocul aleii le privesc cum se duc, lipite una de alta și atît de diferite. Îmi scot impermeabilul, mă uit la ceas și plec spre clinică. Printre trecători, internați și personal sanitar, mă încearcă dorința să-l

întîlnesc pe cel care aruncă cu pietre. Sînt apăsat de presimţirile zilei, despre care nu ştiu de unde vin şi nici în ce se vor lovi. Nu le pot compara cu nimic altceva din experienţa mea anterioară decît cu acele ore lente de dinaintea întîlnirii cu vreo femeie cu care urma să mă culc pentru prima oară.

Şi deodată încep să fug... Îl văd pe doctorul Voronca, însă pe măsură ce mă apropii, îmi dau seama că în faţa lui şi după el sînt şi alţii : profesorul Necula, doctorii Pandelescu şi Craina, conferenţiarul Iliescu şi doctorul Porojan.

— Domnule doctor !

Mai mulţi dintre ei întorc capetele la mine, dar numai doctorul Voronca se opreşte. Pe faţa lui apare uimirea. Îl salut, însă el mi-o ia înainte.

— Bună, bună, da' ce se întîmplă ?

— Tocmai vă căutam...

— Cred, răspunde el. Şi atît cît stă, caută să vadă dacă poate avea încredere în mine, apoi pleacă. Aşteptaţi-mă, sper să nu întîrzii mult, dacă nu...

— Scuzaţi-mă, vă explic eu.

Întors între ceilalţi medici, boneta lui albă face să se observe şi mai bine calota arborată de medicul-şef Pandelescu, întocmai rigorilor de acum patruzeci de ani, cînd şeful psihiatriei româneşti purta calotă neagră.

Îmi aprind o ţigară şi mă învîrtesc în loc cu o seninătate pe care mi-o cunosc, o seninătate ce descreşte treptat : am încălcat statutul relaţiilor Anghel-Voronca şi mai ales am provocat cu tot dinadinsul un lucru pe care vrei să-l împiedici. Mă trezesc încurcat într-un parcaj auto, cu foarte multe maşini de diverse forme şi culori, aproape toate stropite de noroi, de unde ies destul de anevoios.

Acum mă orientez spre un coridor cu geamuri şi din nou în această dimineaţă viaţa de bolnav îmi

apare alcătuită după străvechi reguli de scenă... O formă umană lungită pe un căruț, acoperită de cutele unei pînze care-i dă ținuta unei statui, este un bolnav condus spre sala de chirurgie... După un moment de dispariție, la o altă fereastră luminată intens, actorii reapar sub marea oglindă din scialitic, pentru un nou act al unei străvechi tragedii.

Sînt la neurochirurgie, locul unde nu se poate greși decît o singură dată.

Ceața coboară peste parc și peste această aripă a spitalului, o ceață care se inflamează și amețește. Începe să-mi fie frig și foame. Împotriva frigului găsesc leacul pe loc. Sting țigara și încerc o ușă pe care scrie *Laboratorul de histopatologie* (sală pe care toată vara am găsit-o închisă). Un fel de culoar prin care nu trece nimeni, întunecos, cu dulapuri vechi și prăfuite. Dar aici e și mai rece ! Un frig originar, de la data construirii spitalului, îți intră pînă și în ochi.

Îndes mîinile în buzunare, să le mai încălzesc, și mă apropii de vitrine. La prima vedere, imaginile creierului uman îmi amintesc prin contururile circumvoluțiilor de acele fotografii ale suprafeței pămîntului, luate de la o mare altitudine. Privite de aproape, nobilele piese se înfățișează ca un miracol condiționat. Fără să vreau, duc mîna la frunte și o retrag... Vreau să plec, dar e greu să-ți oprești gîndul de a da tîrcoale unui subiect care te interesează cu deosebire. Omul ar fi un animal ceva mai liniștit dacă ar putea face un asemenea lucru.

Citesc scurtele explicații : *Ramolisment alb corticosubcortical, Ramolisment alb și roșu.* Două biete verze dospite, în care degenerarea a irupt ca un semn al unei noi înfloriri. Mai departe, alte două etichete *(Cranio-faringion* și *Arteromatoză cerebrală)* anunță destăinuiri care depășesc curajul unui bărbat.

Pe lîngă un alt perete, emisferele unui creier lasă impresia a ceea ce ar fi putut să fie un tumul sau vestigiile unei agriculturi preistorice, dar în realitate e vorba de un *chist cerebral*, care a condus la moarte, una din multele morţi, complicate, lente, gălăgioase, nedrepte... E greu să simţi aproape de tine această devastare fără cuvinte şi marea joacă a neuronilor oprită.

Afară se aud glasuri. Părăsesc în grabă vitrinele şi culoarul, dar vociferările ţin de sosirea unei maşini de salvare şi nu de ceea ce credeam, de trecerea psihiatrilor.

Mă instalez cu spatele la brancardierii care coboară o targă şi, în timp ce aceştia îşi văd de treabă, bag de seamă că gîndirea mea a apucat pe alt drum. Poate că aerul rece şi mortificat din laborator este acela care i-a dat o nouă orientare ; se ştie că în oxigenul pur flacăra arde mai drept şi mai luminoasă.

Plec spre clinică. Cu toate riscurile. Din cauza frigului care m-a pătruns, merg din ce în ce mai repede, apoi fug. Mă voi întîlni cu doctorul Voronca în holul atît de cald.

Pe peronul clinicii, acelaşi Ionescu, casierul unei gări de provincie (care nu a murit de paralizie generală progresivă nici după ce a fost transferat la neurologie), îşi face obişnuita gimnastică, printre vechile cunoştinţe regăsite. De la etaj, un internat îl priveşte îngîndurat şi îl întreabă :

— Doar n-ai pretenţia să ieşi viu de aici ?

— Vezi că e marţi !... Să nu mori marţea, ţi-aduce ghinion !

Într-adevăr, în holul clinicii e cald, şi în aerul dens pluteşte acalmia care se lasă înainte de masă. De celelalte ore ale zilei te poţi îndoi, nu însă şi de această oră. În oficiu se aud zgomote de oale, asistentele sînt

în vizită una la alta, medicii s-au adunat probabil prin cîte un cabinet, în biroul sorei-şefe cineva vorbeşte la telefon din ce în ce mai ameninţător.

Mă aşez pe o banchetă (pe deplin pregătit de o ciocnire cu una dintre surori) şi mă gîndesc că, de îndată ce lămuresc lucrurile cu doctorul Voronca, mănînc, iau două capsule verzi, două comprimate mici şi fac o baie... Cînd ai neplăceri morale, curăţenia corpului e foarte importantă.

În faţa mea, tipul care vorbeşte la telefon începe să strige. E un bărbat înalt, tînăr şi bine făcut, îmbrăcat în pijama bleu-vid, un internat nou sosit, care, cînd dă cu ochii de mine, îşi întrerupe convorbirea

— Stai un minut, zice el, la telefon. După care lasă receptorul pe birou şi, cu o lovitură de picior, închide uşa. Apoi strigătele se aud iarăşi : Eu, omul cel mai neobişnuit dintre toţi, şi tu, cea de-a o suta, fiindcă după mine sînt zeci şi zeci de locuri goale ! Voi ? Fantastic, nu ?

DOUĂZECI ŞI UNU

Consultaţia se prelungeşte.

De la o ţigară la alta, doctorul Voronca se simte înclinat să o suspende, însă nu reuşeşte nici să elimine perspectiva unei astfel de închideri, dar nici

să o realizeze. Separat de foaia de observaţie a bolnavului, continuă să ia note într-un carnet. De data aceasta destinul unui om nu cere mai multe lacrimi decît al altora, cere altceva... Scrie mare şi apăsat : *I. M. declară că a oprit pe linie un motor „Diesel" care pleca din gară. Reverificare.* Lasă stiloul pe birou şi împinge carnetul deoparte. După o pauză pe care o consumă cu ochii pironiţi la linguriţa de cafea de pe colţul biroului, abandonează esenţialul cazului. Spre a pune în mişcare nişte idei mai apropiate de structura psihică a noului internat, încearcă :

— Domnule Iordache... Vă folosiţi de *tunelul azuriu* ?

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Aţi luat medicamente toxice ? Halucinogene ?

— Aha, dacă mă droghez ? Nu, dom' doctor.

Şi Iordache tuşeşte din nou, fără cauze evidente.

— Poate în scopuri armonizatoare, insistă medicul. Ca laborant într-o fabrică de medicamente...

— N-am ce să vă spun. Unde lucrez eu, nu facem determinări cu heroină, marijuana, LSD, haşiş.

De la biroul său, doctorul Voronca vine lîngă patul de consultaţii pe care stă Iordache Mircea.

— Scoateţi-vă pijamaua şi lungiţi-vă.

Noul internat se supune, dar rîde la medic. Cunoaşte scurte crize de ilaritate, după care alunecă fără nici o trecere spre momente de depresiune. Aşezat lîngă el, doctorul aspiră acum din plin parfumul puternic şi deodorantul de care se foloseşte bolnavul, un prim indiciu la oamenii ce vor să ascundă mirosul de droguri ce-i impregnează. Apoi îi cercetează ochii cu pupilele dilatate şi îi controlează amănunţit vinele braţelor, care au o nuanţă brună.

Un nasture de la halatul lui Voronca se plimbă pe pieptul lui Iordache, şi acesta intră într-o excitabilitate neobişnuită.

— Vai, vai ! Ce faceţi, dom' doctor ?
— Aveţi vărsături ?
— Nu, n-am.
— Eu credeam că aveţi, spune Voronca. Îmbrăcaţi-vă.
Întors la biroul său, doctorul îl priveşte pe Iordache : exagerări în ce priveşte nonconformismul vestimentar — o batistă bleumarin cu cercuri mari galbene prinsă la buzunarul pijamalei, ciorapii de aceleaşi culori, în care şi-a introdus pantalonii de la pijama, pantofii cu tocuri mari, înalte şi groase, ceasul răsucit pe încheietura braţului cu cadranul spre interior... Abia după ce îşi îmbracă halatul, Iordache devine un bărbat obişnuit, de treizeci de ani, înalt, cu carură atletică, cu faţa rotundă de copil, dar cu ochii pătrunzători şi instabili.
— O ultimă întrebare şi ne întoarcem la ale noastre : Care sînt lecturile dumneavoastră preferate ? Ce cărţi citiţi ?
Internatul se enervează. Îşi agită mîinile.
— Fantastic ! exclamă el. Eu, omul cel mai neobişnuit dintre toţi, fiindcă după mine sînt zeci şi zeci de locuri goale... Citesc tot ce găsesc !
— Subiectele mistice nu vă încîntă, nici cărţile din filozofia indiană ? merge mai departe Voronca. Apoi împinge întrebarea într-o altă vecinătate a preferinţelor : Ce călătorie aţi dori să faceţi ?
Şi, într-adevăr, internatul se linişteşte. Se uită pe fereastra cu gratii şi prin ochii lui negri ninge. Doctorul Voronca priveşte şi el în aceeaşi direcţie. Afară ninge des şi calm.
— Olanda... Cu lalelele ei, răspunde Iordache.
Amsterdam — cel mai apropiat paradis european al drogurilor ? Uşa cabinetului se deschide şi în cadrul ei apare asistentul doctor Craina. Orice pretext

e bun pentru a-şi amîna treburile proprii. Dar tot pe uşa lăsată deschisă, de data aceasta intră unul după altul şi asistenţii Băltăreţu şi Stere. Au aflat de eveniment.

— Se poate, dom' doctor ? întreabă unul dintre ei.

— Vă rog, luaţi loc... Vă prezint pe domnul Iordache.

Craina se aşază pe singurul scaun liber, ceilalţi merg la fereastră şi se reazemă de calorifer. Tac în cinci.

Doctorul Voronca aprinde o ţigară şi, într-un scurt bilanţ al consultaţiei, vede că nu îi mai rămîne altceva decît să accepte şi să urmeze pasiv drumul impus de boală.

Prin vară, Iordache Mircea, împreună cu soţia şi cei doi copii se aflau invitaţi la masă la socrii lui, unde a izbucnit o ceartă în legătură cu o moştenire promisă şi amînată de aceştia. Într-o stare de revoltă, Iordache a strîmbat, din răzbunare, candelabrul din bronz masiv, suspendat în sufragerie deasupra întregii familii... Fără să se ridice de la masă, fără să atingă cu ceva vechea piesă a socrilor. Mai apoi, pentru a-şi dovedi atotputernicia în certurile care s-au succedat în legătură cu moştenirea, Iordache a strîmbat lingurile şi furculiţele dăruite de socri. A urmat apoi celebritatea sa la fabrică, unde le strîmba colegilor şi cunoştinţelor cheile de la automobile, în clipa cînd posesorii încercau să le deschidă. Acuzat de magie şi vrăjitorie de către socri, Iordache s-a răzbunat din nou : a oprit ascensorul, cu care cei doi şi alte persoane încercau să urce, prin fixarea cu ochii a obiectului. După alte asemenea miracole, printre care şi stoparea unui „Diesel" al căilor ferate, Iordache a început să se plîngă de dureri de cap puternice şi astfel, printr-o recomandare, a ajuns la doctorul Voronca.

Acum, doctorul Voronca, după ce a semnalat în Iordache o posibilitate neparalelă, și anume aceea că laborantul ar putea folosi droguri, constată că de fapt se află în fața unui eveniment irațional, și nu a unui caz.

— Domnule Iordache, n-am încotro, se scuză el. Și ia de pe colțul biroului linguriţa folosită la cafea, pe care o așază peste blocul cu notițe personale. Vă rog, repetați îndoirea acestei linguriţe.

— Da' în salon, de față cu cretinii aceia, ce-am făcut ? Mă doare capul, dom' doctor.

Doctorul Voronca trece peste insultă, schimbă priviri cu colegii săi. Apoi întreabă :

— Deci nu mai puteți ?

— Mă simt obosit, răspunde Iordache. Chestionarele dumneavoastră, atmosfera asta... Dacă îmi dați voie să ating linguriţa, o scot la capăt. Și se ridică în picioare, întinde mîna spre linguriță, pe care o mîngîie, în timp ce cu ochii se concentrează pînă la fixație.

În punctul cel mai curbat, linguriţa începe să se încovoaie.

— Fantastic, nu ? întreabă el acum. Vă anunț că de data aceasta, linguriţa se va încovoia pînă la limită.

Craina se ridică și el de pe scaun. Stere părăsește caloriferul și se apropie de birou, cu halatul dungat egal la spate de calorifer. Voronca mai trage o dată din țigară, care fumegă pe scrumieră, și o stinge. Pe birou, linguriţa de cafea se umflă încet. Din nou așezat pe patul de consultații, un bărbat plăcut la vedere, cînd trist, cînd vesel, cînd bizar, se joacă cu convingerile medicilor, devenite astăzi mai degrabă niște nostalgii.

— Dumneavoastră personal aveţi vreo explicaţie pentru felul în care priviţi materia ? întreabă Voronca.

Ceilalţi medici se întorc la locurile lor. Ascultă.

— Bineînţeles. E un privilegiu.

— Păstraţi-vă cumpătul, îi recomandă Craina.

Voronca nici nu clipeşte. Nici Stere, nici Băltăreţu. În schimb, Iordache se ridică de pe pat cu mîinile la spate şi se apropie de biroul lui Voronca.

— Cu domnul am terminat, spune el despre Craina. Fantastic, nu ? Domnule doctor Voronca, domnilor... În cosmos mai sînt şi alte civilizaţii... Acolo pot fi inteligenţe superioare nouă ; de acord, nu ? Ele bîntuie universul după legi diferite de ceea ce cunoaştem şi încearcă să comunice cu noi de cel puţin cîteva decenii. Eu sînt un instrument pentru ele... Se servesc de mine pentru a-şi demonstra existenţa şi poate pentru a-şi pregăti timpul. Un timp al lor. Fantastic, nu ?

— Observ că vă consideraţi reprezentantul unei noi rase.

— Da.

— Nu-i prea mult ?

— N-am încotro, încheie Iordache. Sînt omul cel mai neobişnuit dintre toţi, fiindcă după mine sînt zeci şi zeci de locuri goale.

Iordache se retrage de lîngă birou. Voronca se ridică, dar rămîne să mai privească o dată linguriţa a cărei încovoiere se măreşte neîncetat. Îşi adună de pe birou notiţele particulare, stiloul şi ţigările, ia foaia de observaţie cu el.

Craina întoarce linguriţa, o cercetează şi o aşază la loc. Pleacă în urma lui Iordache, cu ochii la el.

— Îmi poţi oferi nişte teste ? întreabă Craina, în trecere.

— Cîte doriţi. Fantastic, nu ?

— La Londra mai există un copil, zice Stere, încet.

În holul clinicii, doi bolnavi se uită tăcuţi prin geamuri cum ninge afară. Cel mai înalt dintre ei e Anghel.

Ultimul, doctorul Voronca, încuie cabinetul. La cîţiva paşi de ceilalţi, se opreşte în hol, fără nici un motiv. După felul în care priveşte, lasă impresia că găseşte dimensiunile holului mai mici decît la intrarea la consultaţie... Se adresează lui Iordache :

— Merg pînă la profesor. Ne vom revedea. Probabil, împreună cu cîţiva psihologi.

Doctorii Craina şi Stere urcă scara la etaj. De pe culoarul care duce la saloane, Iordache revine spre doctorul Voronca, grăbit şi întunecat.

— Dom' doctor, vă cer să mă mutaţi. Ce să caut eu între toţi rataţii aceia din salon ?

De la fereastră, Anghel vine drept la Iordache. Zice :

— Domnule, a te rata înseamnă a cădea dintr-un anumit punct. De la anumită înălţime ! Dumneata din ce punct ai căzut ?

Doctorul Voronca intervine. Face prezentările :

— Domnul Iordache, noul nostru musafir. Domnul Anghel, spune el. Dar îşi dă seama imediat că bolnavii nu sînt străini unul de celălalt. Adaugă : Vă cunoaşteţi ?

— Nu oficial... Prima oară cînd l-am văzut închidea uşa cu piciorul, replică Anghel.

Aşezat între ei, medicul rămîne atent şi la unul şi la altul. Iordache oscilează între tristeţe şi rîs, Anghel îşi regretă intervenţia. Situaţia rămîne încordată, dar şi amuzantă, fapt pentru care Voronca încearcă să rîdă, însă se izbeşte de un inconvenient : ştie prea bine cum se poate rîde, dar rîsul i se descompune pe buze.

— Ninge, spune el. Să nu pierdem această ocazie.

Cei doi se iau după medic. Rămîn cu toţii la fereastră. În scuarul cu ceea ce a mai rămas din florile uscate şi pe arteziană, ninsoarea aşterne o aură de inocenţă. În planul de dincolo de acestea, fulgii de zăpadă care cad îi leagă într-un mod intim pe cei cîţiva care trec în halate albe.

— Frumos, nu ? zice medicul.

În stînga, Iordache se foloseşte de tusea lui fără cauze ; în dreapta, Anghel confirmă cu un da. Apoi se pronunţă mai clar :

— Prima zăpadă nu merită privită prin fereastră.

Voronca deschide uşa.

— Domnule Iordache, mergeţi în salon, am să vă chem iarăşi, spune el, în stînga. Apoi continuă la dreapta : Pe dumneavoastră vă scot afară, să simţiţi ninsoarea... Mă conduceţi.

De pe peron ies pe alee, printre clădirile învecinate care rămîn mai departe întunecate, doar cu luminile becurilor aprinse prin saloane.

— Domnule Anghel, uneori răspunsurile sau tăcerile dumneavoastră îmi dau impresia că nu pot fi mai mult decît gardianul efemer al unui prizonier capricios. E şi azi ceva care nu merge ?

Bolnavul se uită la medic şi încearcă să nu se arate surprins.

— Nimic. Tocmai cînd scăpasem de curbele acelui 8 propus, a venit *fantasticul* ăsta.

— Bolnavi simplificatori şi bolnavi complicatori, glumeşte Voronca. Şi ascunde la pieptul halatului foaia de observaţie din mînă.

— Dacă se poate, vorbiţi-mi de el.

Doctorul Voronca ascultă rugămintea ; nu descoperă în glasul bolnavului decît tonul obişnuit. Cînd însă îi vede crisparea buzei inferioare, exclamă :

— Student în anul întîi ! Aveţi toate simptomele unui asemena curios. Şi, din păcate, nu există nici un vaccin.

Pe aleea principală ninsoarea a atras după ea forfotă. Bolnavi izolaţi sau în pîlcuri, prinşi în ninsoare de complexitatea propriei lor lumi, întîrzie sub fulgii mari, apoşi. Este o nouă atmosferă în întreg parcul, dar care nu izbeşte pe nimeni dintre ei. Voronca şi Anghel trec încet, ninşi pe umeri şi pe spate.

— Ce ştiu despre asemenea evenimente ? Că sînt declarate fenomene de clarviziune, asta e sigur ; că mai multe laboratoare de cercetări parapsihologice din lume se ocupă serios de ele şi încă alte mărunţişuri citite, odată, în *ilegalitatea psihiatriei.* Ce nu ştiu ? Tot... Tot ce ţine de domeniul percepţiei extrasenzoriale. La noi şi în multe alte părţi, parapsihologia stîrneşte mari neînţelegeri. Sîntem nişte sceptici.

Din ce în ce mai liniştit, Anghel prelungeşte fiecare clipă, o face mai intensă.

— Cel mai mult mă deranjează el, insul. Mai puţin fenomenul. Să capteze şi să se folosească de particulele *Psi,* cine ? Iordache !

— Eu am mers mai departe. Mă gîndeam la un grup de toxicomani de care am auzit. Se inoculau fără seringă... Ce nu-ţi trece prin minte la primele investigaţii ale unui caz mut ?

Pe alee, o stivă de lăzi lăsate spre încărcare se înclină şi se prăbuşeşte cu trosnete. De după lăzi, piticul Niculiţă o ia la fugă cu pantalonii pijamalei ajunşi nişte şalvari, cu braţele încărcate cu bulgări de zăpadă. Aleargă peste rondurile cîndva cu flori, sare peste arbuşti, purtat parcă de vînt. Natura vrea ca homunculul să se bucure.

— Un copil bătrîn şi o ştiinţă tînără, observă Voronca. Şi se uită după Niculiţă.

— Nu am încredere, spune Anghel.

— În cei ca Iordache ? Cînd nu este un vulgar mînuitor de senzaţii, pentru creduli, atunci... Omul poartă în el puteri deosebite pe care ştiinţa raţionalistă clasică nu le poate explica, răspunde medicul. Cîndva ne-a fost adus aici un om... Vorbea despre o invenţie imposibilă, îşi părăsise viaţa, tot... Ca să citesc nu demult că o invenţie asemănătoare cu a bolnavului nostru a fost realizată.

Anghel rămîne mai în urmă.

— Răspunderea de a spune da sau nu...

— Din fericire, erorile sînt rare.

Între serviciul de radiologie şi bucătării, doctorul Voronca se opreşte şi îşi scutură de zăpadă halatul bleumarin. Apoi îi întinde mîna lui Anghel şi vorbeşte tot mai tare, spre a învinge şuieratul ventilatorului de la bucătării :

— Ninsoarea mi-a amintit de timpurile cînd veneam la spital cu sania cu cai !

Rămas singur, Anghel se uită la ceas. Mai merge cîţiva paşi în direcţia bufetului, dar se opreşte la răscruci. Pe o altă alee, un bolnav cu batista la gură se apropie grăbit. Anghel îl aşteaptă şi îl observă. Omul ia batista de la gură, trage din ţigară şi îşi aplică iarăşi batista cu pătrate pe faţă. După cîteva clipe de întîrziere, fumul ţigării iese încet prin cutele din dreptul ochilor şi mai puţin din direcţia gurii.

— E lume multă la dentist ?

— Multă ! răspunde celălalt.

Dintre toate aleile, Anghel o alege pe cea care duce spre Serviciul de psihiatrie femei. E o alee fără lume, pe care paşii lui lasă urme albe pe zăpada albă, iar el se afundă într-un spaţiu aproape simbolic. În faţa serviciului, cu toată ninsoarea deasă, o recunoaşte pe sora Vali, care stă de vorbă cu o femeie ce lustruieşte pardoseala din hol. Are multe te-

meiuri să spere că Didona Cerchia a fost scoasă la plimbare.

După colțul clădirii, se întîlnește cu Niculiță. Într-o primă pornire, piticul vrea să dispară, dar după mai mulți pași făcuți cu moliciune aproape studiată, vine în fugă spre Anghel și îl ia de mînă.

— Ce-i cu tine ? întreabă bărbatul. Piticul tremură, are mîinile roșii, pantalonii de la pijama uzi ; e și transpirat. Continuă : Ce cauți tu pe aici, prin locurile femeilor ? Nu știi orele ceasului, nici cuvîntul cel mai obișnuit din lume : a b c d e f g h...

— Vino !

— Unde ?

— Vino ! poruncește piticul. Stai *liniștiți !*

Și îl trage de mînă pe Anghel, spre niște tufe ninse.

Tîrît de mînă pe urme încîlcite, Anghel ajunge în apropierea tufelor ninse, unde Niculiță își reia înfățișarea prudentă și tăinuită. Un bărbat îmbrăcat cu întreaga uniformă a spitalului, nins și cu o pălărie îndesată pe frunte, stă deasupra unei femei, pe jumătate goală, lungită pe o bancă. Scobitura unui genunchi, frumoasa ei depresiune poplitee... Sosirea celor doi este simțită, dar, după o scurtă reținere, Spătărelu închide bine ochii și își vede mai departe de treabă.

— Stai *liniștiți !* șoptește piticul.

— Stai liniștit, murmură și Anghel. E și porunca dentistului cînd își înfige freza în măsea.

Încleștat de mîna piticului, întoarce deodată capul și se uită în jur, nu fiindcă a recunoscut-o pe Didona Cerchia, ci pentru că o lungă poveste s-a terminat. Atent la tăcerea și absența lui Anghel, piticul scutură din cap într-o parte și într-alta. Ca să-și imagineze mai bine situația sau mai degrabă ca s-o vizioneze pe ecranul feței lui Anghel ? Dar bărbatul își respectă legea lui. Nu se mișcă, nu răsuflă, nu are nimic co-

mun cu cei doi care sînt împreună. El este singur și nu se uită. Întinde mîna liberă să se sprijine de aer în rotirea albă a locului : un vid conic și nimic care să poată rezista presiunii enorme ce se produce în jurul unui vid. Rămîne totuși în picioare și, după o nouă încordare, pleacă cu Niculiță de mînă, prea docil pe moment și contopit cu drumul.

Eliberat din strînsoarea mîinii, piticul aleargă cînd în dreapta, cînd în stînga, sare în sus cu fața numai bucurie, ori brusc zbîrcită de nedumeriri. După mai multe sunete scoase printre dinții încleștați, întreabă :

— *Ie-a ta gagica ?*

— Da.

— Și ăla cine *ie ?*

— Iubitul ei.

— Și... Și... Începi povestea ?

În trecere pe lîngă peronul Serviciului de psihiatrie femei, Anghel o salută pe sora Vali, care stă de vorbă cu mai multe femei îmbrăcate în capoate înflorate și privește cum ninge. La oarecare distanță de privirile femeilor, Anghel își ia bascul de pe cap, îl scutură de zăpadă și, cu el ud și făcut mototol, se șterge pe față. Piticul se șterge și el cu bascul și, deoarece răul se face în chip natural, întreabă :

— Și... Și... Tu nu vrei cu ei ?

Anghel ascultă. Drumul lor împreună, cu două umbre palide pe zăpadă, dar în mișcare, îi dă ispite vagi.

— Robot vorbitor, bun să susții o conversație de cîteva cuvinte într-un magazin de conserve, răspunde el și se oprește... Alți băieți, după ce au auzit povestea lui Oscar Cucurigu, au răsturnat toate lăzile cu gunoaie de pe strada noastră, să-l găsească... Tu n-ai altă vocație decît viciul ! Niculiță se mișcă în loc, cu moliciunea lui aproape studiată. Ce vrei să știi ? Ce-a

mai rămas acum în Anghelia mea ? De ce mi-ar mai rămîne dacă nu aş pune întîmplările astea la inimă ? Niculiţă încearcă să fugă, dar îl prinde de mînă. Stai, că nu-i aşa, tu eşti un bărbat... Ascultă, bătrîne, toată povestea asta sucită şi răsucită e o situaţie de interior. Pricepi cuvîntul ? Aici şi acum ! Tot nu sînt prea multe de făcut după ce iei cîteva pastile pe zi. În schimb, e o aventură unică, o experienţă, bătrîne. Ştii mult mai multe acum decît înainte, ştii ce au simţit ceilalţi, ce înseamnă să fii aici, jos, unde ştiai că sînt alţii şi niciodată nu pricepeai cum. Pe aleea centrală Niculiţă mai încearcă o tentativă de desprindere, însă nu reuşeşte. Ascultă, bătrîne, lasă graba... Dintre toate drepturile pe care le are omul, acela de a şti totul este dreptul lui cel mai natural. Eu m-am folosit de el... Aşa ajungi să te cunoşti mai bine, să ştii ce poţi, să afli distanţa dintre două semne diferite. Îţi dai seama, dacă rămîn senin, nu mai e un eşec !...

Niculiţă scoate un şir de sunete guturale şi se smuceşte atît de puternic, încît îl descumpăneşte şi pe Anghel. Dar scapă... Pe aleea centrală, piticul se ascunde după bolnavi, fuge după lăzile pe care tot el le-a răsturnat mai devreme. Anghel tace. Îşi vede de drum înainte prin acest loc al fizionomiilor şi al curiozităţii aparente. Cu ochii pustii, fără să vadă nimic, deşi priveşte atent ninsoarea şi lumea, îşi scoate din nou bascul, îl scutură şi se şterge iarăşi cu el pe faţă. Faţa şi capul său tuns sînt inexpresive ; te întrebi chiar dacă aude.

La o răspîntie, un şofer se dă jos dintr-un autocamion şi merge în fugă la roţile din spate. Omul urinează cu jeturi care aburesc cauciucurile reci, cu capul dat pe spate, şi visează.

Ajuns la gangul care duce la aripa centrală a spitalului, Anghel se opreşte în uşa deschisă de la cabina

paznicului. În întunericul cabinei, Rîmboacă, paznicul, cu cascheta pe cap și încins cu centură, stă de vorbă cu o femeie, care aproape nu se zărește.

— Merg să-mi cumpăr... Un loz în plic.

— Aș !... Dumneata erai ? se răzgîndește paznicul. Stai nițel, să plece niște ștabi. Se uită, prin singura fereastră, în curte. Pleacă, le-a trimis mașina la scară. Și continuă să-i vorbească femeii, cu degetele pregătite să o ciupească : Zi-i, zi-i mai departe...

— Ce să-ți mai zic ? După ce dumneata l-ai pus pe picioare, eu tot am așteptat. O lună, două...

În cabină, lumina zilei crește și descrește. Prin fața ferestrei, bolnavul are apariții scurte și răsuciri imediate. Paznicul îi face un semn să se liniștească, dar el nu-l ia în seamă. Cu toate acestea, iată că încearcă încă o dată s-o vadă pe femeia care vorbește din umbră.

— ...Din nou s-a pus la pat. L-a stors și l-a împuținat. Dacă l-ai vedea... L-a mîncat de tot. Parcă-i un pai uscat, Costică al meu, bob de grîu așezat în spic...

Tăcere în cabină. Picături de apă de la ninsoarea topită cad rar de pe halatul lui Anghel, pe beton. Anghel așteaptă, dar femeia nu mai vorbește, se mișcă în semiîntuneric și totodată își strecoară între nasturii hainei mîna pătrată și plină de cicatrice, cu unghiile mici.

El deslușește acum niște furci gigantice care se profilează pe fundalul zilei : sînt niște plopi îndepărtați, nu cei pe care îi așteaptă să plece. Ninge, dar amestecul de lumină pare să provină din mai multe surse, de munte și de mare, sau a soarelui cu cea a lunii. Anghel se uită în sus și, în loc de amestecul de lumină, zărește turnul spitalului, cu orologiul stricat... Așa își amintește că s-a internat la Clinica B,

întro zi de miercuri, la orele 4 şi 22, o oră devenită definitivă.

Merge pe o alee pe care plutesc plăci mari de lumină falsă. La intrarea ce duce la cabinetul de stomatologie, se scutură de ninsoare pe halat şi pe basc şi, înainte de a trece în sala de aşteptare, se mai uită o dată la orologiul stricat.

Pe băncile din sala de aşteptare mai sînt puţine persoane. Cîţiva bolnavi, iar restul salariaţi ai spitalului. Anghel se aşază lîngă un ziar împăturit, al cărui posesor pare a fi cineva care stă de vorbă într-un colţ. Desface ziarul, citeşte cîteva titluri, apoi privirile i se întorc în el... Recapitulează momente din viaţă. După atîţia ani ! Plecarea de la o catedră a Universităţii în războiul purtat în ambele direcţii ale istoriei, greşeala de a fi părăsit un tren militar în primul an de pace... Spre deosebire de doctorul Voronca, omul care a *văzut,* el simte că un nou chin începe acolo unde altul cedează. Curios este că nu în închisoare, ci după, pe urmele acelor ani s-a strecurat în el o vinovăţie care l-a condus la o ştiinţă fără iluzii...

Tot pe neaşteptate îşi interzice să se mai întoarcă înapoi de unde a plecat. E prea uşor să recapitulezi. Vrea să se gîndească la toată această aventură fără sfîrşit.

Ziarul se boltreşte în mîinile lui, dar el îl ţine deschis mai departe, pînă cînd posesorul, întors la locul său, îl întreabă :

— Ce-i nou astăzi ?

Anghel împăturreşte ziarul şi îl întinde celui de lîngă el. Pauza care se lasă e un lung efort pentru a răspunde :

— Data.

Omul al cărui ziar l-a citit se ridică de pe bancă. Arată ofensat. Dar Anghel i-o ia înainte, îl părăseşte şi se plimbă... Nu este un simulant, e un bolnav adevărat, care se preface că simulează nevoia unui pansament dentar.

DOUĂZECI ŞI DOI

Freza medicului îmi zbîrnîie în gură. Mai sus chiar...

— Staţi liniştit.

Nu am făcut nimic să-i îngreunez lucrul şi parcă, totuşi, limba a încercat să repete după el faimosul apel.

— Scuipaţi.

Scuip. Apoi îmi clătesc gura şi freza nu mai zbîrnîie. Cîteva minute mai tîrziu ascult programarea următoarei şedinţe, cu ochii la o vedere cu o barcă, prinsă în perete, şi cu limba la dintele care mă doare. De unde înainte de tratament nu simţeam dureri (şi astfel comunicam cu mine într-o deplină siguranţă a simţurilor)...

Ascult propriii mei paşi pe culoarul mozaicat şi ies afară. Din cerul cenuşiu-luminos, ciuruit de puncte negre, ninge alb. Pe alei lumea s-a împuţinat... O

maşină se apropie încet din spate... Mă dau la o parte, să evit stropii, şi o ambulanţă trece pe zăpada apoasă.

La prima curbă, claxonul dulce-dezgustător se face auzit, ca o chemare de a te lăsa la pămînt, să-ţi fereşti pielea de pe spate.

Dar acest semnal mă face să mă gîndesc din nou la şansa de a-mi recîştiga pacea anonimatului. Cu complicitatea sunetelor, ştiu deodată că voi călători cu ambulanţa spre una dintre coloniile spitalului... Şi drumul pe încîlcitele cărări pînă la clinică îl fac într-o linişte deplină, desprins de orice legătură cu doctorul Voronca, deasupra oricăror forţe.

În salonul nostru hexagonal, un internat nou venit doarme obişnuitul somn al celor care sosesc greu încercaţi, iar *fantasticul* Iordache stă la o fereastră şi mănîncă dintr-un pachet desfăcut. (Am auzit că pe timpul spitalizării nu va mînca din hrana oferită gratuit.) Petcu lipseşte, dar nu pot să nu remarc că de data aceasta sîntem patru internaţi în patru paturi.

Timpul se scurge. Încerc să văd prin fereastră unde a oprit ambulanţa, dar nu o zăresc, iar cu Iordache nu ştiu cum să procedez. Cu ochii pe el, născocesc.

— Domnule, întoarce-te. Îmi schimb pantalonii.

Iordache ia o figură de om care îţi cere să nu-l chinui, dar se întoarce cu spatele la mine.

— Te-a apucat burta sau eşti pudic ?

— Nu, mă doare un dinte.

Cu mîna adînc introdusă în saltea, caut cartuşul. De îndată ce-l simt în mînă, îl trec în buzunarul pantalonilor, învelesc patul în cearceaf şi apuc să-mi desfac cureaua... Întotdeauna m-am descurcat bine aşa.

Iordache stă întors cu faţa la mine. Aşteaptă enervat.

— *Fantastic, nu* ? zic eu. Ştii doar că între noi sînt zeci şi zeci de locuri goale.

Restul merge de la sine. Iau un pachet de ţigări din noptieră, chibriturile, nişte bani şi portvizitul. Îmi închei la loc cureaua de la pantaloni şi mă uit dacă nu-mi lipseşte ceva. Nu, nu, s-a terminat cu obişnuitul tîrît de bagaje din loc în loc.

— Ei ? întreb tot eu.

Omul *fantastic* ar vrea să-mi înţeleagă purtarea, dar eu părăsesc hexagonul. În treacăt îmi zăresc foaia de observaţie pe un colţ al mesei din salon... Întind mîna şi o strîng în pumn. Concesiile au luat sfîrşit.

— Alo ! Ce te-a apucat ? strigă o soră.

Arunc pe jos ghemotocul de hîrtie şi fug. Afară din clinică, de îndată însă ce văd ambulanţa oprită pe o alee apropiată, merg grăbit şi cu un fel de elan care învinge pînă şi durerile dintelui.

Destul de aproape de ambulanţă, aceasta găseşte de cuviinţă să plece... O rup la fugă în sunetul claxonului cu duble tonuri, fără nici o împotrivire, o fugă tot mai zgomotoasă, cu efect hipnotic, ca un primitiv care dansează în tam-tamurile din zilele de sărbătoare. Dar prilejul e pierdut !... Abia cînd ambulanţa opreşte la Serviciul de psihiatrie judiciară, pipăi cartuşul din buzunarul de la pantaloni şi imperfecţiunea acestui început de călătorie îmi dă senzaţia de realitate fără de care n-aş fi ştiut că sînt fericit.

Şoferul coboară din ambulanţă. De la distanţa care ne desparte recunosc în el acelaşi tinerel, înfăşurat în halatul zmeuriu, şi care dă răspunsuri la toate tragediile pe care le duce în dubă. Şi în timp ce el intră la Serviciul de psihiatrie judiciară, eu deschid uşa dubei şi mă uit la aşezarea ei înăuntru : o targă sau două şi o banchetă... Tentaţia de a face drumul pînă la una dintre colonii, clandestin, cade faţă în faţă cu încurcăturile care pot surveni pe drum.

Deschid pachetul de ţigări luat din noptieră (cu toate că mai am destule din cel vechi), cu o mare poftă de risipă. Emoţiile în legătură cu imediata întrevedere mă fac să circul pe urmele lăsate de şofer, iar faptul că lumina zilei va descreşte în cîteva ore nu mă bucură.

O colonie de bolnavi irecuperabili, ca şi un cimitir al cailor campioni, trebuie văzută pe lumină.

Timpul se tîrăşte. Pe urmele şoferului, ajung pînă la intrarea de serviciu, unde, prin uşa deschisă, văd o femeie care cufundă polonicul într-o oală cu o pricepere seculară. Aici, mîncarea de prînz a şi început să fie distribuită.

A doua constatare pe care o fac e întoarcerea şoferului. De tinerelul acesta, înfăşurat de două ori în halat, depinde în mare parte, dacă voi rămîne sau nu, cu mîinile încrucişate, faţă cu problemele lumii. Cum cred că nu e bine să-i las timp de gîndire, mă pregătesc să-i vorbesc cît mai mult.

— Merg şi eu pînă la colonie ?

— Care ?

— Prea mă crezi netot... Ştiu să semnez, ştiu cum mă cheamă, zic încurcat. Dau o fugă pînă la nişte cunoştinţe. Stau pe lîngă lac...

— Măi frăţioare, lacu şi castelu e una, satu Castelu e alta. Satul e la şase kilometri !

— Asta o ştiu, spun eu repede. Nu-i nimic.

Şoferul trece de mine, fără să-mi dea un răspuns. Se urcă la volan, dar mă iau după el. Abia de sus, de pe perna lui, mă fixează cu toată atenţia :

— De la ce serviciu eşti ?

— De la astenici, nu de unde vii.

— Ai bilet de voie ?

Simt că de data asta nu mai pot cîştiga. Şoferul lasă mîna pe schimbătorul de viteze, cu aerul omului sîcîit.

— Uite ce-i, zic eu. În pripă, am uitat de ceea ce se face, iar la ora asta... Sîmbătă, cui să-i mai cer voie ? Cu medicul de gardă de azi nu m-am împăcat din prima zi.

Şi pun talpa pantofului pe scara ambulanţei, arunc ţigara. De i s-ar şterge odată nedumerirea aceea din colţul gurii ! În tot ce i-am înşirat există ceva nedefinit, un anume fel de a mă descotorosi de *ceva* şi de a modula o poveste pe tonuri grave, ca un actor. Totul lasă o vagă impresie de minciună, abia perceptibilă. A simţit-o ? Alung cu mîna ninsoarea care mă împiedică să-i văd nedumerirea.

— Bine, măi frăţioare. Da' astenic cum eşti, n-ai uitat banii în noptieră ?

Scot banii din buzunar, dar, gata să compromit o apropiată reuşită, mă pregătesc să-i ofer pe toţi.

— Ia... spun. Şi mă corectez la timp : Ia cît crezi că face.

Alege trei hîrtii de cîte cinci lei. Continui :

— Eşti un om de ispravă.

— Urcă-te, să nu ne vadă vreun cîntător.

Motorul porneşte zgomotos. Şoferul mişcă cu mîna ştergătorul de parbriz, iar eu mă urc lîngă el. Odată cu ambulanţa, care zvîcneşte, claxonul este stîrnit după dorinţa conducătorului, dar de data aceasta sînt prea încîntat că am fost şiret... Probabil şi din pricina metalului pe care îl simt în buzunar.

— Lasă-te în jos, mă previne el. Te anunţ eu cînd să ieşi. Cîntătorii ăştia de la poartă...

Alunec de pe banchetă şi mă ghemuiesc în cel de al doilea spaţiu al cabinei, unde miroase puternic a benzină, ulei şi tablă încălzită. În secundele care urmează pierd orientarea odată cu fuga gîndurilor care se rotesc în depărtări necunoscute, iar clipele prezente se irosesc. Dau capul pe spate şi, prin geamurile maşinii, văd că mergem încotro merge şi cerul,

o lunecare în derivă. Apoi ascult munca dintr-o hală cu betoniere, și iarăși vuietul de încredere, speranță și exaltare, din care este alcătuită sîmbăta unui oraș.

— Gata, ridică-te. Da' dacă ne oprește vreun „Moskvici" al șefilor, atunci... Nu zici nimic, vorbesc doar eu... Ești cazu Bruno. Ții minte ?

Mă întind cît mai bine pe pernă, îmi apropii picioarele de căldura generoasă a motorului, și drumul plecării îl fac prin arbori. Dintr-odată am ochii plini de arbori negri, plini de crengi albe, de cerul alb. Nu am ochi decît pentru arbori, pentru crengile albe, atît de odihnitoare.

— Acu cîțiva ani, își amintește el. Da, e bine... Bruno ăsta a fost judecat de tribunal, că el și cu mașina lui au împuținat lumea cu o persoană... Cînd a auzit Bruno, era acum la recurs, a scos un pistol din buzunar și a sărit asupra judecătorului și procurorului... Cum dracu s-a făcut că ăștia s-au ferit și s-a ferit și milițianul, și Bruno a întins-o. L-au prins, îți dai seama. Nebunia e că Bruno își făcuse pistolul în arest, din resturi de săpun ! Bruno a sperat că se va trage în el, asta urmărea, dar cînd a văzut că nu se întîmplă, a fugit... După asta a ajuns la noi, a luat-o razna, nenorocitul.

Pe șosea nu se mai văd copaci și cîte un fulg rar de zăpadă se topește în dîre de apă pe parbrizul mașinii. Atît cît îmi dau seama, traversăm satele din apropierea orașului, abia prăfuite cu alb. Departe, pe linia orizontului, pămînturile arate se profilează în negru monoton. Nu mai călătorim prin arbori. Spun cu părere de rău :

— Pe aici n-a nins.

— A nins ieri, da' zăpada nu ține niciodată. Doar așa, pe geruri mari. Și știi de ce ? Ia să te văd dacă știi ?

Vreau să tac, însă el nu mă lasă. Încerc :

— Sudul poate, apropierea lui ?

— Nu-i musai, nu. Aici și iarba e pipernicită, și asta din cauza sării din sîngele turcilor căzuți în luptele vechi.

Zîmbesc. Din nou, gîndurile... Nu mai înregistrez decît lungimea interminabilă a călătoriei. Tot ce pot să mai fac e să-l privesc pe șofer, fiindcă nu-mi dau seama dacă așa este el, mereu mulțumit și îndrăzneț ca un contrabandist... Sau e un deznădăjduit ?

La ieșirea dintr-o curbă îl aud iarăși. În ce mă mai inițiază acest meseriaș al groazei ?

— Uite colonia, cu lacu și castelu... La dreapta ai satu. Dacă pierzi cumva autobuzul de seară, ieși la șosea.

Devin foarte atent. Apropii fruntea cît se poate de mult de geamul din față, încît îi simt pe frunte și în nări iradierea rece. În schimb, în buzunarul de la pantaloni, cartușul e cald, metalul neted (atît de bine frecat !), și parcă îmi transmite ceva — poate secretele frămîntărilor ce ne unesc.

— Aceia sînt oamenii din colonie ? întreb eu, cu privirile îndreptate spre un fel de parc.

De data aceasta, șoferul nu întoarce capul. Zice :

— Am avut aici un medic... El îi numea cel mai bine. Nu oameni, ci substantive comune... Nici substantive proprii !

— O mașină, cînd se strică, nu rămîne tot o mașină ? Îi spune altfel ?

Abia acum șoferul întoarce capul. Dar spre mine.

— Să-l vezi pe Bruno, și după aia să-mi povestești.

La o bifurcare ce duce spre colonie și castel, iar mai departe spre sat, șoferul oprește. În timp ce deschid ușa să cobor, îl aud :

— Ce e ?
— Nimic, fac eu.
— N-ai spus nimic ?
— Absolut nimic, îi răspund.
— Mi s-a părut, mărturiseşte el. Îmi întinde mîna cu ochii în ai mei. Apoi continuă : Grăbeşte-te, că vine noaptea.
— Mă grăbesc.

Ambulanţa se abate la stînga, într-un mers încet şi săltat. În aşteptarea dispariţiei ei, rămîn în drum, dar ferit.

Sînt în punctul limită al existenţei. Balansul s-a oprit. Am întîlnire cu ceea ce ne place să fie lăsat fără răspunsuri. Merg pe cărarea de lîngă drum, după maşina albă care a intrat în curtea coloniei.

Un gard înalt din prefabricate mi se aşază în cale cu puteri discreţionare. Am ajuns la prima latură a coloniei. Prin spaţiile libere, de dimensiuni milimetrice, ale plăcilor de beton, pot spiona în voie viaţa coloniei, dar merg mai departe, spre a nu risca cine ştie ce apariţie de pe şoseaua de acces. Pas cu pas, de sub liniştea mea se revarsă viaţa autonomă a fricii. Nu mi se pare... Glasurile din colonie sînt lipsite de ceva, ele amintesc de nişte sunete oxidate. Pe a doua latură, un grup de salcîmi cu coaja neagră, doi chiar uniţi între ei, împing betonul gardului, încît plăcile nedeformabile, doar uşor sparte, dau posibilitatea să urmăreşti înăuntru forţa edificatoare.

În aerul obişnuit al curţii, ordonat, cu bănci, cu infirmiere, un grup de femei scoase la plimbare se învîrtesc într-un cerc aproximativ. Poartă halate zmeurii, bleumarin şi maro, iar mersul lor lent sugerează o lume oarbă. Multe din ele nu vorbesc, însă vreo două ţipă scurt, şocate în permanenţă. Sînt glasurile pe care le-am auzit de la distanţă.

Totuşi, mai e ceva. Ce ?... Cîndva a existat un împărat care îşi amuza istoricii cu felul său de a-i pedepsi pe prizonierii de război prin scoaterea ochilor şi trimiterea înapoi spre ţările lor : zece cîte zece, învinşii orbi se ţineau de mînă, conduşi de un al unsprezecelea căruia i se lăsa un ochi pentru a-i putea trece peste munţi sălbatici şi deşerturi. Astăzi, un împărat prefăcut în întîmplare şi încoronat cu maci negri se amuză şi plimbă prin curte un şir de femei, conduse de o călăuză pe care numai dorinţa lui a prefăcut-o în cea dintîi.

Mă uit în jur, să nu fiu surprins din spate, cum îmi spionez semenii. E linişte pretutindeni, e atîta linişte pe pămînt. Pe şosea trec mai multe motociclete, cercuri după cercuri care aleargă spre ce ?

Încerc să mă uit în curte mult mai departe, spre altceva neclar... Dar un bărbat se suprapune acelei forme, un bărbat cu fruntea înaltă, îngîndurat şi cărunt, cu o roşeaţă puternică pe faţă, alta decît cunoscuta învăpăiere a satisfacţiei ; după cîţiva paşi săriţi, îşi continuă mersul în patru labe printre ceilalţi.

Îmi retrag mîna sprijinită de gardul din beton, cu muşchii amorţiţi şi în degete cu o senzaţie zgrunţuroasă. După primul pas, mă înclin ca în faţa unei oglinzi, spre a zări imaginea metamorfozei suferită de mine însumi. E o reacţie, nu ţine de răul meu. Şi plec de la gard, pe lîngă plăcile de beton, care închid zgomote şi realităţi parcă neuniform ondulate.

O realitate fără limite.

Întreaga viaţă am considerat omul ca un *a fi* care se naşte şi moare, dacă nu mai şi suferă. Distinct, total, stabilit pe un pămînt propice, unde singurele imagini pasionante erau cele ale sale, moartea lui nu ţinea de un fapt divers. M-am bizuit pe toţi... Pe toate. Mă lăsam transportat şi susţinut de această

minunată structură a inteligenței, care se revarsă în sus și în jos, se încrucișează ici și colo, ca niște grinzi de oțel, ce traversează edificiul suplu al întregului univers, astfel că mă abandonam cu destulă încredere.

Am capul plin de revelații ! Mai mult decît oricînd, prin boală, sînt stăpînit de o curiozitate imposibilă, de maniac, ce mă îndeamnă să deschid cărți, foi, să văd, să aud tot ce este nefast. Am ajuns să fiu cu totul altfel decît ceilalți oameni, orb, mut și surd față de aspectele obișnuite. Văd vreodată frumusețea vreunei zile ? Poate. Nu știu. Sfera plină : suprafața minimă, soluția cea mai proastă de la care a plecat viața dă de gîndit ? E normal.

Nici nu îmi dau seama cum, în această luptă cu ceea ce aduce a transă, ajung pe un maidan fără salcîmi, care, în punctul lui cel mai înalt, îți dă posibilitatea să te uiți în curtea coloniei. Și deodată mă simt o giruetă înecată în vînturile rele ale vieții.

În mijlocul curții, omul patruped se plimbă liniștit pe o alee desenată cu pietre văruite. Cîtă vocație... Dar ochii lui cum sînt ? Ce e cu ochii lui ? Sînt plini de frunze uscate, pîraie și viețuitoare ? De alte secrete ? Eu unde sînt, nu mă mai pot vedea pe mine în ochii lui ?

Eu sînt pentru el fără credință și fără dragoste.

Mă îndepărtez. Duc prețul cunoașterii în reliefuri și o violentă slăbiciune în corp rezervată ceasurilor grele ale vieții, alt cadru decît vioiciunea care odinioară aranja totul.

La vreo sută de metri, mica oglindă a lacului reflectă sub formă de paiete razele puține și piezișe ale unui soare aproape inexistent. Merg înspre soare și dinspre lac mă întîmpină două, trei rafale de vînt rece, care caută să strîmbe și să încovoaie ceva. Peste

lac, se vede o căruță încărcată cu coceni, trasă de doi cai. Mai departe, par a se zări niște undițe fără pescari, dacă nu cumva sînt trestii frînte de vînt și căzute în apă.

Cu o privire pierdută, cercetez ba un lucru, ba altul, ca și cum nu mă pot hotărî asupra cărui detaliu să mă concentrez, iar tăcerea locului mă ține și ea încurcat, față în față cu sufletul meu și disperat că îl am. Duc ceva amorf, amețitor și lăbărțat, asemenea unei prezențe nevăzute într-un vis cu conținut precis și contururi reperabile. Mă las în genunchi și îmi umplu palmele cu apă din lac. Apa e foarte rece, dar e plină de paietele razelor, iar cînd o vîntur, dă naștere la pîraie infime și la devastarea unei fraternități : acele depuneri vîscoase și reci prin care ești obligat să întrevezi că șiroaiele au fost chemate să zămislească trandafiri și oameni.

Mai scot o dată apă în pumni ; și de data aceasta cunosc aceeași uimire convulsivă și același calm obișnuit, sărut apa, da, da, da, o sărut și îmi scald fața în ea.

Cît timp pot s-o mai duc fără să mă sufoc, fără ca nimic să nu mă azvîrle afară din această epuizare ? Mă ridic în picioare și scot cartușul cald, pe care îl țin în palma udă. Îl cîntăresc și îl salt. Trebuie să recunosc că e un joc palpitant.

Pe suprafața lacului, priveliștea se luminează și mai mult. Un cîrd de gîște albe sosesc într-o plutire grăbită și tăcută pe unda vălurită a apei. Îmi văd de drum spre castel... Strecor cartușul în buzunar. Dacă sînt gîște pe lac, înseamnă că pot fi și oameni la castel ? Curînd îmi dau seama că pămîntul pînă la colonie, lacul, fîntîna au făcut parte odată din același domeniu, astăzi mai mult ziduri din piatră, solide ca blindajele, cu o întrebuințare probabil limitată.

Constatarea mă bucură : complicitatea mea e o insulă.

Un sunet în formă de cuţit ? Nu, un sunet de clopot, mai mult un bing-bang, traversează lacul şi poiana şi le eliberează de aspectul lor de pîndă încremenită. Mă opresc. Sunetele s-au auzit din castel... Şi iarăşi bing-bang, bing-bang, măreţ ca un semnal. De data aceasta văd însă una din gîşte cum trage cu ciocul de-o frînghie şi, astfel, sus, pe zidul de piatră înverzită de muşchi şi igrasie, un clopot dă de veste. În jurul gîştei care trage clopotul de frînghie, cîrdul alb pluteşte cu distincţie.

Aştept. Poarta de lemn a castelului se deschide în interior, cu zgomot de scînduri tîrîte pe pămînt, şi o femeie îmbrăcată în negru se uită pe lac, pregătită să se arunce cu poftă asupra unei nenorociri posibile. Mă întorc cu spatele la ea şi privesc preocupat lacul. Gîştele ies din apă şi urcă malul.

Fără să am nevoie să verific, simt atenţia concentrată a femeii din poartă ori de cîte ori fac cea mai neînsemnată mişcare. Ce simte ea oare ? Că sînt unul dintre cei ce-au păcălit douăzeci-douăzeci şi cinci de ani ? Datorită vecinătăţii coloniei, recunoaşte cu uşurinţă nereuşita ?

Poarta se închide.

Aprind o ţigară şi încep să fumez... O capsă poate fi percutată şi cu un foc de ţigară. Mai am doar puţin timp, şi în acest spaţiu (nici lung, nici scurt, cum este declarat, dar de o intensitate ce dă valoare fiecărei secunde), o întrebare capitală se desprinde dintr-un spectru de o frumuseţe ce mi-a rămas întotdeauna invizibilă. De ce ? Uită că stăpînesc şi acest răspuns : ce putere asupra timpului pot avea amărăciunile ! Răspunsul cui ? Al unuia care nu mai are forţa de a sfîrşi în firesc. Ce fac toţi ceilalţi ? Oa-

meni care, din moment ce au aflat că vor suferi, au început să trăiască altfel totul, mai plin de înțelesuri, mai fidel și mai frumos. De ce ? Pentru că singura armă a omului căruia îi este dat să lupte cu o sentință fără drept de apel este afirmarea eroică a propriei sale existențe în fața inevitabilului verdict. Numai în acest fel, plecarea sa devine justificarea vieții sale, act de omagiu adus forțelor superioare care-l supun. Ai uitat anii cînd treceai printre gloanțe ? Cei ce își pot presimți căderea sînt privilegiați. Forța acestora este de a fi capabili să ofere portrete convingătoare de oameni senini, conștienți de un anume risc. Atunci ? Alege... Eventual mai rătăcește încoace și încolo în căutarea acelui absolut, a unui cristal de intensitate, străin de obișnuit, dur și luminos. Încearcă, ai extraordinarul îndemn și rezistență să...

Îmi recuperez ultimele forțe pentru ca să pot să-mi răspund, cu toată insistența, spre deosebire de alte zile, la chemările orgoliului.

Scufund mîna în căldura buzunarului și, după ce mă mai codesc o clipă, scot cartușul. Cu un gest de discobol, arunc proiectilul care se înalță în aer și plonjează fără zgomot în apă, ca o năpîrcă. În jurul corpului de metal, devenit deodată de culoarea argintului, apa se face o vîlvătaie de flăcări albastre, un pîrjol de sute de stropi fosforescenți, asemeni aurei luminoase ce-ar fi însoțit zbenguiala unui spiriduș marin.

Pentru prima oară astăzi, soarele apare în întregime ca să apună. Îl înfrunt fără emoții (e o stea de tip G-2, cu o temperatură la suprafață de mult cunoscută : 5500°), ocupat să văd cum se șterg cercurile într-un anumit punct al lacului, cum arde în alb tot ce întîlnește în calea lui, senzație de om aruncat într-un mare incendiu, care moare ca un rege. Un

mare incendiu este una din cele mai perfecte opere ale vieţii. Focul dă tuturor celor ce îl ating o substanţă preţioasă.

Plec pe o cărare slab marcată ce ocoleşte castelul ; de fapt, par a mă plimba într-un tablou străvechi. Am uitat prea mult timp să trăiesc ? Am stat prea multă vreme între oameni care vieţuiesc în amînări ? Sînt sincer, ori joc teatru ?

Pe zidul castelului, frînghia se mişcă. Aştept să aud paşnica bătaie a clopotului, care va sparge tăcerea minerală a orei. Bing-bang... Bing-bang. Alt cîrd de gîşte albe şi înţelepte urcă malul apei în drum spre castel.

Consider întîlnirea cu gîştele o ocazie de legende, în perspectiva serilor liniştite. De aici încolo îmi trebuie o minte liberă şi promptă. Ocolesc castelul prin partea din spate şi astfel mă văd mergînd pe o cărare care şerpuieşte pe lîngă nişte stîlpi cu sîrmă ghimpată, un şir de terenuri pentru construcţiile de case protejate în felul acesta. Pas cu pas, senzaţia că mă aflu într-un tablou dispare odată cu aerul de nesiguranţă. Pe măsură ce mă grăbesc, glasurile din colonie, purtate de vînt peste cîmpia plată, se intensifică. Încerc să mă menţin cît mai departe de colonie, atras de ceea ce cunosc mai bine, dar cărarea, demarcată acum din ambele părţi de stîlpi şi sîrmă ghimpată, nu arată decît o direcţie.

Caut îndelung, cu bulbii ochilor dureroşi, o posibilitate de ieşire, peste toată licărirea calmă a aşezării coborîte în aerul tot mai întunecat. Din curtea coloniei, un glas cu accente milităreşti comandă şi numără ; parcă e un bătrîn sergent care citeşte lista de onoare a celor întorşi din bătălii.

— Două'ş' doi... Lasă aia... Treci la-ncolonare, nu căsca gura ! Formaţia... Două'ş'cinci, două'ş'şase,

două'ş'şapte. Mai repede în poziţia ailaltă, zbang ! Două'ş'opt.

Cineva protestează în termeni vagi.

— Tu n-auzi ce vorbesc ? se montează acelaşi glas milităresc. Ţie nu-ţi adie nimic la ureche că mergem la dormitoare ? Scoal' d-acolo.

Nu înţeleg mare lucru din cele ce se petrec la această oră dincolo de gardul coloniei şi nici nu vreau să înţeleg. Merg tot mai grăbit, cu ţigara stinsă de vînt. La o încercare de-a o reaprinde, o arunc, pentru ca flacăra să nu fie reperată. Printre pauzele de precauţiune luate în traversarea vecinătăţilor unei lumi ce-mi trimite felurite dovezi tulburătoare ori pe de-a întregul înăbuşite, îmi repet mereu că mi-am petrecut destule luni de zile printre oameni care nu mi-au dat decît foarte puţin şi că e cazul ca de astăzi, fără întîrziere, să ies în calea celorlalţi, a celor apţi să mă încarce din nou cu energie.

Dar, după un şir de salcîmi strîmbi, poteca se pierde într-un şanţ şi mă conduce la şoseaua de acces, doar la cîţiva metri de gardul de beton. Adevărat : aici orice loc e prea aproape de colonie ! Îmi aud propriii paşi, care sună înfiorător de detaşat pe asfaltul şoselei, unde stau încolonaţi, patru cîte patru, vreo şaizeci, optzeci de bolnavi, numai bărbaţi, gata de plecare.

Rămîn pe loc, puţin dezorientat în faţa coloanei şi a mai multor copii, probabil din sat, cărora, bineînţeles, ca toată lumea, le place de aceşti *băieţi ;* îi strigă, strigă cu ei, strigă despre ei, toţi adunaţi în poarta coloniei, sub un cer roşu ca o sîrmă sugrumătoare, de aramă.

Cu vocaţii de vigil, conducătorul grupului mă zăreşte numaidecît. Palid, rece, cu toate semnele bolii săpate în obraji, cu gulerul pijamalei desfăcut şi răsfrînt peste halatul zmeuriu, stil Robespierre... Sigur,

a avut şi un nume, ca să spun aşa, care şi rima cu un obiect, un nume ce sugerează piatra şi durata.

— Eşti dintre ăi noi, muşteriii cei mai zăpăciţi. Te-am recunoscut. Du-te în coadă, mă, să mergem să facem nani.

— Nu, sînt în trecere...

— Treci în coadă, că eşti înalt. Zbang !

Ceea ce mă derutează ţine de faptul că vorbele sau comenzile pe care acest om le rosteşte păcătuiesc nu atît prin lipsă de expresie, cît printr-o expresie greşită a feţei şi a mîinilor.

— Atunci, să mergem...

— Hai, mă zăpăcitule ! Nu ne mai întîrzia şi tu, se roagă el, cu gesturi energice. Puţi a zmeuriu şi-a maro de la o poştă !

Şi, împreună cu alţi doi, mă ia de braţ ; mă conduc în coada coloanei.

Iată acum, nitam-nisam, se declanşează unul din acele elanuri de caritate colectivă care, tocmai în mijlocul indiferenţei hărăzite unor nefericiţi, se năpusteşte asupra cuiva. Poate că întîlnirea cu ei aduce chiar tihna ? Dar aproape de la sine ideea că jertfesc totul pentru o înfrîngere se limpezeşte atît cît să mă dezmeticească.

— Zbang ! comandă şeful. 'Nainte marş ! Mă, ăla din coadă, ţine minte unde te duc, bagă-ţi în cap, ferească ceasu rău să uiţi !

Unu, doi, trei, patru... Pornesc în cadenţa tuturor şi încerc să depăşesc evidenţa unui rezultat atît de neaşteptat şi să mă preocup de noutatea situaţiei, cu tot angrenajul ei. Merg cu mîinile în buzunarele halatului, lîngă un altul tot singur şi el, în loc de patru cum este alcătuită formaţia. După atîtea hotărîri capitale, ce bine mă descurc ! Singurul avantaj al provizoratului e că suspendă definitivul.

Copiii care strigă la noi sau strigă cu bolnavii ne însoțesc voioși, apoi ne părăsesc. (De unde au mai apărut și ei, cînd nu se vedeau decît gîște ?)

— La dormitoare pot vorbi cu cineva responsabil ? întreb eu pe cel din stînga.

Bolnavul înalt și gîrbov care mărșăluiește pe celălalt flanc nu mă ia în seamă. Răspund tot eu :

— M-am lămurit.

Din cei patru din față, cineva totuși îmi răspunde :

— Taci din gură și zi-i *mersi*.

— Pentru ce ? N-am nici un motiv.

Șeful coloanei mă aude și rămîne ceva mai în urmă, din nou cu soiul lui de expresie greșită pe față.

— Născut cînd ? întreabă el.

— Luna a *treișpea*.

— Mergi așa, frumos.

Încep să mă neliniștesc, ba nu, de-acum cred că lucrează furia. Urmează să-mi vărs oful în fața primului întîlnit, soră, asistentă, medic de gardă ? Dar pășesc mai departe și simulez multă hotărîre.

Cu capul dat pe spate și ochii în gol, vecinul meu își ridică brațele pe lîngă corp ca pentru zbor.

— Ehe-o ! Ehe-o ! strigă el și mă lovește cu umărul. Urcă-te pe aripile mele. Te iau cu mine.

Din rîndurile mai depărtate unul rîde, altul imită sunetele într-un registru mai forte, iar ultimul, chiar în fața mea, cel ce m-a sfătuit să zic mulțumesc, mormăie ceva în legătură cu obiceiul celuilalt de a imita strigătul unui uliu, care dă tîrcoale locurilor. Efectiv nu mă interesează nimic din cele cîte te pot face să-ți torci ca un motan gîndul la propria distrugere. Rețin doar că omul în urma căruia merg mai și răspunde. Fără un scop definit, rămîn cu ochii pe spinarea lui care mă atrage inexplicabil : ea reprezintă

un zid ce trebuie escaladat. E oare destul de puternic ? Un caracter slab... O, nu, nici un caracter nu e slab dacă obsesiile sînt puternice. În afară de asta, obsesia lui capătă avîntul temei date : merge mulţumit că undeva îl aşteaptă patul. Deci, are forţă.

Înaintăm. La dreapta noastră apar cîteva case, cu primele lumini aprinse, cu fumul coşurilor care se ridică moale spre antenele televizoarelor. E o singurătate care nu e cîtuşi de puţin reală, nu se armonizează cu pustiul nesfîrşit de lîngă lac, cu gîştele tăcute şi castelul în ruină. Apoi de undeva se aude muzică... Muzică populară, cu accente cînd vesele, cînd melancolice, şi chiar cu chiuituri.

Las indignarea deoparte. Nu vreau să mai aştept. Nu mai doresc nici amînări... Pe indiferent, ultimul internat din coloană, îl animă o mişcare. Dacă nu mă înşel, cam la fel stau lucrurile şi cu alţii. Poate se destramă ceva şi...

Nunta se află pe partea stîngă faţă de direcţia drumului nostru. Şi e chiar o nuntă, cu cîteva becuri bătute de vînt şi nuntaşi care joacă hora sub şopron. Încă nu ştiu cum mă voi strecura între ei, dar nu văd de ce să mai rezist unui impuls imperios. Şi raţional. Cineva în mijlocul nostru chiuie anapoda. Asta e bine... Ba nu e. Şeful nostru rămîne pe loc şi supraveghează întreaga coloană.

— Zbang ! Un, doi, trei, patru... Un, doi !...

Dacă odată cu următorii douăzeci de paşi nu voi reuşi să ies, atunci... Încă un pas, încă unul şi uzez de plăcerea de a mă dezice. Trec de partea celui ce rînjeşte la mine, de partea puterii. Rînjesc cu toată gura la el... Rezultatul e însă un eşec. Nu pot face nimic decît să privesc mai departe o splendidă dantură de carnasier. Sub şopron se joacă tradiţionala horă în jurul tinerilor căsătoriţi : cerc închis, un inel de bucurie în plus, concentric cu bucuria primilor.

Intrăm tot mai adînc în întuneric, însoţiţi de muzică. În trecere pe lîngă o maşină (venită, cred, la nuntă), timpul care se scurge îmi apare convex, sau poate concav, sau poate altfel, iar figura mea, care se zăreşte o clipă în geamul automobilului, arată răvăşită, de parcă vin din furtună. Merg ca în transă, ba chiar sînt pe cale să mă adîncesc şi mai tare în ea. Din cînd în cînd trag puternic în piept şi înghit licoarea neagră a cerului, pe care altfel poate că aş respinge-o cu un freamăt de saţietate. Totuşi, la un moment dat coloana se opreşte, mai bine zis se împotmoleşte. Cîţiva dintre bolnavi bat pasul în loc, distanţele dintre oameni se micşorează, şeful lansează mai multe comenzi.

— Atenţie ! S-a-nţeles ? Cînd pun o întrebare, aştept şi răspuns.

Am ajuns la o barieră de cale ferată. Un tren trece încet prin faţa noastră şi ferestrele vagoanelor zvîrle pe taluzul de piatră mari carouri de lumină galbenă, care surprind priviri neîncrezătoare. Ceea ce mă atrage spre tren, mai aproape, mereu mai aproape, e ideea că, după întuneric, miros de mîl şi oameni rămaşi în extaz, există şi altceva... Şi această posibilitate, pusă în mişcare de o criză vitală, nu mă mai găseşte nepregătit.

După mai mulţi paşi făcuţi lateral şi înainte, îmi tai drum cu bruschete, şi, în final, cu violenţă, printre oamenii cei mai apropiaţi de barieră. Trec pe sub barieră şi, cu ambele mîini deodată, mă prind de prima bară a unui vagon. Şocul desprindrii la această viteză e puternic, dar alunecarea e binefăcătoare. La orizont, prima stea a serii scînteiază.

Cîndva fugeam dintr-un tren spre viaţă, acum, din nou, fug cu un tren... O, viaţă !

DOUĂZECI ŞI TREI

RAPORT

Astăzi 29 noiembrie... anul... în secţia Castelu a spitalului... noi, asistent medical Rizea Vintilă şi sora-şefă Manea Florica... sesizaţi verbal despre faptul că un bolnav, îmbrăcat în halat roşu de spital, a fost întîlnit în împrejurimile secţiei, de unde a fost condus în grupul care pleca spre dormitoarele bărbaţilor şi apoi a dispărut, am întreprins următoarea verificare a celor aflate mai sus.

Mai întîi, la ora cînd bolnavul Lemnaru Paul, cel care se ocupă de deplasarea acestei coloane, dimineaţa şi seara, ne-a semnalat dispariţia bolnavului, am luat legătura telefonică cu secţia noastră, dar secţia nu a putut să dea nici un fel de relaţii în legătură cu această dispariţie. Drept urmare, după acest telefon, am procedat imediat atît la numărătoarea bolnavilor, cît şi la identificarea lor.

Rezultatul verificării a fost următorul : dintre bolnavii plecaţi de la secţie şi sosiţi la dormitoare, nu lipseşte nici unul. Numărul lor corespunde numărului de bolnavi înscrişi în evidenţele noastre.

Dispariţia necunoscutului a constituit obiectul discuţiei de noapte a unui număr însemnat de bolnavi. Trenul de seară, saltul în vagon, furia necunoscutului, mersul din urma coloanei, discuţia din poarta secţiei, o mulţime de amănunte ne-au convins că persoana a existat şi nu este o scornire a bolnavilor. Ne găsim aproape cu certitudine în faţa unei dispariţii, care s-a petrecut în felul relatat mai sus.

Necunoscutul era înalt de statură şi cu capul ras.

Necunoscutul a vorbit cu bolnavul Grigoriu Nicolae, însă bolnavul nostru nu-şi mai poate aminti ce anume şi-au spus, iar dacă se insistă, atunci G.N. face declaraţii false, dornic de a se impune atenţiei.

Cele mai importante şi autentice relaţii le-am obţinut de la mai mulţi copii (copiii personalului sanitar de la secţie şi din împrejurimi), care vorbesc de prezenţa acestui necunoscut, îmbrăcat ca toţi bolnavii noştri.

Necunoscutul a fost văzut şi lîngă poarta de intrare a secţiei noastre, dar întrucît era seară, copiii nu pot aprecia cu exactitate dacă a ieşit la încolonare pe această poartă sau nu...

Doctorul Aprilie Voronca se uită la doctorul Pandelescu, la directorul spitalului, doctorul Cuzum, îmbrăcat într-o scurtă îmblănită, fără halat, care aşteaptă într-un fotoliu din cabinetul medicului-şef al Clinicii B, şi, la urmă, la fotografia savantului Gheorghe Marinescu, suspendată pe perete. Secundele trec : nerăbdarea sporeşte, devine puţin agresivă, Voronca îşi continuă lectura : raportul adresat directorului e scris cu creion chimic şi, fără îndoială, cu o copie în carbon : *De reţinut pentru noi rămîne faptul că cineva a ieşit din coloană, chiar dacă numărul bolnavilor din ziua de 29 noiembrie a.c. seara este acelaşi cu cel al dimineţii. Aşteptăm dispoziţiile dumneavoastră.*

Drept pentru care am înaintat prezentul raport.

Asistent medical *Văzut, medic-şef,*

Abia acum lasă raportul, adus de directorul spitalului, pe biroul medicului-şef.

— Ştiţi la ce mă gîndesc ? întreabă el.

— Sper că nu la cele cinci zile întîrziere cu care am primit raportul, observă directorul. Şi îşi chinuie insistent rotiţa brichetei.

— Nu ştie nimeni !... Onoarea profesională îmi dă dreptul să nu-l recunosc pe Anghel în această dispariţie. Am acest drept.

— Înţeleg...

Medicul-şef îşi mută pipa dintr-un colţ al gurii în celălalt. Nu păstrează decît efectul veştilor aduse de director şi în acelaşi timp se fereşte de a face front comun împotriva vreunuia dintre ei. Şi pentru că Voronca nu spune nimic, Pandelescu îl lasă să aştepte ; frunzăreşte o reclamă O.N.T., unul dintre acele programe de călătorii care te invită să treci dimineaţa pe sub portice evocînd arcurile votive din sudul fostelor provincii romane. Afară ninge, directorul spitalului socoteşte pe degete zilele de cînd a fugit din clinică Anghel, Voronca strînge în pumn stiloul cu capac de aur. Acea dimineaţă din prospectul O.N.T., acei arbori şi acea inscripţie dispar... Medicul-şef închide programul şi spune :

— Nu ai nici un drept, doctore, să nu-l recunoşti pe Anghel...

— De ce ?

— Omul e plin de contradicţii. Întotdeauna şi în toate situaţiile. E semnul lui de autenticitate.

Voronca se ridică din fotoliu şi îşi dezbracă halatul. Merge la fereastră dar se întoarce, fără să poată privi pe nimeni în ochi.

— Omul ? întreabă şi el. Omul este în primul rînd ceea ce ascunde, o nefericită grămadă de secrete !

Directorul ascultă cu o răbdare neobişnuită. Observă :

— Ceea ce ascunde ? Poate şi ceea ce dăruieşte.

— E drept. Speram însă că mă veţi însoţi pe teritorii necucerite...

Vestea zilei este pentru spital o neplăcere, dar aruncă o lumină indirectă asupra acestor trei medici puternic angajaţi în munca lor. Deşi fuga unui bolnav rămîne o însoţitoare a meseriei lor, care îi pîn-

deşte cotidian, semnele de tensiune dintre cei trei se păstrează. Cuzum îşi descheie şi ultimul nasture de la scurta îmblănită, încît aparenţele de pripă sînt şterse. Ca organizator de sănătate, pe care o şi dictează în consecinţă, anatomia libertăţii îl interesează din motive strict determinate. Scutit de confuziile celor care dau buzna, n-are importanţă de ce, spre vastul aiurea, el iubeşte libertatea cu ordinea ei ; în viziunea lui, în centrul libertăţii, se află ordinea.

Nu mai departe decît cu o seară în urmă, acasă, observarea vieţii obişnuite îi dădea de veste că, de la un moment la altul, cerinţa sa de libertate era nespus de variabilă şi nestatornică, şi nu din cauza unor oprelişti exterioare, ci din motive intime. Totul a început de la un radio. După vechi deprinderi de seară, a deschis radioul pentru a asculta un program, oricare program al acelor ore pe care îl putea obţine maşinal, fără a se gîndi. Atunci, mai bine ca oricînd, a simţit cum în primul caz face un lucru şi deci e mai liber decît în al doilea... Subtilă banalitate... Glasul crainicului, încet, formula concepte relative. Omul modern şi-a descoperit singur diferitele limite ale libertăţii : reţinerile exterioare, cu toate zidurile universului, cu toate legile şi interdicţiile lor ; mijlocirile fizice de care dispune fiecare, fie cu propriile sale forţe, fie cu ajutorul invenţiilor. Există recorduri, adică limite, la fugă, la viteza automobilului sau în spaţiul cosmic. În sfîrşit, se mai află şi închisorile psihice personale, deoarece omul poate fi sclavul obişnuinţelor sale, pasiunilor sale, al unei dureri... Cine avertizează ? Nu eşti liber decît în măsura în care nu te înşeli pe tine însuţi.

După o încercare de trecere peste povestirile populare, la fel de bogate în învăţăminte ca şi datele ştiinţifice, Cuzum preferă rigoarea cercetărilor. Nimănui nu-i mai pasă de măgarul lui Buridan !

Iată-l într-un laborator, invitat la o experiență făcută pe bancurile de pești. Nu reține nimic din farmecul acelui chei putred, părăsit de economiști și cedat experiențelor, nici hazul cercetătorilor cu bărbi și haine soioase de pescari. Își amintește însă cum anumite specii de pești înotau irezistibil în bancuri, iar dacă își dezorganizau trecerea, mersul lor în formație se reordona imediat. O altă noutate : direcțiile deplasării erau indicate de un pește înaintaș, un fel de vîrf al vîrfurilor, despre care cercetătorii nu aflaseră cum devine vîrf.

Pretutindeni, în apă, se zăreau bogate prăzi alimentare, unele de-a dreptul atîțătoare, dar peștii nu părăseau bancul. Instinctul de turmă este mai puternic decît cel alimentar ! Toate acestea, pînă cînd bărboșii de pe chei au aruncat în apă un pește cu partea de dinainte a creierului scoasă și care s-a dovedit capabil de a-i părăsi pe ceilalți, spre a cunoaște și a urma tentațiile înconjurătoare... Mai mult, îndată ce peștele astfel operat i-a părăsit pe cei de aceeași speță cu el pentru a-și urma dezlănțuitele îndemnuri, vecinii săi s-au pus și ei în mișcare supuși. Atrași unul de celălalt și din mai departe în mai departe, tot bancul de pești a început să-l urmeze pe noul venit ! Pe cheiul însorit și liniștit, rezervat cercetării libertății, fenomenul a antrenat o furtună de comentarii. Cînd o anumită parte a creierului obligă peștele să-și urmeze bancul de care aparține, s-ar crede că i s-a luat libertatea de a merge unde vrea el. Dar dacă i se scoate această parte a creierului, el este obligat de a urma fără alegere orice tentație, ceea ce, pentru supraviețuirea sa, ar fi catastrofal... Așadar, libertatea nu reprezintă un privilegiu ; ea este o încercare.

Mereu mai aproape de adevăr, dar niciodată atingîndu-l, Cuzum oftează zgomotos. Libertate... Expe-

rienţe, teroriști, oameni care își dau viața pînă la ultima picătură de sînge, dornici de a se încununa cu o recompensă, fugă din spital, medici transformați în paznici pe lîngă bolnavi-responsabili care trec în amintirile celorlalți și la capăt, un arc proeminent, parte din lobul frontal, ce înalță în nevăzut focul aflat dincolo de nimicire ?

Cînd pleci de la libertate trebuie să-ți însușești și resemnarea. Medicul-director revine asupra punctului său de vedere într-un apel apăsat :

— Doctore... Am mai avut bolnavi care au lezat instituția noastră, dar au trăit în mijlocul ei și au profitat de pe urma ei. Dar cînd bolnavul dumitale fuge, la ce trebuie să mă gîndesc ?

Voronca întîrzie cu răspunsul.

— Nu ! exclamă el. Anghel a făcut o alegere.

— Crezi ?

Atît Cuzum cît și Pandelescu descoperă în adîncul privirii lui Voronca ceva grav și mocnit. Pentru a doua oară, directorul îl întreabă :

— Crezi ?

Surprins parcă în lectura unui text sacru, Voronca murmură :

— În nici un moment înainte de *a ști* vălul nu se va ridica...

După o discretă pauză, medicul-șef îi sugerează directorului :

— Sînteți cu mașina ? Mergeți pînă la Castelu.

— Mai mult în semn de contradicție, spune și Voronca.

Și face un efort pentru a-i recunoaște pe ceilalți.

— Așa, da. Mergem.

Voronca traversează cabinetul șefului său, cu pași care nu se aud din cauza covorului gros ; abia pe ultima porțiune fără covor își simte greutatea trupului care apasă pămîntul. De partea cealaltă a ușii deschise, Copoiu, *secretarul,* prinde un afiș în pio-

neze. *Orchestra de cameră a medicilor — concert...* Un alt bolnav îl acostează.

— Dom' doctor, de ce mă deştept cu primăvara în mine ? întreabă el, languros. Nici nu pot să vă spun cum.

— Din motive endocrine. Nu e rău.

La el în cabinet, Voronca deschide cu cheile dulapul din metal şi aşază pe umeraş halatul gros bleumarin şi pe cel alb, după care îşi ia haina şi paltonul. În timp ce încuie la loc, vede cum uşa cabinetului lui se deschide încet. Un bolnav, de la alt salon, stă în prag cu o hîrtie scrisă care îi tremură în mînă, şi cu faţa pătată de indignare.

— De cînd te am în vedere... Ai făcut armata la Huşi.

— E o confuzie.

O mînă noduroasă, deformată de artrită, se ridică şi, cu un deget, cu arătătorul, atinge tîmpla medicului. Tîmpla lui Voronca bate atît de tare, încît bătaia ei se repercutează în degetul bolnavului.

— Ce fel de confuzie ? strigă bolnavul. De la Huşi ai trecut la *Ceilalţi*. Uite ce vreau... E tare trist pe la voi. Jalnic. Voronca se retrage un pas, şi degetul aşezat la tîmplă se lasă în jos. Jalnic.... Dar eu pot să vă montez în fiecare salon cîte o maşină cu glume şi anecdote... Şi cu un *Rebus*... Pentru un leu, lumea asta care se plictiseşte, ar asculta o sută de glume înregistrate pe bandă.. Dă-mi aprobarea şi ai 15% din afacere !

Doctorul Voronca ia din mîna bolnavului hîrtia şi se uită la ea. E o cerere. Fără grabă, împăturește hîrtia şi o trece în buzunarul de la palton. În faţa lui, bolnavul îi deschide calea.

— Bine, lasă-mi cererea cîteva zile.

— Nu mult, zice bolnavul. Şi în şoaptă, continuă : Să nu te-ntinzi la 20%, că am cheltuieli mari. Da' trebuie scăpat de jalea asta pe care am găsit-o la voi.

Condus de bolnav, Voronca părăsește cabinetul și trece pe culoar într-o atmosferă neclară. La ușa medicului-șef, se vede în situația de a se comporta atent : e atent și în față și în spate.

— Sînt gata, anunță el în cabinet. Apoi se adresează bolnavului : Mergeți la treburile pe care le aveți. Dacă vă răzgîndiți, îmi dați de veste.

Directorul spitalului își încheie nasturii scurtei îmblănite și iese primul în holul clinicii, urmat de Voronca. Pandelescu vine și el pînă la ușă și se pregătește să o închidă cu siguranța. Prin spațiul rămas întredeschis, Voronca îi comunică :

— Dom' doctor, vă rog să vă îngrijiți dumneavoastră de celebritatea mea. În cîteva ore ea va crește în spital mai ceva decît a unui boxer.

Dincolo de peronul clinicii, Voronca intră în ninsoarea care cade oblic din imensele arhitecturi mișcătoare ale norilor, pînă cînd ajunge la o „Dacia" de culoare albă, ninsă. Abia instalat pe pernă, cineva i se așază în ușă, cu intenția de a-i pune degetul arătător la tîmplă. E același bolnav, incapabil să dovedească interes pentru o activitate oarecare, proprie, dar captivat de ale celorlalți.

— Mai calm, sînteți doar bărbat, recomandă Voronca.

— Lasă asta, o știu de mult... De ce sex e un hipopotam ? Atenție, e un interogatoriu de gradul zero !

Directorul spitalului accelerează nervos motorul, să-l încălzească. În general, deși nu și-o mărturisește decît lui însuși, nu înțelege oamenii. Decît pe cei creați de propriul lui raționament. Dacă n-ar mai fi și alți medici în spital, cu Voronca s-ar simți mereu disperat.

— Domnule... Asta n-o poate spune decît un alt hipopotam. Ești de aceeași părere ?

Bolnavul tace. Dar febra acțiunii învinge.

— Dă-mi hîrtia. Cine știe ce pui la cale !

Doctorul Voronca se caută în buzunar, restituie cererea și închide portiera mașinii. Prin geam, medicul și bolnavul se privesc nefericiți, pînă cînd automobilul pornește. La ieșirea din spital, mașina frînează și așteaptă să poată intra în circuitul străzii, cu semnalizatoarele care pulsează în roșu. În jurul mașinii, mulțimea în trecere își vede de drum... Unul merge cu mîinile în buzunare și gulerul ridicat, altul duce o canistră cu benzină, cineva poartă cu grijă un carton cu ouă, o frumoasă blondă trece alături de un bărbat brun.

Ieșit pe o altă poartă a spitalului, actorul Cruceanu, însoțit de un bărbat mai în vîrstă, care îi seamănă, o ia, prin fața medicilor din mașină, spre un parcaj. Ninsoarea și neîntreruptul du-te-vino împiedică pînă și o astfel de reîntîlnire. Preocupat de alți doi care îl așteaptă într-un taxi, Cruceanu merge, fiindcă observă că este privit.

Doctorul Cuzum nu se mai grăbește nici el. Cu ochii pe Voronca, să se convingă dacă l-a observat pe Cruceanu, coboară puțin geamul de pe partea acestuia și așteaptă. Un caz pentru care au sunat multe telefoane, surprins în momentul de adio, așa cum este prezentat întotdeauna de oamenii și filmele patetice, îl emoționează pînă și pe unul care a văzut aproape totul.

Dar scena prinde o altă turnură. Unul după altul, cei din taxi coboară în întîmpinarea celui care părăsește spitalul, fără să-l ia în brațe, fără să-i strîngă mîna. Nici măcar nu-i vorbesc. Tinerii bărbați rămîn la cîțiva pași de Cruceanu, oprit și el în loc, toți tăcuți și neclintiți. Lipsesc îmbrățișările. Lipsesc cuvintele. Interesat, șoferul, un bărbat rotofei, deschide portiera, pune un picior încălțat cu galoș în zăpadă și se înalță încet din scaunul său.

— Cine sînt cei doi ? întreabă directorul. Nerăbdător, coboară și mai mult geamul din dreapta. Zic ceva, doctore ?

— Actori, cred. Pe unul l-am văzut la o filmare. Tăcerea fără măsură se transmite mai departe, deoarece actorii izbutesc să aducă, în întîlnirea cu colegul lor, imaginea unor cuvinte care nu sînt folosite. Un zîmbet. O clipire din ochi... Iar Cruceanu... Iată cum se uită, cum își întoarce capul, toate le face pentru întîia dată, și parcă e întîia dată cînd a încercat cineva mișcările acestea. Dacă s-ar spune că s-a născut de-abia astăzi dimineață, nu ar putea fi crezut decît pentru că arată a bărbat cu experiență.

Este evident că nici Cuzum, nici Voronca nu mai găsesc nimic să-și spună, fiindcă și-au spus tot, mai ales ceea ce nu își spun niciodată. Amîndoi văd pămîntul cu ochii eternului început, regăsiți subit. Astfel trebuie că treceau clipele cînd viața privea primul om.

Semnalizatoarele mașinii pulsează în portocaliu.

DOUĂZECI ȘI PATRU

Datorită unei mișcări de personal impusă de sosirea mea din spital, cu totul neașteptată, într-o zi rapidă și uzată (după ce am lucrat pînă aproape de închiderea anului), contabilul-șef de la „Cromatica" a decis ca pe o perioadă de cîteva luni să fiu delegat să verific conturile noastre la cei cîțiva furnizori de ma-

teriale pe care îi avem. Față de această decizie nu am manifestat nici bucurie, nici supărare ; era vorba de o plecare prin țară, la mai multe întreprinderi. Din norul din care coboram în scaunul meu de la contabilitate (se făcea că mă aflu într-o lume care semăna cu cea lăsată, dar eu vedeam că nu mi se potrivește, aducea cu una aproape difuză, ca aceea a trezirii după o lovitură, în care se merge la întîmplare printre colegii, șefi, în vîrtejul orașului și problematica zilelor) nu era cazul să intru în obișnuit cu un *nu*.

Așa se explică prezența mea la această oțelărie din provincie, singur printre economiștii, contabilii și financiarii ei. Căldura caloriferelor, care neglijează totdeauna în favoarea altora biroul acesta situat în nordul unei curți uzinale, se pare că în dimineața aceasta m-a descoperit și s-a instalat în mine. Se aud zgomote de oțeluri care se încarcă, punctate de tot felul de strigăte : jos se livrează cîteva zeci de tone de material, care vibrează energic. Ca să indice calitatea oțelurilor pe care le manipulează toată ziua, magazinerii inventează niște prescurtări dintre cele mai caraghioase. Eu, în primul rînd — și prin mine ceilalți trei din birou — ascult cum se încarcă oțeluri pentru „Cromatica".

— Mi-ai zăpăcit *furculițele* alea.

— Mai dă-mi o tonă *de linguri*, să plec.

Răsfoiesc într-un biblioraft cu facturi și fac cu *carioca* albastră adnotări în carnetul meu, în care am întreaga situație a livrărilor : *comandă preschimbată, acceptat, facturat la comanda nr...*

Pe ușa care zornăie a geamuri intră contabilul-șef.

— Tovarășul Aldescu a venit ? întreabă el.

— A venit. Era pe jos, pe la magazii...

Atmosfera din birou se schimbă. Toți salariații intră în tensiune, iar contabilul-șef privește neîncreză-

tor la cel care a dat relații despre Aldescu. Dar tînărul Aldescu apare de la magazii, și cearta se dezlănțuie fără nici o amînare.

— Tovarășe Aldescu, începe șeful. În ultimul timp se discută tot mai mult despre dumneata. La birou, cu cîteva excepții — n-am de ce să mă plîng — ești un bun economist. Ai soluții destul de eficiente, deși ai putea lucra și mai bine. În ultima perioadă ai început să bei... Ești văzut tîrziu în localuri, ai prieteni care jignesc și își bat joc de munca din serviciul nostru. Tînărul își descheie haina bleumarin, cu nasturi din metal, și rîde. Ieri după-amiază, cînd te-am întîlnit beat cu șeful producției și eu am intrat într-o farmacie, știi ce-ai făcut ? Mi-ai luat fiolele cu cofeină cu care voiam să te trezesc și le-ai aruncat... Ai strigat : *Ia mai duceți-vă la dracu, eu mi-am băut jumătate de chenzină și voi vreți să mă treziți cu doi-trei lei ? !* Du-te imediat și cere-i scuze șefului producției și vino la mine...

Aldescu se așază pe scaun. Răspunde :

— Al dracului să fiu dacă mă duc ! Să-l ia naiba !

Fălcile contabilului-șef se încleștează.

— Tovarășe Aldescu ! strigă el. Tinere ! Ai o mîndrie nepermisă.

— Sînt cel mai pregătit economist din oțelărie.

Și Aldescu, pe numele său întreg Alexandru Aldescu, cunoscut de toată lumea sub porecla de Bis, tace și așteaptă să audă cuvintele care vor pune capăt muncii sale, cel puțin în acest sector.

Bărbatul din mijlocul biroului, cu obrajii trandafirii, se uită deodată la mine. Îmi vorbește surprinzător de domol :

— Tovarășe Anghel, n-ai vrea să lucrezi la noi ?

— Eu ?

— Gîndește-te și spune-mi.

Cu plecarea contabilului-şef încep să încurc hîrtiile pe care le verific şi să întăresc în albastru cifre după cifre. La biroul lui, Aldescu începe să lucreze repede şi sistematic ca un mecanism. Ceilalţi muncesc şi ei în tăcere, iar ziua din birou seamănă cu o lumină tulburată. Mă gîndesc la Aldescu, la acest Bis din faţa mea. Iar va pleca ? Din cîte ne povesteşte zilnic, am înţeles că el şi alţi cîţiva absolvenţi din promoţia sa tind să hoinărească din oraş în oraş, cuprinşi, de un fel de dor de ducă nepotolit. Poartă bluze albastre din bumbac şi duc cu ei un fel de coburi ; aleg cîte un oraş în care lucrează liniştiţi, un an, o săptămînă, apoi dispar din nou, doar pe jumătate conştienţi de ţinta pe care caută s-o atingă.

— Să-i cer scuze ăluia ? Al dracului să fiu ! izbucneşte Aldescu. Aruncă pixul pînă în tavan şi îl prinde : Ascultaţi-mă şi dumneavoastră... Îl privesc atent şi el repetă : Ascultaţi-mă, ca să vedeţi de ce poate fi un om în stare... La o săptămînă după ce m-am angajat aici, văd un afiş la un Aprozar : *Avem varză murată.* Nu eram băut, pe cuvînt, supărările au venit după aceea. Scot pixul şi scriu şi eu deasupra afişului : *Încă un picior în fund dat capitalismului.* Ei, ce-a ieşit din asta... Pulbere m-a făcut în şedinţa U.T.C. şeful producţiei. E cumnat cu gestionarul de la Aprozar. Da' nu-i nimic, plec iarăşi, tot vine primăvara... Păcat că n-am s-o mai văd pe Leana. Ce fată am găsit aici, şi pe unde n-am umblat ! Şi încheie, preocupat din nou să muncească bine şi repede, în timp ce fluieră mulţumit.

Nu imediat, ci după ce îmi aprind o ţigară (vreme în care colegii lui Bis, aceştia din localitate, nu spun nimic), încerc să lămuresc situaţia creată.

— Sper că nu-ţi închipui că doresc să-ţi iau locul.

— Nu-mi închipui nimic, răspunde el. Apoi continuă cu un alt coleg : Nea Mitică, ia scoate friptu-

rica aia turbată din servietă, să mîncăm. Repede, că nu se ştie mîine ce-o fi. Pauză, de la Bis !

Mitică Roată, un navetist de prin părţile oţelăriei, ajuns să suporte cu sînge rece flecăreala şi glumele (nu din eroism, ci din obişnuinţă), se execută, amabil şi timid, în faţa tînărului Aldescu. Scoate într-adevăr o bucată de carne de porc friptă, pîine, castraveţi acri, taie şi pregăteşte totul pe biroul acestuia, cu plăcere şi îndemînare. În ziua sosirii mele în biroul lor, acest coleg temporar mi-a atras atenţia doar prin faţa lui nerasă şi cravată neagră, acel gen de om care poate fi văzut duminica cu flori la cimitir, dar de a doua zi, cînd am simţit că pielea îi miroase frumos a fîn, că ştie cuvinte de alintat caii, mi-a devenit apropiat.

Celălalt din birou, Luca se numeşte, tot un localnic şi un familist, cu ochelari cu lentile puternice, îndărătul cărora fumul de ţigări îi înţeapă ochii spălăciţi, scoate şi el mîncarea : pîine, o pîrjoală şi nişte biscuiţi. Descopăr că are braţele prea subţiri şi coatele foarte ascuţite. Despre Luca nu ştiu mai nimic decît că are o maşină „Trabant“ (care, cu toate că a împlinit doisprezece ani şi o duce prost, cu vopseaua cam coşcovită, i se pare superioară tuturor maşinilor din oraş), dar găsesc că e foarte interesant să asişti la existenţa zilnică a cuiva, oră de oră şi altfel decît într-un salon de clinică.

La insistenţele celor doi colegi vîrstnici şi chiar ale lui Bis, iau de cîteva ori din carnea friptă şi, cum nu am altceva de oferit, scot din palton o ciocolată. O rup în mai multe bucăţi şi o aşez pe lîngă celelalte mîncăruri.

— Dumneavoastră aţi făcut parte din branşa noastră mereu ? Contabil-contabil ? mă întreabă Luca. Nu păreţi.

Mă grăbesc şi sînt gata să fac o mare greşeală.

— Doar în tinereţe am lucrat altceva... Dar aveam şi puţin talent, fapt pentru care nu putea să mă înlocuiască oricine, şi de aceea nici nu am reuşit să avansez. Atunci, am trecut în branşa dumnevoastră.

Tînărul Aldescu rîde, Mitică Roată mă priveşte aproape admirativ, dar Luca îşi lasă briceagul şi o bucăţică din pîrjoală deoparte, se şterge pe mîini cu o hîrtie şi rămîne cu ochii la ciocolată.

— Aţi fost şi ofiţer, precizează el.

— De rezervă, ca mulţi alţii.

— Cineva de la noi din oraş vă cunoaşte, i-aţi fost comandant. Nu ştiu dacă era şofer şi în anii aceia, dar acum e şofer pe TIR. Cunoaşteţi maşinile care transportă...

— Cine, cine ? întreabă Aldescu. Ah, ăla care s-a dus cu stofă la Gibraltar, şi în Belgia cu tablourile lui Grigorescu, la expoziţie. Îl cunosc... Măi, nea Luca, da' ce-ar fi dac-ai schimba vorba, că eu am livret de neinstruit. Nea Mitică, ia fă-ne o informare serioasă despre turbarea din sat de la dumneata. Merge după ce-am înghiţit friptura.

Sînt cel dintîi aşezat la lucru. Cînd, nemărturisit, speram mereu la mai mult, o să-mi recapăt unul cîte unul toate obiceiurile mele de înfrînt ? Tac, în timp ce Luca şi Roată par a-mi cere un răspuns. Încerc o scufundare... Groaza de acel rău pentru care mă înclinam... Îmi ţin capul în mîini şi închid ochii.

— Vă e rău ?

— Nu sînt sigur, răspund.

Apoi îi privesc rînd pe rînd drept în faţă, spre a-mi da seama dacă cineva bănuieşte şi celălalt adevăr.

Nu ştiu cît de tîrziu, printre foşnete de hîrtie şi uruit de macarale, Mitică Roată dezleagă parîmele şi iese el în larg. Mai în glumă, mai în serios, ne vorbeşte despre turbarea din satul lui şi ziua cu lumina

ei tulbure, și noi, aplecați peste hîrtii, reintrăm în morfologia lumii contabile. Roată e de părere că turbarea adusă de vulpi înaintează cu treizeci pînă la șaizeci de kilometri pe an, și își permite luxul să filozofeze.

— Categoric, măi Bis. E consecința civilizației.

Luca se interesează :

— De ce tocmai a civilizației ?

— Omul a distrus echilibrul naturii, răspunde Roată, calm. Vulpea nu mai are inamici : ursul, lupul, lynxul au fost lichidați. La noi, vulpea este acum regina pădurii. Pe un spațiu de cinci sute de hectare, pentru a nu se face transmiterea turbării, altădată trăia o vulpe. Azi trăiesc opt. Știți cît costă vaccinarea unui animal ?

Din locul lui, Aldescu se ridică zgomotos și se uită pe fereastră, dar, de un gen cam exaltat, se întoarce iarăși spre noi, cu mîinile în șolduri, cu ochii rămași undeva într-o imagine care sugerează extremă bucurie.

— Și eu, ca un prost, să nu-i fac nimic ?

— Cui ?

— Șefului producției, nea Mitică.

— Ce-o să-i faci, să-l bați ? întreabă Luca.

Aldescu vine cam în mijlocul încăperii. Închide ochii și numără, în timp ce cu mîna semnalează niște direcții precise.

— Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, anunță el. De fapt, trei, exact trei puncte slabe, intrări și treceri de evacuare în caz de urgență, sînt interesante în sectorul special al producției. Nea Mitică, lasă dracului fișa aia, că e *stornată* de mine. Continuă : La punctul patru e o barieră ușor de ridicat, la cinci, grilajul abia se mai ține în betonul crăpat, la șase, dacă dai un panou de tablă la o parte, ajungi, fără probleme, direct în atelierul de producție specială.

— Da' garda înarmată ? observă Luca, sfios.

— Garda e bine înarmată, dar necalificată la trageri. N-ați văzut, săptămîna trecută, cînd am avut și noi exerciții, echipele de pompieri voluntari ?

— Da' sistemul de alarmă ?

— Măi, nea Luca, sperios mai ești ! Treci un creion între perzav și peretele de-acolo și întrerupi sistemul de alarmă. Ca electricienii care verifică sistemul. Noi însă n-avem treabă cu punctul slab, opt.

Dacă deschisul unui cont contabil este o ocupație pentru colegii mei Luca și Roată, amînarea lucrărilor e o ușurare de data aceasta. Spun cu tonul cel mai normal cu putință, al omului care nu cunoaște altă intrare în oțelărie decît intrarea principală :

— La ce folosește planul acesta ?

Tînărul nostru își părăsește locul. De la birou se uită lung la mine, la ceilalți, din nou la mine. Mă răsplătește cu un surîs ironic.

— Cine n-a priceput ! pufnește el. După Aldescu, rîd și ceilalți doi. Continuă : Dăm o raită prin sectorul special al producției, de sub controlul ăluia care așteaptă scuzele mele, și luăm și noi niște piese de pe acolo. Cît mai multe mase *subcritice,* din care se poate construi o *masă critică.* Mie îmi faceți un mic serviciu prietenesc, iar eu...

— O operațiune rocambolescă, cu final *critic,* îl întrerup eu. Și mă ridic în picioare, iritat de planul de răzbunare pe care-l concepe Bis.

Telefonul, așezat pe biroul lui Aldescu, sună scurt. Surescitat, dar și puțin speriat, tînărul ridică receptorul și încearcă să-l expedieze pe cel care deranjează neobișnuita discuție de la contabilitate. După terminarea convorbirii telefonice, doar cîteva secunde, am impresia că zăresc o enigmatică galerie de statui, care evocă o necropolă obscură, locuită de împietrite forme cenușii.

Dar iată că Roată, cu cravata lui neagră și frumos mirositor a fîn, se ridică și el de la lucru. Ațîțat, îl amenință pe Aldescu cu degetul.

— Bis, să-ndrăznești să zici că datele astea de la producția specială nu le-ai luat în timp ce verificai contul de materii prime ieșite și contul de materii finite ! Dar nu erau chiar cum le spui tu...

— Da' ce se fabrică acolo ? întreb exasperat. *Mase critice ?*

Luca se ridică și el în picioare. Are cea mai sumbră figură a unui purtător de ochelari și de secrete.

— Nu știu. Niște piese pentru *Efectul C*...

— Mai mult nu știu, anunță și Roată.

Cu un surîs de speranță dintre cele care fac ca un act necugetat să nu fie un act necugetat, neștiința să nu fie neștiință și viața să devină, uneori, altfel, Aldescu își aprinde o țigară și ne explică temperat :

— Sigur nu știu nici eu. Habar n-am. Vorbe din aer. Dar trebuie să recunoașteți că sună bine...

Mă retrag la biroul meu. Sînt decis să nu mai contribui cu o vorbă, atins de un fel de dezolare pe care ți-o pot da numai niște copii îmbătrîniți înainte de vreme. Dar ei rămîn la fel de însetați în a perfecta un joc stupid — setea de a spori cu un scandal înțelesul obișnuit al lucrurilor. Ceasul îmi dă de veste că nu mai am mult de suportat din ziua aceasta nefirească, care tot coboară ca o serpentină, fără să poți prevedea unde se va opri.

— A auzit careva de fizicianul Theodor Taylor ? întreabă Aldescu. *Orice persoană inteligentă poate construi o bombă atomică,* declară Taylor ăsta. Omul cel mai neînsemnat poate deveni cel mai puternic.

Mitică Roată își plimbă privirile peste noi.

— Este... Personal nu m-am gîndit atît de departe.

— Dați-mi, vă rog, o gumă, intervin eu.

Aldescu îmi aruncă guma în grabă și eu o prind. Șterg cifrele pe care le-am scris greșit, de cînd a început să se manifeste mărunta criză de supraevaluare.

— Dacă am face un raport bine documentat ? e de părere Luca. Și să arătăm care-s punctele slabe...

Aldescu se ridică și se apropie de biroul lui Luca, cu mîinile în buzunare. Spune :

— Strici totul ! Întîi furăm piesele, furăm experimental, și la urmă facem raportul. Îți dai seama... Am fost întrerupt de telefon și de părerea cuiva că treaba e rocambolescă. Noi... un pumn de contabili în posesia *Efectului C.* Formidabil !

Duc guma la loc pe biroul de unde mi-a venit. În drumul pe care-l fac printre ei, îi privesc : toți cu ochii pe mine, niște oameni care iubesc liniștea și se dedică muncii lor fără preget și pe care, iată-i, gata să-și făurească niște biografii senzaționale. Și cînd te gîndești că „efectul" acela învăluit în codificări tehnice privește probabil siguranța traficului rutier sau perfecționarea închiderii magnetice a ușilor de la frigidere...

Aprind o țigară și mă uit la ceas, mai nerăbdător ca oricînd să isprăvesc programul. N-au decît, facă ce poftesc.

— Ce părere aveți pentru diseară ? Cîteva minute înainte de douăzeci și două, cînd se produc schimburile.

— Măi, Bis, se roagă Roată. Dacă iese cu bucluc ?

— Nu, Bis. Nu mă bag, spune și Luca.

— Mai bine o fac singur, se supără Aldescu. Eu am de cerut niște scuze șefului producției. Și se așază la birou, enervat că i-a fost răpit timpul în modul cel mai fără de rost.

O jumătate de oră mai tîrziu, îmi pun paltonul, fularul și părăsesc primul serviciul contabilității. Cei-

lalţi se uită după mine. Tot printre primii reuşesc să mănînc la cantina oţelăriei şi ies în aerul călduţ de afară, în ultima oră a zilei care alunecă spre odihnă într-o mare gălăgie : cîteva autobuze, femei la cumpărături, copii recalcitranţi, fraze pe care în trecere le las în suspensie. În drum spre hotel, întîrzii cît mai mult. Ca şi ieri, citesc nomenclatura unei străzi, *strada Dimineţii, fostă Războiului,* revăd o şarpantă construită la o bucătărie dintr-un lemn atît de tînăr, încît, de îndată ce zilele vor fi şi mai călduroase, va înmuguri. Sînt din nou în mijlocul vieţii, prins mai mult decît era nevoie în circuitul ei.

De pe treptele hotelului, zăresc cîteva pete de zăpadă pe dealurile de la orizont ; se vede o parte din oraşul udat de un rîu mic şi neînsemnat, un oraş cu multe linii de triaj, cu conifere pieptănate, cu...

Pe lîngă mine trece grăbit pasagerul cu care împart camera de două zile. Bărbatul cu căciulă şi o ţigară neaprinsă între buze îşi pipăie buzunarele hainei de piele. Aprind un chibrit, şi el îmi aruncă o privire iute, luminată de un zîmbet, se înclină spre foc şi oferă flăcării, cu mîna făcută căuş, o protecţie uşor demodată. Pleacă spre oraş, grăbit.

La recepţia hotelului se află un tînăr care scrie versuri. Îmi oferă cheia aproape caldă şi continuă. (Alaltăieri, la aceeaşi oră, îi citea unei fete aforisme în care milita pentru paza sănătăţii, şosele bune, muzică şi multă moralitate.) Ajuns în cameră, îmi scot paltonul, fularul, le aşez cu atenţie, iar în oglinda de la cuier îmi trec mîna prin părul scurt şi ţepos, peste un cap normal, plin de conturi şi reluări. Pe masa din cameră reîntîlnesc aceleaşi vederi nescrise şi un plic cu destinaţia : Doctorului Aprilie Voronca.

În treacăt, îmi netezesc patul alb şi pledul galben, închid un robinet care picură în baie, aşez prosoapele care stau strîmb şi, în această ordine găunoasă şi ono-

rabilă, mă las în primul fotoliu vecin cu patul meu. Povestea de la birou, deşi închisă din punctul meu de vedere, îmi menţine proasta dispoziţie.

Doctorul Voronca ?... La două săptămîni după ce am plecat din Clinica B, am revenit să-mi anunţ existenţa. L-am găsit în faţa ceaunului de alamă, din care scotea cafea cu linguriţa, ca în atîtea alte zile. Şi totuşi, ca pe o peliculă de film, imaginile păreau schimbate insesizabil. Nu ştiu care dintre noi a început să vorbească primul, dar cred că eu, pentru că, după o astfel de dispariţie, soseşte ireversibil clipa în care trebuie să te dezici. Şi doctorul Voronca mi-a răspuns cu nuanţările lui : *Cei slabi sînt şi cei mai nemiloşi.* Era o observaţie profesională care nu mi-a făcut plăcere, dar am primit-o mai uşor decît dacă mi-ar fi spus că el şi ei, psihiatrii, înţeleg multe pe pămînt şi împreună cu alţii vor organiza fericirea omului.

Dar... Necunoscutul pîndea în mine în acele clipe satisfacţiile liniştirii... De lîngă psihiatrul Voronca, alergam prin timp spre tînărul medic Voronca, ofiţer de rezervă, plecat împreună cu alţii şi cu mine în misiunea pe care a avut-o trenul special 099. În cabinetul său, strîmt ca un compartiment de tren, viaţa mea (fără să mă mai gîndesc că aş aparţine rasei solitarilor şi acelei categorii primejdioase care îi tulbură pe ceilalţi, fără să-şi asigure mulţumirea proprie) se mai încrucişa încă o dată cu a lui. Nu ţineam să observ acest semn al destinului, el se impunea. Pe atunci, întors la tren îngheţat şi împovărat de o experienţă zguduitoare, îi spuneam lui, celui lăsat la comandă în locul meu, că seria aventurilor mele de război a luat sfîrşit... La clinică, pe orbita altei experienţe, puteam să rostesc aproape cuvînt cu cuvînt aceeaşi frază. Nu am făcut-o din silă faţă de senti-

mentalism şi de spaimă că ne-am întoarce cu gîndurile în trecutul acela. Ca şi cînd spaţiul era golit de aer şi nu răzbătea pînă la noi nici un sunet, plecarea mea se desfăşura într-o linişte solemnă. Acolo, în lumea aceea bleu-vid, îmi parveneau sunete pe care alţii nu le puteau recepta, auzeam cum îi bate inima doctorului, cum trosneşte iarba înghețată afară, dar paşii mei spre mai departe nu îi auzeam.

Pe culoarul clinicii, l-am întîlnit şi pe Copoiu, *secretarul,* în spiritul nostru om la de toate, grăbit, voios şi pitit ca totdeauna în scorburile lui de umbră. I-am strîns mîna, în timp ce schimbam cuvintele de uzanţă ale spitalului. Iată o probă : fiecare spune că îi este rău, că suferă mult, de la durerea cea mai ştearsă la cea mai spectaculoasă, dar ce înseamnă *mult ?* Nu poţi cunoaşte niciodată cantitatea de suferinţă pe care o îndură altul, intensitatea ei.

Aproape fără să vreau, îl întrebasem pe medic ce mai ştia despre Didona Cerchia. (Să numim aceasta relaţia dintre lucruri.) M-a răsplătit cu încredere, fără masca de psihiatru ; mi-a spus că Didonei îi merge mai bine, că se ridică rebelă, ca atunci cînd îi tai retragerile, că...

Didona Cerchia : o dramă în trupul unui bărbat, din cauză că sîngele lui nu adoarme destul de repede.

Părăsesc fotoliul şi aprind luminile în cameră. Afară s-a întunecat, caloriferul a început să dea căldură. Pe culoarele hotelului se aud uşi trîntite şi glasuri de bărbaţi care urcă în grupuri, semn că de la gară au mai sosit şi alţi călători în acest oraş. Din buzunarul paltonului scot agenda şi revăd volumul de muncă care mi-a mai rămas pentru următoarele zile. Cu *carioca* între degete, frunzăresc pagini din agendă şi descopăr că randamentul meu, deşi mai mic decît altădată, e totuşi considerabil... Iar viaţa sea-

mănă puțin cu boala, așa cum merge, tîrîș-grăpiș, cu ameliorările și înrăutățirile ei zilnice. Nu știu cît timp, poticnit în această idee, îmi refac scrisul din agendă într-o versiune (supravegheată după semnele și starea unei zile), cu cîte o cifră sărită, apoi, cînd îmi dau seama că mă apropii imprudent de ceea ce poate răni, amîn bătălia ; dar împotriva căror umbre ?

Iau paltonul, sting lumina și ies. Poate e momentul să fac o plimbare, din cele ce aduc după ele un somn ca un munte de apă care se prăvale peste tine. De pe ultimele trepte ale scării, mă întorc discret, să verific cît de bine am încuiat ușa, și cobor iarăși în hol. O inepuizabilă rezervă de curaj îmi cere să fiu liniștit. Învăț zi de zi. Ajuns cu adevărat în hol, văd că doi călători, cu bagajele lîngă ei, joacă șah, în așteptarea unei camere. Trec pe lîngă ei, în colțul cel mai luminos, și observ cum se desfășoară partida.

— Tovarășe inginer-șef, zice unul. În ședința de mîine de la oțelărie, cereți-le o cantitate mai mare de profiluri. Ce rost are ca soția dumneavoastră să se zbată la întreprinderea ei după oțel... Șah !

— Tovarășe inginer, răspunde celălalt. Normele vieții noastre spun că trebuie să-ți ajuți colegii. N-au spus niciodată că trebuie să-ți ajuți dușmanul... Îți iau pionul !

Mă gîndesc la Bis (a cîta oară ?) ; de fapt, secretul celor doi ingineri îmi indică parcă mai mult o anume stare de spirit. Merg prin hol și îmi iau un răgaz în fața televizorului deschis, ocupat cu mecanica privitului. Pînă la urmă, în trecere pe lîngă recepție, înțeleg că dacă mai întîrzii, înseamnă să tot merg dintr-un loc într-altul, să mă fac complice al agitației. Există altă soluție în legătură cu răzbunarea pusă la cale de Alexandru Aldescu ?

Afară s-a lăsat o noapte ciudată. Sus de tot suflă un vînt tot mai puternic, deoarece norii trec repede peste petele de cer înstelate, dar în oraş se simte acelaşi vînt călduţ. Sub puterea întunericului, acest Bis îmi sporeşte îngrijorările.

Fără o ţintă precisă, tai strada şi intru în cel mai popular local — sala cu jocuri mecanice a oraşului. Într-un oraş despre care cred că nu are nopţi, tinerii din jurul jocurilor nu ţin seama de gălăgie, de aglomeraţie, de nimic. Întîrzii lîngă un muncitor în salopetă, cu un metru metalic ieşit din buzunar, care aruncă bilă după bilă la popice, salutat cu urale de către prieteni.

Dar cel pe care îl caut nu se arată pe nicăieri ; merită să-mi regret plecarea din hotel. Tocmai cînd găsisem ritmurile profunde ale naturii, deşteptările şi culcările aproape odată cu soarele... Tocmai cînd regăsisem ceea ce este şi o împăcare... o cucerire...

În ultimul moment zăresc un tip care se plimbă de colo-colo, cu o scurtă îmblănită aruncată pe spate. E de pe la oţelărie, l-am mai întîlnit.

— Nu l-ai văzut pe undeva pe Aldescu ?

— Pe Bis ? Era mai devreme cu un montor japonez, spune tînărul cu glas cîntat şi leneş. Şi începe să zîmbească.

Încerc să traduc semnificaţia zîmbetului, însă nu sînt prea sigur de rezultat. Aştept. Un grup de tineri, pletoşi şi îmbrăcaţi în haine de catifea, se deschide în jurul nostru ca apa unui rîu în faţa unui pilon de pod.

— Ce te amuză ? întreb eu.

— Că era cu japonezu. Japonezu ăsta, cînd a venit la noi, mînca orez, bea suc de roşii şi cumpăra vederi. Acu mănîncă friptură, bea vin şi se ţine tot timpul după Bis. La asta mă gîndeam.

Înalţ din umeri şi plec de lîngă tînărul care surîde. Simt că mi-e foarte cald şi de aceea părăsesc sala de jocuri mecanice. Mă uit la ceas : mai sînt două ceasuri şi ceva pînă la ora declarată propice intrării în uzină. Dar de ce mă preocupă atît de mult dorinţa nesăbuită a tînărului ? Dacă va fi prins furînd ? Şi apoi, „efectul" acela poate fi ceva serios. La un bufet expres, printre insistente mirosuri de mititei, cu lume ocupată să-şi facă confidenţe în faţa farfuriilor şi a sticlelor de bere, schimb o monedă în fise de telefon, pregătit să anunţ poarta principală a oţelăriei. O rezolvare care nu-mi convine cîtuşi de puţin. Nu, încă nu. Şi totuşi, dacă va fi oprit la poartă, scapă !

Trec pe la hală, mă uit prin geamuri în cîteva bodegi, privesc în lungul străzii la cîte un trecător cu mers legănat şi obosit. Îşi închipuie că e un fel de farsă. O farsă neagră, poate, în acest oraş liniştit. Rămîn pe loc, nu mă uit nici la turnul catedralei, nici la cer, dar constat o dată în plus (după diferitele situaţii în care am căzut de-a lungul anilor) că în astfel de momente, imaginaţia e de obicei o însuşire ce trebuie suprimată.

Mă mişc nesigur în loc, cuprins de înverşunarea care te apucă totdeauna cînd nu ştii ce vei face în minutul următor. Parcă nici nu mai sînt eu, nici cel de acum cîteva luni în urmă, nici cel de ieri. Ce amestec am în toată răfuiala aceasta ? Dacă acolo, la „Cromatica" cei mai mulţi, ca Roată, Luca şi Aldescu mă socotesc un om nefericit, care într-o zi a pornit să se desprindă de totul, în realitate, eu am rămas mereu acelaşi, doar pentru că nu cunosc decît un singur corespondent : pe mine însumi. Numai că, de îndată ce îmi amintesc chipul celui pe care îl caut, o figură tipică de băiat de succes (dar nu antipatică), plec mai departe pe străzi.

O lumină de neon scaldă judecătoria orașului într-o viziune de decor de mucava. Prin centru, lumea iese de la un cinematograf, dar afară de aceștia, străzile sînt tot mai goale. Undeva, la o vitrină, două siluete vorbesc tare și patetic, cum li se întîmplă multora în orele de noapte. Trec în revistă o bună parte din grupurile care au ieșit de la cinematograf și chiar cîteva persoane răzlețe, apoi, după un ocol, iau drumul oțelăriei. Nu știu care mai sînt prefacerile vremii, dar încep să transpir... Se vede treaba că dau cea mai autentică probă nervoasă de la plecarea din spital. Poate că izbutesc, totuși, să fac ceva. Dar mai probabil, nu !

Grăbesc pasul printr-un vechi cartier de locuințe ale oțelarilor, care își mai păstrează încă particularitățile trecutului, pînă ajung pe o stradă largă care poate duce direct în inima uzinei. Un trecător, apoi altul îmi confirmă că muncitorii din schimbul de noapte au și plecat de pe la casele lor. Mă opresc între două lumini și aprind o țigară, cuprins de o atracție de neînțeles față de spațiul în care mă aflu. Privesc ceasul și aștept... Să fie locul ? Sînt tocmai eu un descendent obosit al celor care au străbătut mări ca să găsească mirodenii, aur sau nimic, să afle dacă pămîntul e rotund ? Spulber un gînd peste măsură de absurd cu un fluierat, dar cînd mă aud cum fluier !...

Ca un reflex întîrziat ori pierdut, îmi amintesc de un poem, un poem de Chesterton :

Oamenii pe care Dumnezeu i-a sortit nebuni...
În ciuda tuturor, războaiele lor sînt vesele,
Și toate cîntecele lor, triste...

Un grup de umbre fără formă se profilează pe lîngă zidurile clădirilor, după care se mai vede un om ce vine în urmă, la distanță. Am impresia că,

după cei din schimbul de noapte, e el... Mă apropii încet, cît mai firesc, de teamă să nu se sperie, întocmai cerbilor peste care dai buzna. O clipă am impresia că nu este Aldescu, însă mai aproape de el, în lumina gălbuie a unui far de bicicletă, în ochi îi licăreşte zîmbetul afurisit. Poate că voi izbuti să fac totuşi ceva...

Din grupul de umbre mişcătoare, cineva rîde înfundat ; primele cuvinte ale tînărului le ascult cu încordare.

— Dacă aţi şti...

1970—1977

Lector : FLORIN MUGUR
Tehnoredactor : CONSTANȚA VULCĂNESCU

Apărut 1979. Bun de tipar : 18.05.1979. Tiraj : 16 890 ex. Format 32/80×100. Coli tipar : 12,5. Coli ed. 18,79.

Comanda nr. 90 078
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1 — București,
Republica Socialistă România

Lei 11,50